Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

HILARII DRVDONIS
PRACTICA ARTIS AMANDI
Et
Alia ejusdem materiæ.

AMSTELODAMI,
Apud Georgium Trigg. A°. 1652.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

183-M25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

KW 183 M 25

Equitis Franci & Adoleſcentulæ Mulieris Italæ

PRACTICA ARTIS AMANDI, INSIGNI & JUCUNDISSIMA HISTORIA OSTENSA.

Cui præterea, quæ ex variis autoribus antehac annexa ſunt, alia quædam huic materiæ non inconvenientia jam primum acceſſerunt, eaque ſingularia;

Et ad Praxin hujus ſeculi potiſſimum accommodata.

AVCTORE
HILARIO DRVDONE
Poëſeos Studioſo.

AMSTELODAMI,
Apud GEORGIVM TRIGG
Anno Dom. 1651.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

AD BENEVOLVM
LECTOREM.

INcidimus nuper, Lector amice, in Æneæ Sylvii viri ſuo ſeculo clariſſimi, Epiſtolarum σύνταγμα, in quo cum ad amicum patris cujuſdam nobilis amantum amores, non eos licitos quidem, aſt ardentes, hiſtoria concinna, ſtyloque haud ineleganti deſcriptos cerneremus, operæ nos pretium facturos cenſuimus, ſi, quam tenebræ hactenus contexerant, luci redderemus deſcriptionem: non eo quidem conſilio ac fine, ut factum ipſum, non uſque adeo honeſtum, adoleſcentibus noſtris imitandum proponeremus: ſed ut ab illicitis eoſdem prurientibuſque amoribus abſterreremus potius, omniq; conatu avocaremus. Neminem enim futurum exiſtimamus, qui, ubi ex vivo hoc exemplo didicerit, veriſſimum illud eſſe Poëtæ, qui

Amori, *inquit*, accedunt hæc vitia:
Inſomnia, ærumna, error, & terror, & fug
Ineptia ſtultitiaque adeo, & temeritas,
Incogitantia, excors immodeſtia.
Petulantia, cupiditas & malevolentia,
Inhæret etiam aviditas, deſidia, injuria,
Inopia, contumelia & diſpendium, &c.

cum Plauto illico, mille modis amorer ignorandum eſſe, procul adhibendur & abſtinendum, non ſit exclamaturus

Adjunximus autoris cujuſdam doctiſſimi doctiſſimas diſceptationes duas, in quarum prima Aleæ, Scortationis & Ebrietatis, vitiorum pari ferme paſſu ambulantium, graphice depingitur, & ingenioſe oſtenditur turpitudo: altera vero Philoſophię, Medicinæ, Oratoriæq; ſplendor commonſtratur & dignitas. Quas ideo ſibi propoſitas meminerint adoleſcentes, ut illa tanquam ſcopulos periculoſiſſimos ſtudio vitent vitia & fugiant quam maximo: in has vero diſciplinas tanquam portum ſecuriſſimum, pleno ruant velo.

Interſeruimus minutula alia, quæ ad tædium ex gravioribus conceptum ſtudiis eximendum, judicavimus idonea, quibus animi remittendi gratia mecum candide Lector utere, & vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Magnifico ac Generoſo Militi, Domino

CASPARI SCHLICK,

Domino novi caſtri, Cæſareo Cancellario, ac terrarum Ægræ Cubitique Capitaneo, Domino ſuo perpetuo,

Æneas Sylvius Poëta Imperialiſque Secretarius, S. P. D.

MArianus Sozinus Senenſis, conterraneus meus, vir tum mitis ingenii, tum literarum multarum, cujus adhuc ſimilem viſurus ne ſim, hæreo, duos amantes ut ſibi deſcriberem, rogatum me hisdieb. effecit, nec referre dixit, rē veram agerem, an more poëtico fingerem. Scis quod vir ſit. Mirabere ſi tibi hominem expendam, nihil ei præter formam natura invidit. Homuncio eſt: naſci ex mea familia debuit, cui parvorum hominum eſt cognomen: Vir eſt eloquens: Iuris utriuſque conſultus: Hiſtorias omnes novit: Poëticæ peritus eſt: Carmen facit & latinum & Thuſcum:

Philoſophiæ tam gnarus quam Plat[illegible] Geometer quaſi Boetius: in nume[illegible] Macobrio ſimilis: nullum inſtrume[illegible] tum ignorat Muſicum: Agricultur[illegible] quaſi Virgilius novit. Nihil civile[illegible] gnotum viro: dum juveniles adh[illegible] ſtabant in corpore vires, alter ſatell[illegible] erat luctandi magiſter: non curſu, n[illegible] ſaltu, non ceſtu poterat ſuperari. Pr[illegible] cioſiora ſunt interdum parvi corpor[illegible] vaſcula, ut gemmæ lapillique teſtantu[illegible] Nec ab re fuerit illud in hunc referr[illegible] quod de Tydeo ſcribit Statius: Maj[illegible] in exiguo regnabat corpore virtus. D[illegible] formam huic homini & immortalit[illegible] tem ſi dediſſent, is etiam erat Deus[illegible] ſed nemo ſortitus eſt omnia inter mo[illegible] tales. Nullum adhuc novi cui paucior[illegible] quam huic defuerint. Quid? quod mi[illegible] nutiſſima etiam didicit: quaſi alter A[illegible] pelles ſic pingit. Nihil emendatius eſt nihil lucidius, quam quos manuſcri[illegible] pſit codices. Sculpit ut Praxiteles: ne[illegible] medicinæ ignarus eſt: adde virtute[illegible] morales, quæ alios regunt ducuntque[illegible] Novi meis diebus pleroſque ſtudiis li[illegible]

 tera-

terarum deditos, diſciplinis qui admodum abundabant, ſed hi nihil civilitatis habebant: nec rem publicam nec domeſticam regere norant. Stupuit Paglarenſis, & furti villicum accuſavit, qui ſuem fœtam undecim porcellos, aſinam unum duntaxat enixam pullum retulerat. Gomicius Mediolanenſis gravidum ſe putavit, diuque partum veritus eſt, quia ſe uxor aſcendit: hi tamen Juris maximum lumen habiti ſunt. In aliis præterea vel faſtum vel avaritiam invenies: hic perliberalis eſt; plena illi ſemper domus eſt honeſtis hoſpitibus: nulli adverſus eſt: populos tuetur: ægros ſolatur: pauperibus ſubvenit: viduas juvat: nulli indigenti deeſt. Vultus ejus quaſi Socraticus, ſemper eſt idem. In adverſis fortem animum præbet: nulla fortuna inflatur: verſutias non ut exerceat, ſed ut caveat, quaslibet novit. Civibus dilectus eſt, peregrinis amatus. Nulli odioſus eſt, nulli gravis. At homo tantarum virtutum cur nunc rem leviuſculam exigit, non ſcio. Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſcio, nihil me illi negare fas eſt. Eu
namque dum Senis eſſem, unice dil
xi:nec diminutus eſt amor,quamvis ſ
paratus ſit. Is quoque dum eſſet cæt
ris naturæ dotibus præditus, tum h
maxime bono pollebat, ut nullius erg
ſe ſterilem eſſe amorem ſineret. Huju
ergo rogatus non cenſui reſpuendo
ſcripſique duorum amantium caſu
nec finxi : res acta Senis eſt,dum Sigi
mundus Imperator illic degeret : t
etiam aderas, & ſi verum his auribu
hauſi, operam amori dediſti. Civita
Veneris eſt. Ajunt,qui te norunt,vehe
menter quod arſeris,quodque nemo t
gallior fuerit:nihil ibi amatorie geſtum
te inſcio putant. Ideo hiſtoriam hanc
ut legas precor, & an vera ſcripſerim
videas, nec reminiſci te pudeat,ſi quid
hujuſmodi nonunquam evenit tibi;ho-
mo enim fueras. Qui nunquam ſenſit
amoris ignem, aut lapis eſt, aut beſtia.
Ille utique vel per Deorum medullas
non lateat igneam favillam. Vale.

PRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

PROLOGVS
IN
TRACTATUM
DE DUOBUS AMANTIBUS.

Æneas Sylvius Poëta, Imperialiſque Secretarius, Mariano Sozino utriuſq; Juris interpreti & civi ſuo,

S. P. D.

REm petis haud convenientem ætati meæ; tuæ vero & adverſam & repugnantem. Quid eſt enim quod vel me jam pene quadragenarium ſcribere, vel te quinquagenarium de amore conveniat audire? Iuvenes animos res iſta delectat, & tenera corda depaſcit. Senes autem tam idonei ſunt amorum auditores, quam prudentiæ juvenes. Nec quicquam eſt ſenec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tute deformius, quæ Venerem affectat ſir
viribus. Invenies tamen & aliquos ama
tes ſenes: amatum nullum: Nam & ma
trimoniis eſt & puellis deſpectum ſeniun
Nullius amore tenetur mulier, niſi quei
viderit ætate florentem. Si quid aliter au
dis, deceptio ſubeſt. Ego vero cognoſco, a
matorium ſcriptum mihi non convenire
qui jam meridiem prætergreſſus, in ve
ſperam feror. Sed non minus me ſcribere
quam te poſcere dedecet. Ego tibi debe
morigerus eſſe: tu vide quid poſtules
Nam quanto es natu maturior, tanto æ
quius eſt parere amicitiæ legibus: quas ſ
tua juſtitia non veretur mandando infrin-
gere, nec ſtultitia mea tranſgredi timebi
obediendo. Tua in me ſunt tot beneficia, u
nihil negare petitionibus tuis queam, et-
jamſi admixtum ſit aliquid turpitudinis.
Parebo igitur petitioni tuæ jam decies
multiplicatæ: nec amplius negabo, quod
tanto conatu poſtulas. Non tamen ut i-
pſe flagitas, fictor ero: nec poëtæ utemur
tuba, dum licet vera referre. Quis enim
tam nequam eſt, ut mentiri velit, cum ve-
ro ſi poteſt tueri. Quia tu ſæpe amator fu-
iſti,

ſti,nec adhuc igni cares , vis tibi duorum
mantium ut hiſtoriam texam. Nequitia
ſt, quæ te non ſinit eſſe ſenem : Ero mori-
erus cupiditati tuæ, & hanc inguinis agri
anitiem prurire faciam : nec fingam ,
uando tanta eſt copia veri. Quid enim
ſt toto terrarum orbe communius ? quæ
ivitas,quod oppidulum, quæ familia va-
at exemplis? Quis trigeſimum natus an-
num , amoris cauſa nullum peregit faci-
nus? Ego de me facio conjecturam ; quem
amor in mille pericula miſit. Ago ſuperis
gratias , quod ſtructas inſidias millies fu-
gi : fœlicior aſtro Martis,quem Vulcanus
cum Venere jacentem ferreo illaqueavit
reticulo , deridendumque Diis cæteris o-
ſtentavit. Sed alienos potius,quam meos a-
mores attingam,ne dum vetuſti ignis cine-
rem evolvo, ſcintillam adhuc viventẽ re-
periam. Referam autem mirum amorem,
peneq;incredibilẽ,quo duo amantes,ne di-
cam amantes invicem exarſere. Nec ve-
tuſtis aut obliteratis utar exemplis,ſed no-
ſtri temporis ardentes faces exponã. Nec
Trojanos aut Babylonios ,ſed noſtræ urbis
amores audies , quamvis ex amantibus
alter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

alter ſub arctoo natus fuerit cœlo. Forſan & hinc ſugere aliquid utilitatis lic[...]bit. Nam cum puella, quæ in argume[...]tum venit, amatore perdito, inter plora[...]dum mœſtam & indignantem exhalav[...]rit animam: alter vero nunquam p[...] veræ lætitiæ particeps fuerit; commonit[...] quædam juvenibus erit, his ut abſtinea[...] nugis. Audiant igitur adoleſcentulæ, [...] hoc edoctæ caſu videant, ne poſt amor[...] juvenum ſe eant perditum. Inſtruit h[...] hiſtoria juvenes, ne militiæ ſe accingan[...] quæ plus fellis habet quam mellis: ſed [...] miſſa laſcivia, quæ homines reddit inſ[...] nos, virtutis incumbant ſtudiis, quæ poſſeſ[...] ſorem ſui ſola beare poteſt. In amore au[...] tem quot lateant mala, ſi quis aliunde ne[...] ſcit, hinc poterit ſcire. Tu vale, & hiſto[...] riæ, quam me ſcribere cogis, attentus au[...] ditor eſto.

HIST

HISTORIA DE EURIALO ET LUCRETIA, SE AMANTIBVS.

VRbem Senas, unde tibi & mihi origo eſt, intranti Sigiſmundo Cæſari, quot honores impenſi fuerint, jam ubique vulgatum eſt. Palatium illi apud Sacellum S. Marthæ, ſuper vicum, qui ad Tuſchophorum ducit portam ſtructum fuit. Huc poſtquam ceremoniæ peractæ ſunt, cum veniſſet Sigiſmundus, quatuor maritatas obviam habuit, nobilitate, forma, ætate, ornatuque pene pares: non mortales, ſed deas quiſque putavit: Si tres duntaxat fuiſſent, illæ videri poterant, quas referunt Paridem per quietem vidiſſe. Erat Sigiſmundus, licet grandævus, in libidinem pronus, matronarum alloquiis admodum oblectabatur & fœmineis blandimen-

tis

tis gaudebat, nec ſuavius illi quicquam fui[...]
luſtratarum aſpectu mulierum. Vt ergo has [...]
dit, deſiliens equo, inter manus earum ex[...]
ptus eſt, & ad comites verſus: Similesne [...]
fœminas, inquit, vidiſtis? Ego dubius ſum, [...]
facies humanæ ſint: angelici vultus ſunt: c[...]
leſtes certe. Illæ oculos humi dejicientes, [...]
verecundiores fiunt, ſic pulchriores reddu[...]
tur: ſparſo namque inter genas rubore. ta[...]
dabant ore colores, quales Indicum ebur o[...]
violarum, aut quales reddunt alba immix[...]
purpureis roſis lilia. Præcipuo tamen int[...]
eas nitore Lucretia fulſit, adoleſcentula no[...]
dum annos viginti nata in familia Camill[...]
rum, Meneſao prædiviti viro nupta, indign[...]
tamen, cui tantum decus domi ſerviret, ſ[...]
digno, quem uxor deciperet, & ſicut nos dic[...]
mus, cornutum quaſi cervum redderet. St[...]
tura mulieris eminentior reliquis: comæ i[...]
copioſæ & aureis laminis ſimiles, quas nc[...]
more virginum retrorſus miſerat, ſed au[...]
gemmiſque incluſerat: frons alta ſpaciique d[...]
centis, nulla infecta ruga: ſupercilia in arcu[...]
tenſa, pilis paucis nigriſque debito intervall[...]
disjuncta: oculi tanto ſplendore nitentes, u[...]
in Solis modum reſpicientium intuitus hebe[...]
tarent: his illa & occidere, quos voluit, pote[...]
rat, & mortuos cum libuiſſet in vitam reſu[...]
mere: naſus in filum directus roſeas genas æ[...]
quali menſura diſcriminabat: nihil his geni[...]
amabilius, nihilque delectabilius viſu, qua[...]
cum mulier riſit in parvam utrimque dehi[...]
ſcebant foveam: nemo has vidit, qui non cu[...]

pere[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

eret oſculari: os parvum decenſque, labia co-
allini coloris ad morſum aptiſſima: dentes
arvuli & in ordinem poſiti ex criſtallo vide-
antur: tremula lingua diſcurrens non ſer-
nonem, ſed harmoniam ſuaviſſimam move-
at. Quid dicam menti ſpeciem aut gulæ can-
orem? nihil illo in corpore non laudabile.
nterioris formæ judicium faciebat exterior:
emo hanc aſpexit, qui viro non invideret. E-
ant inſuper ejus in ore multæ facetiæ: ſermo
s fuit, qualem rumor eſt Grajorum matrem
abuiſſe Corneliam, ſive Orteſii filiam; nec
uavius aliquid ejus oratione, nec modeſtius
uit. Non ut pleræque triſti facie honeſtatem
oſtendebat, ſed alacri vultu modeſtiam: non
imida, non audax, ſed temperatum vere-
cundiæ motum, virilem animum fœmineo in
corde gerebat. Veſtes illi multiplices erant; nō
monilia, non fibulæ, non balthei, non armil-
æ deerant: redimicula capitis mirifica: mul-
i uniones adamantesque tum in digitis, tum
n ſerto fuere. Non Helenam pulchriorem
uiſſe crediderim, quo die Paridem in convi-
vium Menelaus excepit: nec ornatiorem An-
dromachen, cum ſacris Hectoris initiata eſt
nuptiis. Inter has & Katharina Petruſici fuit,
quæ paulo poſt die functa, Cæſarem in fu-
neribus habuit qui & natum ejus militia an-
e ſepulchrum donavit, quamvis infantem.
Hujus quoque mirabile formæ decus eluce-
bat, inferior tamen Lucretiæ erat: omnis de
Lucretia ſermo audiebatur: hanc Cæſar,
hanc cæteri commendabant, intuebantur-
que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

que quocunque illa vertebatur, eo & ocu
ſequebantur aſtantium: Et ſicut Orpheus
ſono cytharæ ſylvas ac ſaxa ſecum fertur t-
xiſſe, ſic iſta homines ſuo quocunque vi-
bat, intuitu ducebat. Vnus tamen inter o-
mnes plus æquo in illam ferebatur, Euri-
lus, Franco, quem nec amori forma, n
divitiæ reddebant ineptum: duorum & t-
ginta annorum erat, non eminentis ſtatur
ſed lætæ gratæque habitudinis, illuſtribus
culis, magis ad gratiam tumeſcentibus, c-
teris membris non ſine quadam majeſtate d-
coris naturæ correſpondentibus. Reliqui c-
riales propter longinquam militiam omn
auro excuſſi erant; hic quia domi abund-
bat, & propter amicitiam Cæſaris magn
munera recipiebat, indies ornatior conſp-
ctibus hominum reddebatur: longum fam-
lorum ordinem pone ducebat: nunc auro il-
tis, nunc muricis Tyrii ſanguine tinctis, nun
filis, quæ ultimi legunt Seres, textis veſtibu
utebatur: tum equi tales illi erant, quales
fabulis eſt, ad Trojam veniſſe Memnonis. N
hil huic ad excitandum illum blandum an
mi calorem, magnamque mentis vim, quen
vocant amorem præter ocium deerat. Se
vicit juventa, & luxus tam læta fortunæ b-
na, quibus ille nutritur, nec potens Eurialu
ſui, ut Lucretiam vidit, ardere puellam co
pit, hærenſque vultu, nihil ſatis vidiſſe putaba
nec impune dilexit. Mira res: multi egregi
forma juvenes; ſed unum hunc Lucretia; plu
res honeſti corporis mulieres, ſed hanc unam

Eu

urialus ſibi delegit. Non tamen hac ipſa die,
el in ſe flammam Lucretia cognovit Euriali,
el ille Lucretiæ;ſed amare ſe fruſtra uterque
utavit. Vt igitur ceremoniis ſacro Cæſaris
apiti paratis, modus fuit, & illa domum re-
erſa, in Eurialum tota,& in Lucretiam totus
urialus ferebatur. Quis nunc Thisbes & Pi-
ami fabulam demiretur? inter quos notiti-
m primoſque gradus vicinia fecit: & quia
omos habuere contiguas, tempore crevit a-
nor: hi nunquam ſe prius viderant nec fama
ognoverant: hic Franco, illa Hetruſca fuit:
ec linguæ commercium interceſſit; ſed ocu-
s tantum res acta eſt cum alter alteri placuiſ-
et: ſaucia ergo gravi cura Lucretia, & igne
apta cæco jam ſe maritatam obliviſcitur:
irum odit: & alens Venereum vulnus, infi-
os pectore tenet Euriali vultus, nec ullam
nembris ſuis quietem præbet:ſecum (neſcio,
uid obſtat) ait: ut amplius hærere viro ne-
ueo; nil me juvant ejus amplexus;nil oble-
tant oſcula; faſtidium verba ingerunt; pere-
grini ſemper ante oculos eſt imago, qui pro-
bior erat Cæſari. Excute conceptas è caſto
lammas pectore, ſi potes; Infœlix, ſi poſ-
ſem, non eſſem ægra, ut ſum, nova me vis
nvitam trahit: aliud cupido ſuadet, aliud
mens: ſcio quid ſit melius, quod deterius eſt,
ſequor: ô civis egregia ac nobilis, quid tibi
cum peregrino eſt? quid in extraneo ureris?
quid thalamos alieni concupiſcis orbis? Si
virum faſtidis, hæc etiam dare poteſt terra,
quem ames. Sed heu mihi quæ non illius eſt
facies:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

facies: quam non moveat ejus forma? æt, genus, virtus: Certe mea pectora movet, nisi fert opem, deſpero: Dii meliora de. Vah, prodam ego caſtos hymenæos, mec advenæ, neſcio cui, credam, qui ubi abu me fuerit, abeat, virque ſit alterius, & n pone relinquat? Sed non is eſt ejus vult non ea nobilitas animi videtur, nec gra formæ illa eſt, ut timeam fraudes, & amos oblivia noſtri, & dabit ante fidem. Cur tu timeam? accingar, & omnem timorem p lam: ego quoque ita ſum pulchra, ut non m minus ille velit, quam ego ipſum cupian Semper ſe mihi debebit, ſi ſemel ad oſcu receptus fuerit mea. Quot me ambiunt pr ci, quoquo pergo? quot rivales ante for excubant meas? Dabo amori operam; a hic manebit, aut me ſecum abiturus abduc Ergo ego & matrem & virum & patriam r linquam? Sæva eſt mater & meis ſemper i feſta gaudiis: viro carere quam potiri mal patria illic eſt, ubi delectat vivere. At fama perdam: quid mihi rumores hominum, qu ipſa non audiam: nihil audet, qui famæ nim ſtudet: multæ hoc fecerunt aliæ. Rapi v luit Helena, non eam invitam aſportavit P ris. Quid Adrianam referam vel Medeam Nemo errantem arguit, qui cum multis e rat. Sic Lucretia: nec intra pectus mino incendia nutriebat Eurialus. Medias int Cæſaris curiam & domum Lucretia æd habuit, nec Palatium petere Eurialus pot rat, quin illam ex altis ſeſe oſtentantem fe

neſtris haberet in oculis: ſed erubuit ſemper Lucretia, cum Eurialum vidit, quæ res Cæſarem dedit amoris conſcium. Nam cum ex ſua conſuetudine nunc huc, nunc illuc equitaret, & hac ſæpe tranſiret, animadvertit mutari fœminam Euriali adventu, qui ipſi quaſi Octaviano Mecœnas aſtabat; ad quem verſus: En Euriale ſiccine uris fœminas? mulier illa te ardet. Aliquando vero tanquam invideret amanti, ubi ad ædes Lucretiæ ventum eſt, Eurialo oculos pileo contexit: nec videbis, inquit, quod amas, ego hoc ſpectaculo fruar. Tum Eurialus: quid hoc ſigni eſt Cæſar? nihil mihi cum ulla eſt: ſed hoc facere incautum eſt, ne circumſtantes in ſuſpitionem adducas. Erat Eurialo ſpadix equus, arduæ cervicis, argutique capitis, quem & brevis alvus & obeſa terga ſpectabilem reddebant, animoſo pectore, thoris luxuriantem, qui ſonante tuba ſtare loco neſciebat; nutabat auribus, volvebat ſub naribus ignem, denſa juba & dextro jactata recumbebat in armo, & canans tellurem ſolido cornu graviter ſonabat ungula. Similis illi fiebat Eurialo viſo Lucretia, quæ licet, dum ſola fuit, claudere viam deſtinaſſet amori; ut tamen illum aſpexit, nec modum flammæ, nec ſibi ponebat: ſed ut ſiccus ager, qui admiſſo igne comburitur, ſi Cori perflant, altius flammeſcit: ſic infœlix Lucretia exardeſcebat. Ita eſt ſane, ut ſapientibus videtur, humiles tantum caſas inhabitat caſtitas, ſolaque pauperies affectu ſano tenetur, & quæ

domo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

domo ſe cohibet modica, divites ædene-
ſcit pudicitia; quiſquis ſecundis rebus e[illegible]
tat, luxu fluit, ſemperque inſolita appe[illegible]
delicatas eligit domos & penates magno[illegible]
ræ fortunæ comes libido. Intuens igitur[illegible]
rialum quam ſæpe tranſeuntem Lucre[illegible]
nec ardorem compeſcere potens, diu ſec[illegible]
cogitavit, cui ſe patefaceret: nam qui t[illegible]
tus ardet, magis uritur. Erat inter viri ſer[illegible]
Soſias Theutonicus ſenex, heroque fidus [illegible]
jam diu ſerviebat liberaliter, hunc ag[illegible]
ditur amans, plus nationi quam homini [illegible]
dens. Ibat magna procerum ſtipante ca[illegible]
va per urbem Cæſar, jamque domum [illegible]
cretiæ præteribat, quæ ubi adeſſe cogno[illegible]
Eurialum, adeſto, inquit, Soſia, paucis te [illegible]
lo: reſpice deorſum ex feneſtra, ubinam g[illegible]
tium inventus eſt huic ſimilis? Vide, u[illegible]
mnes calamiſtrati ſunt erecti eminenti[illegible]
humeris: aſpice cæſaries & madido t[illegible]
contortos crines: ô quales facies? om[illegible]
lactea colla ferunt: quo ſeſe ore ferunt, qu[illegible]
forti pectore? aliud eſt hoc hominum gen[illegible]
quam terra noſtra producat: ſemen h[illegible]
Deorum eſt, aut cœlo miſſa progenies. C[illegible]
mihi ex his virum foruna dediſſet? niſi teſ[illegible]
oculi eſſent, nunquam tibi hoc narranti c[illegible]
didiſſem, etſi fama fert omnibus gentib[illegible]
præſtare Germanos; credo objeſtam Bore[illegible]
plagam, ex frigore magno albedinem m[illegible]
tuari. Sed noſti tu aliquos quam plurim[illegible]
inquit Soſias: Tum Lucretia, Francone[illegible]
Eurialum? noſco tanquam me, ait Soſias; c[illegible]

t

amen hoc rogas ? Dicam , inquit Lucretia,
rio quod in apertum non ibit, hanc ſpem
nihi tua bonitas facit : Ex his, qui Cæſari a-
ant, nemo mihi eſt Eurialo gratior: in hunc
nimus meus commotus eſt : neſcio quibus
xuror flammis: nec illum obliviſci, nec mi-
i pacem poſſum dare, niſi ei me facio no-
am : perge, oro Soſia, conveni Eurialum, dic
ne ipſum amare ; nil volo ex te amplius, nec
u fruſtra hoc nuncium facies. Quid audio, re-
ert Soſias : hæccine me flagitia facere aut
ogitare ? Hera prodamne ego dominum
neum? Jamque ſenex incipiam fallere, quod
uvenis abhorrui ? quin potius clara proge-
ies hujus urbis exturba nefandas flammas è
aſto pectore, nec obſequere diræ ſpei : Ex-
ngue ignem : non ægre amorem pellit, qui
rimis obſtat inſultibus : qui dulce malum
landiendo nutrit, duri & inolentis domini
ervituti ſe dat : nec cum vult, excutere ju-
um poteſt. Quid ſi hoc reſcierit maritus?
eu quibus te ille laceraret modis : nullus
iu latere poteſt amor. Tace, inquit Lucre-
ia, nihil loci terrori eſt : nihil timet, qui non
imet mori : quemcunque dederit exitum
aſus, feram. Quo miſera pergis? Soſias re-
ulit, domum infamem reddes, ſolaque tui
eneris eris adultera? tutum eſſe facinus re-
is? Mille circa te oculi ſunt : non ſinet ge-
etrix occultum ſcelus, non vir, non cogna-
, non ancillæ : ſervi ut taceant, jumenta lo-
uentur, & canes, & poſtes, & marmora te
ccuſabunt : atque ſicut celes hæc omnia,

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

qui videt omnia, celare non poteſt Den
quid pœna præſens, conſcientiæ pavor ?
nimus culpa plenus, ſeque ipſum timens n
gata eſt magnis ſceleribus fides: compe
obſecro, impii amoris flammas: expelle
nus mente caſta horridum, metue concub
novos miſcere thalamis mariti. Scio rect
eſſe, quæ dicis, retulit Lucretia, ſed furo
git ſequi pejora: ſcit animus quantum præ
tium inſtet, & ruit ſciens, vincit & regnat fu
potenſque mente tota dominatur amor.
ſequi; quod regnum amoris jubet: nimis
nimis reluctata ſum fruſtra: perfer ſi mi
miſeret nuncium. Ingemuit ſuper his Soſ
perque has dixit, canas ſenectutis meæ
mas, feſſumque curis pectus & fida quæ p
bui generi tuo ſervitia precor ſupplex, f
furorem, teque ipſam adjuva: pars ſanit
eſt velle ſanari. Tum Lucretia, non omn
ait, ingenium reliquit pudor, parebo tibi
ſia: unicum effugium eſt hujus mali, mo
ut præveniam nefas. Exterritus hac So
voce, moderare, inquit, hera mentis eff
næ impetus, coërce animos: tu vita es dig
quæ te nece dignam putas. Decretum
ait Lucretia, mori: admiſſum ſcelus C
latini uxor gladio vindicavit, ego honeſt
morte præveniam committendum: ge
lethi quæro ferro, laqueo, præcipitio,
neno: vindicare caſtitatem licet: unum
rum aggrediar. Non patiar, inquit Soſi
At, Lucretia, ſi quis mori conſtituit, pro
beri non poteſt, & Portia Catonis filia m

t

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

uo Bruto, cum ferrum ſibi ſubtractum eſſet
arbones ardentes ebibit. Si tam protervus,
nquit Soſias, incumbit menti furor tuæ,
itæ potius quam famæ conſulendum eſt:
allax ſæpe fama eſt, quæ malo melior, bo-
o pejor nonnunquam datur: tentemus hunc
urialum, & amori operam demus: meus
rit iſte labor, tibique ni fallior, rem confe-
tam dabo. His dictis incenſum animum in-
ammavit amore, ſpemque dedit dubiæ
nenti: ſed non illi animus erat ut quod di-
erat, eſſet facturus; differre animum fœ-
minæ quærebat, furoremque minuere: ut
æpe tempus extinguit flammas & adimit æ-
ritudinem, exiſtimavit Soſias, ſalſis gau-
iis puellam producere, donec vel Cæſar
biret, vel mens illius mutaretur, ne ſi ne-
aſſet, alius nuncius quæreretur, aut in ſe
nanus mulier injiceret; ſæpe igitur ire at-
ue redire ſe finxit, & illum gaudere amore
uo, & tempus idoneum quærere, quo invi-
em affari poſſent: dixit interdum non fuiſ-
e loquendi oportunitatem: nonnunquam ſe
nitti extra urbem ſtuduit, atque in reditum
audia diſtulit: ſic diebus multis ægrotum
avit animum: & ne per omnia mentiretur,
emel tandem adorſus Eurialum: ô quam
ic dilectus es ait, ſi ſcires: nec illi quid hoc
ſſet, quærenti, ultra reſpondit. At Euria-
us, certe Cupidinis arcu percuſſus, nul-
am membris quietem dabat, igne furtivo po-
ulante venas, qui totas penitus vorabat me-
ullas: non tamen Soſiam novit, nec à Lu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

cretia miſſum putabat, ut omnes n
ſpei habemus quam cupiditatis. Hic u
dere ſe vidit, diu prudentiam ſuam mi
eſt, ſeque multoties increpavit: Eur
quid ſit amoris imperium, noſti: long
ctus, breves riſus: parva gaudia, m
metus: Semper moritur, & nunquam
tuus eſt, qui amat: quid tu his nugis i
iterum? At cum ſe fruſtra niti videret,
tandem, ait, in caſſum miſer amori r
gno? non mihi licebit, quod Iulio lic
quod Alexandro? quod Hannibali? ſed
viros armatos refero? Aſpice poëtas, V
lius per funem tractus ad mediam tu
pependit, dum ſe mulierculæ ſperat utu
amplexibus: excuſet quis poëtam ut la
ris vitæ cultorem: quid de Philoſophis
cemus diſciplinarum magiſtris, & artis
ne vivendi præceptoribus Ariſtotelem
quam equum mulier aſcendit, fræno c
cuit, & calcaribus pupugit. Diis æqua p
ſtas eſt Cæſaris. Non eſt verum, quod
go dicitur.

Non bene conveniunt, nec in una ſede mora
Majeſtas, & Amor.

Quis major eſt amator quam noſter C
ſar? quoties hic amori dedit operam? Her
lem dicunt, qui fuit fortiſſimus & certa d
rum ſoboles, pharetris, & leonis ſpolio p
tis, colum ſuſcepiſſe, paſſumque aptari
gitis Smaragdos, & dare legem rudibus
pillis, & manu, quæ clavam geſtare ſo
bat properante fuſo duxiſſe fila. Natura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſt hæc paſſio: ſentit ignes genus aligerum.

Nam niger à viridi turtur amatur ave:

Et variis albæ junguntur ſæpe columbæ.

verborum memini, quæ ad Pharaonem Siulum ſcribis Sappho. Quid quadrupedes reeram? movet pro conjugio bella jumentum: midi cervi prælia poſcunt, & concepti furois dant ſigna mugientes: uruntur Hyrcanæ ygrides, Vulvicus aper dentes acuit. Pæni uatiunt terga leones. Cum movit amor, rdent inſanæ Ponthibelluæ: nihil immune ſt, nihil amori negatum: amor juvenum feoces concitat flammas, ſenibusque feſſis urſus extinctos revocat calores. Virginum gnoto ferit igne pectus. Quid ego naturæ egibus renitar?

Omnia vincit amor & nos cedamus amori.

Hæc ubi firmata ſunt, Lenam quærit, cui eras ad nuptam ferendas committat: Niſus uic fidus comes erat harum rerum callidus nagiſter: hic provinciam ſuſcipit, mulierculamque conducit, cui literæ committuntur n hanc ſententiam ſcriptæ.

Prima epiſtola Euriali.

SALVTAREM te Lucretia, meis ſcriptis, ſi qua mihi ſalutis copia foret: ſed omnis um ſalus, tum vitæ ſpes meæ ex te depenet. Ego te magis quam me amo: nec te pu- o latere meum ardorem læſi pectoris. Inex tibi eſſe potuit vultus meus, ſæpe lahrymis madidus, & quæ te vidente miſi uſpiria. Fer benigne, te precor, ſi me tibi a-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

perio. Cœpit me decus tuum, vinctum
tenet eximia, qua omnibus præſtas, ve-
ſtatis gratia. Quid eſſet amor antehac
ſcivi, tu me Cupidinis Imperio ſubjeci
pugnavi diu, fateor violentum ut effu
rem dominum: ſed vicit meos conatus ſpl
dor tuus: vicerunt oculorum radii, qui
es Sole potentior: Captivus ſum tuus,
jam mei amplius compos ſum. Tu mihi
ſomni & cibi uſum abſtuliſti: Te dies
ctesque amo: te deſidero: te voco: te ex
cto: de te cogito: te ſpiro: de te me oblect
tuus eſt animus; tecum ſum totus; tu
ſervare potes, ſolaque perdere. Elige
rum alterum, & quid mentis habeas, reſ
be, nec durior erga me verbis eſto, qu
fuiſti oculis, quibus me colligaſti. Non
to rem grandem: ut alloquendi te copi
habeam poſtulo: hoc tantum volunt hæ
teræ, ut quæ nunc ſcribo, dicere poſſim
ram: hoc ſi das, vivo, & fœlix vivo, ſi neg
extinguitur cor meum, quod te magis qua
me amat. Ego me tibi & tuæ commendo
dei. Vale anima mea, & vitæ ſubſidi
meæ.

Has ubi gemma ſignatas accepit Len
feſtino gradu Lucretiam poſcit, eaque ſ
inventa: hanc, inquit, epiſtolam tibi t
Cæſarea nobilior & potentior curia mit
amor, & ut tu ſui miſerearis, magnis pre
bus rogat. Erat Lenocinio notata mulie
nec illud Lucretiam latitabat, permoleſt
que tulit, infamem fœminam ad ſe mitti:

ue in eam verſa , quæ te ſceleſta in hanc omum audacia duxit ? quæ te dementia neam adire potentiam ſuaſit ? Tu nobilium des ingredi ? tu matronas tentare potentes, violare audes legitimas faces ? Vix me ontineo , quin capillos involem tuos : tu nihi des literas, tu me alloquaris? tu me re- picias ? niſi plus , quod me decet , attende- em , quam quod tibi convenit, efficerem odie, ne poſt hac unquam tabellas amato- as ferres : ocyus, te venefica tuaſque literas efer, imo da, ut lacerem, potiusque igni de- am , arripiensque papyrum, in partes diver- as ſcidit , & calcatam ſæpe pedibus atque onſputam in cinerem conjecit : at ſic de te, it, ſumi ſupplicium Lena deberet, igne quam ita dignior : ſed abi ocyus , ne te vir offen- at meus, & quas tibi remiſi , de te poſcat œnas . cavetoque admodum , ne ante con- pectum redeas meum. Timuiſſet alia mu- ier: ſed hæc matronarum noverat mores : & ntra ſe inquit ; nunc vis maxime, quia te olle oſtendis : moxque ad illam , parce ait, omina: putavi me bene facere, tibique com- placitum iri, ſi ſecus eſt, da veniam impruden- iæ meæ , ſi non vis ut redeam , parebo : tu uem deſpicis amatorem , videris : atque his ictis è conſpectu receſſit. Eurialoq; invento: eſpira, inquit , fœlix amator , plus amat mu- ier, quam amatur , ſed nunc non fuit reſcri- endi otium , inveni mœſtam Lucretiam , at bi te nomino tuaſque literas dedo , hilarem ultum fecit, milliesque papyrum baſiavit: ne

dubita: mox reſponſum dabit, & abiens e-
tula, cavit, ne amplius inveniretur, ne
verbis referret verbera. Lucretia vero, p-
quam anus evaſit, fragmenta perquirens
piſtolæ, particulas quaſque ſuo loco repoſit
& lacera verba contexuit; jamque legib
chirographum fecerat; quod poſtquam n
lies legit millies quoque deoſculata eſt, t-
demque involutum ſyndone inter preti
jocalia collocavit: & nunc hoc repetens, nu
illud verbum, majorem in ſingulas horas
bebat amorem, Eurialoque reſcribere
tuit, atque hunc in modum dictatam epiſ-
lam miſit.

Reſcriptum Lucretiæ.

DESINE ſperare, quod aſſequi non li
Euriale: parce nunciis ac literis me
xare, nec me illarum ex grege credito, q
ſe vendunt: non ſum quam putas, nec
ſubmittere Lenam debeas, quæ re aliam in
ſtandam: me nullus amor, niſi pudicus
quatur, cum aliis ut libet, agita: Ex me n
poſtules temere atque indignum. Vale.

Hæc epiſtola quamvis durior viſa eſt Eur-
lo, & contra Lenæ dicta, viam tamen oſte-
dit, ultro citroque literas miſſitandi: nec d-
bitavit Eurialus credere, cui fidem Lucret
præbuiſſet, ſed angebatur, quia ſermonis
talici neſcius erat, ideoque ferventi ſtud
curabat addiſcere: Et quia ſedulum facieb
amor, brevi tempore doctus evaſit, ſolusqu
dictavit epiſtolas, qui prius ab aliis mutu
batur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

atur, quicquid Hetruſco ſermone ſcribi o-
ortuit. Reſpondit ergo Lucretiæ, fruſtra
ccenſum eſſe ſibi, quod infamem ſubmi-
rit fœminam, cum id ſe peregrinum late-
et, qui alio uti nuncio non potuerit. Miſ-
onis amorem fuiſſe cauſam, qui nihil quæ-
eret inhoneſti, credere ſe eſſe ipſam pudi-
am, caſtiſſimamque, atque idcirco majori
ignam amore: inſolentem fœminam, ho-
oriſque ſui prodigam, nedum ſe diligere,
ed maximo odio proſequi: pudicitia nam-
ue amiſſa, nil eſſe quod in fœmina com-
nendetur: Formam eſſe delectabile bonum,
ed fragile atque caducum: & cui niſi pudor
ſſit, nihil pretii detur: quæ pudicitiam for-
næ adjunxerit, eam divinam eſſe mulie-
em: ipſam utraque dote pollentem ſcire, ac
ropterea coli à ſe, qui nil ab ea peteret li-
idinoſum aut offenſurum famæ: optare ſe
antum alloqui, ut animum ſuum, qui ſcri-
tis plene oſtendi nequit, verbis aperiat.
Cumque his literis munera miſit, non ſo-
um materia, ſed opere etiam pretioſo.

Ad hæc Lucretia ſic reſcripſit.

ACCEPI literas tuas, jamque nil amplius
de Lena queror. Quod me amas non
nagnifacio, quia nec primus es, nec ſolus
uem mea forma decepit. Multi & amarunt
k amant me alii, ſed ut illorum, ſic & tuus
rit vacuus labor: habere verba tecum nec
oſſum, nec volo: invenire me ſolam ni fias
irundo, non potes, altæ ſunt domus, & a-

ditus cuſtodia clauſi. Munera tua ſuſce
quia oblectat me opus illorum: ſed ne qu
tuum gratis apud me ſit, neve hoc pignus
deatur amoris, remitto ad te annulum, que
matri meæ vir dedit, ut apud te preciu
quaſi ſit venditorum jocalium, nec en
minoris eſt gemma ejus, quam munus tuu.
Vale.

His Eurialus ſic replicavit.

MAGNO mihi gaudio fuit epiſtola tu
quæ finem querelis fecit de Lena: a-
git me, quod amorem parvipendas meu.
Nam etſi plures te amant, nullorum tam
ignis comparandus eſt meo. At tu hoc n
credis, quia loqui neque tecum, id ſi da-
tur, non me contemneres. O utinam fi
poſſem hirundo: ſed libentius transforma
in pulicem vellem, ne mihi feneſtram cla-
deres. At ego non quod nequeas, ſed qu
nolis, doleo. Nam quid ego niſi animum r
ſpicio? Ah mea Lucretia, quid dixti, te noll
an ſi poſſes, me nolles alloqui? qui tuus ſu
totus; qui nihil cupio magis, quam tibi ger
re morem, quem ſi jubes in ignem ire, c
tius obediam quam præcipias. Mitte, obſ
cro, verbum hoc: ſi non datur facultas, adſ
tamen voluntas: ne me verbis eneca, qu
vitam mihi oculis præbes. Si non placet, m
alloqui petere, quia non ſit impetrandum
obſequar. Sed muta ſententiam illam, qu
meum laborem vacuum dixiſti futurum. Ab
ſit hæc crudelitas, mitior eſto amanti tuo

ſi perges ſic loqui, fies homicida, ne dubita, facilius tu me verbis interimes, quam quivis alius gladio. Deſino jam plura poſcere, ut redames, tamen poſtulo: nihil hic eſt quod objicias, nemo poteſt hoc te prohibere: dic te me amare, & beatus ſum. Munuſcula mea quovis modo apud te ſint, eſt gratum, illa te aliquando mei admonebunt amoris, ſed parva illa fuerunt, & minora ſunt quæ nunc mitto: tu tamen noli ſpernere, quod amator donat: Majora, quæ in dies ex patria mihi debent afferri, cum aderunt, ex me recipies. Annulus tuus nunquam ex digito meo recedet, & illum vice tua crebris oſculis reddam madidum. Vale delicium meum, & mihi, quod potes, ſolatium dato. Sic frequenter, cum replicitum eſſet: in hunc tandem modum Lucretia dedit Epiſtolam.

VEllem tibi Euriale morem gerere, teque, ut petis, amoris mei participem facere; nam id tua nobilitas meretur, & mores tui depoſcunt, vt incaſſum non ames: taceo quantum mihi placeat forma tua, & plena benignitatis facies: ſed mihi non uſui eſt ut diligam. Noſco me ipſam: ſi amare incipiam, nec modum, nec regulam ſervabo: tu diu hic eſſe non potes, nec ego te, poſtquam in ludum venerim, poſſum carere: tu me noles abducere, & ego noluero manere. Monent me multarum exempla, quæ per peregrinos amantes deſertæ ſunt, ne tuum amorē ſequar. Iaſon Medeam decepit, cujus auxilio vigilem

interemit draconem, ut vellus aureum aſp-
taret. Tradendus erat Theſeus in eſcam M-
notauro: ſed Adriano conſilio fretus eva
illam tamen deſertam apud inſulam dimi
Quid Dido infœlix, quæ profugum rece
Æneam, annon illi peregrinus amor inte-
tum dedit? Scio quantum periculi ſit am-
rem extraneum admittere, nec me tan
objiciam diſcriminibus. Vos viri ſolidio
eſtis animi, furoremque magis conpeſciti
fœmina. ubi furere incipit, ſola poetſt mo
aſſequi terminum: non amant, ſed inſaniu
muliers; & niſi correſpondeat amor, nil
amante fœmina terribilius: poſtquam rec-
ptus eſt ignis, nec famam curamus, nec v
tam, unicum remedium eſt, ſi copia ſit am
ti. Nam quo magis caremus, magis cupimu
nec diſcrimen timemus ullum, dum noſtr
libidini ſatisfiat. Mihi ergo nuptæ, nobil
diviti, conſultum eſt amori viam præcl
dere, & tuo præſertim, qui non potes e
diuturnus, ne vel Rhodopeia Phyllis dica
vel altera Sappho. Ideo te oratum volo, n
ultra meum expoſcas amorem, & tuum,
paulatim comprimas extinguaſque: nam i
eſt viris quam fœminis multo facilius. Ne
tu, ſi me, ut dicis, amas, id ex me quærere de
bes, quod mihi exitio ſit. Pro tuis donis r
mitto auream crucem, margaritis ornatam
quæ licet brevis ſit, non tamen pretio care
Vale.

Non tacuit Eurialus his acceptis, ſed u
erat novis ſcriptis incenſus, calamum ſu

epit, atque ſub hac forma dictavit epiſto-
am.

Euriali reſcriptum.

SALVE animæ mi, Lucretia, quæ me tuis
literis ſalvum facis, etſi nonnihil fellis
nmiſceas; ſed hoc ſpero, me audito detra-
es. Venit meas in manus epiſtola tua clauſa,
c tua gemma ſignata, hanc & legi ſæpe &
leoſculatus ſum ſæpius: ſed hæc aliud ſua-
et, quam tuus videtur animus fuiſſe. Rogas
ne, ut amare deſinam, quia non expedit tibi
eregrini flammas amoris ſequi: & ponis e-
empla deceptarum: & hoc tam ornate cul-
eque ſcribis, ut mirari magis & amare tuum
ngenium debeam, quam obliviſci. Quis ille
ſt, qui tunc amare deſinat, quando pruden-
iorem & ſapientiorem animadvertit ami-
am? Si meum minuere volebas amorem,
on oportuit doctrinam tuam oſtendere.
Nam hoc non eſt incenſum extinguere, ſed
gnem maximum ex parva conflare favilla.
go dum legi, magis exarſi, videns formæ
uæ præclaræ, & honeſtati, conjunctam eſſe
loctrinam. Verba ſunt tamen, quibus rogas,
t amare deſiſtam: roga montes, ut in pla-
um deveniant, utque fontes ſua repetant
lumina; tam poſſem te non amare, quam
uum relinquere Phœbus curſum. Si poſſunt
arere nivibus Scythiæ montes, aut maria
iſcibus, & feris ſylvæ, poterit & obliviſci
urialus tui. Non eſt pronum viris, ut reris
Lucretia, flammas extinguere; nam quod

tu noſtro ſexui aſcribis, plerique veſtro a-
gnant. Sed nolo hoc certamen nunc ingre
ad ea me reſpondere oportet, quæ in adv-
ſum retuliſti. Idcirco enim nolle te mihi c-
reſpondere amanti ſignificas, quoniam m-
tas peregrinus amor decepit: exemplaque p-
nis. Sed poſſem ego quoque plures refer
quos fœminæ reliquerunt. Troilum, ſicut a-
ſti, Priami filium, Chryſeis decepit, Dep-
bum Helena prodidit. Amatores Circe ſu
medicamentis vertebat in ſues, atque aliar
terga ferarum. Sed iniquum eſt ex pauca
conſuetudine totum vulgus cenſere, nan
ſic peregrinos, ut tu propter duos tresve m-
los, aut etiam decem viros omnes accuſa
horrebiſque, & propter totidem fœminas c-
teræ omnes erunt odio mihi. Quin potius
lia ſumamus exempla. Qualis amor Anto
Cleopatræque fuit, & aliorum, quos epiſto
brevitas referre non ſinit? Si tu Ovidium
giſti, inveniſti poſt Trojam dirutam Achiv
rum plurimos, dum remeant, peregrinis
ventos amoribus nunquam in patriam reve
tiſſe: hæſerunt namque amatricibus ſuis, c
tereq; potius neceſſariis domi regnis, & ali
quæ ſunt in patria cuique gratiſſima vol
erunt, quam amicas relinquere; hæc te rog
mea Lucretia, cogites, non illa, quæ noſt
ſint amori adverſa & quę pauci fecerunt. Eg
eamente teſequor, ut perpetuo te amem, ſi
que perpetuo tuus. Nec tu me peregrinu
dixeris, magis namq; civis ſum, quam qui h
naſcitur; nam illum caſus facit civem, me v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

electio. Nulla mihi patria erit, niſi ubi tu
s. Et quamvis contingat me aliquando hinc
bire, reditus tamen feſtinus erit. Nec ego in
heutoniam revertar, niſi res meas compoſi-
urus ordinaturuſque, ut tecum eſſe quamdiu
oſſim. Facile manendi apud te reperietur
ccaſio: multa in his partibus negotia Cæſaris
unt, hæc mihi committi expedienda curabo:
unc legatione fungar, nunc aliud munus e-
ercebo: Vicarium in Hetruria Cæſarem ha-
ere oportet, hanc ego provinciam impetrabo,
e dubita ſuavium meum Lucretia, meum cor,
es mea. Si vivere abſque corde poſſum, &
e relinquere poſſum. Age jam tandem miſe-
ere amantis tui, qui tanquam ad ſolem nix
liqueſcit. Conſidera meos labores, & mo-
um jam diu meis martyriis ſtatue. Quid me
am diu crucias? Miror ego, quî tot perpeti
ormenta potuerim; qui tot noctes inſomnes
uxi: qui tot jejunia toleravi. Vide quam ma-
er ſum, quam pallidus ſum: parva res eſt,
uæ ſpiritum corpori alligatum detinet. Si
bi aut parentes aut filios occidiſſem non po-
eras de me majus quam hoc ſupplicium ſu-
ere. Si ſic me punis, quia te amo, quid il-
facies, qui tibi damnum dederit aut malum.
h mea Lucretia, mea hera, mea ſalus, meum
efrigerium, ſuſcipe me in gratiam: denum
eſcribe me tibi charum eſſe: nihil aliud volo:
iceat mihi dicere, ſervus Lucretiæ ſum: &
eges & Cæſares amant ſervos, ubi fideles
orunt: Nec Dii dedignantur redamare, qui
mant. Vale ſpes mea.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Vt turri, quæ fracta interius, inexpug-
bilis videtur exterius, ſi admotus aries fe-
rit, mox confringitur: ita Euriali verbis Lu-
cretia victa eſt. Poſtquam enim ſedulitatem
amantis aperte cognovit, & ipſa diſſimula-
tum patefecit amorem, atque his literis Eu-
rialo ſe aperuit.

Conſenſio in mutuum amorem.

NON poſſum tibi ultra adverſari, nec
amplius Euriale mei amoris expertem
habere. Viciſti: jamque ſum tua. Me mi-
ram, quæ tuas ſuſcepi literas, nimium mi-
tis exponenda ſum periculis, niſi me tua
des & prudentia juvet: Vide, ut ſerves, qu
ſcripſiſti: In amorem jam tuum venio: ſi
deſeris, & crudelis & proditor & omni
peſſimus es. Facile eſt fœmellam decipe
ſed quanto facilius, tanto turpius. Adh
res integra eſt, ſi putas me deſerendam, di
to, antequam magis amor ardeat, nec in
piamus, quod poſtmodum incepiſſe pœ
teat. Omnium rerum inſpiciendus eſt fin
Ego ut fœminarum eſt, parum video: tu
es, te mei & tui curam habere oportet. I
me jam tibi, tuamque proſequor fidem, r
tua eſſe incipio, niſi ut ſim perpetua tua. V
le meum præſidium; meæque ductor
tæ.

Poſt plures epiſtolæ miſſæ utrinque ſu
nec tam ardenter Eurialus ſcripſit, qua
ferventer Lucretia reſpondit. Vnum jam
triuſque deſiderium erat ſimul convenie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

, ſed arduum ac pene impoſſibile videba-
ur, omnium oculis Lucretiam obſervanti-
us, quæ nec ſola unquam egrediebatur,
ec unquam cuſtode carebat. Nec tam di-
genter bovem Junonis Argus cuſtodivit,
uam Menelaus juſſerat obſervari Lucre-
am. Vitium hoc apud Italos late patet,
eminam ſuam quaſi theſaurum quiſque oc-
ulit & concludit, meo judicio minus utili-
r. Sunt enim fere hujuſmodi mulieres o-
nes, ut id potiſſime cupiant, quod maxi-
e denegatur: quæ ubi velis, nolunt; ubi
olis, cupiunt ultro: hæ ſi liberas habent ha-
enas, minus delinquunt. Exinde tam fa-
le eſt invitam cuſtodire mulierem, quam
ferventi Sole pulicum gregem obſervaſſe.
Iiſi ſuapte ſponte caſta ſit mulier, fruſtra
aritus nititur ponere ſeram, & cohibere.
ed quis cuſtodiat iſtos cuſtodes: Cauta eſt,
ab illis incipit uxor. Indomitum eſt ani-
al mulier, nulliſque frænis retinendum. E-
at Lucretiæ ſpurius frater, huic tabellas
ommiſerat Eurialo deferendas, hunc enim
ui amoris conſcium fecerat: cum hoc igitur
onvenitur, Eurialum ut clam domi ſuſci-
iat. Habitabat hic apud novercam ſuam Lu-
retiæ matrem, quam Lucretia ſæpe viſita-
at, & ab ea ſæpius viſitabatur, nec enim ma-
no intervallo diſtabat. Ordo ergo his erat
t clauſo in conclavi Eurialo, poſtquam ma-
er eccleſiaſticas aditura ceremonias exiviſ-
et, Lucretia ſuperveniret, tanquam matrem
omi conventura, qua non inventa reditum
expe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

expectaret, interim vero apud Eurialu e
ſet. Poſt biduum ſtaturus erat terminus:
dies tanquam anni viſi ſunt amantibus lo
ut bene ſperantibus horæ productæ, ma
mentibus correptæ. Sed non arriſit am
um deſideriis fortuna: præſenſit namqu
ſidias mater, ac ut dies venit, egreſſa d
privignum excluſit, qui mox Eurialo
nuncium tulit, cui non minus quam Lu
tiæ fuit moleſtum, quæ poſtquam dete
agnovit dolos: hac non ſucceſſit, inquit,
aggrediamur via: nec potens erit mater
obſiſtere voluptatibus.

Pandalus viro affinis erat, quem jam
cretia fecerat arcanorum conſcium, nec e
poterat ignitus animus quieſcere: ſigni
igitur Eurialo, hunc ut alloquatur, qui
dus ſit, & conveniendi viam poſſit mon
re: at Eurialo non videbatur tutum ill
credere, quem Menelao ſemper hæren
intuebatur, & ſubeſſe fallaciam verebatur:
ter deliberandum autem juſſus eſt Euria
Romam petere, atque cum Pontifice m
mo de coronatione tranſigere, quæ res t
ſibi, tum amicæ moleſtiſſima fuit, ſed opor
bat Cæſaris imperium ferre. Itur ergo: m
duorum menſium fit; Lucretiam interim
mi manere, feneſtras claudere, mœſtas in
ere veſtes, nunquam exire. Mirati omn
nec cauſam noſcere. Tanquam Sol defeciſ
cuncti ſe putabant in tenebris agere dom
ſtici, qui eam ſæpe incubantem lectulo
nunquam lætam videbant ægritudini im
taba

bant, & quicquid remediorum afferre pote-
nt, perquirebant : ſed nunquam illa vel ri-
t, vel thalamo exire voluit niſi poſtquam
dire Eurialum, & illi Cæſarem obviam eſſe
gnovit: tunc quaſi ægra ſomno excitata, lu-
ibri veſte poſita, & ornamentis redimita
ioribus, feneſtras aperuit, lætabundaque
um expectavit, quæ ut Cæſar vidit, non
ga amplius, inquit, Euriale; detecta res eſt:
mo Lucretiam te abſente videre potuit,
unc quia rediiſti, auroram cernimus : quis
odus aſſit amori ? tegi nunc non poteſt a-
or, nec abſcondi tuſſis. Jocaris mecum, ut
les Cæſar, & me in riſum ducis, Eurialus
t. Ego quid hoc ſit, non ſcio: hinnitus equo-
m tuorum & prolixæ barbæ ſtrepitus tuæ
am forſitan excitavit : atque ſic affatus, Lu-
etiam furtim aſpexit, & oculos conjecit in
culos. Eaque poſt reditum prima conſulta-
o fuit.

Paucis deinde interjectis diebus, Niſus,
uriali fidus ſervus & comes, dum anxius a-
icæ cauſæ favet, tabernam ſpeculatus eſt,
uæ poſt Menelai domum ſita, in Lucretiæ
meram retruſum habebat intuitum; Cau-
onem igitur ſibi conciliat, ſpectatoque loco
urialum adducit, & hac, inquit, ex feneſtra
loqui Lucretiam poteris. Media inter u-
amque domum cloaca fuit, nec homini, nec
oli acceſſa, triumque ulnarum diſtantia fe-
eſtram Lucretiæ diſterminans. Hic diu
onſedit amator, expectans, ſi quis caſus
ucretiam oſtenderet; nec deceptus eſt.

Affuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Affuit tandem Lucretia, cum huc atque in
reſpiceret: Quid agis, ait Eurialus, vita c
ctrix mea? quo tendis lumina, cor meu
Huc, huc dirige oculos tuos præſidium
um: tuus hic Eurialus eſt: me, me adſum,
reſpice. Tune hic ades, inquit Lucretia, c
Euriale? jam te alloqui poſſum, utinam
amplecti valerem. At iſtuc ait Eurialus,
magno conatu faciam, ſcalam huc admo
bo: tu obſerva thalamum, amoris no
gaudia nimium diſtulimus. Cave, mi Eu
le, ſi me vis ſalvam: feneſtra hic ad dextra
vicinuſque peſſimus, nec cauponi cred
dum eſt, qui parva pecunia, & te, & me p
deret: ſed alia incedamus via ſatis eſt, ſi h
ſermoni noſtro patet acceſſus, reſpon
Lucretia. At mihi, Eurialus inquit, mors
hæc viſio ni te ſimul amplector, meiſque b
chiis teneo mediam. Diu ex hoc loco t
ctus eſt ſermo, miſſaque huic per arundin
ſunt munera: nec Eurialus in donis qua
Lucretia liberalior fuit. Senſit dolos Soſia
ſecumque fruſtra, inquit, amantium cona
bus obſto, niſi aſtu provideo, & hera perib
& dominus infamiam ſubibit: Ex his ma
ſatius eſt unum avertere: amet hera, nihil n
cebit, ſi clam fit: Ipſa præ amore cæca e
nec quid agat, proſpicit. Si non poteſt cuſt
diri pudicitia, ſatis eſt rumorem tollere
domus infamis fiat, nunc parricidium con
mittatur: abibo igitur & operam præb
bo meam: reſtiti quoad potui, ne commi
teretur nefas, id quia non licuit, meu

t curare, ut quod pejus agitur, occultum ſit.
arum enim refert non agere, & ſic agere, ut
emo ſciat: commune bonum libido eſt, nec
omo eſt, quem peſtis hæc non agitet: & ille
ſtior habetur, qui cautius agit. Dum ſic
tur, Lucretiam egreſſam thalamo videt,
greſſuſque fœminam, quidnam eſt inquit,
uod nihil amoris mihi communicas? Euria-
s tibi nihilominus dilectus eſt, & me clam
nas: vide, cui des fidem: Primus ſa-
entiæ gradus eſt non amare: ſecundus, ut
c ames ne palam fiat. Sola hoc ſine inter-
untio facere non potes, quanta mihi apud
ſit fides, longo jam tempore didiciſti: ſi
uid mihi committere vis, jube, mihi ma-
ima cura eſt, ne amor iſte detegatur, & tu
œnam luas, & vir omnium oblocutiones
rat. Ad hæc Lucretia: ſic eſt ut ais Soſia,
quit, & tibi magnam habeo fidem: ſed tu
ſus es, neſcio quomodo negligens & meis
dverſus deſideriis: tunc quia ſponte te of-
rs, utar obſequiis tuis, nec abs te decipi ti-
eo. Tu ſcis quantum ardeo, diu ferre non
oſſum hanc flammam: juva me, ut ſimul
ſſe poſſimus: Eurialus amore languet, &
go morior: nil pejus eſt, quam obſtare cu-
idini noſtræ. Si ſemel invicem conveneri-
us, temperantius amabimus, & tectus erit
mor noſter. Vade igitur, Eurialoque viam
nicam me accedendi dicito, ſi abhinc qua-
riduo, dum ruſtici frumentum afferunt, ve-
toris perſonam induat, opertuſque ſacco
iticum per ſcalas in horreum ferat; tute
ſcis

ſcis thalamum meum ad ſcalas habere di-
um primum; atque omnia Eurialo dic[illegible]
hic diem manebo, & dum erit tempus [illegible]
la in cubili ero, ipſe oſtium impellat, c[illegible]
ſolus ſit, ad me ingrediatur. Soſias quam[illegible]
arduum facinus eſſet; majora veritus m[illegible]
provinciam ſuſcepit. Eurialoque inve[illegible]
cuncta ex ordine nunciat, quæ ille judic[illegible]
levia, libenter amplectitur, ſeque paratis[illegible]
cingit: nec aliud queritur, quam nimi[illegible]
moram. O inſenſatum pectus amantis [illegible]
mentem cæcam! ô animum audacem, cor[illegible]
intrepidum! quid eſt tam magnum, quod [illegible]
bi non parvum videatur? Quid tam ardu[illegible]
quod planum non æſtimes? Quid tam cl[illegible]
ſum, quod tibi non ſit apertum? Tu om[illegible]
diſcrimen parvi facis: tu nihil difficile ce-
ſes. Inanis eſt apud te omnis cuſtodia ma-
torum: nullæ te leges tenent, nulli met[illegible]
nulli pudori obnoxius es: omnis labor t[illegible]
eſt ludus: tibi nil obſtat uſquam. O rerum[illegible]
mor domitor omnium: Tu virum primare[illegible]
Cæſari acceptiſſimum, divitiis affluentem, [illegible]
tate maturum, imbutum literis, pruden[illegible]
clarum, eo perducis, ut poſita purpura ſa-
cum induat, vultum fuco tegat, ſervus ex d[illegible]
mino fiat, & qui nutritus in delitiis fuer[illegible]
jam humeros geſtandis oneribus aptet, ſeq[illegible]
publicum bajulum mercede locet. O rem m[illegible]
randam, peneque incredibilem: virum a-
quando in conſilio graviſſimum, inter c[illegible]
tervas vectorum cernere, & in beſtiam fe[illegible]
mutatum agnoſcere. Quis transformati[illegible]

ne[illegible]

em quærat majorem? Hoc eſt quod Ovius Metamorphoſi ſua vult, dum fieri ex ominibus aut beſtias ſcribit, aut lapides, ut plantas. Hoc & Poëtarum eximius Maſenſit, dum Circes amatores in terga ferum verti cantabat. Nam iſta eſt: ex amos flamma ſic mens alienatur, ut parum à beis differat.

Linquens croceum Tithani aurora cule, jam diem referebat optatum, moxque uum rebus colorem Apollo reddens, expeantem recreat Eurialum, qui tunc ſe forinatum beatumque cenſuit, cum admixtum vilibus ſervis nulli noſcendum, vidit: ergit igitur, ingreſſusque Lucretiæ domum, umento ſe oneravit, poſitoque in horreum itico, ultimus deſcendentium fuit, atque t erat perdoctus, oſtium maritalis thalani, quod in medio ſcalarum clauſum videatur, impellit, ſeque intro recepit, & reclus foribus, ſolam Lucretiam ſerico intenam videt: atque accedens propius, ſalve mi nime inquit, ſalve unicum vitæ præſidium, peſque mea: nunc te ſolam offendi, nunc uod ſemper optavi ſemotis arbitris te amlector: nullus jam paries, nulla diſtantia neis obſtabit oculis. Lucretia quamvis orlinem ipſa dediſſet, primo congreſſu ſtuuit, nec Eurialum ſed ſpiritum ſe videre utabat, ut quæ virum tantum ad ea periula iturum ſibi non perſuadebat. At ubi iner amplexus & oſcula ſuum cognovit Euialum. Tune es, inquit, paupercule? tune hic

hic ades Euriale? & rubore per genas iſ
complexa hominem eſt arctius: & m
fronte diſſuaviata, moxque repetens ſer
nem, heu quanto te, ait, diſcrimini ſubjec
quid amplius dicatur? Jam me tibi chaſſ
mam ſcio: Jam tui amoris feci periculu
ſed neque tu me aliam invenies: Dii tan
fata ſecundent, & amori noſtro proſpe
ventum dent; dum ſpiritus hos reget a
præter te nemo Lucretiæ potens erit; e
maritus quidem, ſi rite maritum appello,
mihi invitæ datus eſt, & in quem nunqu
animus conſenſit meus. Sed age mea vo
ptas, meum delicium, abjicito ſaccum hu
teque mihi, ut es, oſtende; Exue vect
ſpeciem: hos funes miſſos face: Euriali
me videre facito. Jam ille depoſitis ſo
bus, oſtro fulgebat & auro, & amoris in c
cium pronus ibat. Tum Soſias ante oſti
pulſitans; Cavete, inquit, amantes, ne
quid rerum quærens, Menelaus huc feſti
tegite furta veſtra doliſque virum fall
Tum Lucretia latibulum inquit, parvum
ſtrato eſt, illic pretioſæ res ſunt; ſcis
quid ſcripſerim, ſi te mecum exiſtente
adventaret; ingredere huc, tutus his te
bris es: neque te moveris, neque ſcreat
dederis. Anceps quid agat Eurialus, mu
ris imperium ſubit; illa foribus patefactis
ſericum redit. Tum Menelaus & una Be
aſſunt, chirographa nonnulla ad rempub
cam pertinentia quæſituri, quæ poſtqu
nullis inventa ſunt ſcriniis, in latibulo
ſtr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

o,inquit Menelaus, forſitan erunt; Lucre-
a lumen affer huc, intus quærendum eſt.
is exterritus Eurialus verbis exanguis fit;
mque odiſſe Lucretiam incipit,atque intra
, heu me fatuum,inquit,quis me huc veni-
compulit, niſi levitas mea? Nunc depre-
nſus ſum: nunc infamis fio: nunc Cæſaris
atiam perdo; quid gratiam? Vtinam mi-
vita ſuperſit. Quis me hinc vivum eripiet?
nori certum eſt. O me vanum & ſtulto-
m omnium ſtultiſſimum, in hanc ſenten-
am volens cecidi: quid hæc amoris gaudia
tanti emuntur? Brevis illa voluptas eſt do-
ris longiſſimi. O ſi nos hæc pro regno cœ-
rum ſubiremus. Mira eſt hominum inſci-
, labores breves nolumus pro longiſſi-
is tolerare gaudiis: amoris cauſa,cujus læ-
tia fumo comparari poteſt, infinitis nos ob-
ſtamus anguſtiis: ecce meipſum, jam ego
emplum, jam fabula omnium ero: nec
is exitus pateat, ſcio. Hinc ſi me Deorum
axerit auxilium, nuſquam me rurſus amor
aqueabit. O Deus eripe me hinc: parce ju-
ntuti meæ: noli meas metiri ignorantias,
ſerva me, ut horum delictorum pœniten-
am agam: non me amavit Lucretia, ſed
aſi cervum in caſſes voluit conjiere. Ec-
venit dies meus: nemo me adjuvare po-
ſt, niſi tu Deus meus. Audieram ego ſæpe
ulierum fallacias, nec declinare ſcivi: at ſi
inc evaſero, nulla me unquam mulieris
chna deludet.

Sed nec Lucretia minoribus urgebatur
mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

moleſtiis,quę non ſolum ſuæ,ſed amantis
que ſaluti timebat. At ut eſt in periculis ſu
neis mulierum quam virorum promptius
nium,excogitato remedio. Age, inquit, vi
ſtella illic ſuper feneſtram eſt, ubi te me
monimenta nonnulla recondiſſe; videamu
illic chirographa ſint recluſa: ſubitoque de
rens, tanquam vellet aperire ciſtellam, la
ter illam deorſum depulit, & quaſi caſu
diſſet; Proh mi vir, ait, adeſto, ne quid d
ni ſentiamus, ciſtella ex feneſtra cecidit,
ge ocyus, ne jocalia vel ſcripturæ diſpere
Ite, ite ambo, quid ſtatis; ego hic, ne quis
tum faciat, oculis obſervabo.

Vide audaciam mulieris: nunc & fœm
credito: nemo tam oculatus eſt, ut falli
poſſit. Is duntaxat non fuit illuſus, quem c
junx fallere non tentavit. Plus fortuna q
ingenio ſumus fœlices. Motus hoc facto
nelaus Bertuſque una repente in vincul
ſe præcipitant, domus Hetruſco more al
fuit, multique gradus deſcendendi era
hinc datum eſt Eurialo ſpatium mutandi
cum, qui ex monitu Lucretiæ in nova
tebras ſe recepit; illi collectis jocalibus
que ſcripturis, quia chirographa quibus
pus erant, non repererant, ad ſcrinia j
ta quæ latuerat Eurialus tranſeunt: ibi
voti compotes facti, conſalutata Lucre
receſſerunt. Illa abducto foribus peſſu
exi, mi Euriale, exi, mi anime, inquit:
ni gaudiorum ſumma meorum, veni fo
delectationum mearum ſcaturigo: læti

vum mellis : veni dulcedo incomparabi-
mea : jam tuta ſunt omnia : jam noſtris
rmonibus libere campus patet : jam locus
amplexibus tutus. Adverſari oculis no-
is fortuna voluit , ſed aſpiciunt Dii no-
um amorem , nec tam fidos amantes de-
tere voluerunt. Veni jam meas in ulnas, ni-
eſt quod amplius vereare , meum lilium,
ſarumque cumulus : quid ſtas? quid times?
a hic ſum Lucretia : quid cunctaris Lucre-
m amplexari ? Eurialus vix tandem for-
dine poſita , ſeſe recepit ; complexusque
ulierem ; nunquam , me , inquit, tantus
aſit timor , ſed digna tu es , cujus cauſa
nta generantur , nec iſthæc oſcula & tam
lces amplexus obvenire cuipiam gratis
bent : nec ego , ut verum fatear, ſatis emi
ntum bonum ; ſi poſt mortem rurſus vi-
re poſſem , teque perfrui, emori millies
llem ſi hoc pretio tui poſſent amplexus
ëmi. O mea fœlicitas, ô mea beatitudo ?
ſum video , an ita eſt ? teneo te , an ſom-
illudor vanis ? tu certe hic es , ego te ha-
o. Erat Lucretia leni veſtita palla , quæ
embris abſque ruga hærebat , nec vel pe-
us vel clunes mentiebatur , ut erant a-
us , ſic ſe oſtentabant gulæ candor niva-
, oculorum lumen tanquam Solis jubar :
uitus lætus , facies alacris , genæ ſicut li-
purpureis admixta roſis : riſus in ore ſua-
atque modeſtus , pectus amplum , papil-
quaſi duo punica poma ex utroque la-
re tumeſcebant : pruritumque palpitantes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

movebant. Non potuit Eurialus ultra ſtimulum cohibere, ſed oblitus timoris, modeſtiam quoque abs ſeſe repulit, aggreſſuſque fœminam, jam inquit, fructum ſumamus amoris, remque verbis jungebat obſtabat mulier, curamque ſibi honeſtatis famæ fore dicebat, nec aliud ejus amoris quam verba & oſcula poſcere. Ad quæ ridens Eurialus; Aut ſcitum eſt, inquit huc veniſſe, aut ne citum; ſi ſcitum, n eſt, qui cætera non ſuſpicetur, & ſtultum infamiam ſine re ſubire: ſi neſcitum, & quoque ſciet nullus: hoc pignus amoris emoriar, priuſquam caream. Ah ſcelus inquit Lucretia; Scelus eſt, inquit Euria bonis non uti, cum poſſis: an ego occa nem mihi conceſſam, tam quæſitam, ta ptatam amitterem? acceptaque mulieris ſte, pugnantem fœminam quæ vincere lebat, abſque negotio vicit; nec Veneris satietatem, ut Ammoni, cognita Tha peperit, ſed majorem ſitim excitavit amoris: memor tamen diſcriminis Eurialus, po quam vini cibique paululum hauſit, repugnante Lucretia receſſit. Nec ſiniſtre q piam ſuſpicatus eſt, niſi quod unus ex ba lis putabatur.

Admirabatur ſeipſum Eurialus, dum via pergeret, ſecumque, ô ſi nunc, inquit, obvium mihi ſe daret Cæſar, meque agnoſceret quam illi habitus hic ſuſpitionem faceret quam me rideret, fabula omnibus eſſem, illi jocus, nunquam me miſſum faceret, c

n

ec ſciret, quid ſibi hæc ruſtica veſtis vellet:
ed fingerem, non hanc ſed aliam me dicerem
diiſſe matronam, nam & ipſe hanc amat, nec
x uſu eſt meum ei amorem patere: Lucreti-
n proderem, quæ me ſuſcepit ſervavitque?
um ſic loquitur, fidum Achaten & Palinu-
um cernit, eoſque præit, nec prius ab his co-
nitus eſt, quam domi fuit, ubi poſitis ſac-
s prætexta ſumpta rerum pandit eventum:
um quis timor & quod gaudium interceſ-
t, memoriter ipſis narrat, nunc timenti ſi-
hilis, nunc exultanti fit. Inter veniendum
utem, heu me ſtultum inquit fœminæ com-
iſi caput; non ſic me pater admonuit, dum
e nullius fœminæ fidem ſequi debere dice-
at: Ille fœminam animal dicebat eſſe indo-
nitum, infidum, mutabile, crudele, mille paſ-
onibus deditum: Ego paternæ immemor
iſciplinæ, vitam meam muliérculæ tradidi.
Quid ſi me frumento oneratum aliquis co-
noviſſet, quod dedecus, quænam infamia
ihi & meis poſteris eveniſſet? Alienum me
Cæſar feciſſet, tanquam levem & inſanum.
Potuiſſet hæc contemnere; quid autem ſi me
ir, dum ſcrinia verſabat, latentem inveniſ-
et. Sæva eſt lex Iulia mœchis; exigit tamen
lolor mariti majores pœnas, quam lex ulla
onceſſerit: necat hæc ferro; necat ille cru-
ntis verberibus, quoſdam mœchos & pœ-
as ſumit. Sed putemus, virum pepercisse
itæ meæ: annon me in vincula conjeciſſet?
ut infamem Cæſari tradidiſſet? Dicamus,
& illius me manus effugere, quia inermis e-

rat mihique fidus enſis hærebat lateri : ar
ro comitatus erat, & arma ex pariete p
debant captu facilia : in domo longus fam
lorum ordo, clamores mox invaluiſſent &
oſtia fuiſſent clauſa : tum de me ſupplici
ſumptum fuiſſet : Heu me dementem: nu
me prudentia liberavit hoc diſcrimine,
caſus tantum. Quid caſus imo & prompt
ingenium Lucretiæ. O fidam fœminam
amatricem prudentem ! ô inſignem & n
biliſſimum amorem ! Cur me tibi non c
dam ? cur tuam non ſequar fidem ? Mille n
hi ſi aſſint cervices, omnes tibi committa
tu fidelis es, tu cauta, tu prudens ſcis ama
& amantem tueri : Quis tam citó excogi
re potuiſſet viam, quæ me quærentes av
teret, ut tu ipſa excogitaſti ? Tu mihi ha
vitam ſervaſti, eandem tibi devoveo : no
meum eſt, ſed tuum quod ſpiro, non erit n
hi tutum perdere propter te, quod per te t
neo, tu vitæ meæ jus habes, tu necis impe
um. O candidum pectus! ô dulcem lingua
ô ſuaves oculos! ô ingenium velox ! ô me
bra marmorea, ſuccique plena ! quando eg
vos reviſam ? quando iterum corallina lab
mordebo ? quando tremulam linguam o
meo murmurantem denuo ſentiam ? Papi
laſne unquam illas retractabo ? parum eſt A
chates, quod in muliere vidiſti hac, qu
propior eſt fœmina, eo formoſior eſt : utina
mecum una fuiſſes, non tam Tantali reg
Lydiæ formoſa uxor fuit, quam iſta eſt. No
minor, illum voluiſſe nudam conjugem ſc
ci

o demonſtrare, ut plenius ſumeret gaudi-
m. Ego quoque itidem facerem, ſi facultas
ſſet Lucretiam tibi nudam oſtenderem. A-
ter autem ne tibi effari, quanta ſit ejus pul-
ritudo poſſum, nec tu quam ſolidum, quam-
ue plenum meum fuerit gaudium, potes
onſiderare: ſed congaude mihi, quia major
it mea voluptas, quam verbis queat expo-
i. Sic Eurialus cum Achate. Nec pauciora
ecum Lucretia dicebat: Ejus tamen minor
etitia fuit, quo taciturnior aliis fidem non
abuit, ut rem poſſet referre, Soſiæ non au-
ebat præ verecundia totum narrare.

Baccarus interea Pannonius Eques do-
no nobilis qui Cæſarem ſequebatur, arde-
e Lucretiam cœpit, & quia formoſus erat,
edamari putabat, ſolamque fœminæ pudi-
itiam obſtare rebatur: Illa, ſicut mos eſt
oſtris dominabus, omnes vultu blando in-
uebatur: ars eſt, ſive deceptio potius, ne ve-
us amor palam fiat. Inſanit Baccarus, nec
rigi conſilio poteſt, niſi Lucretiæ mentem
ræſentiat.

Solent matronæ Senenſes ad primum lapi-
em ſacellum divæ Mariæ, quod in Bethle-
em nuncupant, ſæpius viſitare; huc Lucretia
uabus comitata virginibus, & anu quadam
roficiſcebatur, ſequitur Baccarus violam in
nanu geſtans deauratis foliis, in cujus collo
piſtolam amatoriam, ſubtilibus inſcriptam
embranis abſconderat: ne mirere: tra-
idit enim Cicero illam Iliada omnem ita
ubtiliter ſcriptam, ſibi oſtenſam fuiſſe, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

teſta nucis clauderetur ; offert violam L
cretiæ, ſeque commendat Baccarus ; reſpu
donum Lucretia ; inſtat Pannonius magis
precibus ; tum anus, recipe, inquit, hera
natum florem , quid times , ubi nullum
periculum ? Parva res eſt, qua potes hu
militem placare , ſecuta eſt Lucretia anil
ſuaſionem , violamque ſuſcepit , parumq
ultra progreſſa , violam alteri ex virginib
tradidit : nec diu poſt obviam facti ſunt c
Studentes , qui virgunculam , ut ſibi flore
traderet , non magno negotio induxeru
apertoque violæ ſtipite carmen amatori
invenerunt. Solebat hoc hominum gen
pergratum eſſe noſtris matronis : ſed po
quam Cæſaris curia Senas venit: irrideri, c
ſpici , & haberi odio cœpit , quia armoru
ſtrepitus magis quam literarum lepor n
ſtras fœminas delectabat : his grandis livor
ſimultas ingens erat , quærebantque techn
vias omnes,quibus nocerent ſagis.Vt ergo
olæ dolus patuit , ad Menelaum mox itu
epiſtolamque ut legat , rogatur : ille mœſt
domum pergit,uxorem increpat,domumq
clamorib.implet:negat ſe ream uxor,remq
geſtam exponit , & anus ducit teſtimoniu
Itur ad Cæſarem , fit querela,vocatur Bacc
rus : is crimen fatetur , petensque veniam
nunquam ſe poſt Lucretiam vexaturum j
rejurando confirmat. Sciens tamen Iove
non iraſci , ſed arridere perjuriis amantium
ſterilem flammam ut magis prohibitus erat
eo diligentius ſequebatur.

Ven

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Venit hyems, excluſisque Notis ſolum Boream admittebat; cadunt ex cœlo nives: ſolvitur in ludum civitas; jactant matronæ in viros, juvenes in feneſtras nivem: hinc nactus occaſionem Baccarus, epiſtolam alteram ceræ includit, ceram nive cingit, factaque pila in feneſtram Lucretiæ jacit. Quis non omnia regi fortuna dicat? quis non favorabilem ejus cupiat flatum fati? plus enim valet hora benigna, quam ſi te Veneris commendet epiſtola, Marti. Dicunt quidam nil eſſe, quod in ſapiente queat fortuna: hoc ego his ſapientibus concedo, qui ſola virtute gaudent, qui & pauperes, & ægroti, & in equo Phalaris incluſi vitam ſe credunt poſſidere beatam, qualem nullum adhuc vidi, vel fuiſſe putarim: communis hominum vita favoris fortunæ indiget: hæc quos vult elevat, & quos vult deprimit. Quis Baccarum perdit niſi fortuna? numquid prudens conſilii fuit in nodis viola clauſiſſe tabellas, & nunc beneficio nivis epiſtolam tranſmiſiſſe. Dicet aliquis fieri cautius potuiſſe: quod ſi hoc conſilium fortuna juviſſet & cautus hic & prudentiſſimus judicatus fuiſſet. Sed obſtas fatum, pilam ex Lucretiæ manibus lapſam ad ignem deduxit, ubi ſolutis calore nivibus, liquefactaque cera, tabellas manifeſtavit, quas tum vetulæ, quæ ſe calefaciebant, tuum. Menelaus qui aderat, perlegerunt, novasque lites excitarunt: quas Baccarus non excuſatione, ſed fuga vitavit. Hic amor ex uſu venit Eurialo, nam dum vir greſſus & actus Baccari ſpecula-

tur, inſidiis Euriali locum facit: verum e
quod dici ſolet: Non facile cuſtodiri, quo
à pluribus amatur vel impugnatur. Spe
bant amantes poſt primum concubitum ſe
cundas nuptias.

Viculus erat inter ædes Lucretiæ atque
cini arctus, per quem pedibus in utrum
parietem porrectis, in feneſtram Lucr
haud difficilis præbebatur aſcenſus: ſed
aſcendere ſolum noctu licebat. Menelao
tendum rus erat, ibique pernoctandum,
dies ab amantibus, tanquam Saturnalio
expectabatur. Fit receſſus: mutatis Eu
lus veſtibus, in viculum ſe recipit, ſtabu
illic Menelaus habebat, quod Eurialus o
cente Soſia, ingreſſus eſt, ibique noctem
niens, ſub fœno latebat: tum ecce Dro
qui erat Menelai ſecundus famulus eq
præpoſitus, impleturus præſepia fœnum
Euriali latere ſuſcipit, eratque amplius
ſcepturus, ac Eurialum furca percuſſur
ni Soſias obveniſſet; qui ut diſcrimen
gnovit, da mihi hanc operam, inquit, f
ter bone, ego hinc pabulum equis præbe
tu interea loci vide, an nobis cœna inſtru
ſit: gaudendum eſt, dum herus abeſt: m
lius eſt nobis cum domina quam cum ill
hæc jucunda eſt, & perliberalis: ille iracu
dus, clamoſus, avarus, difficilis: nunqu
nobis bene eſt dum ille adeſt: videſne,
ventres noſtros iniquo caſtigat modio? c
ſemper eſurit, ut nos fame cruciet, nec
ſtinet mucida fruſta cærulei panis conſum

 ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ed heſternum minutal ſervat in mentem, niuſque cœnæ ſiluros & anguillas ſalſas, in lteram defert, & numerata fila ſectivi porti, e quid tangamus, ſignata recludit. Miſer, ui per hæc tormenta quærit divitias: nam uid ſtultius quam vivere pauperem, ut lo- uples moriaris? Quanto melius hera, quæ on contenta vitulis nos paſcere, & teneris œdis, gallinas quoque turdoſque miniſtrat, c vini copiam melioris. I Dromo, cura ut uam uncta popina ſit. Iſtud, inquit, Dro- no, curæ habebo, & menſam potius, quam quos fricabo: herum ego hodie in rus dedu- i, quod ei male ſuccedat: nunquam mihi erbum dixit, niſi veſperi, cum me remiſit d equos, renuntiarique dominæ juſſit, non e rediturum hac nocte. Laudo te Soſia, qui andem odiſſe cœpiſti domini mores, ego m diu mutaſſem dominum, niſi me domi- a matutinis offellis retinuiſſet. O velles, ihil dormiendum foret hac nocte: bibamus; oremusque, donec veniat dies: non tan- um per menſem lucrabitur herus, quantum os una cœna ſumemus. Audiebat hoc Eu- ialus libens, tametſi mores ſervorum no- abat, & idem ſibi fieri non dubitabat, cum omo abeſſet, ut quo Dromo receſſit, aſſur- ens Eurialus: O quam, inquit beatam no- tem Soſia tuo beneficio ſum habiturus, qui ne huc duxiſti, & ne patefierem, probe cu- aſti: vir bonus es, meritoque te amo, nec ibi non gratus inveniar, rependam enim oc beneficium.

Aderat hora præſcripta & deſtinata, la
Eurialus, quamvis duobus perfunctus diſi-
minibus non levibus, murum aſcendit, &
perta feneſtra Lucretiam, juxta foculum
dentem, paratisque obſoniis expectante
reperit: illa ut amantem agnovit, aſſurg
medium complexa eſt: fiunt blanditiæ: c
tur oſcula: itur in Venerem, tenſis velis:
ſamque navigio Citharam, nunc Ceres e
fecit, nunc Bacchus. Heu quam breves
luptates ſunt, quam longæ ſolicitudines:
horam Eurialus lætam habuerat, tum c
Soſias, qui reditum Menelai renunciat, g
diumque perturbat. Timet Eurialus: fug
ſtudet: Lucretia menſis abſconditis obvi
viro pergit, reverſumque ſalutat, Et, ô mi
inquit, quam bene rediſti, nam ego jam te
licam ruſticatum rebar: quid tu tamen r
tam diu egiſti? cave, ne quid olfaciam: C
non domi manes? quid me contriſtari
ſentia ſtudes? ſemper dum abes, time
bi tum ne quam adeas vereor, ut ſunt in
uxoribus ſuis viri; quo metu ſi vis me ſol
re, nunquam extra dormias: nec enim ſ
te nox eſt mihi ulla jocunda: Sed cœna
jam poſt cubitum ibimus. Erant tunc in
la, ubi familia prandere ſolet, ibique vir
detinere Lucretia nitebatur, donec Eu
lus abeundi ſpatium ſuſcepiſſet, cui nece
ria erat morula quædam, Menelaus aut
foris cœnatus erat, ſeque in thalamum r
pere feſtinabat: tum Lucretia, parum m
mas, cur non potius domi apud me cœnaſ

go, quia tu aberas, non comedi hodie, nec
ibi quicquam. Venerunt tum villici ex roſa-
a, neſcio quid vini portantes, optimum eſſe
ebant Trebeanum, ego præ mœſtitia nihil
uſtavi: nunc quoniam ades, eamus ſi placet,
cellam introrſum, guſtemusque vinum,
ut illi dixerunt tam ſuave ſit. Hiſque dictis,
ucernam dextra, virum ſiniſtra manu reci-
it, & in intimum penu deſcendit: tam diu
unc hunc, nunc illum cadum terebravit, ac
um viro pitiſſavit donec Eurialum putabat
beſſe, ac ita demum ad ingratos hymenæos
um viro tranſivit: Eurialus intempeſta no-
te domum repetiit: Sequenti luce ſive quod
ic expediebat cavere, ſive ſuſpitio mala fuit,
nuro feneſtram Menelaus obſtruxit. Credo
t ſunt cives noſtri in conjecturas acuti, ſuſpi-
ionumque pleni, timuiſſe Menelaum loci
ommoditatem, utque parum fidebat uxori
ccaſionem demere voluiſſe. Nam etſi nihil
onſcius erat ſibi; vexatam tamen fœminam
nultiſque dietim tentatam precibus non i-
norabat, & animum cognoſcebat mulieri in-
tabilem, cujus tot ſunt voluntates, quot
unt in arboribus frondes. Sexus enim fœmi-
eus novitatis eſt avidus, raroque virum a-
nat, cujus copiam habet. Sequebatur ergo
iam maritorum promulgatam, quorum o-
inio eſt infortunium bonis excludi cuſtodiis.
Erepta eſt hinc conveniendi facultas, nec
mittendis literis permiſſa libertas eſt: nam
& cauponem qui poſt ædes Lucretiæ vina-
riam tabernam conduxerat, ex qua ſolebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Eurialus affari Lucretiam, ac literas per a-
rundinem mittere, ſicuti Menelaus ſuaſ...
Magiſtratus expulit. Reſtabat ſolus ocu-
rum intuitus, nutuque tantum ſe conſul-
bant amantes, neque iſthac amoris extre...
linea commode perfrui poterant. Erat ...
gens dolor utique, cruciatuſque morti ...
milis: quia nec amoris poterant oblivi...
nec in eo perſeverare.

Dum ſic anxius Eurialus, quid conſilii c...
piat, meditatur, venit in mentem Lucret...
monitum quod ſibi de Pandalo ſcripſera...
Menelai conſobrino, peritosque medicos im...
tatus, quibus mos eſt in periculoſis ægrit...
dinibus anceps adhibere medicamentum, ...
ultima potius experiri, quam ſine cura mo...
bum relinquere, aggredi Pandalum ſtatui...
remedi umque ſuſcipere, quod antea recuſ...
rat. Huic igitur accerſito, & in penitiore...
domus partem vocato; ſede, inquit, amic...
rem grandem tibi dicturus ſum: indige...
ſum his, quas in te ſcio ſitas, diligentia, fid...
& taciturnitate; volui jam dudum hæc ti...
dixiſſe, ſed non eras mihi adhuc plene cogn...
tus; nunc & te noſco, & quia probatæ fidei e...
amo & obſervo; quod ſi aliter te neſcirem...
ſatis eſt, quia omnes tui cives te laudant; ta...
men comites mei quibus cum amicitiam co...
flaſti & qui ſis, & quanti pendendus, me cer...
tum fecere: ex quibus te cupere meam bene...
volentiam didici, cujus te jam facio partic...
pem, quia non minus illa es dignus, quam eg...
ſum tua. Nunc quid velim, quoniam inte...

ami...

ıicos res agitur, paucis exponam. Tu ſcis
ortale genus, quam in amorem ſit pronum,
ı virtutis id eſt, ſeu vitii, late patet iſta ca-
mitas: nec cor eſt, ſi modo carneum eſt,
od hos aliquando non ſentiat ſtimulos.
is quod nec ſanctiſſimum David, nec ſa-
entiſſimum Salomonem: nec Samſonem
rtiſſimum iſta paſſio dimiſit immunem. In-
nſi præterea pectoris & amoris imbibiti ea
tura eſt, ut ſi quis prohibeat, magis ardeat:
lla re magis curatur iſta peſtis, quam dile-
copia; fuerunt plures tum viri, tum mu-
eres, tam noſtra quam majorum noſtrorum
emoria, quibus inhibitio duriſſimæ necis
it occaſio: contra vero pleroſque novi-
us, qui poſt concubitum & amplexus paſ-
n conceſſos, mox furere deſierunt. Nihil
nſultius eſt, poſtquam amor oſſibus hæſit,
rori cedere. Nam qui adverſus tempeſta-
m nititur, ſæpe naufragium facit, & qui
temperat procellæ, ſuperat: hæc ideo dixi,
ıia te amorem meum ſcire volo, & quid
ei cauſa ſis facturus. Tamen quod emolu-
entum hinc ſit oriturum, nihil tibi tacebo,
ıia jam mei cordis alteram te reputo par-
m. Ego Lucretiam diligo, neque hoc, mi
ındale, mea culpa eſt factum, ſed regente
rtuna, in cujus manu eſt totus, quem colimus
bis: mihi non erant noti mores veſtri, nec
ıjus urbis conſuetudines noram. Putabam
o fœminas veſtras, quod oculis monſtrant,
corde ſentire: ſed ineſcant homines veſtræ
atronæ, & non amant; hinc deceptus ſum:
Credidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Credidi namque amatum me Lucretiæ fe
dum me luminibus intuebatur placidis, co
que contra diligere, nec tam elegantem
minam dignam putavi, cui vices non red
rentur amoris: nondum te noram, vel tu
genus: Amavi putans amari: quis enim t
ſaxeus eſt aut ferreus, qui non amet amatu

Sed poſtquam fraudes novi, meque d
irretitum, ne meus ſterilis eſſet amor, ni
ſum omnibus artibus illam incendere, ut p
pari referretur: ardere namque, nihilque u
re, tum rubor erat, tum anxietas animi, q
me die noctuque mirum in modum cruc
bat: & eram adeo implicatus, ut egredi n
lo pacto valerem. Factum eſt igitur, ut
continuante, par ſit amor amborum; Illa
cenſa eſt, ego ardeo: ambo perimus, nec
medium protelandæ vitæ noſtræ videm
niſi tu ſis adjumento. Vir eam cuſtodit & f
ter. Non tam vellus aureum pervigil dra
ſervabat: nec aditum orci Cerberus quam
lam diligenter recludit. Novi ego famili
veſtram: ſcio quod nobiles eſtis inter prim
res urbis, divites, potentes, amati: utina
nunquam noviſſem hanc fœminam. Sed qu
eſt, qui poſſit reſiſtere fatis? Non elegi ha
ſed caſus dedit amandam. Sic ſe res hab
Tectus adhuc amor eſt, ſed niſi bene regatu
magnum aliquod (ſuperi avertant) malu
pariet. Poſſem forſitan me compeſcere,
hinc abirem, quod quanquam eſſet mihi gr
viſſimum, facerem tamen veſtræ familiæ gr
tia, ſi hoc putarem ex uſu fore: Sed noſ

illi

us furorem : aut me ſequeretur, aut mane-
coacta; manus ſibi conſciſceret, quod eſſet
decus perpetuum veſtræ domus. Quod i-
ur te volebam, teque vocavi, noſtri cauſa
, ut obviemus his malis: neque alia via eſt,
i ut amoris noſtri aurigam te præbeas, cu-
ſque ut bene diſſimulatus ignis, non fiat a-
rtus : ego me tibi commendo, do, devo-
o, obſequere furori, ne dum oppugnatur,
agis incendatur : Cura ut ſimul convenire
oſſimus : quo facto mox decreſcet ardor, to-
rabiliorque reddetur. Tu ſcis aditus do-
us : ſcis quando vir abeſt: ſcis quomodo me
leas introducere. Frater viri advertendus
t, qui eſt ad has res nimium perſpicax, Lu-
etiamque, tanquam locum germani teneat,
agna cura cuſtodit, univerſaque Lucretiæ
erba, averſas cervices, gemitus, ſcreatus,
ſſim, riſus, attente conſiderat: hunc elu-
ere ſententia eſt, nec ſine te fieri poteſt. Aſ-
s ergo, & quando abſuturus ſit vir, me in-
rue, remanentemque fratrem diverte, ne
ſtos affixus Lucretiæ ſit, neve cuſtodes ad-
beat alios : tibi credet, & quod Dii faxint,
anc fortaſſe proviſionem tibi committet,
uam ſi ſuſceperis & me juveris (ut ſpero) in
do res eſt. Poteris enim me clam, dum cæ-
ri dormient intromittere, & amorem leni-
furentem. Ex his, quos emergant utilita-
s arbitror te pro tua prudentia palam cer-
ere: ſervabis namque inprimis honorem do-
us : amorem teges, qui non poſſet abſque
eſtra infamia manifeſtari : Sobrinam tuam
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

in vitæ tenebris : Menelao uxorem cuſtdie cui non tam obeſt una nox mihi conceſſa ſciis omnibus, quam ſi ſciente populo perdiderit me ſequentem. Nupta ſenatori mano ſecuta eſt Hippia Libdum, ad Ph & Nilum famoſaque mœnia Lagi. Quid domi nobilem atque potentem, Lucreti qui ſtatuat, quod dedecus veſtri generis? populi riſus, quæ non dico veſtra, ſed to civitatis infamia? Diceret forſitan aliquis ſumenda potius ferro, aut extinguenda v nis eſt mulier, quam id agat : Sed væ illi ſe humano ſanguine polluit, & majori ſc re vindicat minus. Non augenda ſunt n ſed minuenda. Nos hoc ſcimus, ex duc bonis melius eligendum; aut ex malo & no, quod ſit bonum : ſed ex malis duc quod minus obſit. Omnis via periculi pl eſt, ſed hæc quam monſtro, minus habe ſcriminis; per quam non ſolum tuo ſangu conſules, ſed mihi etiam ponderis, qui p inſanio, dum mei cauſa Lucretiam video c ciari, cui potius eſſe odio vellem, quam rogare. Sed hic ſumus, eo deducta res eſt nisi tuis artibus, tua cura, ingenio atque ſ citudine navis regatur, nulla ſalutis ſpes r neat. Juva igitur & illam, & me, tuamc domum abſque nota conſerva. Nec me tes ingratum : ſcis apud Cæſarem qua ſim : quicquid petieris impetratum tibi e ciam : Et hoc tibi ante omnia polliceor, que fidem, Palatinum Comitem te futuru omnemque tuam poſteritatem hoc titu

ga

viſuram. Ego tibi Lucretiam, meque, & ſtrum amorem, & famam noſtram, & tui eneris decus committo, tuæque mando fiei: tu arbiter es, omnia hæc in te ſita ſunt: de quid agas: & ſervare potes iſta, & perere.

Subriſit his auditis Pandalus, factaque mola: Noram hæc Euriale, dixit, & utinam non ccediſſent: ſed eum in locum, ſicut abs te ictum eſt, res rediit, ut neceſſe ſit, me quod bes, efficere, niſi & noſtrum genus affici conmeliis, & ſcandalum ingens cupiam exori. Ardet mulier ſicut dixti, & impotens ſui ſt; niſi occurro, ferro ſe fodiet: aut ex feneris ſe dabit præcipitem: nec vitæ jam ei, nec onoris eſt cura. Ipſa mihi ſuum ardorem pafecit; reſtiti: increpavi: lenire flammam ſtuui: nihil profeci, omnia præter te parvi fait: nihil niſi te curat: tu illi ſemper in mene ſedes: te petit: te deſiderat: te ſolum cogiat: ſæpe me vocitans, audi precor Euriale, ixit. Sic mulier ex amore mutata eſt, ut jam on eadem videatur. Heu dolor, heu pietas: ulla prius in urbe tota vel caſtior, vel pruentior Lucretia fuit: mira res ſi tantum juis natura dedit amori in mentes humanas. Medendum eſt huic ægritudini, nec alia cua eſt, niſi quam tu monſtraſti. Accingam ne huic operi, teque dum tempus erit, comnonefaciam, nec ex te gratiam quæro, quia non eſt officium boni viri, cum is nihil pronereatur, gratiam poſcere: Ego ut vitem inamiam noſtræ imminentem familiæ, hoc

ago,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ago, quod ſi tibi conducit, non propterea m
amandus. At enim Eurialus inquit: Ego e
ſic tibi gratiam habeo, & creari te Comit
ut dictum eſt, curabo, modo tu dignita
iſtam non ſpernas. Non ſperno, inquit P
dalus: ſed ne hinc profecta ſit volo ſi ven
eſt, libere veniat, nihil ego conditionale
cio. Si potuiſſet hoc te neſciente fieri,
ut opera apud Lucretiam eſſes, liben
egiſſem. Vale. Et tu vale, retulit Euria
poſtquam animum reddidiſti: fac, finge,
veni, effice, ut ſimul ſimus.

Hilaris Pandalus lætuſque abiit, tum q
tanti viri gratiam inveniſſet, tum quod
jam Comitem eſſe ſperabat, cujus dignit
tanto erat avidior, quanto ſe minus cup
demonſtrabat. Sunt enim homines quid
ut mulieres: quæ cum maxime nolle dicu
tum maxime volunt. Hic lenocinii mer
de ſortitus eſt Comitatum, & auream E
lam ſuæ nobilitatis poſteritas demonſtra

In nobilitate multi ſunt gradus, mi Ma
ne: & ſane ſi cujuſlibet originem quæras
cut mea ſententia fert) aut nullas nobilita
invenias, aut admodum paucas, quæ ſcele
tum non habuerunt ortum. Cum enim h
dici nobiles videamus: qui divitiis abunda
divitiæ vero raro virtutis ſunt comites, q
non videt, ortum eſſe nobilitatis degener
Hunc uſuræ ditarunt: illum ſpolia: prodit
nes alium: hic veneficiis ditatus eſt: ille ad
lationibus: huic adulteria lucrum præber
nonnullis mendacia proſunt, quidam faciu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

conjuge quæſtum : quidam ex natis : pleſque homicidia juvant. Rarus eſt, qui juſte vitias congregat. Nemo faſtum amplum it, niſi qui omnes metit herbas : congrent homines divitias multas, nec unde veant, ſed quam multæ veniant, quærunt. Onibus is verſus placet :

Vnde habeas quærit nemo ſed oportet habere.

Poſtquam vero plena eſt arca, tunc nobilis poſcitur : quæ ſic quæſita : nihil eſt aliud iam præmium iniquitatis. Majores mei noles habiti ſunt, ſed nolo mihi blandiri : non ito meliores fuiſſe proavos meos aliis, quos la excuſat antiquitas, quia non ſunt in meoria eorum vitia. Mea ſententia :

Nobilis eſt nemo niſi ſit virtutis amator.

Non miror, aureas veſtes, equos, canes, ornem famulorum, lautas menſas, marmoas ædes, villas, prædia, piſcinas, juriſdictioes, ſylvas : nam hæc omnia ſtultus aſſequi oteſt, quem ſi quis nobilem dixerit, ipſe fiet ultus. Pandalus noſter lenocinio nobilitas eſt.

Non multis poſt diebus rure inter Menei ruſticos rixatum eſt, & occiſi nonnulli, qui us ſatis biberant, opuſque fuit ad res comonendas, Menelaum proficiſci. Tum Lucrea, mi vir, inquit, grandævus es homo debiſque, equi tui graviter incedunt, quære graarium aliquem recipere commodatum. Cumque percunctaretur, ubinam eſſet aliuis, optimum inquit Pandalus, ni fallor, Eualus habet, & tibi libens concedet, ſi me vis

petere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

petere. Pete, inquit Menelaus. Rogatu
rialus mox equum juſſit adduci; Iſqu
gaudii ſignum recepit, ſecumque tacite c
Tu meum equum aſcendes Menelae, eg
xorem tuam equitabo.

Conventum erat, ut noctis ad horam ci
tam in vico Eurialus eſſet, ſperaretque b
ſi cantantem Pandalum audiret. Ab
Menelaus, jamque cœlum noctis obdu
rant tenebræ, mulier in cubili tempus m
bat. Eurialus ante fores erat, ſignumque
rabatur, nec cantum audiebat, nec ſcreat
Jam præterierat hora: & ut abiret Euri
ſuadebat Achates, deluſumque dicebat.
rum erat amanti recedere, & nunc unam,
aliam cauſam manendi quærebat. Non c
bat Pandalus quia Menelai frater domi m
ſerat, & omnes aditus perſcrutabatur:
quid inſidiarum fieret: noctemque trahe
inſomnem: cui Pandalus, nunquamne,
quit, hac nocte cubitum ibimus: jam
medium poli tranſcendit axem, & me
vis occupat ſomnus? miror te, cum juve
ſis, ſenis habere naturam, quibus ſicc
ſomnum aufert, nec unquam dormiunt
paululum prope diem, dum currus volvi
ſeptentrionalis helices, ubi jam tempus
ſet ſurgendi: eamus tandem dormitum: q
ſibi volunt hæ vigiliæ? Eamus, inquit,
gamemnon ſi tibi ſic videtur: ante tam
inſpiciendæ ſunt fores, an ſatis firmatæ ſ
ne furibus pateant, venienſque ad oſtiu
nunc unam, nunc aliam ſeram admovit

peſ-

ſſulum addidit. Erat illic ingens ferrum,
od vix duo poterant levare, quo nunquam
tium claudebatur, quod poſtquam Aga-
emnon levare non poſſet, juva me, inquit,
ndale, admoveamus ferrum hoc oſtio,
m dormitum ibimus. Audiebat hos ſer-
ones Eurialus, & actum eſt, tacitus ait,
hoc ferramentum adjungitur. Tum Pan-
lus, quid tu paras Agamemnon? tanquam
mus obſidenda ſit, firmare oſtium paras?
non tuti ſumus in civitate? libertas hic eſt,
quies omnibus eadem; tum hoſtes pro-
l ſunt, quibuſcum bella gerimus Floren-
hi, ſi fures times, ſatis clauſum eſt, ſi ho-
es, nihil eſt, quod hac in domo te poſſit
eri: Ego hac nocte non ſubibo hoc onus,
ia ſcapulas doleo, & infra ſum ruptus,
c geſtandis oneribus idoneus: aut tu leva,
t ſine. Vah, ſatis eſt, inquit Agamem-
n, dormitumque ceſſit. Tum Eurialus, ma-
bo adhuc hic horam, ait, ſi forte aliquis a-
periat. Tædebat Achatem moræ, tacituſ-
e maledicebat Eurialo, qui ſe tam diu re-
eret inſomnem; nec diu manſum eſt, cum
r rimulam viſa Lucretia eſt, parum quid
minis ſecum ferens: verſus quam pergens
rialus; ſalve, mi anime, Lucretia, dixit:
illa exterrita fugere primum voluit: e-
nde recogitans, quis tu es vir, ait? Eu-
alus tuus, inquit Eurialus: Aperi mea vo-
ptas, jam mediam noctem te hic operior.
gnovit Lucretia vocem, ſed quia ſimu-
tionem timebat, non prius auſa eſt a-
perire,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

perire, quam ſecretam inter ſe tantum ma
percepit: poſt hæc magno labore ſeras r
vit, ſed quia plurima ferramenta fores re
bant, quæ manus fœminea ferre non pot
ad ſemipedis duntaxat amplitudinem oſ
patuit; nec hoc ait, obſtabit, Eurialus,
nuanſque ſuum corpus per dextrum latu
tro ſeſe conjecit, mulieremque mediam
plexus eſt: Achates extra in excubiis ma
Tum Lucretia ſive timore ſive gaudio ex
mata, inter Euriali deficiens brachia, pa
facta, & omiſſo verbo ac oculis clauſis
omnia ſimilis mortuæ videbatur, niſi c
adhuc calor pulſuſque manebat. Extern
Eurialus ſubito caſu; quid ageret, neſci
ſecumque: ſi abeo mortis ſum reus, qui
minam in tanto diſcrimine deſeruerim
maneo intervenerit Agamemnon aut a
ex familia, & ego perierim. Heu amor in
lix quam plus fellis, quam mellis habes:
tam abſinthium eſt amarum quam tu: c
jam diſcriminibus me objeciſti? quot mo
bus meum caput devoviſti? Hoc nunc re
bat, meis brachiis ut fœminam exanima
Cur me non potius interemiſti? cur me
leonibus objeciſti? Heu quam optabiliu
rat in hujus me potius gremio, quam iſtan
meo ſinu defeciſſe. Vicit amor vivum, ab
ſtaque propriæ cura ſalutis, cum fœm
manſit, elevanſque altius mutum corp
atque deoſculans madidus lachrymis, h
Lucretia inquit, ubinam gentium es?
aures tuæ? Cur non reſpondes? cur non

d

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

? aperi oculos obſecro, meque reſpice, ar-
e mihi ut ſoles; tuus his Eurialus aſſum:
us te amplectitur Eurialus, mi anime. Cur
non contra baſias: miror; obiſti, an dor-
s: ubi te quæram? Cur ſi mori volebas, non
monuiſti, ut me occidiſſem una tecum?
i me audis, en jam latus meum aperiet
dius & ambos habebit exitus unus: Ah
a mea, ſuavium meum: delitiæ meæ, ſpes
ica: integra quies. Siccine te Lucretia per-
? attolle oculos: eleva caput. Nondum
ortua es video; adhuc cales: adhuc ſpiras:
ur mihi non loqueris: Sic me recipis; ad
c me gaudia vocas? hanc mihi das noctem:
ſurge oro, requies mea: reſpice tuum Eu-
lum: Aſſum Eurialus tuus. Ac ſic fatus
hrymarum flumen ſupra frontem & mu-
ris tempora fluit, quibus tanquam roſa-
m aquis excitata mulier, quaſi de gravi
nno ſurrexit, amantemque videns; heu
, inquit, Euriale, ubinam fui? cur non me
tius abire ſiviſti? beata jam moriebar in tuis
anibus: utinam ſic excederem, antequam
hac urbe decederes. Cum ſic invicem fan-
, in thalamum pergunt, ubi talem noctem
uerunt, qualem credimus inter duos a-
antes fuiſſe, poſtquam navibus altis raptam
elenam Paris abduxit, tamque dulcis nox
a fuit, ut ambo negarent tam bene inter
artem Veneremque fuiſſe. Tu meus Gany-
edes: tu meus Hypolitus, Diomedeſque
eus, dicebat Lucretia: Tu mihi Polyxena
, Eurialus referebat: tu Æmilia, tu Venus
ipſa:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ipſa: & nunc os, nunc genas, nunc o[illegible]
commendabat; elevataque nonnunqua[illegible]
dice, ſecreta quæ non viderat omnia, [illegible]
templabatur, & plus, dicebat, invenio, q[illegible]
putaram: talem lavantem vidit Actæ[illegible]
fonte Dianam. Quid his membris formo[illegible]
quid candidius? Jam redemi pericula. [illegible]
eſt, quod propter te non debeat ſuſtine[illegible]
pectus decorum! ô papillæ præmendæ! [illegible]
ne tango, voſne habeo, voſne meas in[illegible]
ſtis manus? O teretes artus: ô redolens [illegible]
pus: te ne ego poſſideo? Nunc mori fac[illegible]
eſt, quando gaudium hoc eſt recens, ne [illegible]
interveniat calamitas. Anime mi, tene[illegible]
an ſomnio? vera ne iſta voluptas eſt, an e[illegible]
mentem poſitus ſic reor? Non ſomnio: c[illegible]
vera res agitur. O ſuavia baſia! ô dulces [illegible]
plexus! ô melliflui morſus! Nemo me f[illegible]
cius vivit, nemo beatius. Sed heu quam [illegible]
loces horæ? invida nox; cur fugis? Mane A[illegible]
lo; Mane apud inferos diu; Cur equos t[illegible]
cito in jugum trahis? ſine plus gramini[illegible]
dant. Da mihi noctem, ut Alcumenæ ded[illegible]
Cur tu tam repente Tythoni tui cubile re[illegible]
quis aurora? Si tam grata illi eſſes, qu[illegible]
mihi Lucretia, haud tam mane ſurgere te p[illegible]
mitteret. Nunquam mihi nox viſa eſt [illegible]
brevior: quamvis apud Britannos Dacoſ[illegible]
fuerim. Sic Eurialus: nec minora dicebat L[illegible]
cretia: nec oſculum nec verbum irrepenſat[illegible]
præteriit. Stringebat hic, ſtringebat illa: [illegible]
poſt Venerem laſſi jacebant, ſed ut Anth[illegible]
ex terra validior reſurgebat, ſic poſt bell[illegible]
al[illegible]

acriores illi robuſtioresq; fiebant. Nocte pe-
cta cum crines ſuos ex Oceano tolleret au-
ra, diſceſſum eſt. Nec poſt multos dies re-
undi copia fuit, creſcentibus dietim cuſto-
is. Sed omnia ſuperavit amor , viamque
ndem conveniendi reperit,qua uſi amantes
nt. Interea Cæſar qui jam Eugenio recon-
iatus erat ; Romam petere feſtinaverat :
enſit hæc Lucretia, quid enim non ſentit a-
or? aut quis fallere poſſit amantem? Sic
itur Lucretia ſcripſit Eurialo.

Lucretia ſcribit Eurialo.

I poſſet animus meus iraſci tibi , jam ſuc-
cenſerem, quod abiturum te diſſimulaſti ,
d amat te , quam me magis ſpiritus meus ,
ullaque poteſt ex cauſa adverſus te move-
Heu meum cor : quid eſt quod mihi Cæ-
rem non dixiſti receſſurum ? Ille itineri ſe
rat , nec tu manebis ſcio, quid obſecro de
e fiet; quid agam miſera : ubi quieſcam ? ſi
e relinquis , non vivo biduum. Per ego ,
s literas meis lachrymis madidas : per tu-
n dixteram & datam fidem ſi de te quic-
uam merui , an fuit tibi quicquam dulce
ecum , miſerere infœlicis amantis. Non pe-
o , quod maneas , ſed tolle me tecum. Fin-
am me veſpere Bethlehem petere velle u-
camque recipiam anum : aſſint illic duo
esve famuli ex tuis , me qui recipiant, nihil
egocii eſt volentem , eripere. Nec tibi de-
ecori puta , nam & filius Priami conjugem
bi raptam paravit , non injuriaberis viro

meo,is enim omnino me perditurus eſt. N
niſi me abducas, mors illi me auferet. Sed o
li tu eſſe crudelis, meque morituram re
quere, quæ te pluris ſemper quam me

Ad hæc Eurialus in hunc modum ſcripſit.

CELAVI teuſque huc mea Lucretia n
te nimium afflictares, antequam te
pus eſſet. Scio mores tuos, novi te, qui
nimis crucias. Nec Cæſar ſic recedet ut n
ſit reverſurus: Ex urbe poſtquam revert
mus, hoc iter eſt nobis in patriam. Quo
Cæſar aliam viam fecerit,me certe ſi vixe
reducem videbis:negentque mihi patriam
peri, errabundoq; ſimilem reddant Vlyſſi,
ſi huc revertar. Reſpira ergo, mi anime,
meque vires:noli te macerare:quin vive p
us læta. Quod dicis de raptu, eſſet mihi t
gratum,tum jucundiſſimum,nec mihi ma
voluptas præſtari poſſet, quam te ſem
habere mecum, ac meo ex arbitrio pot
ſed conſulendum eſt magis honori tuo,qua
meæ voluptati: Exigit namque fides t
qua me complexa es, tibi ut conſilium fi
le præbeam & quod in rem ſit tuam. Tu
ſcis prænobilem eſſe & in clara familia n
ptam: nomen habes tum pulcherrimæ, tu
pudiciſſimæ mulieris, nec apud Italos ſolu
tua fama clauditur, ſed & Teutones & P
nonii, & Bohemi, & omnes Septentrio
populi tuum nomen agnoſcunt. Quod ſi
go te rapiam, mitto dedecus meum, qu

i cauſa floccifacerem, qua ignominia tuos
ficeres neceſſario? quibus doloribus tuam
atrem pungeres? quid de te diceretur? quis
mor exiret in urbem? Ecce Lucretia, quæ
uti conjuge caſtior, Penelopeque melior,
cebatur, jam mœchum ſequitur immemor
omus, parentum & patriæ. Non Lucretia,
d Hyppia eſt, vel Iaſonem ſecuta Medea.
eu me quantus mœror, cum de te talia di-
ſentirem. Nunc amor noſter clam eſt, ne-
o te non laudat: rapina turbaret omnia,
c unquam tam laudata fuiſti, quam nunc
tuperareris. Sed mittamus famam: quic-
uid ſit amore perfrui noſtro non valeremus.
go Cæſari ſervio: Is me virum fecit poten-
m: divitem: nec ab eo recedere poſſum ſi-
me iſtatus ruina; quod ſi eum deſererem,
on quirem te decenter habere: ſi curiam ſe-
uerer nulla quies eſſet, omni die caſtra mo-
mus. Nuſquam Cæſari tanta mora fuit,
anta nunc Senis; idque belli neceſſitas fecit:
od ſi te circumducerem, & quaſi publicam
eminam in caſtris haberem, vide quam eſſet
ihi & tibi dedecorum. His ex rebus obſecro
mea Lucretia mentem ut exuas, bonique
onſulas, nec furori magis quam tibi blandia-
s. Alius fortaſſis amator aliter ſuaderet, &
tro te fugere precaretur, ut te quamdu poſ-
t, abuteretur nil futuri providus; dum præ-
nti ſatisfaceret ægritudini: ſed is non eſſet,
nator verus, qui libidini magis, quam famæ
onſuleret. Ego mea Lucretia, quod frugi eſt,
oneo. Mane hic te rogo: ne dubita redi-

turum, quicquid apud Hetruſcos incun
agendum, à Cæſare mihi committi curab
daboque operam, ut te frui abs tuo inc
modo poſſim. Vale, vive; ama: nec men
quam tuus eſt, ignem putato minorem, u
me non invitiſſimum hinc abſcedere: item
vale mea ſuavitas & animæ cibus meæ.

Acquievit his mulier & imperata factu
reſcripſit.

Paucis poſt diebus Eurialus cum Cæ
re, Romam perrexit, nec diu moratus
febribus eſt incenſus. Infœlix penitus,
cum arderet amore: febrium quoque co
ignibus æſtuare. Cumque jam vires am
extenuaſſet, adjectis morbi doloribus,
rum ſupererat vitæ, tenebaturque ſpiri
medicorum remediis potius, quam ma
bat. Cæſar quotidie ad eum veniebat,
quaſi filium ſolabatur, omnesque curas
pollinis adhiberi jubebat: Sed nulla val
tior fuit medela quam Lucretiæ ſcriptu
quo viventem illam & ſoſpitem cogno
Quæ res febres aliquantiſper imminuit,
rialumque ſurgere in pedes fecit, qui & co
nationi Cæſaris interfuit: ac ibi militiam ſ
cepit & aureum calcar.

Poſthæc cum Cæſar Peruſium peteret,
Romæ manſit, nondum ex integro ſanu
Exinde Senas venit, quamvis adhuc deb
extenuatusque facie. Sed intueri potuit, n
alloqu Lucretiam. Epiſtolæ plures utrinq
miſſæ ſunt, rurſusque de fuga tractatum
Triduo illic manſit Eurialus dum ſibi a

s omnes videret ereptos; receſſum ejus a-
anti renunciavit. Nunquam tanta dulce-
in converſando fuit: quanta in receden-
mœſtitia. Erat in feneſtris Lucretia, per
cum jam Eurialus equitabat, humidos o-
los alter in alterum jaciebat. Flebat unus:
bat alter: ambo doloribus urgebantur: ut
i ſuis ex ſedibus cor avelli violenter ſen-
ebant.

Si quis in obitu, quantus ſit dolor, igno-
t, duorum amantium ſeparationem conſi-
ret, quamvis major hic anxietas ineſt, &
uciatus ingentior. Dolet animus in mor-
, quia corpus relinquit amatum: corpus
ſente ſpiritu nec dolet nec ſentit: at cum
o invicem conglutinati per amorem unius
nt animi, tanto pœnoſior eſt ſeparatio,
anto ſenſibilior eſt utriuſq; dilectio. Et hic
ne jam non erant ſpiritus duo, ſed quemad-
odum inter amicos putat Ariſtophanes, u-
us animæ duo corpora facta erant: Itaque
on recedebat animus ab animo, ſed unicus a-
or ſcindebatur in duos: dum cor in partes
videbatur, mentis pars ibat, pars remane-
t, & omnes invicem ſenſus diſgregabantur
à ſeipſis diſcedere flebant. Non manſit in a-
antium faciebus ſanguinis gutta, niſi lachry-
æ fuiſſent & gemitus, ſimillimi mortuis vi-
ebantur. Quis ſcribere, qui referre, quis co-
tare poſſet illarum mentium moleſtias, niſi
ui aliquantum inſanivit? Laodemia, rece-
ente Protheſilao, & ad ſacars Ilii pugnas
xeunte, exanguis cecidit; Eadem poſt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

quam viri mortem agnovit, vivere am
minime potuit. Dido Phœniſſa poſt fate
Æneæ receſſum,ſeipſam interemit. Nec
cia poſt Bruti necem voluit ſupereſſe.
noſtra poſtquam Eurialus ex viſu receſſi
terram collapſa per famulos recepta eſt,
bilique data, donec reſumeret ſpiritum: a
ro ad ſe rediit, veſtes aureas purpureasqu
omnem lætitiæ recluſit ornatum, vilibu
tunicis uſa nunquam poſthac cantare au
eſt; nunquam viſa ridere: nullis facetiis: n
gaudio, nullisque unquam jocis in lætiti
potuit re vocari.

Quo in ſtatu dum aliquandiu perſeve
in ægritudinem incidit, & quia cor ejus
ierat, nullaque menti dari conſolatio pote
inter multum plorantis brachia matris,
collachrimantis, & fruſtra conſolatoriis v
bis utentis, neceſſario indignantem anim
exhalavit. Eurialus poſtquam oculis Lu
tiæ abiit, nulli inter eundum locutus, ſol
in mente Lucretiam gerebat, & an unqu
reverti poſſet, meditabatur: venitque tand
ad Cæſarem Peruſii manentem: quem de
de Ferrariam, Manteam, Tridentum, C
ſtantiam & Baſileam ſecutus, ac demum
Hungariam atque Bohemiam: ſed ut ipſe C
ſarem, ſic eum Lucretia ſequebatur in ſo
niis, nullamque noctem ei quietam permit
bat. Quam ut obiiſſe verus amator agnov
magno dolore permotus, lugubrem veſte
recepit, nec conſolationem admiſit, niſi po
quam Cæſar ex Ducali ſanguine virgine

ij

ſi tum formoſam, tum caſtiſſimam, atque
rudentem matrimonio junxit. Habes amo-
s exitum Mariane mi amantiſſime, non
ſti neque fœlicis. Quem qui legerint, peri-
ulum ex aliis faciant, quod ſibi ex uſu ſiet.
ec amatorium bibere poculum ſtudeant,
uod longe plus aloës habet, quam mellis.
ale. Ex Wienna 5. Nonas Iulii Anno Sa-
tis MCCCC. XLIV.

Finis Hiſtoriæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

LITERÆ EROTICÆ SEV AMATORIÆ.

Hannibal Dux Numidiæ, S. P. D. & ſeipſ dat ſingulari Dominæ, inſigni & formoſiſſi virgini Lucretiæ, Regis Epirotharum fili

VOLVI te ſæpius alloqui, am remque meum tibi notum effi re, ſed ætas mea nimis adhuc v recunda eſt, quæ non patitu quod intra me ſentio, foras exire: qua primum incipio loqui, mox rubor ade timor impedit, & mediis vox in faucib hæret, nec cogitata poſſum effari: tim modeſtiam tuam ne me arguat: Vereor ſtantes, ne me derideant: horreſco m pſum, ne balbutiens fiam. Hac de re qu ſtatueram dicere, decrevi literis committ re, quia epiſtola non erubeſcit, non ſuſp rat, non timet quenquam. Forſitan ard um aliquid & perdifficile poſtulaturum m putas: parum eſt quod volo, hoc ſi mi conceſſeris, multum exiſtimabo. Ego nim, modeſtiſſima virgo, fateor, me t amantem eſſe, captumque tui vultus ſplen dore: nec aliud die noctuque cogito qua te: tu mihi ſemper es in mente: te in co

de c

& in animo gero: tu meum deſiderium
: tu ſpes mea: tu quies, tu refrigerium.
um te video, quieſcit animus meus, & ſe
lectat; at cum abes, ne te cernere poſſim,
agnis urgeor ſtimulis, nec aliud meditor,
ſi ut quam primum te reviſam. Hoc mul-
plici cauſa factum eſt: Nam & forma & ho-
ſtas in te concurrunt. Laudant Helenam
oëtæ: at ego illam non exiſtimo tibi fuiſſe
milem: nec Polixenam tibi comparaverim;
t eam, quam dilexit Hercules Dejani-
m, tu omnes vincis & pluchritudine & mo-
bus, quaſi altera Philomena. A calce
que ad verticem nulla eſt in te menda:
ines tui ſplendorem auri ſuperant: frons
ca & ſpacioſa eſt: ſupercilia in arcum ten-
, debitis ſpaciis diſtinguuntur. Oculi tui
nquam duo emicant ſydera, inde ſagittas
mittis & vulneras juvenes: hinc quos vis,
cidis, & quos vis, vivificas: naſus ſuis con-
niens partibus, faciem mirifice honeſtat:
nas candore niveo reſperſas modeſtus
bor interſecat: quid labra corallina, &
iſtallinos referam dentes, & omnes oris
i partes, unde melliflua manant verba;
nc riſus ille progreditur, qui mihi ſæpe
l intima penetrat. O virum fœlicem,
ui labia illa mordebit: qui tales oſculabi-
r genas, qui mentum tuum, & candidio-
m Scythica nive gulam tuam poterit tan-
ere. Nolo pectoris tui & illorum pomo-
m, quæ ibi latent, mentionem facere, ne
ferens nimis ardeam. Tu te ſcis; quam in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tra & extra formoſa ſis. Ego mirari mag
quam digne commendare te poſſum. h
tantum quia mores tui regio faſtigio dign
forma plus quam dic poſſit honeſta, ex d
me ſervum tum fecerunt, tuus enim ſum
hilq; magis cupio,quam rem gratam tibi
cere. Nec miror, nam & Phœbus (ut inqui
fabulæ) licet eſſet Jovis regis Cretæ (qu
vetuſtas pro Deo coluit) filius: Admeti tam
regis filiam amans, paſtorem ſe facit & g
gem pavit. Ego igitur libens ſervio tibi, ne
liud à te poſtulo niſi ut amare me ſinas: &
nimo æquo feras, ſi mea dicaris amica, h
eſt quod volo, peto, exigo; nil poſtulo pl
Fer tuus ut amator dicar. Nam & amator
& ſervus, tumodo annuas. Confiteor digna
te, quam meliores, quam ego ſum, amen
eſſet vix Paris aut Hypolitus dignus amo
tuo: tu tamen noli quærere formam; na
& qui pulchri ſunt, ſuperbi etiam ſunt, n
ſtabilem habent amorem. In me erit am
perpetuus: qui natus in adoleſcentiæ me
flore, cum ætate creſcens, ad ſenium p
ducetur, dummodo tu mihi faveas, & n
adjuves, quem tamen non debes deſpice
nam & mihi non negavit Deus mediocre
formam, ſunt mihi præterea opes multa
quæ omnes erunt tuæ, ſi vicem amoris
penderis. Ah quid dixi; nimium erravi, n
ut ames peto, ſed ut amare ſinas: hoc ſi t
ex gratia impetravero, beatus ſum. Tu qu
factura ſis, reſcribe: Et vale animula me
delitiæ meæ, corculum meum.

Amo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Amoris illiciti medela.

Æneas Sylvius Poëta Nicolao Warteburgenſi, S. P. D.

QVerebaris mecum nocte præterita, quod amori operam dares, nec delibu- m ac vincitum animum ſolvere poſſes. ixiſti, te nec virginem, nec nuptam, nec duam amare, ſed mulierem quamvis pul- ıram, meretricem tamen, quibuslibet vi- s precii cauſa ſeſe ſubſternentem. Id tibi oleſtum eſſe ajebas, libenterque amorem ınc velle te abjicere, ſed viam modumque ſcire, quo fieri liber & amore vacuus poſ- s. Nam etſi plures ſacerdotes conſulueris, eminem tamen remedia, quæ tibi videren- ır efficacia, protuliſſe dicebas. Rogaſti igi- ır me, magnisque precibus efflagitaſti, æ- itudini tuæ ut aliquam afferrem medelam, iter oſtenderem tibi, quo poſſes ardentis moris flammas effugere. Parebo deſiderio o: ſalubria præbebo tibi remedia, ſi ea am- ecti volueris: nec verebor Medici culpam ihi aſcribi, ſi tu obedientis ægroti perſo- am ſuſceperis: quamvis arbitror, quos con- luiſti ſacerdotes, ſatis tibi feciſſe, ſi præce- a tenuiſſes, quæ illi dederunt, ſed tibi viſa erunt fortaſſe gravia. Nam cum dicerent, ge illam: nihil ei loquaris: nihil de illa au- as: durum verbum viſum eſt. At febrici- ns quoque invitus audit, frigida pocula ſi- negati ſi tamen ſanari vult, quod Medi-

cus mandat, diligenter obſervabit. Tu er
mi Nicolae, ſi vis amorem evadere liber
fieri, præpara te, ut quæ præcipio; ſcias.

Noſcito ægrotum te fore maxima in
mitate detentum: & propter ſanitatem d
& aſpera eſſe plura ſubeunda. Nempe æg
tus eſt, mi Nicolae, omnis qui amat: ac n
dum ægrotus, ſed ſervitute etiam capt
atque inſanus & amens. De amore loqu
illicito: nam Deum colere, & amare par
tes, uxorem & liberos, virtutis eſt non vit
ſanitatiſque, non ægritudinis. At tu amore
illicitum ſequeris: quid tu eſſe amorem i
citum, de quo jam loquimur, credis? Vete
putarunt illum ex Venere Vulcano natu
puerum cœcum, alatum, ſagittam in ma
bus habentem, quibus viros ac mulieres
riens, ardorem dilectionis infunderet. Ap
Virgilium legimus:

Nunc ſcio quid ſit amor, duris in cautibus illu
Iſmarus aut Rhodope, aut extremi Garamant
Nec generis noſtri puerum, nec ſanguinis edum.

Sed error hic mortalis populi fuit, qui v
ritatem attingere non potuit; Amor, ut
Tragœdiis inquit Seneca: nihil aliud eſt, n
vis quædam magna mentis, blanduſque an
mi calor juventæ, gignitur luxu, otio & int
læta fortunæ bona nutritur. Hic mentem h
minis eripit: judicium omne pervertit: ſen
ſum hebetat: animum extinguit. Namqu
cum mulierem diligis, non in te, ſed in il
vivis. Quid igitur pejus eſt quam viventem
non vivere? quam ſenſum habentem non ſen

tire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

e? quam oculis præditum non videre? E-
idem qui amat, in alium mutatur virum,
c loquitur, nec facit, quæ antea ſolebat.
nc Parmeno apud Terentium: Dii boni,
id hoc morbi eſt? adeone homines muta-
r ex amore, ut non cognoſcas eundem eſ-
Putat Comicus morbum eſſe amorem:
c male putat: nam & apud Macrobium:
xuriam quæ vel mater amoris eſt, vel fi-
, deterrimi morbi partem Hippocrates eſ-
dicit. Hic morbus plerunque juvenes ag-
editur: ſed viros quoque ſeneſque vexat;
ntoque periculoſior & riſu dignior eſt
atto perſona, quæ capta eſt, ætate aut
entia cenſetur præſtantior.

Cum ergo Hipolite captus ſis, amorique
rvias, ſcias te morboſum eſſe. Si morboſus
, liberari ſtude. Nam quis morbum patitur,
i curari non velit? Sane ut morbus gravior
, acerbior, periculoſior? eo morboſi major
de ſanitate cura: tua infirmitas magna eſt,
& curæ diligentia magna. Cogita mi Ni-
olae, quo in ſtatu es: tu nihil te exiſtimas;
icquid tibi eveniat leve eſt: ſolum ſuper
nicam anxius es. Non parentes, non neceſ-
rios, non benefactores magnifacis: ſolus
us animus in amica eſt: Illam amas: illam
mnias: de illa cogitas: de illa loqueris: de
a ſuſpiras: nihil agis quin memoriam ejus
beas. En ſtultitiam, amentiam morbumque
terrimum. An non eſt petenda cura? Quis
on hoc morbo ſalvari debet?

Cæterum ad ſalutem tuam hæc ſunt ne-
ceſſaria

ceſſaria Micolae, quæ ſi feceris, ſanus es
neglexeris, ſepelieris in morbo tuo, ne
quiſquam juvare poterit. Cogita prim
quam remote præceptis Dei receſſiſti
cum debeas Deum ex toto corde dili
creaturam amaſti: & in ea omnem tuam
ctationem poſuiſti: ſic enim factus es idolo
cultor: nam qui creaturam Deo præp
idolatra eſt. Negabis te idolatram eſſe,
non præponas creatori creatum: at ſi ve
fateri vis, plus tuam amicam diligis quam
um. Nam quæ Deus mandat, negligis, p
ponis, contemnis, quæ vult amica, ſum
cum diligentia curas adimplere: & hoc
pe eſt præferre mulierem Deo. Heu q
magnum eſt malum, quam periculoſ
quam deteſtabile, creaturam ſic amare
Deum parvi facias. Deus, cum eſſes nihi
aliquid eſſe fecit, ut poſſes ſcire divin
cramenta, & viam qua itur in cœlum.
quoque Deus, cum ob culpam primi pa
tis tu & cæteri homines paradyſum ami
tis, naſci pro te voluit, fieri homo, capi, c
vituperari, crucifigi, mori, ac ſuo te præti
redimere ſanguine: En quam magna ingr
tudo eſt, iniquitas: inhumanitas, feritas, h
qui tanta pro te fecerit, propter vilem re
quere mulierculam: hoc ſatis te cæteroſ
Chriſtianos movere debet ab amoribus i
citis, ad Deo ſoli ſerviendum.

Sed cogita ulterius, quid agas Nicolae. P
chra tibi videtur amica tua: credisne ſic ſ
per pulchra erit? Res eſt forma fugax, ut

q

it Tragœdus: mulier, quæ hodie formoſa
, cras deformis erit. Quid tua bona perpe-
a & immutabilia pro caducis mutabilibuſ-
ıe permutas? Sit, ut putas, ſpectabili forma
ulier, leve hoc bonum eſt: nihil forma
ulieris eſt, niſi moribus adjuta Caſtitas eſt,
ıæ fœminam laudat, non forma: tu non
ſtitatem ſequeris, formam ſolum amas.
orma hæc ut flos agri decidit; roſa mane
bet, ſero langueſcit. Nihil formoſius eſt vir-
te atque honeſtate: ſi hanc intueris, multo
bi formoſior videretur, quam tua ſit ami-
. Etenim nec Lucifer, nec Heſperus tam
corus eſt, quam ipſa facies honeſtatis: quam
ıi relinquit propter mulierem, perpende,
ıæſo, quam ſit delirus & amens. Cæterum
icolae, ut tecum non multis utar: hæc
ıam amas mulier, non tua ſola eſt; ſed
omplures eam habent: nec ipſa te ſolum a-
at, ſed alios quoque diligit. Quid tu in tur-
a vis facere? Cogita te jam eſſe in veſpero,
m ſenem, jam morti proximum; Viſne cum
ıulieribus contendere? vis cum robuſtis pu-
nare? Quid tibi in eo prælio quæris, in
uo victor ſuccumbens? Magna res eſt, virum
enem à juvenibus extorquere mulierem. Sis
amen potens, ut extorqueas quid viciſti,
ım prælium hujuſmodi ſit, ut vincens ſuc-
umbat? Quid enim, quæſo, mulier, niſi ju-
entutis expilatrix: virorum rapina: ſenum
nors: patrimonii devoratrix: honoris perni-
ies: pabulum Diaboli: janua mortis: inferni
upplementum.

Cogita

Cogita Nicolae, quod mala per mulie
obvenerint: cum Salomon; cum Holoferr
cum Samſon per mulierem decepti fuer
Non te credas ſic fortem eſſe, ut non illi
ris: ſed quanto viris illis debilior es, in
tior, imprudentior, tanto te magis ab eo lo
ſemove, in quo potes decipi. Nihil eſt mu
ris amor qui cum peccato fit: Non eſt in m
liere ſtabilitas, quæ nunc te amat, cras al
amabit: quod tu hunc amorem æſtimes,
in plures diviſus eſt? nulla mulier tam
aliquem amavit, quæ veniente novo pr
noviſque precibus vel muneribus, non mu
rit amorem.

Mulier eſt animal imperſectum: variu
fallax: multis morbis paſſionibuſque ſub
ctum: ſine fide: ſine timore: ſine conſtan
ſine pietate. De his loquor mulieribus, q
turpes admittunt amores: nunquam hæ
biles ſunt: namque ut ſemel à recto tram
receſſerunt, jam ſe liberas arbitrantur, ut qu
cunque velint, vagentur, nec amplius
mariti, vel amici timorem habent. Credo
quidem illam coëundi fœtidam voluptate
tibi, qui jam ſenio exhauſtus es parum pla
re. Nam qui nedum tibi antiquo & aric
ſed juveni humecto illa inepta & ſpurca v
luptas conſerre poteſt, quam mox pœnit
do conſequitur? Annon magna res eſt adm
nitio illa ac citatio ſive commutatio qu
dam, quæ poſt peccatum eveſtigio mente
hominis cruciat? quam iniquus eſt homo, q
toties admonitus non quieſcit; qui punit

no

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

n emendatur: qui correctus non efficitur lior. Quid ille actus carnalis operatur niſi nis interitum? Vtinam ſolam carnem interimeret: & non occideret animam. At duo n invicem coëunt, vir atque fœmina, quaſi o vaſa teſtacea mihi videntur, quæ inter ſe nfricentur, donec rumpantur, & ad nihin redigantur.

Tu tamen non in coitu, ſed in viſu ſermoque forſitan oblectaris. Quid obſecro in u eſt tam pulchri, ut non invenias aliquid lchrius? Pulchritudo, quam debemus quære in cœlo eſt, cui nulla poteſt res mundana nparari: in illa omnis perfectio eſt, munna ſemper dimi nuta ſunt: Illa perpetua, c caduca. Illa fixa, hæc fluxa. Hanc quam miraris formam, parva quædam febris eiet; aut ſi morbus abſuerit ſenectus non erit, quæ illam teretum, ſucci plenamque iem, rugoſam criſpamque reddat: ſicut a, que nunc miraris membra, decurſu temris arida, nigra, ſqualida fœtore ac ſpuria aliena fient: non oculi ſplendorem unque ſervabunt; fœtebit os: collum incurbitur: Corpus undique ſicco & arido trunfiet ſimile. Cogita hæc, & averte ſpem, iuſque fuge quam privaris: multo enim elius eſt rem contemnere, quam perdere. m vero de ſermone ſuavi, dulci, placido & ellifluo, quo te dicis oblectari, admodum iror. Quid enim ſermo mulieris in ſe dulhabet? Quid dicit tibi amica? nempe aut eritus: aut plorat: aut minatur: aut tibi

inanes

inanes refert fabulas: dicit quid cum vi
fecerit: quid ſomniaverit: quot ova gallin
pererit: quibus floribus ſerta compona
Omnis ſermo mulieris de re vana levique
in quo, qui oblectatur, & ipſum levem
oportet. Narrat tibi nonnunquam, qu
cum alio amatore, & quo pacto jacuerit;
doni receperit: quam cœnam habuerit:
bus voluptatibus fuerit uſa: quæ res non
dium tibi, ſed cruciatum afferunt. Sed
pias, quæ velis gaudia in ſermone, amic
riſne amens rationiſque inops, ut non m
in alicujus docti viri ſermonibuſque læt
Reſume omnia ſimul quæ in amore ſunt
dia, rurſumque tædia, pauca illa reper
veramque illius ſententiam dices, qui pa
mellis in multo felle merſum, inquit amo
eſſe: Cum ergo Nicolae totus amor, de
loquimur, vanus, aſper, amarus, damno
que ſit: & hominem morbo graviſſimo
neat: curandum eſt ut ab eo libereris.

Cura autem ea eſt, ut menti tuæ perſuad
malum eſſe amorem: poſthæc delines am
ſermonem: ocium fugias: in negotio ſem
ſis: viros bonos qui te inſtruunt ſequaris:
li ludo: nulli convivio interſis. Si quid la
ta eſt amica, abs te abjicias: nihil penes te
quod illius fuerit; puta illam eſſe nunci
Diaboli, qui te perdere velit. Sint in men
ria Chriſti beneficia, quæ tibi impendit.
gita quod benefacienti præmia in cœleſti
ſedibus, & quod malefacienti ſupplicia ap
inferos præparata ſunt. Cogita dies tu

aſſid

idue fieri breviores, inſtareque ſemper ul-
num. Cogita, quod irriſui ſit, qui amat, &
æſertim vir ævo maturus. Cogita inſtabi-
n mulieris animum. Cogita jacturam tem-
ris, quo nihil eſt præcioſius. Cogita diſſi-
tionem bonorum. Cogita vitam, quam vi-
nus breviſſimam in hoc ſeculo, quamvis
luptatibus ſit dedita: & in alio mundo,
em inquirimus, nullum eſſe finem. Hæc ſi
um ſedulo cogitaveris, præceptaque iſta
nueris, ramorem quo cruciaris, à te brevi
mpore relegabis, virumque te præſtabis
eo gratum cœloque dignum. Vale.

VÆSTIO QVIS INTER CORTATOREM, ALEATOREM ET EBRIOSUM SIT PESSIMUS:

Explicata à Philippo Beroaldo.

Argumentum.

ATER qui tres filios habebat, unum
Scortatorem: alterum Aleatorem: ter-
um Ebrioſum: moriens in teſtamento, ita
ripſit. Ex filiis, cæteris turpior vitioſiorque
hæres eſto. Poſt mortem patris conten-
nt fratres, quiſnam exhæredatus eſſe dica-
r. Res agitur apud Judices per quandam
aſi anticategoriam, hoc eſt, mutuam ac-
ſationem: quidam concertatium nuncu-
nt. In pleriſque controverſiis priſci decla-
atores uti conſueverunt perſona advocati,
pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

propter aliquam ipſius, qui cauſam dicit de
formitatem & vitii turpitudinem. Hic qu
quam perſonæ fratrum inhoneſtæ ſint & tu
pes, ut illis pro ſe loqui nefas eſſe debu
ego tamen exiſtimavi totam cauſam pl
explicari, & vehementius agi poſſe, ſe ip
met mutuis criminationibus pulſarent, q
ſi per advocatum res ageretur. Primas pa
Ebrioſo dedi: ut contra duos unus dica
mox unus à duobus retaxetur. Conditio
juſce cauſæ illa eſt: ut pro ſua quiſque ſa
ſollicitus, nihil de proximo cogitet. Le
attende: Lætaberis.

Ebrioſus contra Scortatorem & Aleatore

NON ignoro, Judices, quanto om
cauſa noſtra prematur ex hoc pare
elogio: propter quod fit, ut ſordes noſ
invulgentur, ut probra noſtra in patulo c
ſpiciantur; & quod maxime cavendum f
rat, ut accuſatione mutua frater invehi
gatur in fratres. Sed qui ſemel labe vitio
tatis infectus, ſequeſtrato pudore front
perfricuit, qui famæ contemptor eſt, non ta
infamiam veretur, quam famam timet. C
ditque proverbio græco clamanti miſer
mum eſſe fame mori: & quod paraſitus i
Plautinus dixit, putat eſſe veriſſimum; m
ſerrimus eſt, qui cum eſſe cupit, quod ed
non habet. Proinde judices, ne ego eſuriti
ne tabeſcam: ſi exhæredatus à patre ſente
tia veſtra pronunciar: ne inter mendicos

de

ns manum ad ſtipem porrigere cogar, a-
m hodierno die cauſam meam adverſus
os fratres, & potentiſſimis argumentis de-
onſtrabo, vel alterutrum, vel utrumque
niruni eſſe quem pater exhæredatum eſ-
voluerit. Quamvis mihi ſatis ſuperque eſ-
debuiſſet, ad exhæreditationem effugien-
m, vos edocuiſſe, alterum ex fratribus eſ-
, quam me ſordidiorem perditioremque.
erum ut res magis colliqueſcat, ſeparatim
que diviſim utrumque inceſſere mihi in a-
mo eſt, ut poſt explicatas unius ſordes, al-
rius quoque maculoſam vitam inſectanter
vadam. Quanquam non me præterit,
am ſanctum ſit nomen fraternitatis: quam
cta fratrum conjunctio: quam frater dili-
ndus, utpote quaſi fere alter dictus. Sed
ihi non tam fraternitas hoc tempore co-
nda eſt, quam mendicitas cavenda. Ve-
m eſt profecto illud verbum vetus, omnes
bi melius eſſe malle quam alteri: quiſque
bi proximus eſt; & tunica pallio propior.
æterum ne longiore quam par ſit exordio,
os morer, jam controverſiam ipſam ex Te-
amento paterno derivatam quæſo diſpici-
. Jubet pater, eum exhæredatum eſſe, qui
æteris ſit vitioſior: quis non intelligit? quis
on videt? ſive verba, ſive voluntatem ſcri-
toris intueri libeat, Scortatorem deſigna-
, quo vitioſior nullus exiſtit? Teſtamen-
um potentiſſimum eſt. Vltima defuncti
oluntas rata eſſe debet: hæc vobis ſpectan-
a eſt, ad hanc perinde ac ſcopum ſen-
ten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tentia veſtra dirigenda. Ait pater, cæter
tioſior ex filiis exhæres eſto. Scio me b
cem eſſe, & vini cupidiſſimum: ſed hoc v
tium eſt, longe profecto minus eſt, qu
fraterna ſcortatio, labeſq; meretricaria.
ut prius cum amatore meretricio agam,
poteſt fœdius eſſe: quid vitioſius; quam a
re meretriculæ turpiſſimo torqueri & in
re, inter ſcorta non tam degere quam
teſcere? Vbi patrimonii famæque diſpe
um fiat? ubi ex libero ſervus evadas? ſi
ſervituti indigniſſimæ mancipatus? om
ſervitus homini ingenuo & liberaliter edu
to intolleranda eſt: ille vero ultroneam ſi
ſervitutem, & eam quidem indigniſſim
qui meretricariis pedibus implicatur, cui m
lier imperat: cui leges imponit, præſcribit
bet, qui nihil imperanti negare poteſt: n
audet recuſare. Poſcit, dandum eſt, vocat
niendum: ejicit abeundum, minatur extin
ſcendum. Duo ante omnia ſunt, quę morta
magni pendunt, fama & opes. Quid enim
Deos immortales, mortalibus contingere
teſt illuſtrius quam nominis ſplendor, qu
fama, quam gloria? Cujus cauſa tot ærumn
tot ſudores, tot vigiliæ, ultro ſubeuntur ac
lerantur: ut non immerito cecinerit Valer
Flaccus: Tu ſola animos mentemque peru
gloria. Vt veriſſimum ſit illud Salomon
Melius eſt nomen bonum quam divitiæ m
tæ. Præterea quid utilius, quid dulcius, qu
beatius, quam opulentum patrimonium
quam divitiæ loculentæ? quarum cauſa i

pig

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

er extremos currit mercator ad Indos:
pter quas vita mortalium facta eſt laborio-
& inquieta. Sunt plerique, qui mortem
prem quam egeſtatem putant: quibus in-
rabilis videatur nuda illa vita, & omni-
quibuſcunque abundaverint deſtituta.
ud Nabatheos, qui opes imminuit, publi-
mulctatur; qui auget, honore afficitur:
ıs tam Græci quam Barbari, cum tertium
um bonorum tenere debent, primo tamen
oco collocant: ut auctor eſt Plato. Atqui
iuſque hujuſce boni acturam facit merc-
arius. Namque amationes meretriciæ
nde ferunt una cum damno, dedecus; in-
niam afferunt: opes auferunt. Male con-
it & rei & famæ mulierarius amator; qui-
s homini detractis, nihil plane illo deſpe-
us, nihil notatius. Itaque amator deſpe-
ſſimus notatiſſimuſque eſt habendus, qui
rto honeſtum officium poſtponens, qui in
rguſtio deliteſcens, aſſiduis pulſatur infa-
is, patrimonii decoctor: mendicitatis in-
niſſimæ coagulum. Bonam deperdere fa-
am; Rem patris oblimare malum eſt ubi-
nque, ut inquit Satyrographus: Amator,
Plautinus ſervus feſtiviter narrat, bona ſua
o ſtercore habet, foras jubet ferri domi
icquid habet; perdit quando quidem ipſe
rditus eſt. Meretrices ut dicuntur, ita pro-
cto ſunt procaces: nullus eſt finis poſcendi,
llus dandi: ut amatoris libido rediviva re-
rgit, eſtque inexplicabilis: ſic meretritis eſt
exaturabilis procacitas. Et cum heri aliquid
dederis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

dederis: hodie quoque aliud dandum eſ
cum ſcorti precium unus ſit panis, ſi Solo
ni credimus, argentariam ſalutem ab An
quotidianam depoſcit, exenteretque q
dianis ictibus marſupium. Meretrix tant
blanditur, dum illud, quod rapiat, vide
mator quandiu habet, quæ det, tam diu
arrident ædes meretriciæ, & patent fore
bi deſpoliatus inopia argentaria laborat fo
ras extruditur. Nonne comœdia huma
vitæ ſpeculum eſt? Atqui apud Comicos b
tas tota eſt meretricarii amoris inſectatio
doleſcentes in ſcortis male audiunt: pat
filios turpi amore meretricis avocare, ab
cere, avellere, omnibus viribus nervi
contendunt; ut id nobis documento ſit
tandas eſſe meretricum illecebras: fugi
das ſuaviationes poſcinummias. Quarum
fricias: laqueos: illicia: blanditiaſque vi
tas enumerare quis poſſit? In mercat
Plautinus pater Charinum filium viſco m
liebri implicatiſſimum, caſtigatione clan
ſa & objurgatorio ſono ad bonam frugem
vocare contendit: tanquam nihil peræ
diſpendioſum rei & moribus ac amor.
Truculento ſervus, meretricem ego (inqu
item eſſe reor, mare ut eſt: quod des, de
rat, nunquam abundat: In Aſinaris ait a
leſcens deſpoliatus & excluſus, mare non
mare; vos eſtis mare acerrimum. In Caſt
laria: meretrix forunati eſt oppidi ſimilis, r
poteſt ſuam rem obtinere ſola ſine mu
viris. In Sticho: qui poteſt mulieres v

vitet. Apud declamatores inducuntur pa-
s, qui elogio teſtantur, exhæredatos à ſe
os, propterea quod meretrices amaverint.
decalogo legis, dominica præcepta de-
n Dei digito conſcripta continentur, qui-
recte vivendi formula præſcribitur: ho-
nes ad ſanctitudinem inſtituuntur: inter
e illud eſt memoratiſſimum: Non mœ-
beris. Quo verbo non ſolum interdici-
nobis adulterium cum alienis uxoribus,
& omnis fornicatio: quippe in Canonicis
pturis, ut docet Divus Auguſtinus: & in
cretis 32. q. 4. proditum eſt: Nomine
echiæ omnis fornicatio, omniſque illici-
concubitus ſignificatur. Si quæ à Ponti-
bus decreta ſunt, ſervari debent: quanto
gis, quæ à Deo? Tu qui ſcortator & me-
ricii amplexus affectator es, nonne vides
facere contra divinum interdictum? Sed
præcepit non mœchandum: Idem in
dem decalogo haud quaquam præcepit
n bibendum: Ad hæc amor formæ ra-
nis oblivio eſt, inſaniæ proximus: Tur-
conſilia: altos & generoſos ſpiritus fran-
: à magnis cogitationibus ad humilimas
rahit. Querulos, iracundos, temera-
s, dure imperioſos, ſerviliter blandos,
nibus inutiles ipſi noviſſime amori fa-
Nam cum fruendi cupiditate inſatiabili
grat, plura tempora ſuſpitionibus, lachry-
s, conqueſtionibus perdit; odium ſui fa-
, & ipſe noviſſime odium eſt: Hæc lucu-
ta Divi Hieronymi peroratio, quem non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

meretricariorum atque amatorum ro
ſuffundat. Quis amaſius talia audiens n
repente ſe damnet; veluti fœda vitio
maculoſum? Quis venereus miles non
ſemetipſo recognoſcens ingemiſcat: na
amorem, amatoremque cuncta hæc vi
ctari ſolent. Cura, ęgritudo, inſomnia,
na, inepta ſtultitia & temeritas, incogit
cupiditas, petulantia, aviditas, deſidia,
melia, & diſpendium. Amor carnifi
commentus eſt: amor amara dat: mor
minum moros & moroſos facit. Amo
animus clavo cupidinis fixus apud æd
retricias retinetur, vivitque in alieno co
Adeo ut Plautinum illud dicere merit
poſſit: Vbi ſum, ibi non ſum, ubi non ſu
eſt animus. Quid, nonne in vulgari m
cto convitioque quotidiano eſt nomen
tatoris? nonne in confeſſo eſt, amorem
rem eſſe & meretrices famoſas? Secta
tem rem furibundam nonne furere eſ
ctari rem infamem, nonne infamiæ p
mum atq; confine? Ad hæc amator ſæp
deli feritate graſſatur ac furit, ob riva
ſuſpitionem. Meretricum enim non
ſervire amantium: ſed fovere complu
ex multiplicibus racemis, ſibi facere
miam. Hinc bella: injuriæ: ſuſpitio
militia amatoria: hinc Marius hellad
culſa ſe præcipitat: hinc amator non
miſer & ærumnoſus, verum etiam tu
mus criminoſiſſimusque cenſetur. Q
me magis judices excutio, tanto plur
cu

rrunt ad taxandam meretricarii fratris fœ-
itatem. Et inprimis illud Apoſtoli Pauli,
i evidenter oſtendit, vitium fornicationis
ter reliqua eſſe ſpurciſſimum, qui Corin-
os inſtituens proclamat. Fugite forni-
tionem: omne enim peccatum quodcun-
e fecerit homo, extra corpus eſt; qui au-
m fornicatur, in corpus ſuum peccat. Adde,
od qui cupit bibere, non erubeſcit id pa-
m profiteri, & manum in propatulo por-
gere ad poculum, qui vero deſiderio rei Ve-
reæ detinetur, furtim id agit, & clancu-
m, cum cupiditatis erubeſcendæ depude-
at. Non credis id mihi? Audi nobiliſſimum
hiloſophum Ariſtotelem, in Problematis
a diſquirentem. Cur homines rem agere
enercam cupientes, confiteri ſe id cupere
axime pudet, bibendi autem aut edendi
eſiderio cum teneantur confiteri non pu-
et. Poſſem infinita prope congerere: ſed ad-
bendus eſt modus, quem in rebus ut iliſſi-
um perhibent. igitur ô frater, cum in ſcor-
s male audias, ſcito hoc eſſe omni pro ro
robroſius, omni turpitudine turpius, in tan-
am ut nullus ignoret, ſcortari, & in mere-
ricario cœnobio ſe & ſua nequiter profli-
are, id dici & eſſe poſtremiſſimum vitio-
um, quod nec ipſe opinor frater inficiaris;
um improborum mos ſit, improbitatem oc-
ulere, ſed ex ipſa vitioſitate gloriari. Verum
æc de ſcortatore ac meretricario dixiſſe
atis ſuperque ſit, transeamus agedum ad a-
eatorem, quem non minus fœda vitii labe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

maculoſum eſſe confirmo: adeo ut mu
quæ in illum picta ſunt, peræque retorq
poſſint, & alia plæraque, quæ dum à
bis perpenduntur, quæſo diligenter a
dite.

Alia res damnoſa eſt ac turpis: furto
ac rapinæ conciliatrix, malarum cogitio
num parens: hominis interioris carnific
virtutum atque omnis honeſtæ meditio
nis expultrix. Irarum maledictorumqu
Deos hominesque ſuſcitabulum: Cui
mancipati ſunt, ſemper angore torere
ſemper triſtitudo illorum vultus innubi
ſemper deſperanter, ſemper furenter o
agentes conſpiciuntur. Nimirum id vit
eſt, quod ſcriptores omnes proſcindunt:
famant: criminantur. Quod à legum
ditoribus male mulctatur. Ariſtoteles
clitiſſimus philoſophorum, quarto Eth
rum volumine Aleatores infamat, illib
les eſſe, & in ſordido lucro verſari ſcrib
Apud Iuriſconſultos titulus eſt de alea
bus: quo animadverſio conſtituitur in
quoque, qui ludere compellunt. Sena
conſultum vetus pecuniam ludere inte
cit. Quinetiam M. Tullius auctor eſt, L
ticulam M. Antonii colluſorem, lege d
lea condemnatum; qui hominem nequ
mum ob id vocat Antonium, quod in
atque propatulo alea luderet. Hora
quoque aleam legibus interdictam, tanqu
rem improbam oſtendit illo verſiculo:
malis vetita legibus alea. Nonne inter Ca

na maledicta ſunt, Aleones quoque? (ſic
im priſci aleatores nominabant.) Nonne
nſeſſum aleatorum in ludo talario turpiſ-
num eſſe dixit Arpinas Orator? Nonne
ta pernox, nonne animoſus aleator Saty-
o dente perſtringitur? Quiſquam inven-
r aleæ extitiſti (tecum enim mihi res eſt)
n rem voluptariam (ut vulgo dicitur) ſed
ſtiferam ac detrimentoſam, es commen-
s: quæ multos ad mendicitatem redactos,
aces, graſſatores, ſacrilegos fieri coëgit.
quoniam non eſt nobis hæc oratio haben-
apud imperitos Iudices, neque in conven-
ruſticano, liberius paulo de ſtudiis hu-
nitatis, ac literis interioribus diſputabo:
c non ex ſecretariis Platonicis eruta in-
lgabo. Plato Philoſophorum Deus, re-
t in Phædro, fuiſſe dæmonem, neſcio
em, ex vetuſtiſſimis Diis Ægyptiorum,
i dicata ſit Ibis, avis illa Ægypto peculia-
, non autem Ciconia (ut vulgo cerditur)
æ roſtri aduncitate per alvum ſeſe per-
ens, Clyſteris uſum demonſtraſſe mortali-
s proditur. Dęmonem autem hunc Theuth
e Theutarem primum inveniſſe Geome-
am: Aſtronomiam: Arithmeticam: & lite-
s: eundem talorum aleæque repertorem
titiſſe. Dignum ergo ampliſſimo præ-
nio Theutarem judico Judices, quate-
s literas & diſciplinas ingenuas inve-
t: quod vero talarium ludum aleam-
e primus oſtenderit, fœda ſugillatio-
notandum cenſeo: ideo ut mala bo-

nis comparata, præponderent: nec mi vitioſitatis ſit in aleæ commento, quam nitatis in literarum inventione. Herc tus græcus Livius, quem Marcus Tul patrem hiſtoriæ nuncupat, auctor eſt, dos primos aleæ teſſerarumque ludum cætera genera luſoria, præterquam ta excogitaſſe. Cæterum ſive Theuth. ut morat Plato, ſive Lydi, ut autumat H dotus invenere inſtrumenta luſoria, que medius fidius tradidere mortalibu ventum pernitioſiſſimum. Cujus com ſunt fraus, perjurium, impoſtura, me citas;

Luſori cupido ſemper gravis exitus inſta
Sæpe grais nummis luſor venit: exit na

Et ex mendicitate mala mens: malus mus; & conſequenter ad ſcelera facinor ſima audenda proclivitas. Piget comme rare, quam multi hoc vitio teterrimo ad citas egeſtatemque redacti, ſibi & ſuis runt dehoneſtamento. Quam multi, d furtificas ob aleam manus habent car cis laqueo ſtrangulati, mortem oppet ignominioſſimam? Ad hoc Aleatores pu ca puniantur infamia. Et quia diſſerimu pudaures eruditas, eruditioniſque ſcien non erit abſonum, ſi ab illa orandi lege r torica paulum devius excurram excurſi plauſibili idque ex declamatoria inſtitu ne & ritu, inter cæteras nationes ſtudioſi mi teſſerariæ luſionis, Aleatoreſque max Germani fuiſſe produntur, aleam inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

exercentes , tanta lucrandi perdendive
eritate , ut quum omnia defecerunt , ex-
mo ac noviſſimo jactu de libertate ac
corpore contendant : victus volunta-
n ſervitutem ſubibat , & quamvis ju-
r , quamvis robuſtior foret , alligari ſe
iebatur, ac vendi. En erat (ut inquit Cor.
itus) in re parva pervicacia : ipſi fidem
cant: Inſitum hodieque eſt Germanis ſtudi-
aleæ animoſioris , in qua fidem colluſori
vant , & pecuniam perditam , perinde ac
tuatam victori cum fide repræſentant.
rum prorſus illud eſt ſydus natalium , quo
generantur aleatores : quo homines fi-
t rei parvæ ac calamitoſæ mancipati. Qui-
mque in nona parte libræ habuerit horo-
pum , is erit (ſi Firmico Materno credi-
us) aleator populari natione perſpicuus.
inam poſſent è vita in totum abdicari ,
lique teſſeræ:chartulæ luſoriæ: ſicuti jam-
idem tali ſublati ſunt , & luſio talaria ab-
cata. Video pleroſque omnes ex vobis con-
acta fronte muſſantes , quod thalos thala-
mque ludum dixerim exoluiſſe. Nolite
id admurmurare : vera locutus ſum Iudi-
s : nullus eſt error in verbo, ſed vulgus er-
re promiſcuo implicatur , exiſtimans ta-
s eſſe inſtrumenta luſoria , quibus quoti-
e paſſim luditur quum teſſeræ illæ ſint no-
iñandæ non tali. Et uti totam rem planius
ſcatis , ſcitote talos fuiſſe quaternos in lu-
talario, ex talis quadrupedum factos : qui
ſterioribus tantum pedibus eſſe produn-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tur Ariſtoteli, Plinio, cæteriſque Phy-
rum diſciplinarum conſultiſſimis, G
Talos ἀστραγάλους vocant. Vnde & ἀστραγα-
λίζοντες dicti talis ludentes. In luſione t
ria quatuor tali efficiunt jactum fœlici
mum, quem Venereum nuncupant,
Poëtis Venus vocitatur. In ludo vero te
rario tres tantum teſſeræ ſunt: quæ ex
lateribus, æquali latitudine planiciarum q
dratæ conſiunt: Græci Cubos appella
quod & noſtri, ut Marcus Varro, Gellius, M
crobius, Vitruvius tradiderunt, inde κυβ-
πικὸς dictus aleator. Teſſerarius ludus n
ubique gentium, ubique locorum in
quotidiano frequentiſſimus eſt. Tres te
ræ ſive cubi, quos taxillos docti indocti
falſo nominant, in alveolum jaciuntur (
enim tabula aleatoria nuncupatur) qu
talis quatuor in ludo talario antiquitus
terentur. Hinc ſcite apud Epigramm
ſtam teſſeræ numero talorum impares
eſſe profitentur. Vtinam ergo (ut dom
repetamus) utinam teſſerarius ludus, & c
nis alea damnoſa ac præceps, abdicari p
ſet & tolli. Vtinam aleatores, quorum v
& ars ludus eſt, exterminari atque inte
ci: ne res, quæ voluptatis cauſa (ut ajunt)
perta eſt, in mœſtitudinem, luctum, ege
tem, mortales impingere poſſet. Dic qua
aleator non erubeſcis? vel ſi erubeſcere n
noſti, nonne palleſcis? nonne ingemiſc
quoties audis te aleatorem nomine prob
ſiſſimo vocitari? quoties digito prætere
tiu

um ob inſigne vitium demonſtraris? E-
idem malo vinolentus dici, quam ſcorta-
r: malo illo liquore mulceri, qui lætificat
eos & homines: ſine quo lætitia in convi-
s eſſe non poteſt. Vnde & lætitiæ Bacchus
tor, à celeberrimis autoribus dictus. Quod
vitium eſt (ut iſti volunt) profecto eſt in-
gnoſcibile, neque ullis legibus interdi-
um. Quinimo Patonicæ leges, quibus
llæ ſanctiores vinolentiam & pocula lar-
ora permittunt perinde ac fomitem quen-
m ingenii virtutiſque incitabulum. Aſ-
epiades nobiliſſimus medicorum, vini u-
itatem æquari vix Deorum potentia poſ-
pronunciavit. Vinum eloquentes facit; &
inquit Horatius Flaccus:

Fœcundi calices quem non fecere deſertum?

Cui ſuſcribit Poëta alter lepidiſſimus,
ribens: *Poſſum nil ego ſobrius: bibenti ſuccur-
nt mihi quindecim Poetæ.* Et cum alea atque
rnicatio plenæ ſint anxietudinis, & curæ,
ntra vinum triſtitiam diſcutit: & nebulas
imani animi ſerenat: eſtque remedium cura-
im, quæ anxiferę ſunt & edaces, pręſentiſſi-
um: quod Lyricus Poëta commodiſſimo e-
theto dixit obliviosum: Vitam beatam nul-
res alia magis efficit, quam animi ſecuritas
entisq; tranquillitas; Hanc nobis vinum pa-
t: ſomno accõmodum & ſecuritatibus. Hoc
rte fuit Nepenthes illud, quod Homerica
elena Telemacho propinavit, oblivionem
iſtitiæ, veniamque afferens: quod utique
mnibus mortalibus foret propinandum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Vnde & nepenthes ab effectu nuncupatu
quod eo triſtitia & luctus omnis aboleat.
Merito Bacchum ob tam ſuave inventu
Deum finxit antiquitas : Merito Bacch
ipſe liber pater nominatus, non tam ob
centiam linguæ neque ob libertatem Bo
tiis datam, quam quod liberat ſervitio c
rarum animum : & ut morbis quibuſdam
ta triſtitiæ medetur. Proinde ſanctiſſimus
vitiorum objurgator ſeveriſſimus Sene
præcipere non dubitat, liberaliores pot
nes eſſe hauriendas, & aliquando uſque
ebrietatem veniendum. Ad hæc, nonne m
ximi heroum : regum : philoſophorum :
brioſi atque bibaces fuiſſe memorantur? Qu
rum exemplis illuſtribus ebrietas ipſa h
neſtatur, & vitium ebrietatis (ſi modo
vitium ſit) fit imitabile. Herculem inter h
roas famigeratum, quo nihil illuſtrius :
brium & caſſabundum fuiſſe accepimus; i
eoque ſciphum illius poculum eſſe, ut L
beri patris cantharum. Ob hoc fictores He
culem cum poculo figurant. Alexander M
gnus (quo nihil majus) vini avidiſſimus fui
ad temulentiamque proclivior. Cato quoqu
qui exemplar virtutum & norma eſt, cui
ſapiens dictus, ita re vera fuit, vino indulſi
ebrietatiſque hilaritate demulctus interdu
eſt : Cujus olim ebri velatum caput, quu
quidam quibus obvius fuerat, retexiſſent,
rubuerunt : Nimirum quia ebrietas quoqu
in Catone viſa eſt venerabilis. Ergo igitur
cum viri tam clari, tam magni, tam ſanct

vin

no indulſerint : quum vinolenti ſemper ex-
erint , cur pudeat me & dici , & eſſe temu-
ntum? Cur in me ſit criminoſum, quod non
lum excuſatur exemplis, verum etiam de-
nditur ? Denique cur mihi damnoſum ſit,
idices , ſi id faciam quod Hercules ; quod
ato factitaverunt ? Quorum auctoritas tan-
eſt , ut ebrietatem honeſtam magis effi-
re poſſint , quam ipſi ex ebrietate turpes
eri.

Habetis perorationem meam in duos fra-
es : alterum fornicarium : alterum aleato-
em. Quorum alterutrum veſtra pronuntia-
one damnari neceſſe eſt , ſi noviſſimam de-
uncti teſtatoris voluntatem tueri vultis, qua
nimis veſtris nihil debet eſſe ſacratius: quan-
o enim vinolentia minor ſit vicioſitas forni-
atione , vel alea , vel utroque ſcitis ; & hoc
cio vos ſcire.

Quocirca pronunciate Judices quæſo, vel
n hunc , vel in illum : ut ego ſententia veſtra
bſolutus , poſſim paternis bonis perfrui, co-
niterque atque hilariter , ut indulgens vino ,
excuſabilis ſim exemplo Herculis, Alexandri
& Catonis , quos vitæ duces habere non
ſolum venia , ſed etiam laude dignum eſt.
Dixi.

Scortatoris & Aleatoris recriminatio adverſus Ebrioſum.

AESOPI fabulatoris eleganriſſimi apologus Judices , narrat , homines duas man-

manticas habere, alteram anteriorem, a
ram poſteriorem. In priore aliena vitia re
ti, in ea quæ à tergo eſt, noſtra occult
Quo apologo ſcienter & feſtiviter ſigni
catur, mortales obſervare papulas alieno
in propriis ulceribus incurioſos, in alie
peccatis noſcendis oculatos eſſe: in ſuis
pas: Neminem videre quid manticæ in te
go ſit. Hoc cum in pleriſque tum hodie
die in fratre congnovimus: qui in nego
ſuo hebetior, in alieno acutior: feſtucam
oculis noſtris aſpiciens, trabem non vi
in ſuis: qui copioſe & eleganter in meret
carios aleatoresque perorans, ebrietat
(cui obnoxius ipſe eſt) non ſolum dixit e
ignoſcibilem, verum etiam (ſi Diis plac
quaſi expetendam atque dignam laude,
conatus aſſerere. Nos vero Iudices, ni
verrucas noſtras convelantes, ſimplici
ingenueque fatemur malum eſſe ſcortari
forum aleatorium calefacere: Sed maj
malum temulentiam eſſe contendimus; idq
evidentibus argumentis planum faciemu
vos quæſumus, ut ſicut attente fratrem a
diviſtis in fratres invehentem: ita libentib
animis nos audiatis fratrem retaxantes: ut
quam ille voluptatem maledicendo cœpi
eandem male audiendo penitus amittat: q
cum dixerit quod voluit, non iniquum eſt
ſi audiet quod nolit. Veſtrum erit officiu
judices, cauſa utrinque perorata, collatio
ne vitiorum: de quibus agitur facta, ſole
terque perpenſa, ferre ſententiam. Homo

hinc ordiamur, ex anima & corpore com-
ctus, nihil habet penſius chariuſque, quam
metipſum; unde fit, ut animi & cor-
ris incolumitatem diligentiſſime cuſtodiat,
ea cum primis aptet, quæ Græci τὰ πρῶ-
φύσεως, Latini prima naturæ ſive primi-
nia appellant: in quibus numerantur va-
tudo, ſenſus integri & omnium partium
nſervatio: quibus non pauci ſummum ho-
inis bonum metiuntur. Et cum vitæ ars
udentia ſit, quæ inter bona animi potiſſi-
um elucet: eam præcipue incolumem ſer-
re debemus, ut vivendi ratione conſtemus.
æc igitur animi & corporis incolumitas,
m ſit rerum omnium precioſiſſima; cum
na animi & corporis ſint maxima bono-
m: quis non videt, id vitium longe ma-
s eſſe habendum, quo majora & plura ho-
inis bona profligantur? Atqui cuncta hæc
rietate concutiuntur, & vini crapula he-
ſcunt. Temulentia mentem obnubilat:
rporis valetudinem profligat: nec non
t rei famæque diſpendium. Vetus verbum
t, ſapientiam vino obumbrari, quæ vigo-
m animi impedit ad procinctum tenden-
bus. Qua in re ſubit admirari priſcorum di-
gentiam, qui ſignificatiſſimo vocabulo vi-
um temetum appellavere, ex eo quod te-
eat mentem, ac tentet: Unde & temulen-
a ebrietas nominata. Quid per Deos fœ-
ius? quid turpius eſſe poteſt, quam quod
omo extra hominum extraque humanum
tellectum per vinolentiam collocetur? ſe-
meti-

metipſum ignoret; nec plus ſapiat, quam
mus puer aut aniculus; vini calentis aſperg
ſanitas mentis expugnatur, fitque rerum
mnium oblivio, morſque memoriæ. Non
temulenti animus in ſua poteſtate merſus
no & ebrietate devictus; quod neque forni
rio accidit, neque aleatori. Et ut elegan
definit Seneca, graviſſimus vinoſorum c
ſor: nihil aliud eſt ebrietas, quam inſania v
luntaria: nonne hoc probrum omni prob
majus eſt, hominem ultronea inſania oblec
ri? Cujus peculiare bonum eſt ſapere: ſa
tate mentis perfrui. Adjice ex vino verti
nes capitis: tecta mobilia, gradum errabu
dum. Nam ut ait ſcitiſſime Plautus; luctat
doloſus eſt vinum, pedes captat primulu
Merito dixit Androcides ſapientia clarus:
cut venenum eſt homini cicuta, ita & cicu
vinum: intelligi volens, veneni venenu
eſſe vinum. Quam multi morbi atque æg
tudines ex vini intemperantia provenian
quis ignorat: Cum hinc ulcera oculorun
nervorum reſolutio, tremulæ manus; cu
hinc Cauſones, id eſt, febres æſtuantes: cu
hinc pedes ulceroſi ac podagrici, aliaque i
numera morborum genera proveniant, und
merito dici poteſt: Ebrietatem pœna prem
comes: Præterea quod non minus turpe e
vino fœtent ora nimio, & graveolentia anh
litus inficitur. Vis videre quam noxia ac p
ſtifera res corporibus ſit vinum? Vbi qui
piam ægrotat, ſtatim ex præſcripto medic
sum vini potu interdicitur: tanquam id f
me

ntum incendiumque morbi ſit. Ad hæc
ſuæ male conſulit homo ebrioſus, dum
a precioſa cum diſpendio patrimonii un-
ue conquirit: dum vinum pluris quam
um facit: Idque jucundius quam ſolem
uetur. Videmus quotidie multos (nec e-
n in re notiſſima exemplis opus eſt) ad
opiam egeſtatemque redactos ebrietate
nptuoſa. Tanto labore & impendio con-
,quod mentem mutet,ac furorem gignat.
ita vinum ſæpe cauſa eſt, ut patrimonia
opes decoquantur: ut vacantes potibus
ſumantur, ſicuti & Salomoni plane credi
nvenit. Quanta autem labes infamiæ,
antum dehoneſtamentum ſubſequatur id
ium, homo nemo neſcit, cum exprobratio
rietatis inter cætera convitia ſit maledi-
ntiſſima; cum quotidianum hoc maledi-
um tanquam maximum, in altercationibus
diatur. Achilles Homericus non probrum
um fœdius invenit, quo proſcinderet A-
memnonem illum regem regum, quam ut
οβαρὴς, hoc eſt, vino preſſus, atque vino-
ntus appellaretur. Olim Divi Auguſtini
ater cum ab ancilla per amarulentam inſul-
tionem merobibula vocaretur, tam fœdum,
m erubeſcendum id maledictum eſſe co-
ovit, ut confeſtim damnata ebrietatis fœ-
tate, ad ſobrietatem ſeſe contulerit: bibe-
que deinceps vinum aquatiſſimum dilutiſ-
numque. Excutite Judices judicia morta-
um: interrogate paſſim omnes, audietis ho-
inem ferme neminem eſſe, qui non ſcor-

tator

tator & aleator à convitiatoribus compe
malit, quam temulentus: adeo cunctis irle
vit intellectus rei fœdiſſimæ, ſpurciſſimu
convitii. Adde, quot rixas, quot cædes, c
facinora pœnitenda fecerunt homines v
inflammati, & Bacchi thyrſo percuſſi? N
vinum (ut libris Eſdræ teſtatum eſt) fed
mentem & vinolenti ſumunt gladios: qui c
è vino emerſerint & ſurrexerint, non mei
nerunt, quæ geſſerunt. Ille Alexander
gnus, cujus paulo ante, ô frater, exemplo g
riabaris. Nonne Clytum chariſſimum ſib
fideliſſimum inter epulas transfodit? No
amicos in temulentia plures interemit? cu
exemplum ſcriptores non ideo referunt
nos ad ebrietatem invitent, prout tu opi
ris: ſed ut ab ebrietate deterreant. Cog
quas clades ediderit publica ebrietas: hęc g
tes bellicoſas hoſtibus tradidit; hæc contu
ciſſimos & jugum recuſantes, in alienum
degit arbitrium: hæc invictos acie, mero
muit. Sic Syracuſæ in manum Marcelli dit
nemque Romanorum pervenerunt: ſic M
ſagetæ à Perſis profligantur, & vino merſi
piuntur. Quod igitur Iudices, vitium fœdi
probroſius & deterius eſſe poteſt quam ebr
tas? qua ſanitas mentis concutitur: Valetu
corporis profligatur; patrimonia atterunt
fama pulſatur: quam rixę, cædes, infanda fa
nora, nec non urbium excidia ſubſequunt
Stoicorum dogma, quo callide magis qua
vere traditur ἴσα τὰ ἁμαρτήματα εἶναι: id e
peccata paria eſſe, quotidie refellit vita: ſenſ

co

mmunis impugnat: vitia noſtra redarguunt, e haud dubie imparia, & aliud alio majus , nemo non cernit: hoc etiam cæcis li- t, ebrietatis labem tanto, quam ſcortatus leæ eſſe fœdiorem, quanto plura precio- aque ſunt illa quę per temulentiam amit- us, quam quæ per aleam ſcortationemque perdimus. Verum audi frater, quo rem de- ramus: ſint cætera omnia inter hos paria, ſi ita mavis, ſint in nobis duobus flagitio- ra: ſit fornicatio, ſit alea vitioſitas fœdior, am temulentia: ſit tua melior quam no- conditio, vincas tu ex reliquis partibus: um tamen nobis concedas velis nolis, ne- ſe eſt: mentem ebrioſi concuti: ingenium nubilari: ſenſus omnes fieri lapſabundos, & minem exire ex hominis poteſtate: quo ncesſo victores ſumus, cum huic vel ſoli io par ſit nihil, & nihil ſecundum. Finge, cogita, commiſcere quod libet, nunquam men impetrabis, quin nobis conſtet mens animus, quem in te ebrietas concutit atque mentat. Dementia autem mentis & inſani- e animi gliſcente homo hominis nomen a- ttit, & nihil fere differt à brutis animanti- s, ex quo fit omnium deterrimus fœdiſſi- uſque. Quod autem frater vinum præconio dis extulit, & ex ſententia Aſclepiadis vix orum potentia æquari poſſe pronuntiavit, lſellis pugnat non gladio: quum neque s inviti Judices bibamus, neque vinum lpemus: ſed vinolentiam. Scimus, duos ſe liquores corporibus humanis gratiſſi-

mos,

mos, intus vini, foris olei: ſcimus, nihil vir[illegible] corporis eſſe utilius vino, ſi modus ac[illegible] ſcimus, vino ſtomachum recreari, appe[illegible] tiam ciborum invitari, triſtitiæ curam h[illegible] tari, algorem expelli, ſomnum conciliari [illegible] ſi modice vel potius intra modum hauria[illegible] fuit ergo ſupervacanea illa in vini laudis [illegible] curſio, quod nullus infamat. Verum enim[illegible] ro ebrietas, de qua agitur, ebrius qui cul[illegible] tur, qua excuſatione excuſabilis fieri pot[illegible] qua defenſione defendi? an auctoriate Pla[illegible] nis te ipſum tutabere? quem veluti temu[illegible] tiæ ſuaſorem ac magiſtrum citaſti falſo: [illegible] to enim, bone frater, lege Platonica ebri[illegible] tem iſtam turpiſſimam, quæ labefactar[illegible] imminuere hominum mentes ſolet, cu[illegible] reatum hodie tu ſuſtines, minime laudari: [illegible] liberaliorem paulo jucundioremque vini [illegible] vitationem quæ fieret ſub quibuſdam qu[illegible] magiſtris conviviorum ſobriis, non impro[illegible] ri: imo, ut ſcias decreta Platonica non at[illegible] ſtare, ſed à nobis intellige quantopere ab i[illegible] culpetur ebrietas. Decernit divinus philo[illegible] phus pueris merum aquæ potum, vinoco[illegible] interdicto vetat ignem igne incitari. Id[illegible] jubet ſponſum & ſponſam dare operam li[illegible] ris, & abſtemios eſſe, ut conceptus fiat ſolic[illegible] & quietus: quum ebrii tanquam mente cap[illegible] ad generationem ſint inutiles, quippe cu[illegible] veroſimile ſit ex temulentis fœtus tam me[illegible] bris, quam motibus tortuoſos progenera[illegible] Quod Herculem bibacem: Alexandrum t[illegible] mulentum: Catonem vino hilarari ſolitum[illegible]

neq[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

que illorum imitatorem eſſe gloriabundus
morasti : Dic quæſo ô frater,placentne ti-
anti viri pro archetypo & exemplari,quod
uaris ? Agedum imitare illos totos , & ſi-
i vitii affectator videri vis,ſic imitator eſto
tutum: perge per illorum cuncta veſtigia;
inge nobis ac redde monſtrorum profliga-
ne Herculem : rerum magnitudine Al-
andrum : morum ſanctitudine Catonem :
ac in te tam ignoſcibilis erit ebrietas,quam
t in illis : tunc nemo tibi negotium faceſ-
: tunc nobiſcum tibi nulla erit controver-
de paterna hæreditate ; Cedemus ultro
nis : eris tu extra omnem judicii aleam
queſtratus. Nos duo inter nos diſceptabi-
us, uter ex nobis ſit exhæres pronuncian-
is , te in tuto , te in vado ſalutis collocato.
d quæ eſt iſta perverſitas , improbitas , ini-
itas ? vel magnis heroibus vitioſitate eſſe
nſimilem , virtutibus vero longe diſſimi-
m ? velle ſequi fugienda, fugere ſequenda ?
lle mala imitari , bona non aſpicere ? Pla-
t tibi in Catone ebrietas ? placeat & gravi-
s,frugalitas, integritas, doctrina,mores,cæ-
ræque virtutes omnes quarum dictus eſt
orma , auctor , exempla. Scito tamen ma-
nos illos viros non vino ingenium mentem-
ue ut tu quotidianis ebrietatibus,ingurgitaſ-
, nec enim in pectoribus magnis ullum eſſe
oteſt honeſtorum turpiumque conſortium,
d pro fermento laborum, quos dies noctes-
ue exantlabant , ſeſe interdum largioribus
oculis incitaſſe, quorum lebecula virtutibus
obum-

obumbratur; Ad quos quum tu nulla ex p
laudabili aſpires, deſine illorum exemplis
probra fulcire, quorum virtutes non aſſeq
ris. Deſine illos jactare, qui abs te in ho
dicio nominati, faciunt cauſam tuam tur
rem, fœdiorem, deteriorem, quam ſi nuſq
nominaſſes. Demiramur, ô frater, te in
nominatione ſilenter præteriiſſe Tiber
Cæſarem, cujus utpote maximi Romano
Imperatoris exemplo, cauſa tua roborari
tuiſſet; qui propter nimiam vini aviditat
pro Tiberio Claudio Nerone Biberius Cl
dius Mero vocatur, qui Piſonem urbis Ro
præfectum fecit, quod biduo continuo d
bus noctibus per potationem apud ſeipſ
continuaſſet. Atqui exempla vitioſorũ qua
vis illuſtria, magis officiunt vinolentiæ r
quam patrocinantur. Quod ſi Judices, in
tiis defendendis atque excuſandis val
auctoritas principum, nos quoque maxi
Imperatores excuſant. Namque memo
proditum eſt Cæſarem Auguſtum, qui viv
habitus eſt divus, quo nihil majus, meliuſ
terris; fuiſſe aleæ cupidiſſimum: & diebus
ſtivis profeſtiſque Claudium quoque Impe
torem de arte aleæ librum compoſuiſſe: c
jus ſtudioſiſſimus adeo fuit, ut ſolitus ſit
jam in geſtatorio ludere. Meretricarios ve
extitiſſe tam multos ut Salomon, quo nil ſ
pientius, greges concubinarum prope inn
merabilium habuiſſe prodatur: ut Cæſare
dictatorem, omnium mulierum virum dict
verint. Sed nobis vitia noſtra diluere exem
pl

principalibus non eſt in animo, nec libet
defenſione, quæ haud dubie potentiſſima
uti: dicamus nihil eſſe in rerum natura
necesſarium, tamque expetibile quam
nereum concubitum: quo in terris ſublato,
cta animantium genera citiſſime deficiunt,
ue intermoriantur neceſſe eſt. Excedat a-
um, ut Senecæ verbis utar, rebus humanis
hus: orbis jacebit ſqualido turpis ſitu. Tol-
ex commercio mortalium meretricias a-
tiones, cuncta videbis miſceri, perturba-
ue libidinibus inceſtis. Non juvat in judcicio
am vobis, Judices, allegare, aleam illiciem
vitæ voluptuariæ, atque animorum ob-
amentum, qua ocioſi mortales æſtivorum
rum æſtus torrentiſſimos fallunt: qua à ci-
à menſa ſalubriter utuntur, cum id horæ,
præcepto maximorum Medicorum, om-
animi corporiſque agitatio ſit inutilis: Sed
bis nihil proſint hæc adminicula Judices,
cauſam noſtram roborandam, imo ſimpli-
r & ingenue profitemur nos eſſe crimi-
ſos, nos vitioſos: ſed criminoſiorem, ſed vi-
ſiorem eſſe fratrem indubitanter aſſeri-
s. Idque videmur argumentis ſatis proba-
bus hactenus demonſtraſſe. Verum ut vo-
Judices hoc magis liqueat, ut fœditas tan-
itii fiat manifeſtior, denique ut ſcrupulus
llus mentibus veſtris inhæreat, quin vino-
tum fornicario & luſore fœdiorem vitio-
remque judicetis, libet hoc potiſſimum in
o rhetoricari. Et quoniam adverſarius
exempla, ſententiaſque nobilium ſcri-
ptorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ptorum expatiatus eſt, nos quoque ex enti-
nos dictis philoſophorum, oratorum eccl[illegible]-
ſticorum perſpicue explicabimus, ebrieta[illegible]
fuiſſe ſemper apud priſcos deteſtabilem, [illegible]
ſciſſamque convitiis, ab optimis quibu[illegible]
perinde ac inſigniter pernitioſam. Erunt[illegible]
non injucunda cognitu, nec inutilia re[illegible]
nec eruditis auribus aſpernenda: vos m[illegible]
ut attente præterita audiviſtis, ita attent[illegible]
lubentibus animis reliqua auditote: Lace[illegible]-
monii illi frugaliſſimi, & Lycurgi legibus [illegible]
ne inſtituti, cum ab ebrietate perinde a[illegible]
fœdiſſima juventutem abducere velle[illegible]
hunc morem obſervabant, ut in feſtivi[illegible]
ſervos qui Ilotæ vocantur, largo mero in[illegible]-
gitatos in convivia juvenum deduci jube[illegible]
ut illi ſpectantes ebriorum turpitudine[illegible]
brietatem veluti rem fœdam ac deform[illegible]
perhorreſcerent. Plato, Ariſtoteles, Euſeb[illegible]
& maximus Medicorum Galenus dilaud[illegible]
legem Carthaginenſium, qua dum milit[illegible]
& caſtrenſibus rebus incumbunt, vinum [illegible]-
lus guſtare permittitur, ſed omnes toto m[illegible]-
tiæ tempore aquam bibunt, tanquam v[illegible]
adferendum laborem homines remolleſca[illegible]
Cæſar auctor eſt Suevos Germaniæ popu[illegible]
vinum ad ſe omnino importari non ſine[illegible]
quod ea re ſubnervari corpora arbitrant[illegible]
Cheremon ſtoicus narrat, priſcos Ægypti[illegible]-
cerdotes & carnibus & vino ſemper abſtin[illegible]
ſe, ex eo tempore quo cœpiſſent divino [illegible]
tui operari, ut ſenſus tenuitate forent ve[illegible]-
tiores. Joſephus, Philo, Euſebius, Hiero[illegible]

..s prodiderunt, Eſſæos in Judæa abſte-
..os fuiſſe & invinios, quotidianumque je-
..ium vertiſſe in naturam: Apud Romanos
..ue omni Latio fœminæ ætatem abſtemi-
.. egiſſe, hoc eſt, vino abſtinuiſſe, memoran-
.., quæ ſi ulla inventa eſſet vinum bibens,
..orte mulctabatur, ut auctor eſt Dionyſius
.. libris antiquitatum. Ex noſtris quoque
..eberrimi ſcriptores ſcripſere, uxorem E-
..atii quæ vinum bibiſſet è dolio, interfe-
..m fuiſſe à marito, eumque cædis à Romu-
..abſolutum. Fabius pictor in annalibus ſuis
..didit, matronam, quæ loculos, in quibus
..ant claves vinariæ cellæ, reſignaviſſet, à
..s inedia mori coactam. Cneius Domitius
..dex mulierem dote mulctavit, quod vinum
..biſſet viro inſciente. Ob hoc propinqui; ut
..quit, Marcus Cato, & repetit Tertullianus
.. Apologetico, oſculum fœminis dare ſoliti
..ant, ut ſpiritu indicaretur, an vinum ole-
..nt. Et medius fidius uſu vini immodico
..ua virtutibus clauditur, vitiis aperitur. Ap-
..llonius Tyaneus, quo nil ſanctius, nil divi-
..us inter homines, fuit hytropota, hoc eſt, a-
..æ potor, vinum tanquam ingenii peſtem
..formidans. Divus Hieronymus præcipit
..rgini Chriſtianæ vinum tanquam venenum
..ſe fugiendum. Idem clericis vino prope in-
..rdicit: qui ſcribens ad Nepotianum nun-
..uam (inquit) vinum redolens, ne audias il-
..d Philoſophi: hoc non eſt oſculum porri-
..ere, ſed vinum propinare. Marcus Tullius
..ter plæraque alia probroſa, quæ Piſoni obje-
ctat,

ctat, id quoque maximo probro dat, quo[illegible] nolentus ore fœtido teterrimam popinam[illegible] halaſſet. Quid multa? Deus in Levitic[illegible] Aaron Archierea, hoc eſt, pontificem, vi[illegible] (inquit) & omne, quod inebriare poteſt, [illegible] biberis tu & filii tui, quando intrabitis ta[illegible] naculum teſtimonii, ne moriamini. Q[illegible] etiam Dei conſectaneus, electionis vas[illegible] ſcripturarum ſanctarum armarium Apo[illegible] lus Paulus, vinolentiam damnans, in epiſt[illegible] ad Timotheum præcipit, Epiſcopum ſobri[illegible] eſſe debere minimeque vinolentum. Hin[illegible] decretis canonicis eſt illud memoratiſſimu[illegible] Vinolentum ſacerdotem, & Apoſtolus da[illegible] nat, & vetus Lex prohibet. Sacerdotes, [illegible] miniſtrant, in templo Dei prohibentur [illegible] num bibere & ſiceram, ne crapula & ebrie[illegible] te corda eorum prægraventur. Sicera aut[illegible] Hebræo ſermone omnis potio nuncupat[illegible] qua quis inebriari poteſt: quicquid inebri[illegible] ſtatum mentis evertit. Ante diluvium ho[illegible] nes erant ſicci, ſobrii, introducto nullo v[illegible] uſu, nulla cultura vinearum: Poſt diluviu[illegible] ut ſacris literis proditum, primus Noë pla[illegible] tavit vineam, bibenſque vinum, illico in[illegible] briatus eſt; Itaque nec vinum ſuo pepercit a[illegible] ctori. In pentateucho quoque legimus eb[illegible] etatem inceſti cauſam fuiſſe. Cum patre[illegible] Loth filiæ inebriaſſent, moxque ex ebriet[illegible] te, ad inceſtum concubitum infandumq[illegible] illexiſſent. Ex illo tempore mortales vini fe[illegible] vor: ex fervore ebrietas? ex ebrietate inver[illegible] cundia: inceſtum furor invaſit. Tunc tem[illegible]

lent[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

[..]tia variis moribus mentes hominum con[..]ere cœpit, ita ut alii fierent rixoſi & fu[..]tes: alii jocoſi & loquaces: alii ſomno[..]ti: alii lachrymabundi. Etenim vinum [..]dem vim habebat, quam bilis atra, va[..]m ſcilicet & multiformem, ſuper qua [..]nobile eſt problema nobiliſſimi philoſo[..]rum Ariſtotelis: unde videtur Horati[..] Flaccus illud mutuatus. O nata mecum [..]ſule Manlio: ſeu tu querelas, ſive ge[..] jocos, ſeu rixas: & inſanos amores: ſeu [..]lem pia teſta ſomnum. Dionyſius, qui [..]go Bacchus, quem Ethnici ſcriptores vi[..] repertorem perhibent, cornutus figu[..]ur: non tam quod boves cornigeros jugo [..]ulaverit, ut Diodorus credidit, quam [..]d ex vini fervore temulenti ad temerita[..]n procliviter erigantur: fiantque impe[..]ſi & quaſi cornupetæ: Tunc pauper ſu[..] cornua: tunc humilitatis oblitus, eri[..]ur in tumorem. Quod vero Bacchum [..]er Deos relatum, & vindemiatorem in[..] ſydera collocatum, jactanticulus fra[..] glorioſa prædicatione narravit, nihil ſa[..]id ad cauſam ipſius fulciendam proficit. [..]t ſi commenta poëtica pro argumentis [..]ent, valeat illud, quod Venus noſtra [..]riſſimum ſibi in cœlo ſydus vendicavit: [..]od Venus inter cœlicolas dominatur: [..]us natura cuncta generantur in terris, [..]am in almam, quam divum hominum[..]e voluptatem celeberrimi conditores ap[..]lant. Ad hæc Anacharſis ille, qui a-

 pud

pud ſocordiſſimos Scythas ſapiens natus e,
prodidit vitem uvas tres ferre; primam vo-
luptatis: ſecundam ebrietatis: tertiam c
tumeliarum. Æſopus fabulator conſimile
quiddam dixiſſe traditur. Celebre eſt il
ſapientis viri, ſive is Æſopus, ſive A
charſis, ſive alius quiſpiam fuerit, dictu
ſuper menſam prima (inquit) cratera
ſitim pertinet: Secunda ad hilaritatem
Tertia ad voluptatem: Quarta ad in
niam: ſi quartum potores poculum red
inſanos? quid quater quaterna? quid qua
dena pocula efficient? Nonne ſupra o
nem furorem, ſupra omnem inſaniam r
dent inſaniſſimos? Atqui conſtat vinol
tos homines, quanto plus biberint, tan
plus ſitire, & ex bibendi conſuetudine, a
geri aviditatem, ut merito hoc genus ho
nes ad perdenda vina geniti eſſe videant
Nevellius Mediolanenſis tribus congiis ep
tis uno impetu, tricongius cognomin
non erubuit, gloriam ſcil. ex vitio fœdi
mo captans. Et cum omne vitium tanto c
minoſius ſit, quanto major eſt ille, qui p
cat: qua nota, quo probro vellicandus p
ſcindendusque eſt Bonoſus Romanus I
perator, quam miramur à fratre præte
tum eſſe in mentione vinolentorum, qui
bit quantum hominum nemo. De quo A
relianus dicere ſolebat, non ut vivat, n
tus eſt, ſed ut bibat: qui quantum biben
turpiter ingeſſerat, tantum mejendo tu
pius egerebat: qui ſuperatus à Probo, cu
vita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

itam laqueo finiens ſe penſilem feciſſet, ocus intonuit; Amphoram pendere, non ominem. Proclamat Salomon: luxurio- a res vinum, & tumultuoſa ebrietas: qui- unque his delectatur, non erit ſapiens. I- em interdicit ne ſimus in convivio pota- orum. Subriſimus paulo ante Iudices, au- ientes fratrem incontinentes atque intem- erantes appellantem eos, qui aphrodiſia olunt indulgentque rebus veneries: citan- emque Ariſtotelis teſtimonium ex Proble- natis; tanquam Ariſtoteles ſolos ἀκολάσ- ους καὶ ἀκρατεῖς id eſt, intemperantes&incon- inentes homines Venereos mulierarioſque ppelandos eſſe cenſeat. Agedum recita uæſo, bone frater, totum Ariſtotelicum roblema, videbis te quoque eodem loco abendum, eadem ſuggillatione notandum, ſdem vocabulis nominandum. Etenim ut es tota Judices colliqueſcat, ſcribit inclitiſ- imus philoſophorum, quin; eſſe homi- ium ſenſus, per quos voluptas quæratur, mnemque ex his immodicam voluptatem, urpem atq; improbam exiſtimari: Sed e- iim (inquit) quæ nimia ex guſtu & tactu ſt, ea voluptas omnium rerum fœdiſſima ſt, eoſque maxime, qui duabus iſtis bel- uinis voluptatibus ſe dediderunt, inconti- ientes appellare ſolemus, tanquam in pecu- lum ferarumque animalium numero habea- ur quiſquis eſt his ferinis voluptatibus de- inctus: Cum cæteræ ex tribus aliis ſenſibus rovenientes, hominum eſſe tantum pro-

priȩ videantur. Hæc ſunt Ariſtotelica; hæc e
promptuario philoſophico deprompta : i
non minus voluptas guſtus , qua haud dub
potus quoque continetur, quam voluptas
ctus concubitusque taxatur. Quod autem
diculum ſit, id alteri opprobrare , quod in
ſtatim retorqueri poſſit ; nullus ignorat. V
rum antequam digrediamur ab hujuſce f
diſſimæ vitioſitatis inſectatione , ſubjiciem
opera ebrietatis, utentes non noſtris verbi
ſed Plinianis, quæ in ore, in pectore omniu
habenda ſunt, dignaque quæ ubique, non
tantum memorentur, ad caſtigandam ha
inexplicabilem bibendi aviditatem. Audi
ergo Plinium in temulentiæ vitia ſic perora
tem. Tunc avidi Matronam oculi licentu
tunc animi ſecreta proferuntur: Alii teſt
menta ſua nuncupant : Alii mortifera l
quuntur: redituraſq; per jugulum voces n
continent, quam multis ita interemptis: Vu
goque veritas jam attributa vino eſt. Interc
ut optime cadat, Solem orientem non viden
ac minus diu vivunt: Hinc pallor & genæ pe
dulæ: oculorum ulcera: tremulæ manus effu
dentes plena vaſa : & quæ ſit pœna præſens
furiales ſomni, & inquies nocturna, prȩmium
que ſummum ebrietatis, libido portentoſa, a
jucundum nefas. Poſtera die ex ore halitu
fœtidi: ac fere rerum omnium oblivio : mors
que memoriæ. Rapere ſe ita vitam prædican
cum priorem diem quotidie perdant, illi ve
ro & venientem. Hæc Pliniana in temulento
peroratio, hæc caſtigatio cenſoria, tam ſeve
ra , tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

, tam luculenta, tam vera, quem non revo-
t ab ebrietate ad ſobrietatem? à meracis po-
nibus ad dilutiſſimas aquatiſſimasque, à vi-
ria cœna ad prandium caninum? Quis hæc
diens, quis hæc legens, non repente, te-
ulentiam fugiat ac execretur: perinde qua-
vitiorum omnium fœdiſſimam, ſpurciſſi-
am, defamatiſſimam? Quis judex ea au-
oritate, ea ſapientia præditus, qua vos e-
s, non eveſtigio pronunciet contra ebrio-
m, contra ebrietatem? Sed jam tempus eſt
nere receptui, ne dum vicem talionis im-
odimus, dum fraternam taxationem reta-
amus, dum mutua flagitii exprobratione
r pari referre ſtudemus, immodici atque
nmoderati fuiſſe videamur. Adnotaſſe vos
dices jam dudum credimus, quædam nos
æ objectaverit frater irrefutata, irreper-
ſſaque, quaſi nos diſſimulanter præteriiſ-
: Ita eſt Judices: nec inficias imus. Nam e-
s tantum eſt qui ſe impeccabilem, & ut
ræci dicunt ἀναμάρτητον oſtendere velit,
robra & criminationes omnes ſingillatim
luere atque refellere. Nos vero noſtras
oxas, noſtra flagitia, neque inficiamur ut
ſontes: neque excuſamus, ut multi: neque
ctamus, ut frater. Fœdum & turpe eſt lu-
ere & fornicari. Erubeſcendum nomen eſt
eretricarii & aleatoris. Crimen utriuſque
oſtrum infame, detrimentoſum, reprehen-
bile eſſe non negamus, atque etiam ultro
rofitemur: ſed vitioſitatem fraternam no-
ræ vitioſitati noſtrisque flagitiis aſſerimus

eſſe anteponendam. Diximus ex ebriete
non ſolum famam & opes labefactari, qu
in nobis potiſſimum carpſit frater, ſed m
tem, animum, ſenſus omnes concuti, mut
perturbari, evidentiſſime docuimus: qua
ditate nihil fœdius: quo vitio nihil vitioſ
eſſe aut dici poteſt. Oſtendimus quan
clades, exitia, funera, mortalibus ebrietas
tulerit. Catalogo quoque quaſi per exemp
per auctoritates, per dicta nobilium condi
rum decurrimus, indicantes quemadmodu
temulentia omnib. ſeculis ſupra omnem vit
ſitatem damnata, conſciſſa, infamata eſt. Qu
ſupereſt, veſtræ prudentiæ eſt Iudices,
ſtræque gravitatis, diligenter crimina noſ
penſitare, & velut in librili collocare, perp
dere, & quem ex nobis tribus turpiorem, f
dioremque judicaveritis, in illum pronunc
re. Nihil enim veremur, quin ſecundum n
pronuncietis, quin vobis, qui ſapientiſſi
eſtis, idem videtur, quod tot ſcriptorib
celeberrimis viſum eſt, quod rationes ſu
dent, exempla corroborant, ſenſus comm
nis affirmat. Itaque cauſam noſtram Iudic
fidei veſtræ prudentiæque committimus, &
aperte cognoſcitis (ſicut profecto noſcitis)
brietatem longe fœdiorem eſſe atque viti
ſiorem, ex hæreditate quæſumus fratren
abigite, & nos judicio veſtro liberate, ſente
tiis abſolvite, ut hæreditate paterna bene
cio veſtro perfruamur. Diximus.

PH

HILIPPI BEROALDI
Declamatio, an orator ſit Philoſopho & Medico anteponendus.

AGNA ac venerabilis res eſt eloquentia, viri ornatiſſimi, cujus bono nihil æſtabilius: Cujus beneficio fit, ut tanto ominibus ipſis præſtent eloquentes, quan- homines cæteris animantibus antecel- nt: hoc cunctis liquet, hoc præconio om- um atque conſenſu celebratiſſimum, hoc oſtra quoque oratione jam pridem edita ſtificatum eſt. Attamen hodierno die Phi- opicas M. Tullii ſive Antonianas auſpica- rus, exiſtimavi me facturum operæ pre- um, ſi ritu ſcholaſtico paulum rhetorica- r, & declamatoria dictione præluderem. uod ut commodius fiat, unam de ſcho- priſcorum declamatorum controverſiam rtractabo. Daboque operam, ut conditu- e noſtræ concinnataque edulia faciant ad omachum, ut à me dicentur, ea & animos oveant, & aures permulceant. Sed ut lon- as præfationes recidamus, rem ipſam in- rediemur. Quod dum fit, vos diligenter ac benter attendite.

Argumentum.

Pater, qui tres liberos habebat, Philoſo- hum, Medicum, Oratorem: moriens teſta- nento eum hæredem fecit, qui eſſet utiliſſi-

mus civitati : poſt mortem patris con- dunt tres fratres, cui hæreditas paterna- dere debeat : Primus Philoſophus coram ju- dicibus agit cauſam: à quo cum alia, tum hæ dicuntur.

Declamatio pro Philoſopho.

DEMIROR Iudices, cuipiam mortali dubium videri, cui ex tribus fratri potiſſimum paterna bona ſint adjudicand cum philoſophia ſit regina cunctarum di- ciplinarum, quam Marcus Tullius inve tum Deorum : Plato vero donum Deoru eſſe tradiderunt ; quo bono (ut ipſius Plat nis verbis utar) nihil unquam majus mo talibus datum eſt à Diis, nec unquam dab tur. Hæc eſt vitæ lex, virtutum indagatri vitiorum expultrix, lumen legum, magiſtr morum, rerum elementarium exploratri cœli & mundi contemplatrix, quin altit dinis ſtudio etiam cœlo ipſo ſublimiora qua piam veſtigat ; & ut inquit Platonicus Apu lejus : In extimo mundi tergo degit. Ha internuntia homines Deo cognati & pro ximi, imo ut verius loquar, Dii terreni e ficiuntur. Quid per Deos immortales ex cellentius ſacratiſſima illa philoſophia ? qua ſupra hanc caliginem in qua volutamur ex cedens docet quid agatur in cœlo : Merito que Seneca philoſophorum ſinceriſſimus ſan ctiſſimusque (cui utique credi convenit. Naturæ rerum gratias agit, cum ſecretiora ejus ingreſſus, didicerit, quæ univerſi mate

ria

a ſit; quid ſit Deus totus, in ſe intenderit;
n ad nos aliquando reſpiciat; faciat quoti-
e aliquid, an ſemel fecerit: Pars mundi ſit,
mundus, an mundi anima, an potius opi-
x & factitator, liceatne illi ex lege fatorum
iquid derogare: An majeſtatis diminutio
erroris confeſſio ſit mutanda feciſſe. Ad
ec nulla res magis diſcuſſerit caliginem il-
m nebulæ craſſiſſimam, quæ ut poëtarum
ariſſimi prodiderunt, obtutus mortalium
ebetat, menteſque obducit oppenſo igno-
tionis velamento. Quid porro utilius illa
tera Philoſophiæ parte, quam partim E-
icen, partim mortalem appellitant quæ
axime ad homines ſpectat, quæ docet,
uid in terris agendum ſit, quæ errores no-
ros diſcuſſit, quæ urbes peperit, diſſipatos
omines in ſocietatem vitæ convocavit:
eſpublicas bene moratas inſtituit. Vnde
on immerito ſpectatores Philoſophiæ ubi-
ue gentium Philoſophos nominant, no-
nine ſcilicet ſancto & religioſo, quaſi ſolos
pientiæ ſtudioſos, qui ante Pythagoram
ophi, id eſt, ſapientes & habebantur & no-
ninabantur. Quid quod & philoſophus
Iedicus eſt? cum philoſophia (ut inquit
rpinas orator) ſit animorum medicina:
Quod & Galenus quoque teſtatur. Cum
utem morbi pernicioſiores pluresque ſint
nimi quam corporis, præſtantior haud
ubie eſt Philoſophus, qui gravioribus
norbis medelas ac fomenta ſalutariter ap-
onit: qui denique tanto eſt quam corpo-
F 5 ris Me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ris Medicus nobilior utiliorque, quanto a-
nimus corpore eſt precioſior. Quin etia
Philoſophus Orator eſt: unde enim vis
dicendi, niſi ex ſcholis Philoſophorum
cta eſt? Vnde rivi eloquentiæ, niſi ex fon
bus philoſophiæ derivati? Huc adde qu
dialectice, id eſt, diſputatoria ſive diſp
tatrix, philoſophorum eſt, quæ rhetori
prope germana eſt, in tantum ut Zeno d
lecticen manui in manum compreſſæ, Rh
toricen vero explicatæ, ſimilem eſſe tra
derit. Quid per Deos immortales, hac t
partita philoſophia præſtabilius? quid u
lius eſſe ac dici poteſt? Cujus una pars
rum naturam ſcrutatur; altera compo
animum & mores: tertia ſtructuram verb
rum exigit & argumentationes. Ipſum po
ro Philoſophiæ vocabulum quid aliud ſig
ficat quam amorem ſtudiumque ſapienti
quo quid melius? cujus germana eſt Ph
localia, quæ amor pulchritudinis vertitu
tanquam ſine philoſophia pulchritudo e
non poſſit. Cæterum ut ſemel finiam, phil
ſophus, hoc eſt ſapiens, eſt omnia: Et (ut i
quit ille:)

Vno ſapiens minor eſt Iove dives,
Liber honoratus pulcher: rex denique regum

In tanta apud priſcos æſtimatione ac r
verentia habiti ſunt Philoſophi, ut Plato
ſapientiæ Antiſtiti Dionyſ. tyrannus vitt
tam navem obviam miſerit; Ipſe quad
gis albis egredientem in littore exceperi
ut Alexander magnus Ariſtoteli philoſ
ph

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

[...]orum doctiſsimo, patriam reſtituerit in [...]norem præceptoris, cui non minus debe[...] quam Philippo parenti profitebatur: ut [P]ythagoram Crotoniatæ ac Metapontini pro [D]eo colerent, & ex ejus domo templum [fa]cerent; qui in tanta fuit admiratione, ut [q]ui præſentia illius frui meruiſſent, id per[sc]riberent ad ſuos, tanquam magnum quid[d]am ac præclarum adepti forent, quod [P]ythagoram vidiſſent. Nunc quoque vos, Iudices, reveriti nomen philoſophi ſacro[sa]nctum ac venerabile, philoſopho mihi [b]ona paterna (ut par eſt) adjudicate, & [se]ntentia veſtra decernite: cum voluntas pa[tr]is hoc voluerit: cum ſenſus communis [h]oc dijudicet: cum excellentia doctrinæ [q]uam profiteor, hoc peculiariter depoſcat. [D]ixi.

Audiſtis hactenus, viri clariſsimi, quæ ex [p]hiloſophi perſona in petitione hæreditatis [p]aternæ dicta ſunt: nunc quæſo audite at[t]entis animis & auribus, quæ ſecundo loco [M]edicus egerit, qui cauſæ ſuæ patrocinatus [e]ſt patrocinio hujuſce, vel conſimilis ora[t]ionis.

Diſceptatio eſt Judices inter nos, non quæ ex noſtris ars ſpecioſiſsima, ſed quæ civitati utiliſsima: Quæritur, quis ex nobis plus mortalibus proſit. Quis neſcit, Medicum ad omnes totius civitatis ordines, ad omnem ſexum, ad omnem ætatem pertinere? Cum ſummatibus: infimatibus: viris: fœminis: ſenibus: pueris ægrotare contingat; Cum

omnes ex hoc utilitatem indiſcriminati
petant; meritoque dici poteſt, Medicu
rem communem terrarum eſſe. Et me he
cle, ſi vera diſpicimus, ſi curioſe cuncta pe
pendimus, ſola Medicina, ſoloque Medi
opus eſt omnibus. Medicina eſt, quæ u
contra fata depugnat, eaque identidem e
pugnat: quæ languentibus vitam proroga
quæ jam deploratos, jam defletos, in famil
orcinumeratos luci auræque vitali perſæp
reſtituit: multique Medicinæ opera revixi
ſe creduntur. Et ne fabulas percenſeam, qu
ab Æſculapio Hippolytum & Tyndaride
ad vitam revocatos ferunt; Nonne Aſcl
piades inter Medicos famigerabilis, argu
mentum hujuſce rei vel potentiſſimum eſt
qui homini jam conclamato depoſitoqu
dum effertur, fatum abſtulit; Cujus animai
in corporis latibulis deliteſcentem advoca
vit, eumque ab inferis poſtliminio prop
funeratum domum retulit. Huc adde, quo
huic arti tantum honoris tribuere majores
ut Diis inventores ejus aſſignaverint, cœ
loque dicaverint, Apollinem Æſculapium
que prodendo; quem ob id Archiatrum qua
ſi principem Medicorum dixit antiquitas
Et profecto Medicina res eſt ſacra; Et ut Sa
lomonis ſapientia teſtatur, omnis medela
Deo eſt. Ideoque ſaluberrime ſapientiſſi
mus ille præcepit: Medicum honorandum
eſſe, quum propter neceſſitatem illum altiſ
ſimus creaverit. Quod autem philoſophu
ſtater gloriatus eſt, philoſophos priſco ſe
culo

ɛo honoratiſſimos extitiſſe apud Reges, ne
hac quoque parte illi utique ceſſerim,
um medicos acceperimus prope cultos
Deorum vicem. Namque Hippocrates
maximus Medicorum, ob depulſam arte
dica peſtilentiam ex Illyrico in Græciam
nientem, honores illos meruit à Græcis,
os Herculi decreverunt: qua in re ſubit
ntem illud Galeni ex libro Theriaces:
emadmodum ſcilicet juſſit divinus Hip-
crates ignes fieri medicatos odoramentis
ſuaveolentibus unguentis perfuſos, ut
aër tabificus emendaretur, fieretque in
rahendo innocentior ſinceriorque, quod
peſtilentia factitandum. Avicennna quo-
e præcepit. Quid Aſclepiades idem inter
edicos priſcos (Hippocratem ſemper ex-
pio) facile princeps, nonne univerſum
ope humanum genus circumegit in ſeſe
on alio modo, quam ſi è cœlo emiſſus ad-
niſſet, quinque res maxime communium
xiliorum profeſſus, abſtinentiam cibi, vi-
, frictionem corporis, ambulationem, ge-
tionemque. Qui expetitus à maximo re-
um Mithridate, legatos illius ad ſe miſſos,
llicitationeſque ingentes ſprevit, poſtha-
uitque quieti literarum. Critobulus quo-
ue & Eraſiſtratus habiti ſunt in maxima a-
ud Reges maximos exiſtimatione; quum al-
r Philippum Alexandri patrem: alter An-
ochum Syriæ regem ſolerti curatione fa-
aſſet. Quid multa? quum ſanitate nil utilius
t mortalibus (quod Galenus quoque aſſerit
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

in libro ſectarum) Medicina autem quum ſanitatem præſtet, liquido colligimus Medicum & Philoſopho & Oratore longe utiliorem eſſe civitati. Quod ſi philoſophia animi medicina dicitur, Medicina quoque corporum philoſophia rite perhibetur: cujus adjumenta infirmitas hominum advocat, & continuo ubi ægritudo invaſit, ſolatia Medici requirit, philoſophis & oratoribus poſthabitis, in quibus nullæ ſuppetiæ ſalutares, nulla ſunt adminicula languentium, quibus præſto eſt Medicus, & remediis præſentiſſimis opitulatur. Proinde Juriſconſulti Medicos profeſſoribus ſtudiorum liberalium merito anteponunt: quum hi ſalutem hominum agant, illi ſtudiorum curam. Quid nunc ego enumerem medicinæ partes, quas omnes ſacras & ſalutares puto? Diæteticam quæ victu, Pharmaceutiam quæ medicamentis, Chirurgiam quæ manu curat. Ex quo fit, ut qui medicinæ utilitatem non videt, is non ut luſceolus, ſed ut exoculatus nihil prorſus videat. Quocirca Judices, ſi utilitati publicæ conſulitis: ſi Medicum in civitate utiliſſimum eſſe cognoſcitis, mihi qui ſaluberrimam artium, utiliſſimamque profiteor, hæreditatem paternam aſſignatote. Dixi.

Audiſtis, Viri Spectatiſſimi, quæ philoſophus, quæ poſt philoſophum Medicus dixerint, in cauſa adipiſcendæ paternæ hæreditatis, nunc ſedulo auſcultate, atque animum advertite, & ea, qua ſoletis comitate perpendite, quid noviſſimo loco dixerit orator. I

xui

rit (opinor) hæc nec injucunda relatu, nec
ingrata auditu, nec indigna cognitu: Sic au-
tem Oratorem cauſam ſuam egiſſe credito-
r.

Nunquam magis ſenſi quanta ſit oratoriæ
facultatis vis atque excellentia, quam hodier-
no die dum fratres audio non ex inſtrumen-
to philoſophiæ aut medicinæ, ſed ex orato-
ria ſuppellectile inſtructos cauſam actitaſſe,
adeo ſua philoſopho philoſophia: Medico
medicina nil opis in agenda cauſa præſtitere.
Quin muti pene conticuiſſent, niſi ad elo-
quentiæ noſtræ adminicula confugiſſent, ſi-
ne cujus nitore philoſophia ſordeſcit: Medi-
cina obſoleſcit: diſciplinæ omnes incultæ
rubiginant: adeo neceſſaria atque conduci-
bilis omnibus omnium ingenuarum doctri-
narum profeſſoribus eloquentia eſt, cujus u-
tilitati majeſtatique nihil (abſit invidia ver-
bo) eſt comparandum. Et quia mihi pri-
mum cum fratre philoſopho agendum eſt.
in ego philoſophiam cum oratoria: philo-
ſophum cum oratore componam: parcius
tecum agere cogor & modeſtius, quia frater
es: ſed tamen, quod inter nos dictum ſit, iſta
tua præclara philoſophia, quam glorioſe ja-
ctas mi frater, & tanquam filiolam exoſcu-
laris, nequaquam tanti eſt, quanti eam videri
vis: nec tam in philoſophia ſtudium ſapien-
tiæ eſt quam opinatio. Nam cum ſcientia
certi ſit opinatio incerti, ſcholæ philoſopho-
rum omnium ac ſectæ dum philoſophantur
haud dubie opinantur: Iſtud enim opinatur
quiſque

quiſque quod neſcit : Illi autem qui de re[bus]
naturalibus & cœleſtibus diſputant, opini[o]
ducuntur, quum veritas demerſa in ſecre[to]
ribus naturæ deliteſcat. Hinc philoſoph[os]
ſcriptoribus luculentis opinatores opini[on]
ſimos dici novimus. Vnde autem quæſo, [ſo]
ex opinatione tot diſſidia, tot compugna[tio]
nes philoſophorum emanarunt ? tot ſe[ctæ]
diſcordantes ? Dicam enim non obſtrin[gen]
landi cauſa, ſed quia ita ſe res habet. Pugna[nt]
philoſophi inter ſe atque diſſentiunt di[ſſi]
dio non parvo, magnis in rebus & ſer[io].
Quidam principium rerum eſſe autuma[nt]
aquam, ut Thales Mileſius. Alii ignem, [ut]
Heraclius cognomentio Scotinus, id eſt [te]
nebricoſus: Quidam aëra, ut Anaximen[es].
Pythagoras vero, Empedocles, Epicharmu[s]
aliique phyſici compluſculi quatuor e[le]
menta principium rerum eſſe poſueru[nt].
Plato Deum factitorem mundi eſſe trad[it].
Ariſtoteles mundum innatum eſſe autuma[t].
Epicurus, Democritus, Leucippus ex at[o]
mis, hoc eſt, ex corpuſculis inſecabilibu[s]
mundum formatum eſſe contendunt. Præ
terea de Deo & de anima : de finibus bono
rum, de meteoris inter philoſophos non co[n]
ſtat. Quidam deos innumeros : quidam nu[l]
lum eſſe crediderunt. Platonici unum qu[i]
dem curantem rerum. At Epicurei ocioſu[m]
& inexercitatum. Stoici Deum extrinſecu[s]
cinguli modo torquendi hanc mundi mole[m]
eſſe prodiderunt. Platonici intra mundum: u[t]
gubernationis exemplo intra illud maneat

quo[d]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

od regat. Sunt qui in fortunæ jam lapſibus
nia ponant , & nullo credant mundum
tore moveri , natura volvente vices & lu-
& anni. Quidam curam Deorum intra ſy-
a continent. Nonnulli divinam provi-
ntiam ad lunam uſque deducunt : tanquam
dendum ſit , agere curam rerum huma-
um: illud quicquid eſt ſummum atque in-
orum ſit Dei majeſtatem pollui tam
ltiplici ſordidoque miniſterio. Quanta (dii
ni) de anima inter philoſophos pugna: Pla-
ait animam eſſe ſubſtantiam αὐτοκίνητον, id
ſe moventem. Xenocrates numerum. Ari-
teles entelechiam. Pythagoras & Philo-
s & Ariſtoxenus harmoniam. Poſſidonius
am. Hippocrates ſpiritum tenuem per
pus omne diſperſum. Origenes Adaman-
s ſubſtantiam ſenſibilem & mobilem. Hip-
rchus & Zeno ignem. Anaximenes aë-
Empedocles ſuffuſum cordi ſanguinem.
mocritus ex atomis conflatam. Dicear-
s vero nullum eſſe animum : nullam a-
nam : fruſtraque & animalia & animan-
appellari. Alii æternam : Alii mortalem
mam diſſolubilemque eſſe contendunt.
leſiaſticorum quoque ſuper eadem re eſt
ſidium : alii ab origine mundi factas in
lo animas : alii ex traduce propagari :
i Deum quotidie animas operari tradunt,
od & Chriſtianum dogma confirmat.
ec & id genus alia tam varia , tam diſ-
entia quum lego , quo me vertam ?
em ſequar ? cui credam ? Succurrit illud

Hora

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Horatianum : *Bellua multorum capitum*
Nam quid ſequar aut quem? Merito dixit
ctantius: De anima inter philoſophos no
dum convenit, nec unquam fortaſſe con
niet. Et à Lucretio decenter & vere dic
eſt: *ignoratur enim quæ ſit natura animai.*
dem vere contentio eſt circa fines bonor
quum alii in voluptate, ut Ariſtippus: al
virtute, ut Zeno: alii in primis naturæ,
Græci τὰ πρῶτα φύσεως, Auguſtinus & V
primigenia vocant ut Carneades. Alii in
dolentia: ut Hieroymus Rhodius, ſumm
bonum collocaverint. Peripatetici ex tri
ci genere bonorum, animi ſcilicet, corpo
atque externis fœlicitatem metiuntur;
multo ſecus Academici Voluptatem c
honeſtate Dinomachus & Calipho copu
runt. Indolentiam quæ græce ἀναλγησία
citur, honeſtati Diodorus Stoicus adjun
Quid dicam de rebus naturalibus, quanta
inter Meteorologos diſparilitas atque diff
ſio? De Cometis. De fulminibus. De ar
cœleſti. De Niloticis incrementis non co
ſtat. Quid multa? De motu terræ, & ut
quit poëta: *Vnde tremor terræ & qua vi ma*
alta tumeſcant, Obicibus ruptis, ſunt philo
phi inter ſe diſcrepantiſſimi. Et in hac re
ſola opido quam mira inconſtantia eſt? Na
que Anaxagoras ignem cauſam motus e
ſtimat. Anaximenes terram ipſam ſibi i
eſſe cauſam motus, nec extrinſecus incurr
re, quod illam impellat, ſed intus ipſam il
di in ſemetipſam. Quidam motum aqu

impu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

utavere: ut Thales Mileſius. Democritus
o motum fieri autumat aliquando ſpiritu:
luando aqua: aliquando utroque. Ariſto-
s, Albertus Magnus, & omnis Peripate-
rum ſchola: ſpiritum ac ventos cauſam
motus alacriter affirmant. Cui ſenten-
Plinius noſter & Seneca ſubſcribunt. Ex
tam multiplici diſſidio, ex ea philoſo-
rum diſcordia haud dubie fit, ut incertus
quibus credam, quibus accedam: cujus
æ me candidatum eſſe profitear. Quic-
d elegero, plurimos video improbaturos:
cquid probavero, plures negaturos: ut in-
cot ambigua, illud tantum Socraticum mi-
certum verumque eſſe, videatur: Hoc
quod neſcio. Inde fit ut Academicorum
ακαταληψίαν, id eſt, incomprehenſibilita-
n minime improbem, qui nulli rei aſſen-
ndum eſſe contendunt: qui ob id σκεπτικοὶ
ἀποϱητικοὶ, id eſt, conſideratores & am-
entes dicuntur; Meritoque Proteus per-
am veritatis ſuſtinere creditur, quam ſu-
ere nemo poteſt falſis imaginibus illu-
ntem & comprehenſionis nodos relaxan-
n. Ad hæc adde quod philoſophos irreli-
oſos putant, eoſque ferme arbitrari, Deos
n eſſe, dum meras rerum cauſas & ſim-
ces rimantur. Ex hac opinor inconcinnita-
diſſidiiſque ſectarum factum fuit olim ve-
ſenatuſconſultum, quo philoſophi ex ur-
Roma pulſi ſunt; perinde ac inutile atque
fructuoſi. Mox iterum Domitiano impe-
nte exacti ex urbe, & Italia interdicti. Vt
ſemel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſemel finiam, propoſitum fratris demiro[...] hiantis paterna bona, cum philoſophus (ſi Platoni credimus, cui itaque in re philoſo-phica credere convenit) minime ſit phil-chrematos, id eſt, pecuniæ cupidus. Imo contemptor divitiarum. Quocirca do[...] frater moneo à petitione hæreditatia, n[...] inſtituto ſectæ tuæ deflexiſſe videaris [...] vitæ contrarius ire priori. Nihil enim h[...] Philoſophia præſtantius, quam quod mod[...] contenta, ampliores opes non deſiderat: [...] de fit, ut conditores legum philoſophd[...] profeſſorum numero non habeant, quia [...] primum eos profiteri oporteat, mercen[...] am operam ſpernere. Hæc ſatis ad philoſo-phum, qui nimis urgeri jam videtur & co[...] moneri, vera caſtigatione commonitus. Tr[...] ſeamus deinceps ad Medicum: quem int[...] go fiduciam Medicinæ ad hanc cauſam op[...] do quam fidenter deſcendiſſe. Cujus [...] haudquaquam philoſophiæ abſimilis eſt: [...] delicet varia: inconſtans: interpopularis [...] non parum ſæpe pernitioſa: quam ut in [...] ſtibulo diſſertationis ſtatim repercutiam [...] venique, Nonne inter Medicos prope m[...] jor, quam inter philoſophos pugna eſt atq[...] contentio? quam in diverſas curandi v[...] proceſſerunt? Hippocrati cauſa morbi o[...] ginalis videtur eſſe in ſpiritu ſive flatu, que[...] morborum omnium patrem & avum appell[...] Heliophilo in humidis omne vitium viſu[...] eſt. Eraſiſtrato ſi ſanguis in arterias, hoc e[...] venas, quæ ſpiritui accommodatæ ſunt, qu[...]

rece[...]

entiores pulſatiles nominant, transfundi-
r. Aſclepiadi vero placuit originem ægri-
uinum eſſe, ſi manantia corpuſcula per
ſibilia foramina ſubſiſtendo iter claudant
neatus obturent. Ad hæc cum ciborum
coctione maxime ſanitas conſtet: merito-
ſtomachus paterfamilias & rex totius
poris in homine dicatur: in hac quoque
re diſcrepantiſſimi ſunt: Eraſiſtratus e-
cibos atteri in venerem contendit: Pli-
nicus putreſcere; Hippocrati placet per
orem cibos concoqui; quod Galenus, A-
enna & Medicorum neotericorum ſcholæ
firmant: Aſclepiades vero nihil concoqui
umat: ſed crudam materiam, ſicut aſſum-
eſt in corpus omne diduci. Huc adde,
d alii medicinam dicunt eſſe rationalem;
i in uſu tantum, & experimentis eam po-
runt, perinde ac uſus in curationibus, ſi-
in cæteris omnibus artibus, ſic magiſter
caciſſimus. Vnde Logici quidam, quaſi
onales dicti: quidam ab experimentis
pirici; ut Serapion, & Apollonius, & He-
ides. Sunt & Methodici, à via quadam,
m ſequuntur, nominati. Ob hoc dixit Au-
ius in Grypo Ternaria triplicem eſſe Me-
inam, illo verſu: *Triplex quoque forma me-
di: quæ logos, & methodos cuique experientia
en.*

Sunt & Dogmatici, quibus ſunt ſua decre-
ſeu placita, ſine quibus nulla ſecta conſi-
re poteſt: hos maxime probat Galenus,
uo Empirici improbantur: qui ait, Hero-
philum

philum & Philippum inprimis Empiricos
eſt, experientiæ ſectatores extitiſſe; (
Hippocrates & Diocles, Cariſtius & E
ſtratus Logicam hæreſin, id eſt, rationa
ſectam ſectati ſint: Methodices vero pri
pes fuerunt Archigenes & Themiſon: de
bus opinor, ſenſit Satyrographus, ſcribe
Advocat Archiginem oneroſaque pallia j
Item: *Quot Themiſon ægros autumno occi*
uno. Fuit & Ptodicus Selibriæ, qui natus
ſtituit Jatrolepticen medicinam, hinc in
meræ ſectæ fluxerunt; dogmata infinita:
tentiæ multiplices: hinc illæ circa ægros
ſeræ concertationes, nullo idem cenſe
ne videatur aſſertio alterius. Hinc illa in
licis monumenti inſcriptio: *Turba Med*
rum ſe periiſſe. Et Adrianus Imperator (ut
ctor eſt Dion) moriens dixit: Medicor
turba principem perdit: cui concinit verſi
lus ille apud Græcos vice proverbii celeb
tus: πολλῶν ἰατρῶν εἴσοδος μ᾽ ἀπολέσεις,
eſt, multorum Medicorum introitus me p
didit. Nequeo mihi temperare, quo mi
Pliniana illa percenſeam, ad hoc totum
gotium mire facientia, quibus luculentus
le ſcriptor in Medicos perorans aſſerit, n
lam artem Medicina inconſtantiorem fuiſ
nec dubium eſſe Medicos omnis ſcientiæ
mam novitate aliqua aucupantes, animas n
ſtras ſtatim negotiari: diſcunt periculis n
ſtris, & experimenta per mortes agunt, M
dicoque tantum hominum occidiſſe ſumr
impunitas eſt: quinimo tranſit in convitiu

& i

ntemperantia culpatur: quod ſi lex ulla
aret, quæ puniret inſcitiam capitalem, op-
o quam paucos videres Medicinæ profeſ-
s. Proverbium illud ſat eſt notum: Titu-
ledicorum remedia habent, Pyxides ve-
a. Hinc ille Lacon Medico dicenti nihil
es mali: οὐ γὰρ σοῦ, ἔφη, ἰατρῷ χρῶμαι.
n enim (inquit) te medico utor. Et ite-
a cum Medicus dixiſſet: Senex factus es.
oniam (inquit) non uſus ſum te medico.
ui, dicit quiſpiam, videmus quotidie mul-
morbis graviſſimis acutiſſimiſque impli-
s, auxilio Medicorum convaluiſſe? Qui-
reſponderi breviter poſſit illud Auſonii:
ſit fati ope, non Medici. Contra plures
eas occumbere, quibus Medici, qui ha-
tur clariſſimi Medicorum, nihil profuere.
eterea millia gentium olim fuerunt, & in
ſentia ſunt, ſine Medicis degentium. Nos
o aliena opera vivimus, alienis pedibus
bulamus, alienis promiſſis credimus: quod
jam ad finem mea feſtinaret oratio, o-
dere poſſem; quam multa ſunt nomina
um medicarum apud Galenum, Avicen-
n alioſque Medicorum celeberrimos, ma-
ntellecta, pejus tradita, peſsime uſurpata?
quibus diſpendio vitæ mortalium recen-
es hallucinantur & aliud pro alio propi-
ntes, ſæpe dant mortiferam potionem pro
atifera. Quas ob res liquido colligimus,
rater Medice, diſciplinam tuam, quam ja-
nticulus tantopere extollis, non tam uti-
n eſſe civitati, quam detrimentoſam. Sa-
lubriter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

lubriter itaque Portius Cato creditur Med interdixiſſe, cujus oraculo claudam hanc Medicis diſputationem. Sunt autem Cato verba hæc: Quandocunque gens iſta ſua teras dabit, omnia corrumpet, tum et magis, ſi Medicos ſuos huc mittet.

Hæc autem omnia contra Philoſopho Medicos inflammanter ſatis perorata, ne veſtrum viri clariſſimi, quæſo perinde d accipiat, atque ſi ex perſona mea dicerent abſit enim à me talis inſectatio: ſed tanqu ex perſona oratoris, agentis cauſam adver fratres, alterum Philoſophum, alterum Me cum: qui quum diluerit elevaveritque frat nas profeſſiones, oratoriam diſciplinam & ratoris nomen valentiſſime tutatus eſt. Vt d dixit non ſolum illa omnium judicum exo bula, quæ à nobis dici ſolent & poſſunt, multis quoque adminiculis fulſerit, robo verit, & erexerit cauſam eloquentiæ, q ad præſens omitto, illud tantum retuli contentus, quod expatiatus orator per lati mos rhetorices campos, talia ſubjunxit.

Quod eloquentia (inquit) ô Judices una ſummis virtutibus ſit, civitatique utiliſſima, deo clarum, adeo in confeſſo eſt, ut probati ne non egeat. Nam cum orator finiatur, v bonus dicendi peritus: Rhetorica bene dice di ſcientia, utilem eſſe eam confitendum quæ bonitate conſtat: elegantia pollet, nito ſplendeſcit: cujus ope & opera præclara om nia fiunt magna. Equidem conditores urb um, non tam philoſophica doctrina, quam

legan

-entia oratoria & illicio facundiæ pellexe-
-rit diſpalatos homines ad civitatem, politi-
-amq; vivendi rationem. Conſimiliter conſti-
-tutores legum, quibus nihil pene emunctius,
-natius, & ſententioſum magis, adjuti fultu-
-que eloquentiæ leges ſaluberrimas, eloquentiſ-
-ſimisq; condidere: quas mox interpretamen-
-tis barbaris fœdaverunt. Formatores quoq; re-
-rum publicarum, Imperatores bellicorum ex-
-ercituum, tegere conſiliis & moderari res ma-
-gnas ſine docta voce & oratoris vi haudqua-
-quam potuiſſent. Deniq; ſcriptores fere omnes
-in omni doctrinarũ genere vel eminentiſſimi
-ſine pigmentis oratoriis, ſine dolatorio rheto-
-rico ſtatim lectori nauſeam faciunt, & bilem
-movent: adeo ſcriptio omnis citra elegantiã,
-proxima faſtidio: tantamq; vim habet illaà
-ta priſci ſeculi dicta flexanima atq; omniũ
-na rerũ oratio. Merito apud Romanos, qua
-Reipub. nulla unquã major, nulla ſanctior, nul-
-lis bonis exẽplis ditior extitit: ſumma ſemper
-oratoribus dignitas fuit. Et ut autor eſt Corn.
-Tacitus; nullus magnam potentiam ſine elo-
-quentia conſecutus. Quod (ut de aliis taceam)
-ille ne M. Tullius, ille orandi regula & dicendi
-norma, cujus ingeniũ Romano Imp. par fuit, qui
-Romanæ facundię pomeriũ promovit, ad conſu-
-latum uſq; ampliſſimamq; dignitatem ex hu-
-militate nataliũ & loci evectus eſt? Quo quid
-illuſtrius in Romana Repub. excogitari poteſt?
-Eo ſuadente legẽ Agrariam; hoc eſt, alimẽta
-abdicarunt Romanę tribus: Cujus linguę ful-
-men infregit auda-cem, id eſt, victoriantiam:
-ipſum proſcripſit Antonium: Cujus nomine

ſupplicationes à ſenatu decretæ ſunt, qu
ximus honor victoribus bello ducibus c
qui togato ante Ciceronem habitus eſt
ni. Demoſthenem quoque admirabatur
cia: obſervabat Rex Perſarum: & plurim
eo apud Philippum ſermo habebatur:
gloria tam celebris, tam per ora omniu
litans extitit, ut anicula aquam ferens ita
ſurraverit alteri οὗτος ἐστι Δημοσθένης hic e
Demoſthenes. Et olim Georgiæ rheto
ontino, à Græcia Delphis ſoli ſtatua non
rata, ſed aurea tota dedicata eſt. Tantus h
habebatur oratoriæ artis profeſſoribus: I
mine præcipue duo ſunt: Ratio & oratio.
ab Apulejo homines finiuntur ratione
dentes, oratione pollentes. Sed ratio ſine
tione prope mutila eſt & manca. Quare
hil ab illo parente rerum fabricatoreque
di Deo melius oratione accepimus: ſi u
mum eſſe nemo non novit eloquentia p
re, ſenatum, populum, exercitum: morta
mnes: in quæ velit orator ducere: ſi viri
randi tantum aſſequi poteſt, ut fulgurir
minare, tonare (quod Pericli contigit)
deatur orator; pronuntiate Iudices pro o
re, & ſecundum me litem date: & ut qui
tor ad vos venerim, abeam à vobis exo
efficite, ut ſi rhetorice eſt perſuadendi op
ac ſuadę medulla, videar apud vos perſu
liter dixiſſe: ſive enim perſuadere, ſive be
cere finis eſt & ſummum in oratore, utru
id munus impleviſſe videbor, ſi voti co
ex ſententia veſtra ac pronunciatione d
ſero. Dixi.

SINGVLARIA

D MAIOREM

HVIVS

RACTICÆ

ELVCIDATIONEM CON-
GRVA MAXIMEQVE
NECESSARIA,

NUNC PRIMUM ANNEXA.

ea clandeſtinarum deſponſationum, quæ fiunt mediantibus mulierculis vetulis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ITERLOCUTORES,

THARATANTARA, Vetula.
GRACHVS, Amator.
POLISCE, Amaſia.

Actus I.

THAR. Memini ego me quon-
dam à multis amari, memini
etiam me multis egregiè ſæpi.
us illudere ac fune quaſi ligatos
trahere. Verum heu me jam ef-
am manent fata ultricia, non ita ut pri-
n ambior, nec ullis artibus priſtinum vigo-
n poſſum reparare, tametſi enim pſilothro
pinguibus fabis faciem atq; adeo rugas a-
s,(quę mihi alioqui ſunt loco retium qui-
pulices piſcor, & mordicus dum contra-
prehendo) oblinere conor, dolum tamen
le odorantur, ac cachinnantes, me non a-
r in facie nitere ajunt, quam ſi ſtercus
ernæ includatur, atque in obſcuro ac te-
roſo loco lucem emittere debeat. Tam-
etiam caput meum nardo perfundam,
alia re ſuaveolenti, quo delectantur de-
tuli amatores, me tamen nauſeant, ubi
tiunt, halitum quendam poſticum clam
e exiiſſe; Ano namque meo non poſſum
to fidere, quin ſingulis greſſibus fere ſi-
at, tuſſim quinetiam quoties traho ſpiri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tum exhalo. Non verentur etiam me ve-
ficam nuncupare ac blanditiis fallacibus
palpare ipſos, incuſant, ac magico carm
vitam auferre conati. Heu quam miſera
tularum conditio. Sed enim aliæ incur
viæ, tentandum quidvis potius ut favore
venum non omnino excidam, quis ſcit
fortuna lateat. Adibo itaque juvenem qu
ſcio non uſque adeo furtivis amoribus
fragari, quem aut mihi conciliabo, au
hac non ſuccedit via, dabo operam, u
morem ipſi cum virgine non omnino l
in negotio abſtemiam, conciliem, id qu
mihi lucro ac emolumento cedet. Sed ec
oportune accedit, alloquar igitur; cum te
pus, locus & occaſio ſuadeant. Salve, ô G
che, conſpicuum juvenum decus atque
rona, quo tendit veſtra gratia, ô quam ru
cundæ ſunt veſtræ genæ! ô quam felix ill
cui baſia infiges blandidula! Grach. St
improba quid ad te meæ genæ? Thar. H
tametſi ego ſum rugoſa, rugæ tamen m
tibi non nocebunt. Grach. pfui, quis tec
cupiat ſub uno dormire ſtrato. Tres tant
habes dentes & quidem piceos, ac totid
capillos, tantumque vides, quantum noct
mane. En pannoſas mammas, en pectus
cadæ, en rugoſas genas, ut pera ruſtica, q
te amplexetur, amplexum tuum omnes ca
pejus & angue fugiunt, ſuſpecta etiam adm
dum es veneficii nomine. Thar. Audi pr
quid velim, non nimeam ago cauſam,
alterius, cui haud gravatim, ſcio, dabis locu

Grac

ch. Cujus alterius? nullius enim rei mihi
ſcius ſum. Thar. Credo equidem; Sunt
quæ te obſervent, quæ te ament, teque
cum exoptent. Grach. Men'? Thar. Ita
, & quidem incuſant te nomine arro-
tię, quod à te habeantur deſpectui. Grach.
untur profecto, ſed ſemper vereor, ne ſi
ommodare me coner, ab ipſis ego deſpe-
habear. Novi enim aliquantulum ipſa-
n ingenium. Thar. Ego omnem arrogan-
ſuſpicionem quam de te ſuſceperant a-
vi, ſed verbis meis non omnino fidunt.
n hac urbe quæ te ſemper in ore habet,
Ita ſæpius trahit ſuſpiria, eademque reite-
virgo ſpecioſiſſima (illa nimirum, &c. di-
n tibi in aurem) quę aliquoties te vidit prę-
euntem, miratur ac dinumerat ſingulos
s greſſus, id vero eſt quod potiſſimum i-
m angit: quod ne unico quidem nutu i-
m ſalutas, prompta enim eſt reſalutare.
ch. Quid alloquar aut ſalutem, cum
n norim niſi de facie? forſitan etiam me
duceret, ſi quid ſponte conarer. Ego ſi
d hac in cauſa poſſes agere, non in ingra-
n contuleris. Sed vide fallas, ægre enim
actiones ineo, cum norim vafrum eſſe
erdum virginum ingenium. Thar. Noli
bitare, tam enim te amat, ut nihil ſupra.
njam adibo virginem ſuſcitaturus, qua
ra quave occaſione ipſam tuto compel-
e queas, tu interea domi te contineas, va-
ergo, & bene interim ſpera. Grach. Vale
tu, & meam ſalutem virgini quantumvis
 adhuc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

adhuc incognitæ, dicito. Thar. Ne du-
tes, rem tuam agam candide.

Actus II.

THARATANTARA, POLISCE

THAR. Heus, heus quis huic do
ineſt? Heus nemo reſpondet hom
heus de domo Poliſce. Poliſ. Qu
nam tam frequentius pulſat fore
heus tu? Tha. Hujuſce domus præter om
amantiſſima & fida. Poliſ. Quænam Tha
tantara. Tha. Tua, aperi actutum ubi lubet P
liſcena. Poliſ. aperio etſi mater dixit ſe abſe
te intraducam neminem. Tha. Optimam t
bi hodie dii dent mea gnata diem & annu
Poliſ. Tibi vero diem & annum hunc Thar
tantara perpetuum faxit, quod rei eſt, Th
Habeo tibi nonnihil dicere. Poliſ. mihi: ehe
timeo quid ſiet. Tha. ita, quod apprime p
cebit. Poliſ. Si quidem bonum atque hon
ſtum. Tha. Verum abde peſſulum oſtio, dei
de concedamus paululum intro. Poliſ. F
ctum. Tha. Principio ut ſedulo juſſa obſe
vem, herilis gnatus te ſalvere exoptat ut ſ
ſe. Poli. Quamobrem, quid rei eſt mecum
Tha. Rogas, nequeo ſatis mirari quamo
rem erga te ſingulari afficiatur benevolen
tia, adeo vehementi. Poliſcena, quod ni
ſe itidem ex animo diligas, decrevit præ tr
ſtitia, prope diem mortem obire, contremi
ſcit præ pudore. Poliſ. Quo pacto iſtuc

Tha

a. audies ; pridie, dum una cum matre
detentim proficiſcebaris tua ad S. Fran-
ci oraculum, auditum fratres orci Ache-
ntis ac Cocithi, portenta balantes prope
redibilia, is forte ex obliquo te proſpe-
, meminiſti gnata? Poliſ. Quid ni, verum
n eſſem caput ac faciem omnem abſcon-
a, quî potuit cenſere, qualis mihi ineſſet
ma. Tha. O Poliſcena, noſcis quam ſagax
ſpectator formarum, potiſſime hujuſce-
di. Poliſ. Recte cenſes, at ego non ſum
uſmodi, neque in me eſt ſpectatione di-
um oreque formoſum quippiam, pro-
rea puto te joco haud ſerio dicere. Tha.
o dicis? res ipſa indicat, nam (ita me ju-
Jeſus) poſteaquam te amare cœpit, nun-
am vidi ipſum hilarem, placidum nemini,
ago obſonia ac pulpamenta quæ ſcio o-
ia, demulceo verbis quantum poſſum,
nequit eſſe, inquit, neque potare, noctes
cit inſomnes, ingemiſcit perpetuo, rogo
velit, ut medicum accerſitum accelerem.
l. Noſcit iſthæc quantis quantiſque nunc
animata ſum curis, nam ſi linceos haberet
ulos, videret profecto me haud ſecus at-
e ipſa dicit in illum uſque coaluiſſe. Tha.
t ſine modo ut liquefiam in lachrymas, ut
rciſcus in fila, quandoquidem non licet
m nedum habere, verum nec colloqui
ginem quam plus quam hanc animam
igo. Poli. Debeo huic meam quam ergo
um animam habeo, credere? non credam,
rto credam num iſta ex animo ac vere di-

ſis

cis Tharatantara. Tha. Certum. Poliſ. N
me obſecro verbis ſeducere. Tha. Quid
num ſeducere adoleſcentulam? Pol. Vin'
bi unum credam verbum actutum. Th
Cede dexteram, non ſum aliis ſimilis, no
dum quidem noſti ingenium meum, qua
ſit ad res illas callidum ac taciturnum n
capitur facile: auch quidquid dixti gnat
mallem emori prius, quam ex me reſciſc
ret quiſpiam, non extimeſcas, non ſum a
eo inhumano ac rudi ingenio, ut neſcia
quantum ſit oneris vim opprimere adol
ſcentiæ. Poliſ. at vereor. Tha. parce v
reri, neſcis qui cum loqueris. Poliſ. Sci
verum ſi. Tha. Haud ſciet mater. Poli
pridie ubi illum inſpexi. Tha. Cedo i
trepide, mea puppa electa, mens mea, ro
mea, habeo quod volo. Poliſ. Adoleſce
tem adverſum me ſæpenumero projicie
tem lumina, dixi mecum illico, is, qua
tum ſuſpicor me amat, me exoptat ſib
Tha. non mentior igitur. Poliſ. Ego it
dem cepi miſere adeo Tharatantara, t
quam primum petii domum, ſedeo lachry
mans, ſuſpiria crebra, ſingultus effundo m
ſera, nihil facio operis: Tha. Optime ſ
habent principia. Poliſ. rogat mater: qui
fles? quid lachrymis manas? interminatu
ut palam differam, quid verbis opus eſt, e
go illum in conjugem dari optavi perpe
tuo mihi. Tha. facis ut æquum eſt, no
bilem ac bonæ indolis adoleſcentulum mal
em legitimo copulari conjugio, quam vi

tan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

m cælibem, pariter ætatem tam deflere, cam iſtuc ipſi an non? Poliſ. ut lubet at. ha. Omitte ſcio in aurem clanculum: Po-. ſi ſapis verum, non indiges monitore, lgo enim ac paſſim fertur, ſapienti non o-s eſt patrono. Tha. Etſi non ſatis ſapiam, men aſtu advertam, ne quid per me & à e temere factum videatur. Poliſ. Perſua-m habeo & propterea haud ſum verita, ti- ſcrutinium meum credere, nec (ita me ſus ſalvet) tanquam patrono meo adhi-iſſem fidem. Tha. Noli jurare: ne plus cruciet miſer, dicam te orare, ut cras te ocutum veniat, ubi mater abſceſſerit. Po-. mitte orare cedo veniat ac finge me in-am. Tha. Qua hora, ne mater compre-nderit vos, intro vos colloqui. Poliſ. Vt xti. Tha. Sufficit, vin quippiam quo pro-n tibi? Poliſ. ita Gracho meis verbis me commiſſiam plurimum faxis. Tha. vin a-ld? Poliſ. Non, num tute: Tha. non nix in capite, ſulcus in gena, ſat eſt ſuavium eum. Poliſ. vale. Tha. & tu mea gnata le feliciter, Grachi meique memor.

Actus III.

GRACHUS, THARATANTAR.

GRACHUS. Niſi me fallit ſpes l[illegible] na, bonum refert modo nunci[illegible] Tharatantara, nam ædepol ve[illegible] hilarior, ſeque ocius movet ac[illegible] let, quam primum enim me procul vidit, e[illegible] livit animo, viden ſubridet? triumpho her[illegible] le ſi quid juſſi impetravit, eo obviam, he[illegible] heus Tharatantara, quæ nova, quæ nov[illegible] Tha. bona, bona. Grach. non ſum apud m[illegible] ſucceſſit opportune? Tha. lætare, lætare[illegible] quam Grache, omnis res in vado eſt, nihil n[illegible] fefellit, quod in mentem venerat. Grach. c[illegible] tum. Tha. Certum Grach. Exple animum o[illegible] ſecro, cede quicquid tute feciſti boni. Th[illegible] auch in via iſtuc fatue. Grach. eamus igit[illegible] Tha. noli me intrudere, ceſſa veſtem trah[illegible] re, trita eſt, dilaniabitur facile. Grach. ſu[illegible] curſa igitur paululum. Tha. ſi poſſim, cred[illegible] anum ſuccurſare? Grach. ſi defeſſa es mea m[illegible] ter ſede modo, atque enarra ſedulo pro[illegible] ſeſe res habuere, primum cave ne me [illegible] gaudium conjicias fruſtra. Tha. Oho bel[illegible] am me aut hominem cenſes? Grach. hom[illegible] nem hercle adeo bonum & fidum, ut hiſce [illegible] culis viderim quemquam. Tha. ſede propi[illegible] ne quis audiat nos. Grach. Sedeo. Th[illegible] Principio ubi pulſo fores aperitur illico, p[illegible] ſtea quæ uſus poſcit omnium rogat Poliſc[illegible] na quid rei eſt ſecum. Grach. timeo. Th[illegible]

dic[illegible]

do illam verbis tuis alloqui ſi lubet, ſtupet, calor naſcitur faciei, primum utor circui-ne, laudibus extollo virginis formam, ſub-et ubi te nomino, rubet faciem. Grach. njectura optima Tha. nihil rejecit. Grach. id quoque non malum. Tha. dico te emori i aut nuptui collocetur, aut precio, aut ecario, potiundi facultas detur, decreviſſe. ach. Hem quid tum ipſi. Tha. erubuit ulum, attamen placuit ſermo. Grach. iumpho etenim (per eum quem colimus eum) adime iſtuc perplexum gaudium mi-atque quod actum eſt, tandem uno expedi rbo. Tha. Age, arrige aures Grache: Grach. rigo. Tha. decrevimus eo te iturum cras. ach. men'? Thar. te. Grach. illudis. Thar. rede ſi lubet. Grach. credo, at quando mane vesperi. Thar. mane ubi mater exibit fo-s. Grach. mone me ſodes, quo pacto id i-ac faciam. Tha. totus jam palleſcit, ac fren-t dentes, metu bone vir num friges? Grach. uid malum frigeo, quia quod rogo expedi. ha. num dixi quam primum Calplurinia eorum delubra frequentabit, tu ex adver-latitans angulo, in domum te raptim præ-pitato, intellexti an nondum? Grach. recte nc. Tha. vellem (ita me Jeſus ſalvet) ex mula quadam reſpiciundi facultatem mi-darier, qua illam adordiretur primum o-tione virginem, ita nunc propemodum xanimatam video puſillanimem. Grach. Quid tute? Tha. nihil, veruntamen tibi jam-um ut arundo tremunt poplites ac crura,

aperi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

aperi os bone vir, oſtende numerum denti
Grach. Quid malum, viriliter agam, m
iſthæc fac. Tha. bellum arduum eſt, utin
adeſſet, qui tibi caput galea tegeret, n
tela virginis vulnerarent. Grach. me para
tu ubi tempus evenerit illico me interpell
ne quid deſit. Quod ad proceſſum ulte
rem attinet in occulto acta ſunt, proinde
temere pronunciandum. Executio for
ſponte prodibit, &c.

QUÆSTIO I.

De philtris ſeu poculis amatoriis quid ſe tiendum ſit?

QVÆSTIO hæc jamdudum ventila
nec dum ſatis diſcuſſa, proinde adh
ſub judice quodammodo lis pendet, *A*
videlicet *philtris ſeu poculis amatoriis amor c*
ciliari poſſit? Amantes enim mille artes e
periuntur, quinetiam vias vetitas tentant,
amata potiantur. Quidam Caroticum, ut
pium exhibent, ut redamentur. alii inebrian
ut ſomno vinoque ſepultam ſubigant: a
poculo dementant, ut Cæſona Caligulam
Lucullus & Lucretius aſſumpto philtro inſa
perierunt. Verum ut piſcatio quæ fit venen
facilius quidem eſt, ſed piſcem reddit inſu
vem & ineptum menſæ: ſic pravis artibu
quæſitus congreſſus non poteſt eſſe jucun
dus: concumbunt abſque voluptate, quia in
voluntarius congreſſus neutri amantium po
teſt eſſe gratus: Tolerabiliores, qui datis can
thari

[…]ridibus Veneris ſtimulos exſuſcitant, aut […]qui ad languentem Venerem à medicis […]ſcribuntur, arrectionem excitant, ut dia-[…]grio.

[…]Quiſquis es, dic ſodes, videturne tibi his […]ltris amor conciliari? Quid ni? dices, quia […]or eſt πάϑος voluntarium: Vellet amans […] & vivere in amata: eſt dimidium animæ […]: voluntas autem libera eſt, cogi non po-[…]t. Requiritur animorum conſenſus, ut vo-[…]tas, amoris præmium, coitu percipiatur; […]n dubito quin arte poſſit aliquis ad libidi-[…]n incendi: Poteſt magus imo medicus […]cere philtro ut ames, ſed non poteſt effi-[…]e ut redameris: neque faciet definite ut […]nc vel illam ames, quamvis exhibito ſaty-[…] puellam reddiderit amantem, an propte-[…] amantem tui? Sapienter itaque ſummus […]giſter amoris ita concludebat:

Ergo: quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibuſque fidem.

Cum Olympiæ renuntiaretur Philippum […] Juda quadam fuiſſe ineſcatum, & philtro […]lut laqueo irretitum, juſſit illam ſibi addu-[…]: quam cum videret ſupra cæteras venu-[…]m & formoſam: Ecce philtrum, inquit:

Sit procul omne nefas, ut ameris amabilis eſto.

[…] Græci affabilitatem φιλίας vocabulo ex-[…]imunt, ut ſignificent ſolos affabiles eſſe a-[…]abiles: In facie Darii inerat aliquid gratiæ […] venuſtatis, cujus cauſa non tantum ſuis, ſed […]iam exteris, quinetiam hoſtibus erat gra-[…]s. Curtius Philtron quam Symphitum,

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

quod Alcibiadium dicitur,quia Alcibiade
tanquam amuleto uteretur ad aucupan
gratiam populi Athenienſis. Eſt ang
gratiæ, Annabel dictus Hebræis, qui am
les creditur reddere, quibus aſſiſtit. Qu
xit aurum perſonatum amoris vinculum
gnificavit eſſe philtrum præſtantiſſimum,

Auri ſacra fames, quid non mortalia cogi
Pectora?

Caſta eſt,cujus pudicitiam nullus auro
licitavit, Jupiter ipſe per implvuium aure
deſcendit in ſinum Danaes. Apage ergo m
gica philtra, ſunt vana,fallacia,ridicula. H
ſola pro legitimis philtris habenda ſunt,
rum affabilitas, animorum & morum ſim
tudo, facundia.

Non formoſus erat, ſed erat facundus Vlyſſe.

Hæc erat veterum Pytho, ſuadela, Herc
lis gallici aurea catena, qua omnes nolent
volentes ad ſe pertrahebat. Vlyſſes obdu
aures cera, ne Syrenum cantu caperetu
meretriciæ facundiæ unicum & ſingulare r
medium.

QUA

QUÆSTIO II.

De faſcino, quid ſentiendum?

HÆC quæſtio paribus fere rationum momentis olim diſputata: *An faſcinatio ſit poßibilis?* Quam in pauca contraham, & veluti compendio pro-
nam. Verum ne homonymia nominis cui-
am imponat, notandum, inprimis Lacæde-
onios civitate ſua oratores expuliſſe, quod
ſtigiis orationis populum quo vellent per-
herent & veluti faſcinarent. Adoleſcentem
i ad diſcendam Rhetoricam Athenas con-
ſerat, ablegarunt, adjecta cauſa, quod re-
ret inſtructus arte faſcinandi. Vnde & Ger-
anicum Fatzē ortum trahere videtur, quod
em eſt quod inani ſpe lactare, fumos vende-
. Quo ſenſu, ni fallor, Galatas ita D. Pau-
s increpabat: Quis vos faſcinavit, hoc eſt,
clamando impedivit, ne pareatis veritati.
φιλαυτία quoque dicitur faſcinare, quia non
ntum corporis, ſed animi oculum perſtrin-
t. Narcis enim & Euclidas dicti ſunt à claſ-
is autoribus amore ſui faſcinari.

Sed vere & proprie dicitur faſcinare, qui
lo intuitu quem vult non tantum inficit,
d interficit: quam vim ſuis lamiis & ſtrigi-
s veteres tribuerent:

Illæ carminibus promitiunt ſolvere mentes
Quas cupiant: Aliis diras immittere curas,
Siſtere aquam fluviis, & vertere ſydera retro.

Hoc

Hoc modo paſtor apud Platonicum I
tam ſuas oves faſcinari conqueritur:

Neſcio quis temeros oculus mihi faſcinat ag

Nobis itaque relinquitur inveſtigand
an paſtoris juſta eſſet querimonia, an po
inanis & in vulgi tantum opinione poſi
Si vere Plinius & Solinus affirment, quib
dam populis ut Tryballis & Illyriis conna
vim faſcinandi; quid ni juſta? Oportet h
nium habere faſcinum pro confeſſo, qui
illud avertendum tam multa deſcripſerit
media. Romani appendebant collo pue
rum Priapi effigiem ad impediendum fa
num; propterea latini Priapum faſcinu
quaſi faſcini depulſorem nominarunt. A
eum finem currui triumphali Priapus appe
debatur, ut faſcinum in autores retorquere
fallor ſi puella quæ viſu receperat inter
ciendum Alexandrum, non eſſet faſcinatri
Enimvero ſi mulieres quo tempore fluu
menſes viſu ſpeculum inficiant, quis dub
tet, malignum quendam vaporem per ocu
lum tranſmitti poſſe in objectum? Si baſil
ſcus & catopleba ſolo aſpectu interfician
quidni in toto hominum genere aliqui n
ſcerentur baſiliſco ſimiles? Placuit enim na
turæ, ut loquitur Plinius, nil mali uſpiam e
ſe quod non ſit in homine. Homo eſt men
ſura rerum omnium, cætera enim non d
cuntur calida aut frigida, niſi ad homine
relata, proinde cum unicuique animantiu
generi proprium inſit temperamentum, ſo
lus homo poſſidet omnia, hic leoninum, ill

ninum. Huic viſus baſiliſci, illi Catople-
e: Philoſtratus in Apollonii vita meminit
turnii cujuſdam Epheſii, qui non aliter
iam baſiliſcus omnes ſolo aſpectu interfi-
ebat. Quibus argumentis videtur effici poſ-
ilem eſſe faſcinationem.

Veruntamen ut inde exordiar, cum homo
animal politicum, naſcatur ad civilem ſo-
etatem; quæ crudelitas eſt, naturam, quæ
erhibetur φιλάνθρωπος crediturque omnia
ferre ad uſum hominis, procreare homines
ui etiam intuitu omnes interficiant. Verum
tiamſi nullus extet, neque unquam me ju-
ice, talis extiterit, demus tamen extare
oſſe, an propterea faſcinatio poſſibilis? mi-
ime vero. Nam faſcinator proprie dicitur,
on qui promiſcue & ſine delectu obvium
uemque; ſed qui intuitu quem & quando
ult, interficit. Atqui motus naturæ non
unt in noſtra poteſtate, eoque differunt à
oluntariis, quare ſi cui connata eſſet vis
aſcinandi læderetque omnes quos inſpice-
et, non eſſet tamen faſcinator ille de quo
quæritur, quia arbitraria eſt faſcinatio. Po-
eſtne vapor aut ſpiritus iſte malignus obje-
ctis oculis eſſe funeſtus, proprio ſubjecto in-
noxius? putaſne puellam veneno nutritam
potuiſſe præſtare quod pollicebatur cum ve-
nena conſuetudine fiant alimenta, tandem-
que coctione triplici alterata deſinant eſſe
venena: Gallinæ nutriuntur rubetis & ſcor-
pionibus; capræ cicuta, neque propterea vi-
ſu quenquam offendunt. Eſtne veriſimile ab

aſſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

aſſumpto veneno attolli vaporem ad oculu
quo ipſe non lædatur, cum à cauſis tam i
ternis quam externis tam facile oſtendatu
aut cur halitu potius non lædunt quam viſ
Sane ſi viſus fiat recipiendo non emittend
ſitque cryſtallinus humor veluti ſpeculum
nimatum, fruſtra ars aliqua faſcinandi conſ
tuitur. Sed hanc de modo videndi quæſti
nem Peripateticis pro ſuo magiſtro adverſ
Platonicos diſputandum relinquo, conte
tus hoc adjeciſſe, mihi quidem videri falſ
quæ de Triballis & Illyriis in hiſtoriam rela
ſunt, fabulæ tamen hoc dediſſe locum, quo
eſſent aſpectu fero & truculento, puerosqu
metu propemodum exanimarent: nam ex c
culis iratorum veluti ſcintillæ micant: ut
nim Arimaſpi crediti ſunt monoculi, quo
ad cynoſuram collimando (erant enim in
ſignes ſagittarii) oculum unum clauderent
& Pſylli crediti ſunt reſiſtere ſerpentibus
quod uſu confirmata audacia venenum ſuct
mox retraherent; Theſſali, quia primo e
equo pugnarunt, falſam de centauris opinio
nem invexerunt. Ita Triballi & Illyrii cre-
diti ſunt faſcinare, quod viſus ferocia aſpi-
cientes terrerent, nervus eſt ſapientiæ no
temere credere: nullum enim eſt tam impu-
dens mendacium quod teſte careat.

Quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

QUÆSTIO III.

Vt conjugium fæliciter ſuccedat in quid maxime incumbendum?

TAMETSI in vita humana nihil magis
ſit dubium ac periculoſum quam con-
jugium, propter varias vices ac tædio-
s viciſſitudines quæ in eo ſeſe offerunt, qui-
ıs occurrere vel ſapientiſſimi quique imo ne
ıoderari quidem vix norunt. Vt tamen ali-
ıo ſeſe fulciant ſolatio, qui ad capiſtra con-
ıgialia aſpirant, meminerint potiſſimum o-
us eſſe longa deliberatione & delectu, qui
oſitus eſt in tribus bonorum generibus. In-
er animi bona primum ſpectanda eſt pie-
ıs: in corpore bona valetudo & ſtata forma:
ı fortunis, ætas & claritas generis virtute
arta. Hæc deliberatio ſi mature præceſſe-
t, jamque mutuo conſenſu contractum eſt
natrimonium. Vt igitur illud rite colatur,
enevolentia potiſſimum eſt concilianda, de-
ıde fovenda, & demum ſarcienda, ſi reſcin-
atur: idque fit natura, ſimilitudine mo-
ūm, æquitate, mutuis obſequiis, officiis,
nonitis, adhortationibus & pignoribus. Por-
o ut rite peragatur, id vero ſpectat partim
d uxorem, ut nimirum animo tranquillo,
orpore vegeto, matura ætate, tempore
ıon alieno concipiat: partim ad prolem,
ıt ſuſcepta pietate & ingenuis artibus inſti-
uatur. Atque is demum feliciter vitam vi-
ıit conjugalem, qui in connubio conti-
nue

nue ſuaviſſime vivens canos attingit, ne ullas rei uxoriæ moleſtias ſenſit, uſque ad, ut nudius tertius uxorem duxiſſe videa-. Is demum cum Auſonio habet, de quo p- rietur, atque in hunc modum uxorem al- quatur:

Vxor vivamus quod viximus, & teneamu
Nomina quæ primo ſumpſimus in thalamo
Nec ferat ulla dies, ut commutentur in æv
Quin juvenis tibi ſim, tuque puella mihi.

Atque hunc amorem non tam efficit c- porum voluptas, quam pietatis in utro- ſtudium, morum ſimilitudo, æqualitas, m- tua obſequia, communia pignora, inde t- arcta & ſyncera charitas, qualis fuit ol- Publ. Rubrii Celeris, qui monumento ſ- inſcribi juſſit, cum Caja Ennia uxore vixi- annos quadraginta tres, menſes octo ſi- querela. Hoc modo qui in conjugio vivu- habent profecto de quo glorientur, quib- nempe conjugium non vergit in conjurgiu- uti plerunque aſſolet. Hi rebus in adver- præſentem oſtendere vultum norunt, c- viaque intrepido damna ſubire pede. Vtri- que enim oneribus, & ſi quæ occurrunt, ad- verſitatibus ſe ſublevant. Proinde mea ſe- tentia, Metellum Numidicum de juſtis con- nubiis inique cenſuiſſe exiſtimo, cum al- quando in hæc prorupit verba: ſi ſine uxor- eſſe poſſemus, Quirites, omnes ea moleſti- libenter careremus: ſed quoniam ita natur- tradidit, ut nec cum illis ſatis commode, ne-

ſin

ne illis ullo modo vivi poſſit, ſaluti perpetuæ potius quam brevi voluptati conſulendum eſt. Hæc incongrue dicta, à tanto tamen viro, minime approbanda, cum matrimonium ſit præcipua radix & fons primarius, unde bona pars fœlicitatis humanæ ſcaturiat, imo cæteris omnibus vitæ generibus anteponenda, quæ etiam eos qui vitæ cælibi ſe manciparunt, conjugum fortunam admirari & laudare cogit. Quinetiam haud raro contingit, ut quorum vita prius agreſtior ſa eſt, quam humanæ naturæ conditio exigere videtur, hoc novo vitę genere, conjugali nempe, quaſi cicuratur, ac genuino nitori, qui vita cælibe hactenus obfuſcatus fuit, reſtituitur. Inſignis hujus rei extat hiſtoria, de quodam Galeſo Cymone. Natus is erat patre Ariſtippo, homine nobiliſſimo & omnium populārium longe locupletiſſimo, qui quidem (Galeſus) proceritate ſtaturæ & eximia corporis pulchritudine reliquos omnes adoleſcentes (habebat enim compluſculos fratres) longe anteibat, verum inſanus & væcors, cui Galeſo nomen à parentibus inditum fuerat, ſed quia neque doctrina præceptoris, neque caſtigationibus patris, neque ſolertia educatoris, literas aut bonos mores unquam percipere potuerat, eratque voce rudi & craſſa, moribuſque belluinis magis quam humanis præditus, ludibrii cauſa ab omnibus Cymon nuncupabatur, quo nomine lingua Cypria, beſtia ſignificatur. Cum itaque pater filii væcordiam ægerrime ferret, videretque

que illius ſpem omnem eſſe penitus depl- tam, ne præſentario quotidie dolore afi- retur, Cymonem amandatum, villicari ju- & procul à rebus urbanis cum villicati- bus exercere agricolationem. Quæ res moni fuit perquam jucunda, utpote hor- minime politico, amantique magis m- ruſticanos, quam civiles. Is ergo dum villaticas curat, & in prædiis colendis o- ræ plurimum, ſtudiique conſumit, forte quadam accidit ut hora poſtmeridiana ſo- obeundo paternos agros unico tantum ſcip- ne comitatus ingrederetur nemus puſill- quidem, ſed quod in illis regionibus amœ- ſimum foret, & tunc quum eſſet menſis M- jus, vernaque temperies, frondibus veſti- ſimum viſebatur. Quum iſtic otioſe inamb- laret, Cymon fortuna duce pedetentim trat pratulum perquam exiguum, quod p- ceriſſimæ arbores undique ſepiebant, in c- jus angulo fons lympidis aquis frigidiſq- ſpectabilis ſcaturiebat, juxta quem videt ſ- pra virentes herbas puellam dormienten perfecta formoſitate conſpicuam, quæ veſ- adeo tenui atque pellucida erat induta, ut n- hil pene nivei coloris tegeretur, infra cinct- ram velabatur linteo candidiſſimo, tenuiſſ- moque, prope eam ancillæ duæ, etiam p- diſſequus unus pariter ſomnum capieban- Hanc ubi conſpicatus eſt Cymon non alit- quam ſi nullam unquam prius fœminam v- diſſet, attonitus hæſit, & baculo innixus nul- la edita voce etiam atque etiam mulieris fa-

cien

em contemplatur & mirabundus oris linea-
enta ſolertiſſime rimatur. Inde paulatim
rudi pectore, craſſisque præcordiis, in-
quæ nullum politicæ urbanitatis veſtigi-
n per mille antehac documenta penetra-
docuerat, exorta eſt nova cogitatio quæ
animo alioquin pingui incultoque diſcur-
ıs ſic ratiocinabatur. Nihil inter morta-
hac formoſitate puellari viſum eſſe for-
oſius, cœpit dein luculentæ fœminæ om-
n habitudinem diligenter explorare, &
ticulatim ſingillatimq; decoriſſima mem-
laudare. Capillos inprimis flavos admi-
i, quos aurei coloris eſſe cenſebat. Idem
dare frontem, naſum, os, cervicem, bra-
a, pectus repenteque ex ruſticano & agri-
a factus arbiter & ſpectator elegantiſſi-
s formarum, vehementer concupiſcebat,
re oculos, quos illa ſomno marcentes
languidos habebat occluſos, quos Cy-
n (ut contueri poſſet) ſæpius voluit puel-
a expergefacere, ſed quum pulcherrima
venuſtiſſima ſupra reliquas omnes mu-
es quas ullo tempore conſpexiſſet ſibi
eretur, vereri cæpit ne una foret è nu-
ro Dearum, neque erat tam hebeti, ob-
oque ingenio quin dijudicaret divina
rtalibus, cœleſtia terrenis venerabiliora
debere. Ideoque ſeipſum cohibens præ-
labatur, ut ſuapte ſponte puella expergi-
etur, & quamvis iſta cunctatio nimis
ga eſſe videretur, tamen inſolita volu-
te pellectus, & ſpectaculo novo captus,

illinc abire non poterat. Spectante ita
Cymone, & hac ſpectandi voluptate
fruente, poſt intervallum non modi
expergiſcitur puella, cui Iphigeniæ no
parentes indiderant. Quæ ſublato ca
patefactis oculis conſpicata, Cymo
bacillo innixum ante ſeipſam conſiſten
vehementer admiratur, eumque his vo
affatur. Quid tu Cymon id horæ per hoc
mus inquiris? Erat Cymon Cypriis fer
mnibus cognitus, partim ſua fatua ſimp
tate, partim nobilitate divitiiſque pater
qui ad Iphigeniæ verba nihil reſpond
oculos figit in oculos puellæ, eoſque obt
inconvenienti contuetur, exiſtimans ex
rum fulgore manare ſuavitatem exupe
tiſſimam, quæ ipſius animam afficeret in
perta voluptate, gaudioque incredibi
quod cum virgo animadverteret, vereri c
pit, ne ille obtutus, inconveniens & im
bilis mores hominis incultos & inciv
excitaret ad aliquid moliendum, quod
ſuum ipſius dedecus redundaret. Quoc
excitatis pediſſequis feſtinanter exurge
Vale, inquit ô Cymon, & abiit. Ad hæc ſu
cit Cymon, Ego vero puella te libentiſſi
comitabor, Iphigenia quamvis illius
mitatum atque commercium aſpernaret
tamen hominem à ſe abigere non quiv
donec ad virginis fores perventum fo
Poſthæc Cymon domum paternam re
tens obſtinate affirmat ſeſe nolle amp
villicari, & vitam ruſticam culpans inc

ur

banam amplexari. Hoc patri reliquisque
pinquis moleſtum eſſe cœpit, qui tamen
tiſper expectandum eſſe conſtituunt,
nec intelligant cauſam tam repentinæ in
mine mutationis. Quum itaque intra
monis præcordia, intra quæ nullæ do-
inæ, literæque ullo unquam tempore pe-
traverant, Cupidinis ſagitta penetraſſet,
um Iphigeniæ pulchritudine captus, mo-
repente mutaſſet, non parva admiratio-
parentum, ſuosque omnes neceſſarios
ecit. Primum petit à patre ut veſtitu non
nus ſplendido quam fratres veſtiatur, quo
illime impetrato, vitam ducere parat cum
liticis adoleſcentibus, ſingula diligenter in-
irere & ſtudioſe rimari, quæ amatoribus
veniant. Idem cunctis vehementer admi-
tibus, intra breviſſimum temporis inter-
lum non ſolum literas didicit elementa-
s, ſed inter philoſophos excellentiſſimus
itit. Cauſa vero tantarum rerum ſolus e-
amor Iphigeniæ, quo duce non ſolum lin-
æ hæſitantiam emendavit, & vocem ex
era ac fuſca claram ſuavemque effecit,
etiam muſicæ diſciplinæ factus eſt peri-
imus, idem equitandi doctiſſimus, jure mi-
ri ſolertiſſimus, in maritimis, terreſtribus-
e expeditionibus experientiſſimus exiſte-
, breviterque ne particulatim virtutes ejus
umerem, intra quadriennium juvenis e-
it indolis probatiſsimæ, ita ut modeſtior,
gantior, pluribusque animi dotibus de-
ratus, quam omnes alii Cyprii adoleſcen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tes exiſtimaretur. Quum igitur Cymon
more Iphigeniæ exæſtuans nonnunqu
(prout juvenes amorabundi facere con
verunt) à recto, æquoque diſcederit, nih
minus Ariſtippus æquo animo cuncta f
bat infilio, quum videbat propter amoren
vervece & ruſticano factum eſſe politic
& urbanum. Quinetiam illum nonn
quam hortabatur ut omnibus ſuis cupid
tibus obſequeretur. Cæterum Cymon,
vero nomine Galeſus dicebatur, reminiſc
ſe ab Iphigenia Cymonem quaſi nom
contumelioſo fuiſſe nuncupatum, hanc
tam tollere, ac maculam abdere conſtitu
& quum flagrantiſſimas amori uredines
peret emoderari, frequenter Cypſeum
pellat Iphigeniæ patrem, ut ſibi filiam
ſpondeat. Ille vero aſſerere ſe eam jamp
dem deſpondiſſe Paſimondæ juveni in
Rhodios juvenes generoſiſſimo; nec; data
fidem velle prævaricari, jamque appete
tempus pactarum nuptiarum, jam ſpon
ſponſam miſerat accerſitum: Tunc hæc
cum Cymon, jam tempus inſtat quo tib
phigenia demonſtrem, quanto te amo
complectar, quanto tui deſiderio æſtue
Tu me hominem ex bruto feciſti, tu
politicum reddidiſti, quod ſi mihi dii co
ceſſerint, ut ego te uxore potiar tuoq
ſuaviſſimo contubernio fruar, nihil re
quin Deo ſim futurus quam ſimillimus.
profecto aut moriar aut poſſidebo te co
jugem: hæc ſecum ratiocinatus, aliquot
mic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ıcorum nobili genere natos furtim convo-
ɛt, cum quibus cuncta communicat & quid
ıri vellet, oſtendit. Mox clanculo navigium
nat, rebusque omnibus inſtruit ad pu-
am navalem accomodatis, quibus ad a-
ıſſim profectis navem conſcendit, & ven-
vela committit præſtolaturus in mari
vigium, quo Iphigenia ad maritum in
ſulam Rhodon transportari debebat, jam
onſæ pater honorifice atque hoſpitaliter
ceperat Rhodios homines miſſos à ſpon-
. Jam nova nupta navem ingreſſa mariti-
um iter capeſſebat, & Rhodum verſus
oram, velaque flexerant; Ecce Cymon
i ad hoc vigilanter excubaverat, die pro-
mo aggreditur navem Iphigeniæ ſuo na-
gio ad præliandum ornatiſſimo, & in pup-
ſtans ferociter in eos inclamat qui ſpon-
n comitabantur, ſtate viri, vela colligite,
t omnes naufragio occumbite. Adverſa-
Cymonis jam ſtruxerant gladios, ſeque
utico certamini præparabant, quo ani-
dverſo Cymon manum ferream (quam
rpagonem vocitant) in puppim Rhodio-
m ſtrenue injicit, navemque remorans
vigio ſuo roſtrato arctiſſime connectit.
ox leonis jubati inſtar non expectato ſo-
orum auxilio, ſolus Rhodiorum navem
ilíens cuncta perturbat, & amore vires
ggerente, ſtricto mucrone in medios ho-
s viriliter incurſat, & quum hic unus, in-
alter, mox plures vulnerarentur, Rhodii
s viribus diffidentes, quum neque repu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

gnare, neque effugere poſſent, ſeſe Cy[m]ni dediderunt, qui deditos ſic affatur: R[ho]dii homines neque prædæ cupiditas, ne[c] ullum in vos odium mihi perſuaſit, ut Cypro diſcedens vos in mediis fluctibus [ve]niens ipſe armatus agrederer. Sed res quæ me ad hoc impulit, quæ à me amp[liſ]ſima exiſtimatur quam acquiſiviſſe op[...] precium eſſe cenſeo, ea à vobis facillime cum pacificatione concedi poteſt, ea aut[em] eſt Iphigenia qua mihi nihil eſt neque [ca]rius, neque jucundius, quam quum eg[o] parentibus amice & comiter impetrare [non] potuiſſem, amor me coëgit ut à vobis h[oſti]liter & armatus auferrem. Deſtinavi ipſe [...] cum ſuccedere vicarius muneri Paſimon[di] & agere Iphigeniæ maritum. Proinde e[am] mihi tradite, & Diis bene faventibus in [pa]triam remigrate. Rhodii quos vis magis qu[am] voluntas ultronea cogebat, lachrymabu[ndi] Iphigeniam Cymoni tradunt: quæ qu[um] ubertim fleret, Noli (inquit Cymon) [ge]neroſa puella teipſam macerare, nil eſt q[uod] vereatis, ego ſum ille tuus Cymon, qui diutiſsime ardentiſsimeque depetivi, [&] propter æſtum amoris torrentiſsimum ma[gis] merui habere te uxorem quam Paſimon[d] propter paternam pactionem. Quo dicto [ad] ſocios revertitur, & Rhodios tradita Iphi[ge]nia cum rebus omnibus inviolatos dimit[tit.]

Qu[i]

QUÆSTIO IV.

An uxor marito, an maritus uxori dominari debeat.

QVÆSTIO hæc multis ſupervacanea videbitur, præſertim iis qui jamdudum hmos illos portæ cuidam in inſigni loco ermaniæ inſcriptos expunxiſſe, proindeque oribus ſuis plenarie dominari ſibi viden- r. Verum enimvero cum omnibus con- t, quantopere priſtina maritorum in u- ores poteſtas imminuta ſit & quidem pro- a ipſorum culpa, dum ſponte & ex pacto, od deinceps cadit in debitum, ſeſe uxo- bus ſubjugarunt, omnemque maritorum æeminentiam temere proſtituerunt, uſ- e adeo ut verendum ſit, ne diuturna hac t annorum præſcriptione in poſſeſſionem mittantur, è qua non tam facile, ut viri, turbari ſe paterentur. Quantum itaque fie- poteſt, uxorum quarundam injuſtis moli- onibus occurremus, ac viciſſim marito- m prærogativas aſſeremus. Præterquam tem quod ratio naturalis jubet, viros do- inari debere uxoribus, etiam id legibus & nſuetudine jamdudum receptum eſt, quin- o veteri Gallorum more viri in uxores cut in liberos vitæ necisque habebant po- ſtatem, ut refert Cæſar libr. 6. com- ent. quam conſuetudinem tanquam cru- eliorem, & in gentem fœmineam inju-

jurioſam Romani deinceps abrogarunt, a
que ita imminuerunt, ut cum antea u
rem liceret impune interimere, eo rem
degerunt, tantiſque immunitatibus gent
fœmineam donarunt, ut ne caſtigare q
dem, niſi moderate, uxorem cuiquam li
ret, quam tamen legem poſtea prout nec
ſitas exigebat, durioribus additamentis e
cerbarunt. Proinde neque legibus, neq
conſuetudine, neque ratione dominatio
xorum in maritos poteſt fulciri. In qua
ſententiam D. Auguſtinus libr. 1. de n
ptiis & concupiſc. cap. 9. Nec dubitari i
quit, poteſt naturali jure viros potius f
minis quam viris fœminas principari. Qu
& huic quoque rei teſtimonio ſunt bruta
nimalia, quæ velut idipſum dictante nat
ra, ita vivunt, ut mares imperent fœmin
Nam Plinius lib. 4. c. 3. loquens de Hyæn
Mares, inquit, ſingulis fœminarum gregib
imperitant. Quo congruit pulchrum Lac
næ Lacædeniæ reſponſum, cum enim int
rogaretur, an ſe vitiandam concederet, r
ſpondit, equidem cum puella eſſem, didi
parere patri, & hoc egi: mulier autem vir
Huic ergo ſi juſta rogas, manifeſtum fac
as primum. Quanquam nonnulli veli
Spartanas mulieres civibus ſuis dominari ſ
litas, ex eo quod uxores heras vocare ſoli
ſunt. Verum hoc commune omnium Gr
corum fuit uxores hoc nomine appellare
proinde dominium ipſarum nullatenus a
guit. Quid quod Plato, qui tamen alias mu

liebrium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ebrium virtutum inſignis eſt admirator,
ros tamen fœminis tanquam gregi cuſto-
s præfecit, lib. 5. de republ. Cui accedens
ſcipulus ipſius Ariſtoteles Polit. lib. 1. cap.
Vir quidem, inquit, uxori præeſt & filiis,
nquam liberis quidem ambobus, ſed non
dem imperii modo: ſed uxori quidem ci-
iter, filios autem regit: maſculus enim
iam fœmina principalior eſt. Idem libr. 2.
conomicôn cap. 1. Exiſtimare autem; in-
iit, debet mulier vere compoſita, mores vi-
eſſe legem vitæ ſuæ impoſitam ſibi à Deo.
dde quod mulier lege divina. 1. Corinth. 7.
ianto tempore vivit vir ejus, alligata eſt le-
ipſius. Proinde in arbitrio viri eſt, legem
iam velit, modo honeſta ſit, uxori impo-
re. Quo etiam congruit aurea illa Pittaci
itylenæi ſententia, γυναικὸς ἄρχε, id eſt, u-
ri dominare. Probe nimirum perſpexit
piens vir, quam intolerabile ſit jugum,
iperium uxorium. Quin & apud priſcos
omanos vir de conjugis capite judicabat,
que ex lege Romuli, quæ ſic habet: *Adul-
tii convictam vir & cognati, uti volent ne-
nto.* Adde quod D. Ignatius in Epiſt. ad
ntiochenos: Mulieres, ait, honorificent
ros ſuos, ſicut carnem ſuam: & non aude-
t eos proprio nomine vocare. Hæc ille.
uo vero iſthæc, inquies, quonam igitur
omine illos vocabunt? Id vero vel ſola illa
ncta mater Sara te docebit, de viro ſuo A-
aham. Geneſ. 18. ita loquens: Dominus,
quit, meus vetulus eſt: quod exemplum

 etiam

etiam ipſe D. Petrus in prima ſua Canoni
Epiſtola ad inſtitutum ſuum applicat. I
quo etiam D. Chryſoſt. in Epiſt. ad Corint
Hom. 26. Priſcæ, ait, mulieres, viros ſu
dominos vocabant. Quid quod & Barſabe
David maritum dominum vocat, & ſe a
cillam illius, 3. Reg. 1. Elegans etiam ext
hac de re exemplum apud Plutarchum in
libello cui titulus eſt, De claris mulieribu
ubi laudat Megiſtonam Timoleontis ux
rem, quæ Ariſtotino Elicaſium tyranno, pr
cipienti captivis mulieribus, in quarum n
mero & ipſa erat, nuncios cum literis
maritos, qui Elidem obſidebant, mittere,
oſque ut obſidione deſiſterent, rogare, ali
quin ſe parvos natos in earum conſpec
prius, ipſas deinde omnes verberibus cæſ
interfecturum minitabatur; talibus verb
reſpondit. Si quid in te viri prudentiæ a
conſilii reſideret, non utique mulieres jub
res, quæ facto opus eſſent, ſuis viris præſc
bere: ſed nos ad ipſos tanquam domin
noſtros, permiſiſſes proficiſci.

Sed enim ſicut plurimum laudandæ ſu
uxores quæ maritos ſuos dominos vocant
ita è converſo acerrima reprehenſione c
gniſſimæ ſunt eæ, quæ maritis pares eſſe v
lunt, imo ne pares quidem ſolum, ſed eo
mnino intendunt ut præſint, ut dominent
maritosque contemnant atque deſpiciant
nullam omnino eorum habentes rationen
Quo reſpiciens Plutarchus in libro cui titu
lum fecit γαμικὰ παραγγέλματα ita inquit

Muli

ulieres cum ſeſe viris ſubjiciunt atque ob-
mperant, laudem conſequuntur. Cum vero
æeſſe volunt, magis eas dedecet quam eos
i ſubjiciuntur. Scitum eſt & illud Euri-
dis in Oedipo: Vxor quæ ſapit, viro inſer-
, quæ non ſapit, eum ſpernit. Et ſane con-
rtum eſt, conſtat etiam ex hiſtoriis, irre-
rentiam qua maritos dehonorant, in pro-
ium ipſarum plerumque redundare caput.
ota eſt hiſtoria de regina Vaſthi (Heſter
c.) quę cum ad regem venire recuſaret, om-
exuta honore regio ejecta & repudiata fu-
ut hinc diſcerent cunctæ uxores & majo-
m & minorum, maritis ſuis deferre hono-
m. E re ergo uxores fecerint, ut ſi ſe ab aliis
norari cupiant (cupiunt autem maxime)
aritos inprimis honorent, ſibique dominari
tiantur, nec moleſte ferant: ſciant, maxi-
a ex parte omnem ſuum honorem atque
gnitatem ex honore dignitateque virorum
ndere. Vix enim uxor honorabitur, niſi &
ud homines maritus in honore, pretio,
iſtimatione fuerit. Sunt certe uxores vel
noris vel dedecoris & cujuſcunque ma-
ialis conditionis fere participes, ut quoti-
e videmus, uſque adeo ut filia naturalis
eu ex illegitimo coitu nata) efficiatur le-
ima, ſi legitimo viro ea nupſerit, ex ſen-
ntia Angeli I C. Sicut viciſſim, fœmina no-
lis ſive patritia ſi nubat plebejo, eſſe de-
it nobilis ſive patritia.

Sane virorum quibus uxores dominantur,
u, magnus eſt numerus, atque hi ſunt mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſerrimi. & merito pro vilibus & abjectis,
omnibus habentur, uſque adeo ut etiam P.
pheta Eſajas, cum in Iudæos contumeli
vellet invehere, hoc nomine potiſſimum
pſos inſectatur, cap. 3. quod mulieres do
natæ ſint eis. Quæ ſane ſervitus ſumma
ſeria eſt. Scribit Iuſtinus libr. 32. quod c
Daci cum Oloro rege adverſus Baſtarnas n
le pugnaſſent, ob ultionem ſegnitiæ, ju
regis coacti ſunt, miniſteria uxoribus, q
ipſis antea fieri ſolebant, facere. Neque
ante mutatum fuiſſe, quam ignomini
bello acceptam virtute delerent. In qua
ſententiam Plutarchus in præceptis conn
bialibus.c.5. quæ malunt, inquit, ſtolidis
ris imperare, quam parere ſapientibus, ſim
les illis ſunt, quæ ducere potius volunt c
cos, quam intelligentia viſuque præditos
qui. Ex quibus illud confiteri neceſſe eſt,
ſi hujuſcemodi viri uxorum imperio pare
tes, cæteris ſint contemptui, & uxores qu
que eorum fore contemptibiles.

Vice verſa, uxor quo magis virum hon
rat, eo quoque fit honoratior. Caſta eni
(ut inquit ille Senecæ mimus) ad virum m
trona parendo imperat, quo plane ſignific
tur eam matronam tum demum imperar
ac veluti in ſublimi loco eſſe, cum viro pare
Et D. Hieronymus: Servetur (inquit) inpr
mis viro autoritas ſua, totaque à te (ſc. ux
re) diſcat domus, quantum illi honoris de
beat; tu dominum illum obſequio tuo, t
magnum illum tua humilitate demonſtra
tant

..to ipſa honoratior futura, quanto illum
..plius honoraveris. Imo Auguſtinus Ho-
..l. 43. de fœminis loquens: prorſus, *inquit*,
..quam ancillæ ſervite. Quin ob idipſum
..minæ dum maritantur, velari ſolent, ut ſe
..verint ſemper maritis eſſe ſubditas: Co-
..m quinetiam ad memoriam ſubjectionis
.. Deus dedit, quam amputare, ſub anathe-
..tis denuntiatione (text. in cap. quæcun-
..e 30. diſt.) eis non licet. Rationem feſtivi-
.. ſimul & venuſte adducit Gul. à Mon.
..ud. nempe, ut mariti quicquam in eis in-
..nirent unde poſſent uxores trahere & liga-
.. Verum hanc rationem abſque dubio ſi
..s attulerit, parvam apud gentem fœmi-
..am reportabit gratiam. Quin potius, ut il-
..d evitarent, comas æque atque mares, fœ-
..narum Arimphearum inſtar, abraſura fo-
..nt.

..ervitia vero quæ uxor marito præſtare te-
..tur, ſunt inter alia, lavare pedes & caput,
..de etiam quidam uxores dictas autumant,
..od maritos lavabant, & ungebant. Sed &
..quinariam facere & lectum parare marito
..etur; quanquam poſterius ancillare potius
..nus eſt. Cibaria vero parare, uſque adeo
..ud priſcos illos populos ad uxores ſpecta-
.., ut etiam reginæ regibus coquerent ciba-
.., ut ſcribit Herodotus lib. 8. prope finem.

..orro ex hac uxorum erga viros reverentia
..ud procedit, quod uxor mutat proprium,
..rique ſortit ur domicilium, atque forum
..l. judiciale, non vir uxoris, ita ut etiam u-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

xor nullo pacto teneatur reſpondere in p.
ſtino domicilio, etiamſi litiget cum prop
marito, nec poſſit in ſua originali terra c
veniri; Quinetiam non amplius eſt de fa.
lia patris, ſed viri. Vnde etiam ſororem
ctam putat Pomponius in l. 2. ff. de origi
Juris, quod quaſi ſeorſim naſcatur, ſeparetu
que ab ea domo, in qua nata eſt, & in alia
familiam tranſgrediatur.

Apud Bæotios certus axis, quo vecta e
in domum mariti nova nupta, comburebat
ut id ſignum eſſet, eam perpetuo illic rema
ſuram. Cui ceremoniæ confinis eſt & a
Romanorum, apud quos ſponſa jam obtec
flammeo capite, cum extuliſſet pedem è p
mis ædibus, vertebatur in gyrum, atque i
ducebatur in domum ſponſi, ne ſciret via
redeundi ad ædes parentum. Adde quod ju
re & conſuetudine uxor tenetur ſequi m
ritum, qui ex cauſa alio proficiſcitur: eun
que etiam vagabundum, quocunque vada
ſi jam à principio ſciebat eum eſſe hujuſmo
di.

Cum autem autore Laertio Principatu
quinaria ſit diſtributio, ut alius ſit legitimus
alius naturalis, alius ſecundum conſuetud
nem, alius ſecundum genus, & denique al
us violentus, haud abs re queritur juxta quen
modum uxor marito ſubſit. Reſpondendun
eſt ſimpliciter per naturam (qua eſt ſecund
ſpecies) mares ubique gentium non modo in
ter homines, verum inter cætera quoque a
nimantia præſunt. Cum enim debiliores ſin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

…culis, & vero Plato in Georgicis ſcribat, …ura comparatum eſſe, ut præſtantior plus …eat quam inferior, & potentior quam de… …or. Exemplo ſint irrationalia. Annon e… … taurus leoni, corvus urſo, aquilæ acci… …r, accipitri columba, tanquam debilior …iori natura cedunt. Annon victus captu ſ… … in bello victoris ſervus fit. Quin & qui … rationis, ingenii, prudentiæ, & conſilii …ent, merito dominantur, id quod præter …s confirmat Sapiens 17. cap. Servus ſa…ns, inquit, dominabitur ſtultis filiis. Non …n viribus inquit Cicero, aut velocitatibus, … celeritate corporum magnæ res gerun… … ſed conſilio & autoritate & ſapientia.

At vero conſtat, mares quam fœminas eſſe …uſtiores, animoque multo præſtantiores. …ue vel ſaltem ex etymologia nominis …bari poſſet. Vir enim inde dictus eſt, …od major vis in eo inſit quam in fœmina, …inc (ut vult Lactantius) virtus nomen …cepit. At mulier (ut interpretatur Varro) …ollitie dicta eſt, immutata & detracta li…a. Hinc Plato lepide in Tymæo ludit, viro…um animas quæ in hac vita molles ſunt & …œminatæ, in mulieres reviviſcere. Quæ …llities non ad animum, ut aliqui volunt, … ad corpus refertur. Et ob id etiam Gale…s in lib. de pulſib. Comment. 1. aſſerit, …ribus majores pulſus eſſe quam fœminis. … hinc illud Plinii loquentis de helleboro, … 25. c. 5. Vetant dari ſenibus & pueris, …m mollibus ac fœminei corporis, animive

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

exilibus aut teneris: & fœminis minus qu
viris. Quin & in omni genere animal
fortiores atque animoſiores eſſe m
quam fœminas, aſſerit Ariſtoteles lib. 9
hiſt. animal. c. 1. præterquam in Panth
& urſis, ſeu ut Avicenna & Albertus Mag
volunt, in Leopardis. Cæterum arma eti
ad pugnam vireſque exercendas nulli fœ
næ à natura tribuuntur. Et tametſi natur
nimalibus arma quædam promiſcue dede
ut dentes, cornua, aculeos, calcaria & cæt
ejuſdem generis, ſemper tamen potiores n
ribus atque robuſtiores quam fœminis
dit. Atque ex hac ratione etiam mulie
citius creſcunt, complentur ac ſeneſci
quam viri. Nec aliud ſignificabat lex Æg
ptiorum qua conſtitutum erat ut forti
mus quiſque cantharon, id eſt ſcarabeum
annulo ſculptum gereret. Id enim anim
eſſe, ἀθηλὺ ζῶον, id eſt ſine fœminis, ita l
gum latore innuente, mares minimeque
fœminatos eſſe oportere, qui ſtrenue p
patria eſſent dimicaturi. Herodotus aute
in Melpemone ſcribit, unum omnium ge
tium eſſe, ſcil. Iſſedones, quibus fœminæ pe
æque fortes ſunt atque viri.

Atque hinc eſt quod ſi mas & fæmella e
dem caſu mortem obeunt, præſumatur v
tanquam robuſtior, diutius vixiſſe & fœm
næ ſuperſtes fuiſſe. Sic & cum dubitatur, u
ter prior natus ſit, mas an fœmina, mas præ
ſumitur prius exiiſſe ex utero. Et Ariſtotele
de columbis ſcribit, cum magna ex parte ma

ren

e & fœminam uno partu edant, priorem
rem, poſteriorem fœminam excludi. Neq;
m bella gerere aut arma tractare ad mu-
es, quin ut Ovid. libr. 12. Metamorph.

——— columque
, cape cum calathis: & ſtamina pollice torque,
Bella relinque viris.

Vnde etiam natum eſt græcum illud pro-
bium, μὴ μάχαιραν αἴρε θύλη id eſt, ne gla-
m tolle mulier, in eos qui ſe immiſcent
u cui minime ſint idonei.

Atque hinc Martem dictum putat Varro
d maribus in bello præeſſet. Et ante il-
Plato in Cratylo ἄρην dictum putat ἀπὸ
ἄῤῥενος, id eſt, à mare, tanquam ſcilicet
a viris peculiariter conveniant, non fœ-
is. Vnde eſt, teſte Plinio libr. 7. cap. 17.
bidextra nunquam fit: id eſt, quæ amba-
manibus pro dextra utatur, nempe ob
liebris caloris imbecillitatem. Imo ma-
a ſemper putantur eſſe valentiora, & fir-
ora, ita ut maſculum pro forti ac vehe-
nti uſurparit antiquitas. In quem ſenſum
m apud Perſium Satyr. 5. ſcribitur:

Maſculabilis
ntumvit, quam non extinxerat Verna cicutæ.

Et maſcula proles apud Horat. pro forti.

E converſo vero multa extant exempla vi-
um & quotidiana & literis etiam prodi-
Cujuſmodi Aroth fuiſſe teſtatur libr. Ju-
um c. 1. & ſeptingentos viros habitato-
res

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

res Gabaa ita ſiniſtra ut dextra prælian
cap. 10. & Hectorem & Aſteropæum, ap
Hom. lib. 7. & 1. Iliadum.

Qua de cauſa etiam Amazonas ferunt d
tram mammam exurere, ut plurimo alim
to ad manum ejuſdem regionis provenien
ei major adſit vigor, ut quæ & ipſa ſit nat
debilis.

Quamvis vero Plato lib. 7. de legibus,
jam mulieres ambidextras fieri ſcripſerit,
tamen intelligit, non quod natura ita fia
ſed arte & exercitio.

Huc quoque pertinet quod ab iis ſcript
eſt qui numerorum honores ſcrutati ſu
parem numerum fœminam eſſe; impare
marem, teſte Plinio lib. 2. c. 49. quoniam
impar numerus ſemper fortior eſt ad omni
vide Macrob. lib. 1. de ſomnio Scipionis.
quo illud Virgilii:

Numero Deus impare gaudet.

Quin & in univerſum illud verum eſt, m
jorem vim & efficaciam eſſe in plantis, arb
ribus & herbis maſculis quam fœminis, qua
differentiam naturæ rerum ſcriptores obſe
varunt & annotarunt. Et inter alia Dioſco
des lib. 4. c. 179. mirum ſcribit de herba L
nozoſthi, quæ & Parthenion & Mercurial
dicitur, nempe marem facere, ut mares g
gnantur, fœminam ut fœminæ ſi à purgati
ne, aut ut tranſtulit Plinius, à conceptu bib
tur, tritaque folia genitalibus admoveantu
Sic & de Orchide, quæ & Cynoſorchis cani
teſticulus dicitur, marem eſſe majorem &

proce

ſteriorem produnt: & ſi majorem edant
m, mares generari: ſi minorem fœminæ,
minas, Dioſc. lib. 3. c. 142. De palma ſcri-
Theophraſtus lib. 2. Hiſt. plant. cap. 8. &
.de cauſis plant. c. 23. fructum perdura-
n palma fœmina nunquam poſſe, niſi flo-
maris cum pulvere inſperſerint. Et Pli-
l. 13. c. 4. illud memorabile tradit pal-
fœminas, ſine maribus non gignere. Præ-
a tradunt palmæ fœminæ fructus proprie
nos dici; inſuper palmam fœminam, alte-
q palmam ardenter amare, neque prius
derium in ipſa (palma fœminam) ceſſa-
priuſquam ipſam mas conſoletur. Videre
n eſt, (inquiunt) arborem ipſam incurva-
, nec ferentem proprium firmamentum,
ue fructum producentem. Atque hoc i-
m agricolam non latere, noſſe enim illum
d amet, quam vero amet, ignorare. Ideo
ltas palmas ille contingens, rurſuſque ad
antem regrediens, eamque manu attin-
s, quaſi oſculum mutuo miniſtrare vide-
. Quam vero palmam deſideret, affe-
um, ac ſi ita dicere liceat, manuum nutu a-
io modo ſignificat. At illam enim reſpi-
& in illam radicibus extenſis, ſe amanter
cit, eamque quaſi amplectitur. Medela
ur amoris eſt; ut agricola frequenter ma-
dum contingat, & manus ſuas amanti ad-
veat, & maxime ut flores de capite ma-
læ ademptos, in caput amantis imponat.
c enim modo amorem mitigat & palma
ſplendida reddita, poſtea pulcherrimum

optimum-

optimumque fructum feret. De eaden
jam pari ratione D. Baſilius Hexaemeri ho-
mil. 5. tradit, palmam quæ fœmina dici
in marem pronam, blandioribus ramis n
re; quaſi geſtientem atque amplexum m
percupientem; ſtirpium vero cultores i
ramos tunc, quaſi ſemina quædam, maris
rem lanuginemque immittere, atque it
lam quaſi voluptatem inde percipere, ſe
demum rurſus erigere, ad formamque p
priam ſuas comas reſtituere. Quod & id
propemodum ſcribit D. Ambroſ. libr. 3.
juſdem operis, ejuſdem tituli cap. 13. Eſt
jam inquit, quod mireris, ipſis ſexus in p
mis, eſt diſcretio ſexus in arboribus. Nam
deas palmam quæ dactylos generat, pleru
que inclinantem ramos ſuos, & ſubjacent
& concupiſcentiæ atque amplexus ſpeci
prætendentem ei arbori, quam palmam m
rem appellant pueri ruſticorum. De piſtac
Damegero autor γεωπονικῶν l. 10. c. 1
ſcribit piſtacia ſeri circa Cal. April. mare
& fœminam conjunctis naturis: mare ad F
vonium dorſum habente: ita enim connex
fructum uberiorem producere. De Polyg
no tradunt Dioſcoar. lib. 4. c. 5. & Gal. l
ſimplicium 8. fœminam non tam efficac
vires habere quam marem. Et generalit
Plinius lib. 13. c. 4. arboribus, inquit, imo m
gis omnibus quæ terra gignit herbiſque e
jam utrumque ſexum eſſe, diligentiſſimi n
turæ tradunt. Idemque lib. 16. cap. 41. tradi
in arboribus mares in totum eſſe robuſtiore

firmiore

‑rioresque fœminis. Hinc eſt quod in con‑
‑endis theriacis thus maſculum & non fœ‑
‑neum recte uſurpatur.

‑uin & lapides ſæpe diſtinguuntur, ubi
‑per mares ſunt efficaciores. Quod de ma‑
‑te, aëtite, carbunculo, ſandaſtro, carche‑
‑io, Jaſpide, Sapphyro & aliis, varii auto‑
‑tradunt. Quin ii & ſolum fabuloſum a‑
‑ eſſe maſculum aliud fœmineum tradit
‑. lib. 35. c. 14. Quid quod in ſingulis ele‑
‑ntis quædam ſunt maſcula, quædam fœmi‑
‑, ſi Ægyptiis credimus. Nam aërem ma‑
‑ judicant, qua ventus eſt, fœmineum qua
‑uloſus & iners. Aquam virilem vocant
‑e, muliebrem omnem aliam. Ignem vo‑
‑ maſculum, qua ardet flamma, & fœmi‑
‑m quæ lucet innoxius tactu. Terram for‑
‑em marem vocant ſaxa cauteſque: fœmi‑
‑nomen aſſignant huic tractabili.

‑x quibus intelligis ſemper ei quod for‑
‑ eſt, ſexum virilem tribui, quod debili‑
‑fœmineum.

‑ulieres quam viros, animi viribus longe
‑ inferiores in confeſſo eſt, vel ſacrarum
‑rarum autoritate, quæ compotiorem, a‑
‑i partem quam philoſophi rationem,
‑lus ſpiritum appellat, ſignificare volunt,
‑ appellationem uſurpant. Rurſum mulie‑
‑vocabulo inferiorem mentis noſtræ por‑
‑nem, quam nos affectum, Theologi car‑
‑i vocant, indicat, cujus rei teſtimonium
‑at Eſa. 59. Dicit Dominus, quia non eſt
‑id eſt, ratio. Nec id quidem injuria, cum
multis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

multis placeat, mulieres ferme rationis
expertes. Nam divinus ille Plato dubi
videtur, utro in genere ponat mulierem,
tionalium animalium an brutorum. At
hinc eſt quod Martianus Minervam, prud
tiæ Deam, ſine matre eſſe ſcribit, quon
ſcil. in fœminis prudentia non eſt. In hy
no Palladis ſic canit:

Hanc de patre ferunt ſine matris fœdere na
Provida conſilii, quod neſcit curia matru

Hinc Euripidis in Medea ſententia eſt:

Mulieres ſumus ad bona conſilia inertiſſim
Malorum autem omnium artifices ſapienti
mæ.

Quibus aſtipulatur ille mimus Publii:

Malo in conſilio fœminæ vincunt viros.

Hinc Imperatores Honorius & Theodoſ
ſcriptum reliquerunt, fœminarum conſilii
plerumque adverſus propria commoda lab
rare. Proinde invalidum, fragile & infirmu
Neque id mirum cum & ipſæ mulieres ſ
fragiles, infirmæ ac imbecilles. Vnde D. Hi
ronymus in regula monacharum ad Euſt
chium cap. 16. haud incongrua ſcribit: D
bilis (inquit) eſt nimium ſexus quem gerit
ac fragilis ac mobilis, ſi ſuo relinquatur a
bitrio. Ex qua etiam fragilitate (teſte Ang
lo conſ. 191.) mos inolevit apud omnes fe
Italos, ut ipſis mulieribus ſit poteſtas co
trahendi interdicta ſine conſenſu Minuald
ut Florentiæ vel proximorum ut alibi. Qu
de cauſa & olim apud Græcos (teſte D
moſth. in orat. adverſus Neæram) mulier

bu

..tutores & curatores dari ſolebant, ſine
..rum arbitrio & autoritate nihil eis agere
..contrahere licebat. Privatis vero Athe-
..ſium legibus ipſis proſcribebatur certus
..mmerciorum modus: neque enim illis li-
..it mercari ultra ſex modios Hordei, quod
..infirmum animum gerere putarent.
..t expreſſe hac de re teſtatur Boëtius lib.
.. Top. Cic. Mulieres, ait, antiquo jure
..etua tutela continebat. Recedebant ve-
.. tutoris poteſtate, quæ in manum viri
..veniſſent. Et Cato ille cenſorius apud
..i lib. 4. belli Maced. Majores (inquit) qui-
.. noſtri ne privatam quidem rem agere
..inas ſine autoritate voluerunt. Et id quo-
.. aperte adſtruit, quod à Plutarcho ſum-
..m eſt in Numa Pompilio. Veſtalibus eum
..orem veluti privilegio redditum, ut om-
..gerere ſine curatore, quemadmodum &
..m filiorum matribus, tanquam cæteris
..ieribus non liceret.
..nfirmas vero eſſe mulieres & legum te-
..oniis conſtat & ſcriptorum autoritatibus,
..le eſt illud Erus Ovidianæ ad Leandrum.

..ortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.
..t corpus tenerum ſic mens infirma puellis.

..). Petrus Epiſt. 1. c. 3. mulieres vocat in-
..nius vaſculum.
..mbecilles inſuper conſtat eſſe tam expe-
..ntia quam etiam autoritatibus. Quæ et-
.. imbecillitas in cauſa eſt, (ut ait Plutar-
..s in probl. c. 116. quod mulieres propin-
..s & cognatis non nubunt, quoniam, in-
quit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

quit, mulieres propter imbecillitatem, m[...]
torum opera & auxilio egentes, propin[...]
idcirco adjungere noluerunt, ut ſi quæ vi[...]
ris ſuis injuria afficerentur, cognati o[...]
ferrent. Atque hinc eſt (inquit. Quintil.[...]
clam. 368.) matrimonia ab ipſa rerum n[...]
ra inventa, ſicque mares fœminis jung[...]
imbecillior ſexus præſidium ex mutua ſo[...]
tate ſumat. Atque hinc rationem etiam[...]
ſumit Ariſt. lib. 29. probl. cap. 11. cur vid[...]
cet mulierem interficere iniquius ſit qu[...]
virum, (tametſi naturæ ratione mas fœ[...]
na præſtantior eſt,) quia videlicet mulier [...]
becillior eſt, minuſque proinde injuriam[...]
cere poteſt. Etenim eniti adverſus id qu[...]
longe infirmius eſt, nihil virile, imo ſtolid[...]
atque iniquiſſimum eſt.

Atque ex hac muliebris ſexus infirmit[...]
illud quoque fit, ut mulieres ſint admod[...]
deceptu faciles. Quo congruit illud Ovid[...]

Fallere ridentem non eſt o peroſa puellam
Gloria: ſimplicitas digna favore fuit.

Et alibi in epiſt. ad Cydippes ac Acontiu[...]

Improbe quid gaudes: aut quæ tibi gloria p[...]
ta eſt,
Quidve vir eluſa virgin laudis habes?

Veluti non magnum ſit negotium, non m[...]
gna gloria & amantem & fœminam deciper[...]
Quo etiam reſpexiſſe videtur Vir. l. 4. Ænei[...]

Egregiam vero laudem & ſpolia ampla report[...]
Tu famuluſque tuus: magnum & memorab[...]
nomen,
Una dolo divum ſi fœmina victa duorum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Et recte Chryſoſtomus in 2. parte homilia-
m,in Matth.homil. 23.Sexus,inquit,mulie-
m incautus & mollis eſt: incautus quia non
nnia,quæ videt,aut audit, cum ſapientia &
tione conſiderat: mollis autem, quia facile
:ctitur,vel de malo ad bonũ,vel de bono ad
alum. Idem in Epiſt. ad Corinth. 2. homil.
:. dicit, mulierum proprium eſſe decipi.
Vnde Bald.c.2. col.2. verſ. item hoc ſtatu-
m,de probat. ſcribit,ea ſtatuta quæ in con-
actibus mulierum requirunt conſenſum
opinquorum, habere in ſe naturalem ra-
onem, quia videlicet mulieres multis de-
ptionibus parent & facillime ſeducuntur,
que ob id facilius eis occurritur in annul-
ndis contractibus quam viris, ut ſcribit Pet.
nch. conſ.231. de primo dubio col. ult.
Cumque mulieres ſint hujuſmodi,habeant-
ie conſilium invalidum, fragile, infirmum,
on injuria ſtatutum eſt,ut fœminæ in feudis
on ſuccedant, ſicut faciunt maſculi. Nem-
propter fragilitatem conſilii, quoniam
ſallus inter cætera jurat præſtiturum ſe do-
ino conſilium. Mulier autem non eſt apta
ita ſolidis conſiliis.
Atque hinc etiam fit,ut ſi ſtatutum aliquod
quirat conſenſum vel autoritatem conjun-
orum ad contractum vel alium actum con-
iendum, non comprehendit fœminas: quia
nſilium proprie virorum eſt, non mulie-
m. Ac hujuſmodi ſtatutum ponderat pru-
ntiam conſilii. At vero mulierum conſilia
nt lubrica.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Quin etiam ex hoc procedit, quod n
mulier, quantumcunque pro ſexus capaci
prudens habere putatur ſatis prudentiæ
conſilii, ut ad ea vocari debeat quæ conſ
& prudentia geri debeant. Hinc fit ut ſi
tutum jubeat valere teſtamentum à fœ
na conditum præſentibus duobus prop
quis, etiamſi tum ſit mulier quædam prop
quior, tamen non admittitur, nec valet
ſtamentum ipſa ut teſte præſente confectu
niſi duo adſint maſculi propinqui, q
lubricum fœminæ conſilium non debet
aliam fœminam ſuppleri. Etiamſi ſit mul
ſapiens & diſcreta, ut voluit Bald. conſ.
lib. 2.

Cui concinit quod ſcribit Gal. in exho
tatione ad bonas artes poſt principia. Ve
res fortunam depinxiſſe mulieris ſpecie,
illius imprudentiam amentiamque evide
tius exprimerent. Confine eſt quod elega
ter ſcriptum eſt ab Angelo conſ. 191. qu
ſi teſtator juſſerit fieri aliquid conſilio co
ſortium, ſub hoc nomine fœminam non co
prehendit, neque eam vocandam ad h
conſilium.

Quin & in officiis maſculinum non co
prehendit fœmininum. Etſi enim alias a
pellatione fratris veniat ſoror; Tamen ſi t
ſtator dixerit: Relinquo fratres meos ex
cutores mei teſtamenti, non intelligitur
ſororibus. Rationem reddit Bald. in l. cuj
bonis, ff. de curat. fur. quia fœmina hab
conſilium invalidum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Hinc eſt quod etiam mulieres non poſ-
nt eſſe de conſilio: unde in condendis le-
bus, vel ſenatuſconſultis vel conſtitutio-
bus non debent intervenire. Neque ea-
m uſus inducit conſuetudinem. Vide Bart.
l. 1. in fi.ff. de legib. per tex. ibi in verbo,
orum. In quam ſententiam egregie canit
arullus Conſtantinopol. libr. 2. Epigram.
Neæram.

Moris erat ſceptris teneras arcere puellas
Et mollem curis exonerare animum,
Nec vel conſilio rebuſve admittere agendis
Sed tantum lanis eſſe putare ſatas.

Huc quoque ſpectat quod à Baldo ſcri-
um eſt in tractatu ſubſtit. in materia pu-
laris ſubſtit. quod mater cui permittitur
optare, & ſic habere aliquem in poteſta-
, non poteſt ei pupillariter ſubſtituere,
ia licet corrigatur ratio dicti, non tamen
ctum corrigitur. Ratio autem quare non
teſt, ea eſt, quod non habet filium in po-
ſtate, & ſic licet ex conceſſione principis
beat, non tamen debet dictum corrigi.
æterea ſubſtitutio pupillaris providet pu-
llo de hærede, quem ſibi facere pupillus
ſe non poteſt. At conſilium mulieris eſt
bile, inconſtans, fragile.
Atque huc ſpectat quod dici ſolet, mulie-
s in eodem genere delicti minus peccare
inusque puniendas eſſe quam viros, cæte-
s tamen per omnia paribus: nempe ob im-
cillitatem animi, mentis & ingenii l. ſacri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

legii pœnam,in princ. ff.ad l. Jul. pecul.&
indignantur 32. q. 6. ubi ſcribitur, tanto g
vius viros puniri oportere, quanto magis
eos pertinet, & virtute vincere & exem
regere fœminas.

In quam ſententiam apud Saxonem
ſtoriæ Danicæ lib. 6. Ericius vir quida
multæ prudentiæ contendit, muliebrib
erratis ſæpius ignoſcendum eſſe,nec pœna
infligendam niſi correctio culpam corrige
non potuiſſet. Nam ut inquit Virgil. lib.
Æneid.

Nullum memorabile nomen
Fœminea in pœna eſt.

Plinius lib. 8. naturalis hiſt. rem ſatis m
ram ſcribit, Leonem, ubi ſævit, in viros pl
quam in fœminas fremere,veluti natura eu
docuerit, mulieres mitius quam viros eſ
tractandas.

Hinc D. Thomas 2. 2.q.163. art. ult. aut
mat. Adamum plus peccaſſe, quam Eva
conſiderata ſcil.conditione peccantium, qu
niam ille erat iſta perfectior, licet aliis ci
cumſtantiis, ut ipſe loquitur, minus pecc
verit.

Sed & virum fornicatorem aut adulteru
gravius quoque peccare quam fœminam, e
quoque reſpectu,quod plus rationis vir habe
at quam fœmina, licet aliis conſideration
bus plus peccet mulier impudica. Id quo
Scholaſtici D d. annotarunt in 4. Sentent
diſt. 36.

Sed & hoc confirmat quod imbecillio
re

r viros corpore & animo, effœminatos, ſmineo vocabulo, irriſionis cauſa appel-le ſolemus. Et huc ſpectat quod ſcriptum e in l. ſi ita ſcriptum ff. de leg. 2. exemplo pisſium eſſe, fœminino vocabulo etiam ſculos contineri. Et illis convenit illud rem. 51. Devoratum eſt robur eorum & fa-ſunt quaſi mulieres. Et huc ſpectat, quod omerus inducit Hectorem ita inſectatum ſſe Diomedem fugientem libr. 8. Iliad.

Nunc autem te inhonorabunt: mulieris loco factus es.

illud Ennianum apud Cic. lib. 1. Offic.

Vos etenim juvenes animos geritis mulibres,
Illaque virgo viri.

Sicut è diverſo fœminæ maſculę dicuntur, æ robur & animum virilem habent. Et hinc oque fœminæ viragines dictę, quibus ſc. eſt ilis animus & fortitudo. Vnde Auſonius igram. 1 de Auguſto:

Bella horrida Martis
hryſii, Treſſæque viraginis arma retractat.

Quanquam (ut id obiter dicam) viragi-s pro viroſis, hoc eſt, virorum appetenti-s uſurpet Jul. Firmicus lib. Aſtronomicon c. 31.

Et hinc quoque animi viriles dicuntur, è verſo animorum muliebrium. Vt apud vid. lib. 2. Faſtor.

Fertur in exequias animi matrona virilis.

rent. in Phormione: *Animo virili præſen-ue ut ſis para.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Et in eandem ſententiam dicuntur ani
mares, ut Apulejus lib. 3. Metam. Heu pu
plus quam maribus animis & viribus alac
ter dormientes aggrediamur.

Item: Maſculus animus, ut Apul. libr.
Quin igitur maſculum tandem ſumis a
mum.

Cum ergo mulieres ſint viris longe i
feriores & animo & corpore, à quorum vi
bus poteſtas proficiſcitur & dominatio:
lud relinquitur, ut viri uxoribus imperen
præſint, dominentur, veluti domini: cont
uxores tanquam famulæ ſerviant, ſubſin
obediant. Id quod etiam confirmat Aug
ſtinus in lib. Quæſt. ſuper Geneſ. cap. 153.
(inquit) ordo naturalis in hominibus, ut ſe
viant fœminæ viris: quia & illis hæc juſtit
eſt, ut infirmior ſerviat firmiori: & hæc
dominationibus & ſervitutibus clara juſ
tia eſt, ut qui excellunt ratione, excella
dominatione.

Huic quoque inſtituto noſtro negotio a
commodatum eſt, quod eleganter ſcrip
Vlp. in l. 1. ff. de Senat. Conſulari, inquit, fc
minæ conſularem virum præferendum e
nemo ambigit: ſed vir præfectorius an fc
minæ conſulari præferatur videndum eſt,
puto præferri, quia major dignitas eſt in ſ
xu virili: Huc & illud Euripidis ſpectat, quo
Eraſmus his verbis interpretatur:

Præſtat, unicus vir, eſt lucis hujus mune
Dignior, quam multa ſane fœminarum millia

Quibus convenit quod tradit Ælianu
de nat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

...nat.animalium lib. 11.c.26.ſexus (inquit)
...ſculus etiam inter bruta videtur à natu-
...præferri: ſiquidem draco mas inſignis eſt
...ſta, & barba hirſutus, Gallinaceus & ipſe
...latus. Paleas inſuper velut barbam gerit
...vus cornutus, leo jubatus, cicada mas ca-
...rus eſt.

Et propterea etiam Chriſtus fieri voluit
...mo in ſexu virili, quippe qui dignior, per-
...tior & honorabilior eſt.

Præterea, teſte Ariſtotele lib. 4. de gen.a-
...mal. c. 1. Mas obtinet principium formæ
...quam agentis, quæ eſt pars nobilior & à
...a etiam ſemper fit denominatio, quippe
...od fortior eſt cauſa in agente quam in pa-
...ente.

Huc facit quod rerum naturalium ſoler-
...imi indagatores tradunt, naturam quæ
...rens eſt & altrix omnium rerum, ſem-
...t ad meliora profectioraque niti. Ideo-
...e ubi vis illa qua gignimur, manca eſt
...parum vegeta, ad fœminam recidit,
...æ tanquam minus perfecta jure minor
...mare, & inferior perfectiore, ut ſcilicet
...mina ſit tanquam mas læſus & mutilatus.
...quo vulgo illud ex Ariſtot. dici ſolet,
...eminam eſſe marem occaſionatum. Philo
...tem apud Anton. Monachum in. 2. parte
...eliſſæ cap. 33. eam ſententiam ſic exprimit:
...γεται ὑπὸ φυσικῶν ἀνδρῶν, οὐδὲν ἕτερον εἶναι
...λυ, ἢ ἀτελὲς ἄῤῥεν, id eſt, dicunt Phyſici,
...ulierem nihil aliud eſſe quam imperfectum
...arem.

Quid quod legimus aliquando fœmi[nas] mutari in mares, è diverſo autem mare[s in] fœminas rariſſime aut nunquam: veluti [na]tura ex deterioribus ad meliora nitatur. [Nam] tametſi exempla etiam extent, de viris in [fœ]minas mutatis, id quod de Cæneo & Tire[ſia] veteres Poëtæ, Virgilius & Ovidius prodi[de]runt, tamen eoſdem brevi poſt tempore [in] priſtinam naturam & formam rediiſſe teſta[n]tur. Quanquam Auſonius ſcribit Beneve[nti] puerum quendam repente virginem factu[m], nec aliquid dicit de reditu in ſuum nativu[m] ſexum.

Nec ſatis antiquum quod Campano in Beneven[to]
Vnus epheborum virgo repente fuit.

Sed hæc teſtimonia ſunt poëtica, proin[de] merito ſuſpecta, & ad ſuos autores releganda.

Illud tamen hic omiſerim gallinam al[i]quando in marem & è diverſo gallum in fœ[minam] ſeſe vertiſſe: idque prodigii loco h[a]bitum fuiſſe, ut à T. Livio traditum eſt, [...] Decad. lib. 2. ſtatim poſt princ.

Denique illud non omiſerim quod ad ſe[]xus maſculini robur & efficaciam pertinet, quod in univerſum prope maſcula, ad med[i]camenta & id genus plurima, ſunt fœmine[is] efficaciora. Scribit Plinius lib. 28. cap. 7. La[c] mulieris quæ marem enixa eſt, in omni uſ[u] eſſe efficacius. Ejus autem quæ fœminan[i] enixa eſt, ad vitia tantum in facie ſanand[a] prævalere. Et paulo poſt: Ejus quæ maren[i] peperit, lacte guſtato canes rabioſos mini[]me fieri. Imo vero non ſolum lac ejus qua[e]

arem peperit, efficacius eſt ad medicamen-
ſed & ejus quæ marem nutrit. Fel canis ni-
i amuletum eſſe, ex Magorum ſententia
adit idem Plinius libr. 30. cap. 10. poſt princ.
Octavius Horatianus libr. 4. Ad hydro-
m vituli maſculi ſtercore cum aceto acri
rmiſto, ſpiſſe venter liniendus eſt: ita ta-
en ut ante ipſe hydropicus toto corpore
opacetur. Serapio ſimplicium. c. 45. He-
r, inquit, porci maſculi exiccatum & po
m confert morſibus venenoſis. Quid quod
niculi piſcatorii (ὀρμίας Græci vocant) ex
is equorum ſunt meliores quam equarum.
uanquam tamen etiam interdum fœminea
nt efficaciora, id quod de lacte mulieris
æ fœminam peperit, ſuperius ex Plinio
ximus, quodque idem tradit libr. 2. c. 5. Li-
zoſtim fœminam mare eſſe efficaciorem,
Galenus libr. 4 pharmacorum localium c.
Ad pilos inutiles in palpebris ſupernaſcen-
s, ricini à cane fœmina adempti ſanguinem
odeſſe. Et paulo poſt: Fel hiænæ fœminæ
ox ab evulſione illinendum. Quinetiam
bent medici fœminas viperas, non etiam
ares in theriaca adhibendas. Et Servius e-
rrans illud Virg. lib. 8. Æneid.

Et ipſa jungebat fœdera porca.

Scribit in omnibus ſacris plus valere vi-
imas fœminini generis. Et ſuper marem ſi
are non poſſent, ſuccedanea dabatur fœ-
ina. Et ſi per fœminam non litaſſent, ſuc-
danea adhiberi non poterat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Vltimo hic addendæ ſunt duæ ſententia altera ex Socrate, altera ex Jamblichi Ep ſtola de uſu conjugii, citatæ à Stobæo ſer 7. ſermone quidem græco, ſed qui latine i ſonant. Prior itaque ſic habet: viros quide oportet civitatis legibus obedire, uxores v rorum moribus. Altera: itaque in hoc etia convenient ut mas imperet, obediat m lier. Erit autem imperii forma non qualis e herilis, ubi ſuperioris utilitas curatur; n qualis artium, ubi inferioris tantum eſt: ſe ſimilis politicæ, in qua communis utilit promovetur. Hæc tamen ſummaria le eſto.

Viri uxoribus imperanto
Vxores viris obediunto.

Sed de his & ſimilibus quæſtionibus i peculiari hac de re tractatu agetur, qui pro dibit propediem, &c.

ORA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ORATIO DE MATRIMONIO LITERATI,

An cælibem eſſe an verò nubere conveniat.

AMplitudo commodorum magnitudoque utilitatum, quæ ex conjugio liberali capiuntur, tanta eſt, tantaque dignitas, ut de cujus vitæ ſplendore aliquid facilius magnifice cogitare, quam verborum copia explicari poſſit. Nam primum ſi originem ejus, ortumque conſideremus, ab ipſo Deo mundi opificio abſoluto, ſtatim eſt inter primos noſtros parentes inſtitutum, in loco deliciis omnibus affluenti, domicilioque virtutum & felicitatis, ubi integritas & ſapientia regnare, impietas & dementia exulare debebat. Deinde ab his tam præclaris & illuſtribus primordiis, & quaſi fontibus matrimonii ſocietas cum profluxiſſet, continuo in univerſas orbis terrarum partes ſe longe, lateque diffudit, & ad totius poſteritatis uſum, fructumque redundavit. Ac in populo quidem Dei ita ſtatim celebrari cœptum eſt, ut non ſolum ad homines plebejos, verum etiam ad optimates,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

mates, & patres in Republica principe, q
religionem & ſapientiam trahebant in v
gus, idque legibus vinciebant & in offi
diſciplina continebant, potiſſimum pe
nere crederetur. Paulatim vero cognitio
Dei in hominum animis oblivione obſcu
ta, & ardore pietatis refrigerato, levicul
rum ingeniorum petulantia exorta eſt, q
matrimonium, tanquam jugum aliquod ſ
vile, à ſuis cervicibus excuſſerunt, &, ne r
prehenſionem aliquam incurrerent, ſed
conjugio probabiliter abſtinere viderentu
cum alia multa in medium attulerunt, tu
ſingularem quandam ſanctimoniam ſim
lantes reliquis perſuadere voluerunt, qui
xorem domum duxiſſent, illos ſapientiæ n
quaquam eſſe poſſe ſtudioſos. Turbulentu
genus eſſe fœminarum, obnoxiumque veh
mentioribus illis motibus animorum. Vir
autem, qui literarum ſtudiis excolendis ſe
totum dedidiſſet, ocium, & quietem, & a
nimi tranquillitatem in primis convenire
Quæ cum ſpecioſe dicerentur, infinita qua
dam eorum conſecuta turba eſt, qui ſexun
muliebrem non tam aſpernarentur, quan
conviciis proſequerentur & proſcinderent, in
toleranterque perſtringerent. Quorum in nu
mero vel potius grege univerſa Græcorun
poëtarum eſt natio, quibus tamen omnibu
nemo vel ad conſpectum fœminarum adhin-
niit ardentius, vel in amores prolapſus eſt fre-
quentius: ut, quod de Euripide Sophocles a-
iebat, cum mulierum in tragœdiis exagita-
torem

rem acerrimum, in lecto amatorem fuiſſe
aximum, (quod in lectulo commodioribus
ſent moribus, quam quibus ab eo verſibus
pingerentur :) illud ipſum de poëtis pene
nnibus affirmari poſſe videatur. Eoque
ipudentiæ nonnullorum provecta eſt auda-
a, ut aſſererent mulieres non homines eſſe
tas ſed ex variis beluis, ex ſue, cane, equo,
niaque conflatas. Cumque hodiernis et-
m temporibus inveniantur non pauci, quo-
m animis non leviter hæc eſt impreſſa, ſed
enitus infixa ſententia, unum eundem-
ıe hominem libris lectitandis, & libe-
s procreandis operam dare non poſſe : mi-
ıenda eſt illa, & evellenda opinio, inſe-
endaque contraria. Vt itaque in cauſæ ar-
em invadam, ita concludo : aut commende-
ius matrimonium, aut improbemus neceſ-
eſt : nihil eſt tertium. Ergo ſi laudabimus
lud vitæ inſtitutum, quid cauſæ erit, quare
onjugio ſit eruditis interdicendum ? ſin ve-
vituperabimus, illud profecto conſeque-
ır, matrimonium non ſolum non à litera-
s, ſed ne à male quidem feriatis eſſe contra-
endum. Sed quia nobis adverſarii reponunt
dioſe, moleſtias, quæ hanc vitam quaſi ne-
eſſario comitentur, minori negocio, levio-
periculo à literarum imperito, quam ab
rudito poſſe ſuſtineri : ut me illis animoſius
pponam, & fortius reſiſtam, rem univer-
ım neceſſe eſt, paulo altius à fonte repeta-
ıus. Neminem autem eſſe arbitramur,
ıeque adeo à natura male informatum,
neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

neque tam inſtitutione depravatum, aut pr
poſteris opinionibus excæcatum, qui n
conjugii ſocietatem Dei quandam officina
eſſe fateatur, è qua quotidie ipſe mundus a
geatur. Confirmant hoc leges Romanæ, qu
dotes uxorum tot privilegiis ſeptas atq
munitas eſſe voluerunt, & olim jus trium l
berorum introduxerunt, & indictam vidu
tatem funditus ſuſtulerunt: cum ut civitas l
beris repleretur, & Reſpublica bellis ardent
bus externo milite non magnopere indig
ret, cum ut unuſque nominis ac ſtirpis m
moriam ad univerſam poſteritatem propag
ret. Idcirco filios, filiaſve concipimus atqu
edimus, ut ex prole eorum, earumve di
turnitatis nobis memoriam in ævum reli
quamus, inquit Calliſtratus. Nam hac ration
illud evenit, ut nos ab interitu aliquo mod
vindicemus, mortuique vivamus. Jam ſi ex
quirimus, rationemque ſubducimus, à quibu
potiſſimum hoc præſtari, efficique Reipubli
cæ plurimum interſit: facile opinor intelli
gemus longe optabilius, & præſtabilius eſſe
ſi liberi non à proletariis, ut Agelliano verb
utar, ſed à clariſſimis quibuſque generentur
quorum beneficio ad omne honeſtatis decu
educentur, quorum exemplis ad virtutum
ſtudia complectenda inflammentur, & ad ma-
jorem gloriam adæquandam incitentur.
Quanti enim hoc ducendum faciendumque
ſit, in Alexandro Magno clariſſime perſpice-
re poſſumus, qui à laudatiſſimo rege pro-
creatus, & ab Ariſtotele diſciplinis optimis
informa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ormatus cum eſſet, patri quidem Philippo
vendi, præceptori vero etiam bene vivendi
ionem ferebat acceptam. Multum eſt igi-
in eo poſitum momenti ad capeſſendam
eneris unguiculis, imbibendamque virtu-
n, habere parentem eleganter excultum,
politumque diſciplinis: qui non ignoret,
antum in educatione liberorum amori ſit
ouendum: qui teneat ac ſciat, inter indul-
ntiam moderatam, atque negligentiam
miam atque deploratam quantum interſit:
em virtutum luminibus enitentem puer
mum admiretur, mox etiam, quampri-
um per ætatem poſſit, tanquam ſpeculum
meſticum honeſtatis ad imitandum ſibi
ppoſitum contempletur ac æmuletur. Ita
ntinget, ut mores puriſſimi ejus animo in
nella illa ætatula inſtillentur, ejuſque in-
les ad diſcendam, arripiendamque doctri-
m apta non ſolum liberalibus artibus ma-
re cingatur, ſed præclaris etiam, maximiſ-
e virtutibus, quas parenti matrimonii vita
ppeditat, celeriter imbuatur. Nam qui
ores duxerunt, omniumque fortunarum
micilium in alia civitate conſtituerunt, ipſa
ceſſitate ad permultas honeſtas actiones
udiuntur, quæ in cælibes è vita civili &
mmuni abhorrentes non cadunt.

Cum enim in domo privata non adumbra-
ſed expreſſæ omnes publicarum rerum
rmæ reperiantur: (quod aliter ſit cum u-
ore vivendum, quam cum liberis: aliter i-
m cum liberis, quam cum ſervis ſit agen-
dum:)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

dum:) hoc pacto accidit, ut mariti, qui in-
parietes privatos & imperare, & diſſimu-
didicerunt, atque ad prudentiam in geren-
rebus patientiam adjunxerunt, animum
gravitate, humanitate, & lenitate, comit-
que exornaverunt, his quaſi præludiis
Rempublicam gubernandam inſtruantur
ex domo ſua in curiam atque in forum int-
ducantur. Tum aliis etiam de cauſis mu-
facilius, quam cælibes ad gerendos hono-
evehuntur. Nam poſteaquam familia con-
tuta affinitatibus implicati ſunt, multoru-
que amorem & ſtudia ſibi adjunxerunt, be-
volentiamque pepererunt, non indigni ju-
cantur, qui in loco illuſtriore collocent-
Præterea non temere aliquid contra ſalute
civitatis, populique molituri putantur, qu-
in officio facilius liberorum amore & cha-
tate retineantur. Eſt etiam nullus, qui n-
certiſſimam ſibi ſpem faciat, ſi increpue-
tumultus, hos patriam, in quam ſalutem ſua
videant eſſe incluſam, minime deſerturo
ſed tanquam ad commune incendium reſti-
guendum celeriter accerſuros, magnoqu-
animo arma eſſe ſumpturos. Cum enim do-
mi ſuæ conjecturam faciant de ſemetipſi-
multo facilius aliorum ſuorum civium com-
miſeratione commoventur. Igitur vita do-
meſtica & res uxoria maritos ad laudabili-
multa vitæ inſtituta adhortatur, ad adipi-
ſcendaſque dignitates eis tacite ſuffragatur
Nec injuria: cum ita ſint in rebus com-
munibus exercitati, beneque verſati: cun-
& no-

gnorint tolerare præſentia, & ſperare in
verſis proſpera, didicerintque in ærum-
(quibus tanquam fortunæ telis propoſita
a ſingulorum eſt, & quibus fides Chriſtia-
, ut aurum igni, expolita ſplendidius eni-
cit:) Dei Opt. Max. auxilium præſidium-
e implorare, ac in uno numine ſempiterno
em omnem collocare, ab eodemque opem
ſpectare: cum denique (ut uno verbo om-
 comprehendam:) animo ſedato, & ad
ramque fortunam ſubeundam ſint parato,
c eſt, ſumma incredibilique libertate per-
antur. Non enim illiciti amoris incendiis
flammantur: non in amatoria rota, quam
autus nobis ob oculos in conſpectu ponit,
es, noctesque verſantur atque jactantur,
Ixion, qui ſe ſequiturque fugitque, quo
vertat & applicet dubius: non à cupidi-
tibus libidinoſis cruciantur & excarnifi-
ntur: non de gradibus rationis dejiciun-
r & deturbantur: non denique manus ſibi
ferunt violentas, ut multi proci, amato-
ſque fecerunt. Hæc eſt vera illa & germa-
a libertas ut eam Florentinus I C. L. Li-
ertas 4. de ſtatu homin. definit facultas e-
s, quod cuique facere libet, niſi quod vi,
it jure prohibetur. Quæ libertas longiſſimo
tervallo à parva licentia, quæ nullis ſe pa-
tur legum vinculis alligari, nullaque ratio-
e cohiberi, ſejungitur. Hanc ego liber-
tem vere eſſe defendo, ut Deo, rationi,
gibus, reique publicæ ſerviamus & mo-
em geramus: illam autem licentiam im-

ma-

manem & efferatam, quæ perturbationi
animorum, & cupiditatibus effrænatis, t
quam furioſo & crudeliſſimo domino & h
obtemperat, duriſſimam & acerbiſſimam
dico eſſe ſervitutem. Nolitote itaque exi
mare; in matrimonio ſervitutem aliquam
ſe, in cælibatu libertatem. Nam cælibes p
roſque infinita quadam libidine ardere
cenſos, impetuque cupiditatum fluctuar
abſorberi quodam quaſi æſtu, exemplis ev
ceremus ambitioſe conquiſitis, niſi ea ita
ſent nota, ut vel tonſorum, ſubroſtrarioru
que quotidiano ſermone celebrentur. Ali
enim eſt agere cælibem, longe aliud caſtu
eſſe, & non ſolum turpitudine vane vaca
ſed etiam oculos, & animum, & cogitat
nes habere ab omnibus Venereis rebus abſ
nentes: ut homini honeſtatis appetenti p
dice magis, caſteque vivendum, quam uxo
carendum eſſe videatur. Vidit & animadve
tit hoc ſine dubio Paphnutius, qui minim
conſultum putavit, ut matrimonii coëun
ſocietate ſacerdotibus interdiceretur, à qu
bus tamen non morum ſolum probitatem
vitæque puritatem & innocentiam poſtula
mus, verum etiam in literarum divinaru
ſtudiis aſſiduitatem & diligentiam omn
uno ore flagitamus. Quo mirificentius mi
ſæpenumero ſolet videri figmentum Luci
ni, hominis non inſulſi & certe eruditi, M
ſas, Pallademque in ſtudiis ſemper occupa
tas, ociumque fugientes, Cupidinis ſagi
tis nunquam potuiſſe vulnerari, & Muſa

perpe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ꝑpetuam virginitatem coluiſſe, eaque lau-
d floruiſſe: cum tamen ab auctoribus aliis
ſcriptum ſit relictum, proditumque litera-
um monumentis, Muſarum nonnullas &
s nupſiſſe, & ex iis liberos quoque ſuſce-
iſſe. Quod ſi neceſſarium eſſe ducimus, ut
qui eruditionis alicujus præclaræ & ſingu-
ris cupidiſſimus, appetentiſſimuſque ſit,
lum ſibi eſſe cum Venereis amoribus in-
tum arbitretur: (nam hoc Luciani fabula
i volebat:) cur non eam ipſam ob cauſam
orem literato viro ducendam eſſe cenſea-
us? ne, niſi ardorem à natura ingenera-
m, inſitumque conceſſa omnibus medicina
preſſerit, ad illicitas voluptatum meretri-
arum illecebras, quaſi ad Sirenum cautes,
opuloſque deferatur. Etſi enim exiſtima-
r eſſe facilius omnino voluptate carere,
am ea ſemel guſtata ſe cohibere, aut mo-
m aliquem tenere: & minus eſt operoſum,
ſtem primo aditu prohibere, quam ſemel
miſſum coërcere & expellere: tamen, ut
ncedamus id iis in rebus quibus omnes ab-
nere non incommode poſſunt, quæque
rtaſſis ad omnes non æque pertinent, ita
tura eſſe comparatum, hac in parte longe
cus ſe res habet. Nam, cum natura dederit
obis ſtimulos acerrimos, miraſque libidines,
ti Cicero teſtatur, in omni animalium ge-
ere commiſcendorum excitarit: nego &
onſtanter pernego, cælibes laudem obtine-
e poſſe caſtitatis, cum & naturæ ſuæ ſenſu
lio ducantur, & à quibus voluptatibus vitæ
quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

quodam inſtituto arcentur, in eas propero re animo ferantur, procliviores que rapiant. Præterea ſicut fortiter dimicantem inter pericula, temperantem inter pocula certiſſime cognoſcimus: eodem plane modo caſtum putabo, non, qui uxorem non habet, ſed qui non deſiderat? cujuſmodi mentis, animique magnitudo, ni fallor, in Xenocrate legitur infuiſſe, cujus in cubicularem lectulum cum diſcipuli continentiæ ejus periclitandæ ergo fœminam impudicam, ſed non invenuſtam collocaſſent, ille eam ne extremo quidem digito attigit, ut poſtridie ipſa profiteretur ſeſe prope ſtipitem, non hominem ea nocte dormiiſſe. Ideoque eum ajo laude caſtitatis eſſe cumulandum, qui, cum habeat, quo utatur perfruique poſſit, non tamen utatur, quam qui omnino non habeat: aut qui nihil amplius decerpat quam naturæ & virtutis ratio, moderatioque permittat. Talis vero aut nulli ſunt aut certe conjuges ſunt: qui, licet primo anno ob inſolentiam, & quod ardor nondum deferbuit, minus credantur eſſe continentes, id quod color pallidulus plerumque deſignat: tamen ita in poſterum ſibi moderantur, ut voluptatum delicias tanquam experiundo contempſiſſe, ſatietate abjeciſſe videantur. Quamobrem homo eruditus, qui in ſapientiæ inveſtigationem incumbit, à matrimonio tanquam à ſchola aliqua & ludo, in quo cum cæteras virtutes, tum etiam jam continentiam, caſtitatemque perdiſcat, non erit repellendus, aut ob moleſtias, ne-

ſci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſo quas quæ ipſi ſint forte ſubeundæ, ver-
b abſterrendus. Quod ſi contingat, aut li-
tarum optimarum, artiumque ſtudioſus,
u ſæpe fit, in morbum aliquem periculo-
n atque diuturnum, verbi gratia in febrim,
am vocant quartanam incidat: an aucto-
ipſi erimus? valetudinem ſuam ut negli-
, medicum non accerſat: quod ſi faciat,
ultum ipſi eſſe de priſtina ſtudiorum con-
tione remittendum. Non opinor, quid
et enim abſurdius? Illud potius conſule-
is, ut morbo faciat mature medicinam,
o recreato refocillatoque corpuſculo, ani-
quoque ingeniique vigor, vireſque inſtau-
ntur. Cum igitur literatos morbo confli-
ri, pertentarique communi cum cæteris,
iculiſque amoris ardere videamus: non
ſimili ratione iis dicemus eſſe agendum,
nulla interpoſita mora corpori affecto
nſulendum, de ſociaque vitæ providen-
m. Hoc ſi fecerint, etſi nonnihil ipſorum
elucanis vigiliis, lucubrationibuſque de-
det: jacturam tamen non maximam fa-
ſarcient, cum paulatim animi morbo
viter relevati, indies ſeſe fieri ad ſtudio-
n labores obeundos acriores alacrioreſ-
e ſentient. Morbus autem hic, de quo
uor, cum omnium pene animos conta-
one pervagatur: difficile eſt enim fœmi-
, à quibus tot menſes alvo continemur
mum & naſcimur, poſt educamur etiam
enutrimur, non favere, ut ille non in-
te dixerit, ver ex anno cum tollere, qui
mulie-

mulieres auferat de civitate: (tum illa le-
lues, ſive ægritudo in animo doctiſſimi .
juſque maxime hæret atque inſidet alti-
mis defixa radicibus: vel quod affection
illam, quam Græci ςοργὴ nominant, in
femina maximarum ſane continentur, vi
tum præclarius perſentiunt: vel quod na
ram ipſius pulchri, quo intellecto & conſ
cto non poteſt amor non exiſtere, acrius
tuentur, & ita ejus aſſidua recordatione
lectantur atque permoventur, ut fructum
liquem ex eo capere ingenti cum ardo
concupiſcant. Quod ſi alicui minus videbit
conſentaneum veritati, graviſſimum, acut
ſimumque ſcriptorem noſtri temporis Na
lem Comitem audiat libro 4. Mythologi
capite 11. ita de amore philoſophanten
Sunt in ſingulis animalibus ſpiritus quida
ad conciliandos amores præpotentes, quib
temperies aëris pro læna eſt, atque earu
dem ſpirituum alii ad id munus tardior
ſunt, alii promptiores, & magis ingenioſi
quare accidit aliquando ut mas fœminam v
non viſam amaverit, aut marem fœmina. A
lii naturam ſapientiſſimam, rerum harum pa
rentem, ſimilium & animorum, & tempera
mentorum conciliatricem crediderunt, qu
radios quoſdam occultos è toto corpore mit
teret: quos tamen alii ex oculis manare ma
luerunt, atque alterius animum percutere, at
que illum, qui ſit ictus, converſum eo, unde
percuſſus fuit, quantam voluptatem divinan
tem, & quaſi præſentientem, ſimiliſque con-

jun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ctionem appetentem, in ejus deſiderium
abi, quod deſiderium amor, & proprio no-
ne Cupido appellatur. Cum tamen eve-
it aliquando, ut ex altero tantum illi radii
nent, cum ad ſcopum ob diſſimilitudinem
pervenire non poſſint, nullam ſe facere
preſſionem ſentiunt. Quare neque ita in-
duntur, neque ſunt diuturni, & à ſuſcepto
ocio facile recedunt. Nihil enim natura
tra fieri diutius patitur. Audiiſtis, quid de
itibus ingenioſis atque ſubtilibus loquatur
entiat. Id autem mea quidem ſententia
perſtudioſe machinata natura eſt, ut quo
ſque acumine & lumine indolis obſtrue-
aliis hominibus vehementius, eo celerius
ore incenderetur. Nam cum eadem natu-
ſui conſervationem appeteret, maxime
vellet eſſe diuturnam, ad hoc conſequen-
n, efficiendumque opera vicaria uti vo-
hominum ſapientia, ingenioque præſtan-
m. Nec immerito: cum enim matrimo-
rum beneficio hominum natio conſerve-
: & eorundem nullum aliud genus ad i-
m vitæ inſtitutum aptius atque conve-
ntius reperiretur: artificio aliquo illi, qui
ſpicacis ingenii bonitate alios antecelle-
t, huc à natura erant impellendi, & velut
gendi. Hi enim & in uxore diligenda opti-
m poſſunt adhibere cautionem, & tenere
diligenda modum, ne ab imbecilliore na-
a ſe quovis impelli, regique patiantur.
m ſive divitem nacti fuerint, pecuniam
liter collocabunt: ſive inopem duxerint,

rem

rem familiarem honeſtis rationibus amp… cabunt. Jam ſi in deformem inciderint, … mum ejus ut lucidiſſimis gemmis, ſic ſpl… didiſſimis virtutibus exornabunt, & qu… corpori à natura fuit invidioſe denegatu… in parte meliore, videlicet mente comp… ſabunt. Sin autem formoſa & ſpecioſa po… erunt, plures inde commoditates conſequ… tur. Nam non ſolum dabunt operam, ut m… res cum præſtantia, elegantiaque formæ, … venuſtate, vultus amabilitate & concinni… te conſentiant, & formoſa matre ſob… lem pulchriorem (ut ex Horatio unu… verbum mutem: ſperabunt: ſed etiam lo… ge majorem, uberioremque voluptaten… quam alius capere potuiſſet, ex domeſtic… pulchritudinis quotidiano obtutu, conſp… ctuque percipient. Ajunt Alexandrum M… cedonem puellam à ſe inſigniter adamata… aliquando pictori nudam depingendam l… caviſſe: pictorem autem in artificioſam … lam, & generoſam membrorum, artuumqu… omnium conformationem, coagmentatio… nemque diligenter intuentem, ejus amor… vehementer & ardenter inflammatum fui… ſe. Quod cum Alexander cognoviſſet, qu… fuit in omnes liberalitate, pictori eum don… dediſſe puellam ferunt, ac dixiſſe, illi han… jure eſſe tribuendam, qui illam membrorum… exquiſitam & à pulchritudinis legibus nu… quam aberrantem ſtructuram optime intelli… geret. Quid? an non idem de literatis, quo… proverbium Græcorum ſermone tritum plu…

duplo…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ꝺlo videre confirmat, erit dicendum & ſitiendum? Sic cæteras res quod attinet, æ in uxore expetuntur omnia erunt eru-io & ad perfruendum ſuaviora, & ad in-igendum illuſtriora: quæ autem fugiun-, ipſi longe faciliora ad corrigendum ſunt ura, ad perferendumque leviora. Hic ſi loſophorum ſummorum auctoritatem, imoniumque requirimus: non ignorare emus Platonem in ſua Republica mulie-n communionem non omnino promiſ-am eſſe voluiſſe, ſed optimis præſtantiſſi-ſq; civibus fœminas præſtantiſſimas adjun-ndas decreviſſe, e quibus filii non degene-, Deique cultores, ut quodam in loco di-, procrearentur. Ille autem ipſe Plato am eſt in Sympoſio ſolers, quam curioſus moris inveſtiganda explicandaque natura! em tanquam divinum aliquod numen in lum laudibus extollit. Eademque res non nori curæ fuit Ariſtoteli, qui & œconomi-m libellum confecit, & cum uxore familia-atem ea ſocietate, quæ nobis cum univerſis ibus intercedit, ut tempore priorem, ita tura homini aptiorem eſſe deprehendit. c in diverſa ſententia liquet fuiſſe Xeno-ontem, qui non ſolum librum œconomi-m à Cicerone latine converſum, ſed etiam mpoſium admirabili eruditione conſcri-t, in quo Socratem ita de amoris laude ſe-perorantem, ut mariti omnes qui adfuiſ-nt, eo ſermone inflammati ad uxores ſuas nplexandas equis ad curſum concitatis avo-

larent: qui autem uxores nondum duxiſſe,
quam primum ſe ducturos eſſe jurarent. Q
de Plutarcho, nobiliſſimo illo, varioque ſc-
ptore dicemus? qui non ſolum amatorium ſ-
monem in lucem edidit, & de mulierum v-
tutibus præclare multa congeſſit: ſed eti
in matrimonio vivendi normam atque f-
mam rationibus & ſimilitudinibus eleg-
tiſſime expreſſit. Ex quo elucet, graviſſim
viros amorem ab honeſtate non abhorre
tem non ſolum probaviſſe, ſed de ejus etia
conciliandi, conſervandique ratione nob
præcepta tradidiſſe. Non enim arbitr
ſunt, ad amorem ita veniendum eſſe ſapie
ti, ut legimus fere unico ex ictu, conflictuq
oculorum mutuo incenſos eſſe Paridem
Helenam, Æneam & Didonem, Euryalu
& Lucretiam, vel Amadiſum & Orianan
quorum poſtremus cum in cœna oculis i
ternuntiis, animoque in virginem Gen
utrinque faventibus delatus eſſet, deinc
annulos ejus, qui in terram erant prolapſi
comiter ſuſtuliſſet, & puellæ illum præve
tere, & prævenire cupientis manum fort
fortuna tetigiſſet, ex unica illa preſſiuncul
in manifeſtum prope evaſit amatorem. Hæ
auſpicia fortaſſis non injucunda, ſed tame
exilia & puerilia; levitatiſque pleniſſima
quanta Ilias dolorum & malorum ſubſecu
ta eſt? Quod ſi mihi conceditur fabularum
ſcriptores nobiles & ingenioſos noſtrorum
temporum addecere, à quibus non minus
quam à veteribus poëtis res humanæ pru
denter

nter, excellenterque exprimuntur, in
ntampſio cernimus quam à tenui origi-
& ſcaturigine amor inconſideratus ſæpe
rtus manaverit longius, & leniter pri-
m æquabiliterque produxerit: ad extre-
m autem nimio æſtu impetuque exun-
s ruptis quaſi aggeribus in calamitatum
re ſe quoddam procelloſum, furioſumque
ecipitarit. Ab his difficultatibus & incom-
oditatibus immunes ſunt eruditi. Nam, ut
e fuit indicatum, nec, ad initia & auſpi-
quod attinet, in amore falluntur, & illo
n conſtituto eum modum tenent, ut ſine
pirio ament, quod Stoici facturum dixe-
t eſſe ſapientem, & facile totius amoris
ogreſſum proſpiciunt. Quare tantum abeſt,
ſtudiorum curſum hac de cauſa retardari
giantur, ut multo etiam diligentius lite-
um tractationi incumbant, id quod infi-
is prope exemplis maximorum virorum
mprobatur. Nam quid uno Socrate, à
o proſeminatæ ſunt tot familiæ philoſo-
orum fingi poteſt in omni doctrinarum
nere divinius? At is non unam habuit u-
rem, ſed duas: nec id ſatis erat, (quod per
magnum videri poterat:) niſi iiſdem et-
m acerbis & auſteris, ſuperbis & prope fe-
uteretur: ut illud proverbium nullam
beat fidem promereri quo uxor, liberique
agna viro tyrannis eſſe dicuntur: ſed ma-
familias (quod etiam eſt Dei ipſius anti-
iſſima voce comprobatum) viri magis ſo-
in ferendo onere, ſubſidiumque nomi-

nanda videatur. Nec illud nos valde mo-
re debet, quod plauſibiliter magis de Ci-
rone, quam probabiliter veriſimiliterque n-
ratur, illum, cum Terentiæ nuncium re-
ſiſſet, & Hirejus ſuam ei ſororem obtuliſſe
operam ſimul ſe philoſophiæ, & uxori d-
non poſſe, reſpondiſſe. Quaſi vero non
derit, cum Terentiam haberet in matri-
nio: quaſi ſtudium, diligentiamque remi-
rit, cum ætate affecta puellulam pene imm-
turam duceret; quam ob cauſam ab ami-
reprehenſus quod admodum ſenex virgi-
vir puberis & viripotentis ſe novis nupt-
implicaret, At cras mulier erit, inquieb-
Cum igitur ſit vita Ciceronis univerſa ta
in cauſis perorandis forenſibus contrita, qua
in pertractanda philoſophia conſumta: n-
magis eum in literis unquam eſſe ab uxo
impeditum puta dum eſt, quam noſtra te-
peſtate Andream Tiraquellum, qui n-
minus fœcundus, quam facundus, & b-
quindecim librorum & liberûm parens ſ-
iſſe legitur: cujus ſane commentarios ſi v-
ordinem in tanta rerum ubertate, varieta-
ſtudiorum magno ingenio inſtitutum, j-
dicio etiam abſolutum majore conſideres,
viro & marito potius, quam adoleſcentul
apparet eſſe elucubratos atque perfecto-
Nec Budeum à literis uxor avocavit, ſe
magis in iis confirmavit, quam ſibi in M-
ſarum ſacrario ſemper aſſidentem, & ali-
quid librorum in manibus habentem, no-
tantum vitæ, ſed ſtudiorum quoque ſocia-
& com-

commilitonem nominabat: nec eundem
ngnus liberorum, nepotumque numerus
ſtudiis interpellavit, qui quidem dicitur
ſſe tantus, ut antequam moreretur, no-
ſuum funus efferri, tumularique man-
ret, ut aliquo modo compeſceret fletum
alatumque puerorum, quem futurum non
ſcure providebat. Quid? quod Sebaſtianus
ancus, qui libros bene multos, nec omnes
nteminendos poſteritati conſecravit, non
nimum eorum numerum, cum familiam
inopiam alere non poſſet, cunis agitandis
cupatus exaravit? Vnde fit, ut jocari & lu-
re voluiſſe credam Marianum Socinum,
interrogatus, cur à nuptiis ſtudiorum con-
ntionem intermiſiſſet, neq; Socratis exem-
um ſequeretur, qui ejuſmodi rebus non fu-
et paſſus ſe impediri, reſpondit, Xantippen
le amariorem fuiſſe: ſuam vero novam nu-
am eſſe bellam, & melle, ſaccharoque dul-
orem. Quaſi vero non fuerit mirifica ſua-
ate condita, aut Theano, uxor Pythago-
, quæ ob morum ſingularem honeſtatem
lde celebratur: aut eruditiſſima illa Hyp-
rchia, quam ut haberet ingenii, doctri-
eque magnitudine præſtantem contuber-
alem, à cujus latere non abſcederet,
atrimonio ſibi Crates ille copulavit: aut
eliſſa quæ Chryſippo cum eſſet nupta, &
in menſa cibi ſæpe capiendi obliviſcere-
r in argutam & acutam Stoicorum diſci-
inam totus immerſus, illi cibum in os in-
rebat. Non igitur mariti ab uxoribus im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

pediuntur, aut redduntur in diſcendo ſe-
gniores : ſed potius ad idipſum incendu-
ſæpe, efficiunturque meliores. Cujus re-
ſtem poteſtis habere locupletem, Cimo-
illum Bocatanum, qui ab ineunte ætate
ingenio hebeti eſſet & valde obtuſo pu-
tiamque omnem, & magnam adoleſcen-
partem ruri conſumpſiſſet, & aliquando
ges paſcens profundo ſomno ſubito fu-
oppreſſus, eo ſolutus forte fortuna videt
ginem nobilem, quæ oblectationis ergo c
famulatu in pratis deambulabat, admirab
propeque divina oris ſpecie enitentem,
rumque amabiliſſimorum lepore & gr
circumfluentem, incredibiliterque eluc
tem. Quam dum ſtupore primum correp
defixis in eam oculis ſemper intuetur, & t
quam de cœlo delapſam admiratur, taci
que naturæ ſenſu, ut aliquid divinum, ve
ratur; paulatim cum oculis animi mentem
Comici verbis utar, ſupra ſuam condit
nem, captumque attollit, intellectaque na
ra ipſius pulchri amore (nam ita fieri erat n
ceſſe:) incenditur, eoque perducitur, ut mo
agreſtes & ruſticanos unà cum vita paſtori
ſibi deſerendos, urbanos autem & civiles
animum inducendos arbitretur. Hac i
occaſione ex ſtupido & bardo compos
factus repente rationis. Magna eſt enim
admirationis, in iis præcipue rebus, qu
nunquam ante conſpexeris. Igitur qui h
ita negat evenire potuiſſe, idem negat
Hiſpanos, cum primum in provincias Per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

nas appuliſſent, in deorum numero fuiſſe
abitos, quod morum comitate, & ſermo-
is affabilitate, qua inter ſe utebantur, per-
oliti, ſplendideque veſtiti à nudis & bar-
aris inaudita cum admiratione cerneren-
ur. Quæ quidem opinio barbarorum dein-
eps non minimum dicitur pondus habuiſ-
 ad mores beluinos exuendos, induendos-
ue mitiores. Hæc autem ita ſe habere, ut
redamus & ratio noſtra jubet, & rerum ge-
arum hiſtoria ſuadet, & eorum, qui ad tranſ-
marinas nationes proficiſcuntur, experientia
ompellit.

Ne tamen à propoſito longius abeamus,
quis evidentiori teſtimonio comprobari po-
ulet, quod diximus viros à fœminis inter-
um effici ſolere meliores, poteſt hoc eſſe
el ex jure manifeſtum, in quo mulieres di-
untur viros dignos ſæpe ſacerdotio ſua con-
erſatione reddidiſſe. Ac ipſe Juſtinianus,
rinceps abundans bellicis, togatisque virtu-
ibus, à Deo datam ſibi Theodoram non ſe-
nel in rebus arduis ſe conſuluiſſe profitetur,
mo gloriatur. At quantus Imperator! Civi-
um igitur aliquem pudebit fortiſſimi ſapien-
iſſimique principis exemplum imitari, præ-
ertim quod ſit cordatum & cum ratione con-
unctum. Nam, ut video hoc magnis quibus-
dam viris placuiſſe, fœminæ conſilia in rebus
ubitis atque improviſis multo ſolent celeri-
us expedire, & finem aliquem exitumque
eperire. Cumque frigidior ſit natura mu-
iebris, multa ſæpe calida maritorum acta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

& inſtituta fœminarum lenitate atque p-
dentia temperantur: ut minus admirari-
beamus, multos ab initio deditos ſuperſti-
nibus ad veram fidem, religionemque
lendam ab uxoribus eſſe perſuaſos, eo
perductos, ut Chriſtianorum ſacris initiar-
tur. Quid enim eas deliciis & blanditiis ap
viros putemus non poſſe obtinere? quam
vel in objurgatione amariore, ut veter
theologorum unus affirmat, aliqua inſit d
cedo. Multa enim dicta & facta uxorum
mori condonantur, quæ ab aliis cum pro
ciſcuntur, iniquiſſime tolerantur. Quar
ſicut apud Macedones erat in more po
tum, ut qui in acie minus ſe fortiter geſſ
ſent, eorum os ignominiæ gratia capiſt
cingeretur: ita contra ad compeſcendam f
rocientem, exſultantemque juvenili imp
nitate naturam erit inveniendum, indendun
que matrimonii capiſtrum, & virilis ille fe
vor uxoris modeſtia, conſilioque refrigeran
dus. Quæ cum ita ſint, volumuſne tot fruct
bus tantiſque utilitatibus, quæ ex legitim
uxore capiuntur, ſpoliare & defraudare art
um, literarumque ſtudioſum? Quanquam e
tiam nova mihi in mentem venit ratio, cu
fœminæ ſocietas ab erudito non ſit negligen
da. Vni tertio æqualia inter ſe eſſe æquali
notiſſima illa Geometrarum regula demon
ſtrat. Quoniam igitur in eo fœminæ cum
maribus conveniunt, quod utrique libera-
liter erudiri, inſtruique poſſint, puellarum-
que ingenia, cum ſtudiis adhibentur, fere
celerius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

:lerius doctrinam ſoleant arripere: quid
t; cur inter ſe congruere & convenire, ac
onſenſione quadam conſpirare non poſſint?
uod autem verſatile earum ingenium a-
um, accommodatumque ſit ad cognoſcen-
is, percipiendasque diſciplinas; nemini
oteſt eſſe obſcurum, qui aciem oculorum in
alladem quam veteres ut ſapientiæ Deam,
æſidemque coluerunt, intendet, & cur Mu-
: virgines eſſe, non mares exiſtimentur,
cum cogitatione perpendet, videl. puellas,
præclaris artibus excolantur, duce plerum-
ıe natura philologas & logodædalas exſi-
ere. Sed fabularum involucra & obſcurita-
m omittemus, & ad hiſtoriæ candorem nos,
imenque conferemus. Prodeat igitur Aſpa-
a, Socratis & Periclis illius, qui fulminare &
oncionibus ſuis permiſcere dictus eſt uni-
erſam Græciam, magiſtra: aut Corinna, quæ
indarum, principem (ſi Horatio credimus:)
oëtarum omnium, non dubitavit repre-
endere, eumque admonere cum nimis den-
is atque copioſus eſſet, non toto culeo ſed
ıanu ſementem eſſe faciendam: aut Cor-
elia, mater Gracchorum; cujus epiſtolas
Cicero tantopere commendat, & illius non
ım in gremio, quam in ſermone filios edu-
itos eſſe confirmat: aut Lælia Gracchi, vel
Hortenſia Hortenſii filia, quæ ambæ hære-
itatem eloquentiæ paternæ creviſſe di-
untur: aut illa multarum perita linguarum
Cleopatra, quam Romanis Imperatoribus
jus rei laude Plutarchus anteponit. Multas

 cogor

cogor ſilentio præterire, quæ libris in pub-
cum editis floruerunt, & quarum ſuavi-
mas, graviſſimaſque ſententias à Stob.
conſervatas quotiens in manibus habem.
totiens dolemus quod illa divina monume-
ta ingenii ſapientiæque muliebris homin.
incuria, temporumque injuria perieru.
Ac ne ſemper antiqua meditemur, ſed pa-
lo recentiora contemplemur, veniat in co-
ſpectum filia Accurſii, quam leges de lo-
ſuperiore docuiſſe accepimus. Quid dica-
de Olympia Fulvia Morata? cujus erud.
ſcripta nulla unquam delebit oblivio. Qu.
de Hyppolita Taurella? cujus artificioſum
affectuoſumque carmen, cum legimu.
amplexari, exoſcularique compellimu.
Quid de Elyſabetha Gonzaga? quam Ber-
bus ita laudat, ut lapideum eum eſſe dica-
qui non unam hujus ſeſſiunculam omnib.
philoſophorum ambulationibus & diſput-
tionibus anteponat. Quid denique de Angli-
regina? quæ hodie florentiſſimum regnu.
ſumma ſapientia, prudentiaque adminiſtra-
ut Weſenbecius veteris poëtæ verſus ad ea.
vere accommodaſſe videatur: *Vos geritis ju-
venes animos muliebres, Illaque virgo viri.* Hu-
jus de ingenii magnitudine, & cognitio.
linguarum, variaque doctrina, & heroic.
virtutibus nulla unquam ætas, poſteritaſqu.
conticeſcet. Ex his in medium allatis con-
ſtare autumo, quod puellæ apud homin.
noſtros non ita erudiantur, conſuetudin.
potius fieri vulgari, quam vel certa aliqu.
ration.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tione, vel quod ingeniis deſtituantur.
am & olim maxime liberalibus artibus e-
fuiſſe inſtitutas, ex legibus quoque po-
ſt deprehendi: L. qui filium 4. ubi pup. e-
ıc. vel mora. debeat. & fœminis indolem
on deeſſe ad genus omne litterarum perdi-
endum, multis exemplis propoſitis ſatis
tendi. Vt igitur locum hunc concludam,
ıt ſtudiis fœminæ erunt elegante: expoli-
:, & eam ipſam ob rationem ab eruditis
nt ambiendæ, quod pares cum paribus fa-
llime congregentur: aut rudes erunt, &
opes ab omni doctrina, & ne ſic quidem
nt à virorum literatorum conjugio atque
mplexu avellendæ, cum homini docto, u-
abſtruſam & latentem vim ingenii ex ſcin-
lis emicantibus perſpexerit, eam ut eru-
m abſtergat & poliat, non difficile ſit fu-
rum. Verum quid multis diſputo? quid
uditis matrimonium libenter eſſe contra-
endum conſulo? cum ſeſe ad hoc ipſum ne-
ſſitate impelli ſentiant, ita cogente natu-
. Nam quia præceptum illud divinum,
uo homines creſcere & augeſcere juben-
ır, pertinet ad univerſos, eademque fabri-
ı eſt corporis humani omnino in omnibus
fficitur non facilius, quam unum de popu-
, ſe poſſe continere ſapientem. Ac vereor,
e rarius etiam fortaſſis ſapientia, cum con-
nentia conjungatur. Nam, quo erit quiſque
rudentior, eo præclarius intelliget, quan-
m rationem habuerit natura in membro-
ım collocatione ſingulorum, & ad quem

uſum ſit unum quodque conformatum. Cu
autem in ſtructuram corporis intuebitur,
tria inprimis à magno illo Platone celeb.
ta membra, quæ quaſi principatum & triu.
viratum in corpore conſtituunt humano co
templabitur, cerebrum quibuſdam oſſib
ſeptum videbit, ſimiliter à coſtis munitu
vallatumque cor: jecur autem in molliſſim
partes inſidere, remotumque à functio
bus præſtantioribus & ſublimioribus non
vitæ humanæ ornamentis, ſed de alime
tis tantum laborare, &, ut ita dicam, curis
mnibus abjectis quaſi luxuriari: ideoque
ſeſe optimum ſuccum coctionis ſevocare
eumque diligentius elaboratum in vicinas
propinquitate ſibi devinctas partes, qu
procreationis gratia natura corpori affinxi
in primis tranſportare: quæ partes, & qu
membra quod nutrimento præ cæteris a
fluunt, & ubi pejuſcule habueris, prin
convaleſcunt, &, ubi bene valueris, indi
vigore effloreſcunt. Et cum jecur à cerebro
domiciloque rationis longius abſit, quam co
accidit, ut difficilius libido, quam ira con
primatur: more ſervulorum, qui, quo minu
dominorum præſentia coërcentur, eo ma
gis vivunt nequiter & diſſolute: quin &
medicis doctiſſimis ſumma conſenſione e
approbatum, vitam humanam ſine Vener
non modo inſuavem eſſe & invenuſtam, ſe
etiam nulla ratione poſſe conſiſtere. Quo
tus enim hominum quiſque reperitur, qu
poſſit ita ſe animo conſtitutum eſſe gloria

ri, u

ı, ut nunquam à libidine vexetur aut exagi-
tur, nec ſe unquam his quaſi ſtimulis, acu-
ıſque compunctum eſſe ſenſerit? quem ſi
terimus aliquando invenire, ſingulari lau-
e proſequemur. Nec mihi aliquis vulgarem
c illam, veteremque næniam decantet, ple-
rumque hominum ingenioſorum & erudi-
one excellentium liberos ſtolidos eſſe, &
liros ſolere, ac propterea viros doctos re-
ius & commodius eſſe facturos, ſi fœmi-
am minime attingant & ad conjugium non
cedant. Nam, etſi ab Ariſtotele conſigna-
um eſſe literis non ignoro, omnes melan-
holicos eſſe ingenioſos, & illam melancho-
am, gravitatemque generoſam, quæ ſit in
ummis viris, in eorum liberis plerumque
egenerare, & in ſtuporem declinare: tamen
illud certum, exploratumque eſt, alias e-
is rei & plures afferri poſſe rationes. Ad hoc
nim, ut aliquis majoribus, qui virtute, glo-
aque claruerunt dignus evadat, non ſolum
oſitum eſt in recta, & laudabili educatione
ermultum: (nam ingenia bona fieri poſſunt
nſtitutione meliora, & quæ non ſunt opti-
na, corrigi tamen aliquo modo, acuique poſ-
unt:) verum illud etiam eſt à parentibus ma-
nopere, & ſtudioſe cavendum ne liberis dent
peram, aut cum valetudine utuntur non
atis firma, aut alias tempore prorſus alieno.
ed hæc alterius ſunt loci & temporis, & à
nedicis, quorum ad ſcientiam propriè per-
inent, copioſe, ingenioſeque definiun-
ur.

Eruditus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Eruditus autem, qui & iſta non ignora, & valetudinem ſuam amabit, uxorem dig- tatis, meretricem voluptatis nomen eſſe, quidam dixit Imperator: & illam poſter- tis, hanc voluptatis concubinam etiam ſa tatis ergo: ut loquitur Domoſthenes, hal- ri cogitabit.

Vxorem igitur non incendendæ, ſed ſtinguendæ, ſedandæ, non irritandæ libidi gratia ſe duxiſſe meminerit, meretricia que voluptatem quam jura pontificum etia c. liberorum 32. q. 4. legitimam uxore da nant, oderit: alias vero nihil humani à ſe p tabit alienum. Quod cum faciet, non mo non habentem & indole abſurda ſobolem g nerabit, ſed filiolos etiam perbellos, ingeni ſoſque procreabit:

Quæque juventutis ſunt præmia puriter act
Conſpiciet caſti pignora certa tori.

Tum domi habens, quo ſe oblectet, ne quærens foris, non cum lue conflictabitu Gallicana, ſed robur, & vires, & florem co poris conſervabit, & illas carnifices & eder tes pectora curas ſæpenumero reprimens a nimum triſticulum moderata Venere ſuavi ter allevabit. Non, ut amatores, qui præ mœ rore & dolore animi exareſcunt, erit colo buxeo, aut vitellino, nec, ut aliqua ſtatua Py gmalionis, pallebit: ſed erit ſucci plenus, in dieſque ejus valetudo & pulchritudo ſplen- didius enitẽſcet, & formoſius efflorẽſcet, tandemque cum lege naturæ conſenuerit, in liberis à ſe genitis aliquo modo repubeſcet.

Ita,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

l, quod ab adverſariis afferebatur, procrea-
cnem ſobolis ad virum non attinere ſapien-
tn, falſum eſſe oſtendi, & adhuc cordato
mini in conjugio vivendum eſſe defendi.
d ne nunc quidem acquieſcunt, quo minus
iplius nobis negocium faceſſant, cumque
ldiis cæſim & punctim huc uſque pugna-
it, jam bellicum arietem incipiunt admo-
re. Ajunt enim, & mordicus tenent, erudi-
m, qui uxorem duxerit, domicilium for-
narum ſuarum conſtituerit, tantum ſuis
meris onus impoſuerit, tot negociis, cu-
que diſtrictum atque diſtractum, aut rem
mesticam, rem familiarem eſſe neglectu-
m, aut deſerturum ſtudia doctrinarum,
actationemque literarum. O magnum præ-
dium in quo merito omnes vires, opeſque
ontineri augureris. Quod genus vitæ non
t inquietum? quod inſtitutum non turbu-
ntum? quæ vivendi via non eſt vepretis
ſenticetis ad ingrediendum impedita? ſive
cum quid ages, ſive cum aliis contrahas.
ſt in ſolitudine delectatio: ſed ita ſi non ſit
iuturna. Nam jucunditates & ſuavitates
mnes, quanto minus ſunt nobis cum aliis
ommunes, tanto illiberaliores eſſe præclare
ucianus arbitratur. Eſt in cogitando & me-
itando voluptas: ſed ineſt etiam angor &
lolor, & ſæpe ipſa mors. Hæc res Empedo-
lem, Pliniumque abſumpſit, dum ille Æt-
næ, hic Veſuvii incendii cauſam & fomitem
alde quidem diligenter, ſed minus pruden-
er explorat. Incredibilis erat in Archimede
cogno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

cognoſcendi ſitis, nec fere quidquam ali
majori cum voluptate perfundebat. Quan
vero ipſi quædam ignorare melius fuiſſe
Non eſſet à populo, cum præ gaudio vix
capiens è balneo nudus in forum accurrere
publice, magnificeque deriſus. Sed hæc le
cula & ridicula. Illud autem in tanto vi
commiſeratione digniſſimum, quod dum
nus Syracuſas ingenii magnitudine confiſ
contra Romanum exercitum propugnat
defendit, ſemetipſum in cogitationes imme
ſus & depreſſus offendit atque evertit. Ita e
aliquid etiam in ſtudiis nimium quo Arch
medes, aliique multi, nimis erudito quoda
mortis genere, ſtulte perierunt.

Eſt igitur literis gnaviter incumbendun
ſed interea alia quoque non negligenda, ſc
endumque illud, non ad opus unum nos e
ſe ſatos, & in hunc mundum divinitus co
locatos. Quod ipſa etiam natura tacita vo
ce declarat, quæ non ſolum animum dedi
nobis ad ſubtiliter cogitandum, & acute
neque tantum nobiles oculorum, auriumqu
ſenſus conceſſit ad munus rationis præſtan
tius obeundum: verum corpus quoque at
tribuit ad laborandum, & manus ignobilem
que ſenſum tangendi, nobis vel cum talp
communem, elargita eſt ad opus aliquando
faciundum. Itaque natura maxime diverſi
uſa rebus eſt, ut quædam concors diſcordia,
velut in concentu, ita in hac univerſitate re-
rum dominaretur, & dolorem, quemadmo-
dum eſt in fabulis, catenis arctiſſime cum vo-
lupta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ptate conſtrinxit. Quod intelligens & ad
njugium transferens Socrates affirmare
ſebat, ſive uxorem quis duceret, ſive cæ-
s permaneret, fore, ut eum vitæ utriuſque
niteret, matrimoniumque caſſibus com-
rabat, quod piſces nondum capti in naſſam
onte influerent, cuperentque irretiri: ca-
vero qui eſſent, ex vinculis & ergaſtulo
expedire, ad priſtinamque libertatem re-
e niterentur. Nec de utroque vitæ inſti-
o aliter ſenſit vir ille ſummus in Romano-
n Republica, qui in concione, quam ad
pulum habuit, dicitur hujuſmodi, ſi re-
e memini, fere verba protuliſſe: Si abſque
ulieribus eſſe poſſemus Quirites, magna
oleſtia careremus. Nunc vero cum ita
natura comparatum, ut nec cum illis ſa-
commode, & ſine illis nullo modo vive-
poſſimus, potius eſt neceſſitati, quam bre-
voluptati conſulendum. Præclara vero ſen-
ntia, & digna viro ſapiente, qui perſpe-
rit, quantum eſſet humanæ tribuendum,
dulgendumque naturæ; Si corpus & mem-
a non haberemus, inter genios, ſi ani-
o deſtitueremur, inter pecudes, (ut in
mandro Mercurius Triſmegiſtus elegan-
r inquit) eſſemus numerandi. Quoniam
ro ſumus ex utroque, ex corpore inquam
ortali animoque divino & immortali, ad-
rabili concinnitate compacti & conglu-
nati: fieri certe nequit, ut ullam bene,
ateque vivendi rationem ineamus, niſi
rique conſulamus. Id autem hoc pa-
cto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ẽto conſequemur, ſi nec ad nimis ſordid
humilia nos demittamus & abjiciamus ipſ,
nec etiam animo concipiamus altiora &
ſtris viribus graviora: ne nobis idem, qu
Icaro dicitur accidiſſe, contingat, quem S
neſius ait, cum terram contemneret, cœlu
que ſitienter appeteret, brevi poſt in ma
delapſum non ſolum cœlo excidiſſe, ſed
terram quidem, cum maxime cuperet, ten
potuiſſe, in marique periiſſe. Non igitur
nis tantum nos debere diſciplinis, & reru
obſcuriſſimarum perveſtigationi ſtudere,
etiam ab inferioribus muneribus, quibus ca
re non poteſt hæc vita communis, à conj
gio, curiſque domeſticis minime abſtine
debemus, præſertim, cum illæ ipſæ cura
quod eſt ante demonſtratum, nos à majoru
contemplatione rerum non abducant.

Nam ſi agricola in agris, in vineis, in ho
tis non incommode ſimul exercetur: & ſi
arte muſica peritus, cujus oculi in notas d
pictas intuentes libro quaſi ſunt affixi, & c
nere viva voce, & digitis chordas perceller
& pedibus laborare poteſt ut concentum al
quanto efficiat pleniorem, quod in organ
muſico fieri cernimus, neque tamen tot r
bus ſimul intentus, & tam varie diſtentus i
aliqua parte peccat: an idem præſtare no
poterit homo in literis probe & præclare ve
ſatus, ut in res paululum diverſas lumen ani
mi, ingeniique diffundat? Certe quanto ma
jores in curriculis ſtudiorum fecerit progreſ
ſus, tanto diligentius omnem operam adhi
bebit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ibit, & quidem majori cum fructu, ut opes, ꝗuas poſſidet, induſtria & parſimonia potius ageantur, quam ſocordia & luxuria, quæ ſo- eſſe ſumptuoſa, dilabantur. Quam ad rem m prudentia ſolum ex literarum ſcientia rtim nata, partim etiam confirmata illi per- ultum, ſed non parum conjugium etiam ſum poterit commodare. Nam in matri- onio patrimonium non modo non diſſipa- , ſed quoque amplificari ſolet à parentibus, i ad complectendam illam paucis conten- m frugalitatem liberorum, quibus pluri- um ſtudent comparere & relinquere, cha- ate incitantur. Quod ſi igitur domeſticæ ræ in quas maritis eſt incumbendum, eſ- nt longe maximæ atque graviſſimæ: tamen tum magnitudinem poſteritatis amor alle- ret, & ea etiam de cauſa videri minores, viore ſque deberent, quod cælibes, iis om- ino qui vacant, vel certe minus efficiuntur, ulto majoribus, acerbioribuſque curis per- pe crucientur: qui, ſi libidinis, laceræque nſcientiæ furiis, ut fieri demonſtravimus, xagitantur, nec divinum numen ardenter vocare, nec è tenebris & ſqualore ſe in lu- em, ſplendoremque vindicare, nec quic- uam præclarum, & amplum, & magnificum ogitare poſſunt. Etſi autem non nego, ma- torum nonnullos reperiri, literis quidem los tinctos, & non indoctos, ſed tamen ad ei familiaris prudenter adminiſtrandæ ra- onem ineptos: quis tamen non animadver- t, vitium & culpam non in ipſo vitæ genere

ineſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ineſſe, ſed hærere in animis hominum? &
aut nimia doctrinæ ſuavitate capti, & ut c
chleæ in teſtas, ſic illi in bibliothecas abdit
quaſi compacti, aliarum rerum curam, co
tationemque non ſuſcipiunt, aut ita ingen
ſunt molliculis atque delicatis, ut ſtudioru
labore non maximo ſtatim fracti & debilit
ocio ſe dedant & quieti, reliqua omnia n
gligant.

Verum quid mihi cum ocioſo? quid
jam cum eo, qui ſumme cum ſit eruditu
non norit tamen doctrinam, tanto labo
comparatam ad aliquam in civili vita utilit
tem, uſumque transferre? Et quid (malum
mihi cum aliquo Democrito? qui ſibi oculo
effodi patiatur, ut ſemper dies, noctesqu
meditetur, ſocietati autem hominum M
lanthropi Timonis exemplo bellum indica
ut cum ipſa natura quodammodo pugnare
& digladiari videatur. Quanto hoc inſignio
omnique laude dignior videri debet Ariſtip
pus? ut unum ex omnibus ob oculos vobi
ſtatuam, qui cum philoſophus eſſet profeſ
ſione, ſingularem humanitatem excellent
cum eruditione conjunxerat, ut in eo null
morum durities, aſperitaſque cerneretur. I
gitur non ſolum in ſuorum civium animo
convictus ſuavitate, gratiaque influebat, ſed
etiam ad maximorum regum benevolentiam
ſibi viam muniebat. Voluptates non abhor-
rebat, ſed boni conſulebat oblatas: eaſdem-
que forte ſibi denegatas magis contemnebat,
quam ſitienter appetebat, ſemper loco, tem-
porique

prique obtemperans. Ad ſenſum etiam in-
niumque ſingulorum ita ſe aggregabat, ut
ſte Laertio aliquando in convivio indutus
erſica veſte ſaltaret, (quamvis id iis tempo-
ous plane indignum gravitate viri ſapientis
beretur:) & chorea finita cum ornatum
oticum exuiſſet, nihil de philoſophi per-
na diceret eſſe detractum. Hunc igitur do-
iſſimum, eruditiſſimumque hominem, qui
eroſque ſapientes in convictu, lenitate & ur-
nitate ſuperavit, mihi vir literatus imite-
r. Non domi ſemper libro affixus ſedeat,
ominum conſpectum non ſubterfugiat,
erſuaviſſimumque habeat omnem erudi-
m, exquiſitamque doctrinam, non ad in-
enii luſum, verum ad uſum aliquem in vita
ommuni atque civili accommodatam eſſe
oortere. Deinde, cum ſe intelligat in hanc
cem eſſe divinitus excitatum, non ad ſoli-
idinem, quam ipſæ beluæ fugiant, ſed ad
ocietatem colendam, nihil humani, ut inquit
le, à ſe putet alienum, & uxorem domum
ucat ingenuam, & à natura liberaliter infor-
atam, è qua Dei cultores, & cives Reipu-
licæ defenſoreſque procreentur. Dixi.

AVGV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

AVGVSTI

CÆSARI

ORATIO AD MARITOS,

Ex Dionis Caſſii Nicæi libro LVI, interpr Gulielmo Xylandro Auguſtano.

ETSI, reſpectu tantæ hujus ur molis perpauci, longeque ali qui officium ſuum detrectan pauciores eſtis; tamen propt hoc ipſum ego vos eo mag laudo, ac gratias majores habeo quod a dientes dicto fuiſtis, & patriam civibus in pletis. Qui n. veſtro more vivunt, mult posteritati Romanos relinquent. Ita ab in tio cum Romanorum eſſet perquam exigui numerus, nuptiis ſtudentes, liberoſque pro creantes, non virtute modo, ſed multitudin etiam hominum omnes mortales ſuperav mus. Quorum memores nos mortalitaten naturæ convenit perpetua ſtirpis ſucceſſion quaſi facem aliis ſubinde aliis porrigentibu compenſare, ut qua ſola re à divina felicitat abſumus, eam perennitatem mutuo invicem nobis tradamus. Quam potiſſimum ob cau ſam primus iſte ac maximus, qui nos condi dit

e, Deus, humanum genus in duas partes
em ſecuiſſet, ac maſculam unam, alteram
nliebrem feciſſet, amorem eis ac neceſſita-
m coitus inter ſe indidit, eamque fœcun-
em eſſe voluit, ut ex his, qui alii ex aliis na-
erentur, humanum quoque aliquo modo
ſnpiternum exſiſteret genus. Quin ipſo-
n quoque Deûm viri quidam, aliæ mulie-
eſſe, genuiſſeque alii alios traduntur, a-
o etiam iis nihil harum rerum indigis nu-
æ & procreatio liberûm pulchra viſa ſunt.
Proinde recte vos Deos imitati, ac paren-
m veſtrorum exempla ſecuti eſtis, ut quo-
odo vos ii progenerarunt, ita vos aliam ſo-
lem ſufficiatis: utque iſtos majores veſtros
citis ac vocatis, ita alii vobis idem nomen
buant: ut quæ res illi vobis cum gloria præ-
ere tradiderunt, ad alios vos tranſmittatis:
æ bona ii parta vobis reliquerunt, vos ea-
m aliis ex vobis ortis tranſmittatis.
Quid enim cauſæ eſt, cur non optima res
uxor pudica, domus cuſtos, adminiſtra-
xque, liberorum nutrix, quæ & ſanum ex-
larare, & ægrum curare, lætis utenti rebus
cia eſſe, adverſas conſolari poſſit, juventu-
nimiam animi naturam coërcere, effœtam
nectæ auſteritatem temperare? Non ſit
ave ex utriſque natum infantem alere ac
ucare, imaginem corporis, animique ſui,
in eo adoleſcente alter tute naſcaris? non
atiſſimum vita abeuntem proprium ac ex
ipſo editum relinquere, qui in facultates ac
rpem tuam ſuccedat, ac naturæ humanæ
ratione

ratione diſſolutum, ejus ſucceſſione vive neque quod in bello ſit, inter alienos verri, ac protinus ſemel perire? Hæc commo privatim eos ſequuntur, qui nuptiis & libe ſtudent. At vero Reipublicæ, cujus cauſa jam contra animi noſtri ſententiam multa n bis ſunt facienda, qui non ſit & utile, & nec ſarium (ſiquidem urbes & populi durabunt, vos aliis imperabitis:) multitudinem eſſe h minum, quæ pacis tempore terram colat, qu navigationes exerceat, quæ artes & ope tractet: quæ in bello promptior generis ſ cauſa ſit ad res tuendas, ex qua in amiſſoru locum alii poſſint ſubſtitui?

Vos itaque ego ô viri (ſoli enim vos ho nomen meremini;) atque ô patres (hæc enir vobis merito communis eſt mecum appella tio:) hac de cauſa & amo, & laudo, præmiis que quæ conſtitui, vos orno, ac præterea alii honoribus etiam, magiſtratibuſque decora bo, ut & vos magnos inde fructus percipia tis, & non minora veſtris bona liberis relin quatis. Nunc vero ad reliquos deſcendam, qu ut omnia veſtris factis diſſimilia egêre, ita diverſa quoque omnia habebunt, ut non verbis modo, ſed ex re ipſa magis adhuc intelligatis, quanto iis vos præſtetis.

AVGV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

AVGVSTI CÆSARIS

ORATIO AD CÆLIBES,

ndidem deprompta, eodem Xylandro interprete.

MIro modo veſtrûm cauſa affectus ſum ô vos, quos neſcio quo nomine compellem: virorumne? at virile nihil exhibetis: civium? :quantum in vobis ejus ſitum eſt, civitas erit: Romanorum? atqui hoc nomen deruere intenditis. Quicunque vero tandem tis,aut quocunque nomine vos fertis, inuſita inquam res mihi accidit. Solitus enim hil non ſemper agere,quo magnam veſtrûm ficerem multitudinem, nunc ad vos verba cturus, ægre fero tantam eſſe veſtrûm coam: maluiſſemque tantum eſſe eorum nuerum, quos jam ſum allocutus,vos autem it cum iſtis fuiſſe, aut omnino mihi non vis: qui nulla neque Deûm providentiæ, neie majorum curæ veſtrorum habita ratio: omne veſtrum genus abolere,ac vere mor- obnoxium efficere, omne autem nomen omanum perdere, ac finem ei imponere in imos veſtros induxiſtis. Quod enim geris humani ſemen relinquetur, ſi factum ſtrum omnes alii populi imitentur? cujus m initium apud vos ſit, jure univerſalis teritus culpam ſuſtinebitis. Quod ſi ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

mo exemplum veſtrum ſequetur, optimo-
re hanc ipſam ob cauſam odio omnibus er-,
cum ea negligatis, quæ nemo alius: & eas-
ges feratis, ea ſtudia introducatis, quæ i-
mitari velint univerſi, in perniciem incida-
ſin odio habeant, vos damnent.

Neque enim quia non omnes homines
trocinia, aut ſacrilegia, aliave flagitia p-
petrant, ideo his deprehenſis parcitur: qu-
imo pœnam luere coguntur ob hoc ipſu-
quod ſoli aut cum paucis ea egerint, quæ
mo alius. Quanquam ſi qui maxima om-
flagitia enumeret, nec ſingula quidem,
univerſa cum eo, quod nunc tractatis, co-
ponat, tamen ea omnia magnitudinem v-
ſtri non adæquent. Nam & homicidium e-
quod facitis, qui eos ne gignitis quider-
quos naſci ex vobis conveniebat: impie-
tis vos obligatis, qui nomina ac hono-
majorum ceſſare cogitis: ſacrilegium co-
mittitis, qui genera veſtra à diis immor-
libus monſtrata aboletis: maximumque d-
nariorum iis ſacrorum humanam natura-
peſſundatis, eoque templa eorum, arasq-
evertitis: quinetiam civitatem diſſolviti-
legibus non obtemperantes: proditis p-
triam veſtram ſterilem eam atque infœcu-
dam reddentes: imo vero funditus eam d-
molimini, dum habitatoribus eam orb-
tis. Neque enim civitas domibus, portic-
bus, aut foris hominum inanibus, ſed vi-
conſtat.

Conſiderate vero, an non ſummam ira-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ıre Romulus auctor noſter concepturus
t, ſi ſuos natales cum veſtro inſtituto con-
:rat, qui ne ex legitimis quidem nuptiis
rolem generare vultis? Quid eos, qui cum
ɔ fuerunt, Romanos, ſi expendant ſe alie-
as virgines rapuiſſe, vos ne veſtras quidem
mare? ſe bello prolem quæſiviſſe, vos ne ex
vibus velle? Quid Curtium, qui mortem
ertulit, ne nuptis ſui ſpoliarentur? Quid
Ierſiliam, quæ filiam ſuam ſecuta nuptiales
obis ritus oſtendit? Enimvero patres no-
ri & bellum contra Sabinos pro nuptiis
eſſerunt, & pacem compoſuerunt, ipſis e-
s mulieribus ac natis in gratiam invicem
ponentibus, jureque jurando, & fœderi-
us eas ſtabiliverunt: vos hæc omnia con-
ınditis: quamobrem? ut ſcilicet cælibes ſi-
s, exemplo Veſtalium virginum? Ergo ſi
ıdicitiam non ſervaveritis, itidem, ut illæ
ıpplicio afficiendi? Atque ſatis comper-
ım habeo, acerbum vobis meum, aſperum-
ue ſermonem videri: ſed primum cogitan-
um vobis eſt à medicis quoque permultos,
uando aliter nequeant, urendo ſanari: de-
ıde me non libenter hanc ad vos orationem
abere, qui idipſum quoque crimen vobis
bjiciam, quod in hæc verba me provexe-
tis. Quod ſi verba mea moleſta ſunt vobis,
olite ea agere, ob quæ neceſſario male ſit
obis audiendum: ſi enim vos mea dicta
ıordent, quanto magis me, & reliquos Ro-
ıanos veſtra facta? Ergo ſi vere ea vos læ-
unt, pœnitentiam agite, ut laudandos vos,

 & gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

& gratias agendas habeam, quem natu
haud quaquam difficili præditum, omni,
quæ bonum legum latorem decebant, cc
ſtituiſſe ipſi quoque noſtis. Et quidem neq
ante me cuiquam permiſſum erat conjugiu
ac ſobolem negligere, cum initio ſub prima
Reipublicæ conſtitutionem de ea re di
genter legibus cautum, multaque inde
eadem ſenatus populuſque ſtatuerit, qu
recenſere ſupervacaneum eſſet. Ego aute
mulctam non obedientibus adauxi, ut ej
metu in officio continerentur, præmia au
tem obtemperantibus tot ac tanta, quan
nulli virtuti præterea eſſent propoſita, co
ſtitui, ut ſi nihil aliud, ea ſaltem ad conju
gia, & liberorum procreationem vos excit
rent. Vos autem neque præmia appetentes
neque pœnam timentes, omnibus his ſpre
tis, ac quaſi in nulla viveretis civitate, co
culcatis expeditam iſtam, ac liberam vitam
extra matrimonium & ſine ſobole prætuli
ſe vos dicitis, cum interim latronibus ac im
maniſſimis beluis nihilo præſtetis: neque e
nim adeo ſolitudo vos vivendi capit ut abſ
que mulieribus degatis, ac non quilibet ve
ſtrum menſæ ac lecti ſociam habeat, ſed li
centiam libidini ac laſciviç veſtræ exercendę
quæritis. At ego teneras adhuc puellas & vi
ris immaturas ut ambiretis vobis permiſi, u
cum ſponſorum propediem nuptias celebra-
turorum nomen ferretis, eo magis rem fami-
liarem curaretis: Libertinarum quoque ma-
trimonia iis, qui patritii non eſſent, con-
ceſſi,

eſſi, ut ſi quem eò amor aut conſuetudo im-
elleret, lege id facere poſſet. Neque feſtina-
e vos quicquam coëgi, primum triennio, de-
ide biennio ad parandam rem dato. Atqui
eque minando, neque hortando, neque diſ-
erendo, neque orando quicquam profeci.
pſi videtis, quam multo plures maritis vos
tis, cum debueritis totidem, imo vero mul-
plices veſtrum jam liberos nobis dediſſe.
Qua enim alia ratione genera conſtabunt?
ua reſpublica conſervabitur, neque uxo-
es ducentibus vobis, neque prolem crean-
bus: niſi forte expectatis, dum, quod in
ibulis fertur, ex terra aliqui exſiſtant, qui
es veſtras, publicamque excipiant. Nefas
ero ſit, vos noſtro genere ac nomine Ro-
nano exſtincto alienigenis hominibus,
Græcis Barbariſve urbem tradere. At in hoc
otiſſimum mancipia libertate donabimus,
t quam plurimi ex iis cives fiant, ſociis ci-
itatem communicabimus, ut ea frequen-
or ſit: vos autem ipſi à prima origine Ro-
nani, Quintos, Valerios, Julios enumeran-
es, cum vobis ſimul & gentes, & nomina
bolere in animo habetis? Verecundia pro-
ecto moveor, quod hæc mihi dicenda ſunt,
uæ vos facitis. Eapropter inſaniæ modum
onite, ac jam nunc reputate demum fieri
ullo modo poſſe, ut cum multi identidem
norbis ac bellis abſumantur, ſalva urbs eſ-
e queat, niſi multitudo ejus ſubinde aliis
atis expleatur. Ac ne quis putet ignorare
ne, eſſe quædam etiam in matrimonio &

 libero-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

liberorum procreatione difficilia ac mo-
ſta: ſed hoc cogitate, cum nullum bonu
habeamus, cui non ſit aliquid acerbi admi
tum, tum plurimis & optimis bonis agna
eſſe plurima etiam ac maxima triſtia: quæ
declinare velitis, ne bona quidem appete
da vobis erunt, quando ad virtutem ac v
luptatem nullam ſynceram perveniri p
teſt, niſi in ea paranda, obtinenda, ac ſerva
da labor impendatur. Quæ ſingula proli
referre quorſum attinet? Quam ſi in co
jugio etiam & ſuſcipienda prole quæda
ſunt moleſta, meliora cum iis conferte p
tius, eaque plura & magis neceſſaria inv
nietis: quippe præter ea commoda, quæ r
iſta ſuapte natura ſecum fert, ipſa etiam l
gibus propoſita præmia, quorum vel exigu
pars ad mortem ſubeundam aliquos pell
cit, utique ad parendum mihi omnes addu
cere debent. Turpe enim profecto ſit, e
rum cauſa propter quæ alii ſuam vitam co
cedunt, vos nolle mulieres ducere ac libe
ros alere.

De his ego vobiſcum ô cives (jam enir
vos perſuaſos velle civium nomen retinere
ac virorum, patrumque cognomen accipe
re confido:) ita expoſtulandum duxi: illi
benter quidem, ſed neceſſario, neque ut ini
micus, nec qui odio vos, ſed qui amore pro
ſequerer, cuperemque veſtrûm ſimiles mul
tos acquirere, ut penates legitimos habi
tantes, domoſque plenas progeniei haben-
tes, cum conjugibus, liberiſque ad Deos ac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

damus : æquatiſque inter nos iis, quæ in
blicum conferuntur, ac qui inde fructus
rcipiuntur, converſemur.

Quomodo enim ego præeſſe vobis recte
ſſim, ſi ſemper diminutionem de vobis
iquam fieri patiar ? quomodo pater ve-
r jure dicar, cum vos nullam prolem e-
icetis ? Quare ſi vere me diligitis, ac no-
en mihi patris non adulationis, ſed hono-
gratia dediſtis, date operam, ut mariti
tresque fiatis, quo & ipſi participes ejus
ddamini, & ego merito id geram.

MATTHÆI BOSSI
VERONENSIS
CANONIC
REGVLARIS,

Ne fœminea ornamenta Bononienſibus reſtituatur, ad Beſſarionem Cardinalem atque Legatum cohortatio.

PVDICITIAM, quam omnes matronarum decus & ornamentum affirmare non dubitant, quam plurimi curru vectam triumphantem fingunt, & proprium in honeſtate ſibi domicilium finxiſſe neminem latet, niſi qui aut extrema dementia, aut ſuo vitio aliter ſentire nitatur, non ſecus ac vile mancipium & laſciviæ voluptatisque pediſſequam ſæpe numero dejici & propria ſede detrudi ſine cruciatu intueri non poſſum. Ita enim perperam modo quidem cum illa agitur, ut ad te clamare nequeam juſtiſſime ac clementiſſime præſul. Ad quam quidem rem agendam cum plura, tum vero libellus nuper ad tuam dominationem miſſus, qui ut fœminis cultus petulantior reſtituatur, cauſam agit, & ſi noluerim, me impellere potuiſſe videntur, præſertim quo plurimum lætor cum apud te & prudentiſſimum legis latorem, & æquiſſimum

ıum judicem hæc cauſa verſetur: cujus di-
nitas in excelſo adeo & illuſtri loco divini-
ıs poſita ſit, ut poſſis, & velis honeſtati co-
ɔnam imponere. Ait ſuperfluas veſtes, ni-
ıios ac luxurioſos comptus fœminis non
dimendos. Vbi hæc lex ſancita eſt? apud
:hriſtianos, an apud Sardenapalos & peni-
ıs Chriſtianæ religionis ignaros? Id namque
uantum ſit abſurdum & ab omni prorſus
eritate disjunctum, curavi præſenti defen-
one docere, quam tuo ampliſſimo nomini
eſtinavi non propterea, quod ea, quæ in
onfutatione adduximus, te fugere exiſti-
ıarem venerandum caput, & micans ſapi-
ntiæ fulgor, verum ut pro tenuitate mea
ıonerem cives complures, maxime quibus
ıcunda eſt & ſuavis illecebra, & oneroſa
ınt præcepta juſtitiæ, ne lenocinio verbo-
um falſi agantur in præceps: & tuo non ob-
emperantes edicto æternæ mortis in ſe mu-
ronem convertant. Me etiam plurimum Ti-
ıothei noſtri commovit gratia clariſſimi &
eligioſiſſimi viri, qui te propitio ſua indu-
tria, ſuis clamorib. ſuaque infatigabili in o-
nnes pietate non mediocriter in hac digniſ-
ima conſtitutione ſudavit. Debeo enim
uantum ſitum eſt in me & illius integerri-
ni patris & præceptoris mei præſtantiſſimi
onſtanter tueri doctrinam, quam non de
antali fonte, ſed de æterno Euangelio u-
berrime hauſit, quod aggrediar oratione
ɔaulo faciliore, atque humiliore fortaſſe,
μuam tibi eruditiſſimo, cum noſtris, tum gra-

tiis tuis diſciplinis ac literis, & togatæ ci
tatis dignitati fortaſſe conveniat, ac pla
charitate atque conſilio, ut matronas ipſa
honeſtasque puellas, quarum & agitur re
clarus & pervius ſermo commodius inſt
tuat, atque permoveat. Tecum igitur no
longioribus agens mea ad rem ipſam feſt
nabit oratio, meuſque in illam veluti in ho
ſtem mucro pro pudicitia & honeſtate ſtrin
getur.

EDidit libellum quiſquis eſt ille, qu
quanto magis voluptuoſam illam Ari
ſtippeam, quam Chriſtianam ſapiat philo
ſophiam ex eo facile quiſque percipere po
teſt, quod operi ob turpitudinem nome
non cuderit, verum ingenuam matronam
Nicoloſam Sanutam loquentem adduxerit,
omnia muliebri querimonia replentem, cu
neſcio, gratiamne an injuriam fecerit, cum
nobiliſſima fœmina magis, ut intelligo, præ
ſe ferre videatur pudicitiam, honeſtatem,
frugalitatem, antiquos mores, atque animi
conſtantiam, quam laſciviam, & immode-
ratum ornamentorum affectum, ac Plauti-
nam illam Alcumenam ſecuta, nunquam
eam ſibi dotem eſſe duxerit, quæ dos dicitur,
ſed venuſtatem, ſedatum in procreanda ſo-
bole cupidinem, Dei Maximi metum, &
ſuo ſoli ornatam ac morigeram & eſſe & vi-
deri viro, non igitur cum illa, ſed mihi te-
cum loquendum eſt auctor inſignis. Nam,
tuum licet ſuppreſſeris nomen, teneo te ta-
men,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ıen, agnoſco, ſcio. At ne livore, vel odio, ıuod à nobis omnino ſemper alienum eſſe ecrevi, potius quam juſtitiæ Zelo videar in ſurgere, & magis congrediendi rabiem ıam medendi voluntatem lector poſſit in-erpretari, ſtatui illud ſilentio præterire & ſque intactum relinquere. Mihi tu igitur nosce ſi honeſte & chriſtianiſſime tua ſcri-ta indigna quidem audeo carpere & repu-ianda teſtari, tibi ipſi imputato hanc no-am non mihi, quia ita effeciſti, ut irre-gioſam & indecoram mihi videar impri-ıere: mutus ſi cedam. Alis pernicibus tua ıcula adverſus Timotheum, qui nobis hæc conſtanter & diſcrete ante latam legem e honeſtate mulierum diſſeruit, & ſta-ıit, qui immiſſa non intelligit? Si ergo di-inæ & humanæ leges poſcunt. Si apud ma-ores noſtros legimus ſemper eſſe conſer-atum, præceptores non ſecus, ac parentes obis charos eſſe debere, ea ratione quod à enitoribus eſſe, à vitæ noſtræ inſtitutori-us bene beateque eſſe conſequeremur. Si lenique, quod pluris eſt, religioſi & boni viri ſt officium, nihil quod ſit contra juſtitiam ronte occultare, ſed propter eam, ſi opor-uerit etiam ultima ſupplicia æquo animo olerare, quantum ego illius viri abſentis, ıui nedum vitam inſtituit, verum etiam me Chriſto regeneravit, partes in hac juſtiſſima auſa ſuſcipere debeo, ſi ſapis, velim exiſti-ınes, cœleſtem doctrinam cum omnes ad-ınirentur, ſolus putaveris poſſe te evacuare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Non recepiſti verba prudentiæ, nec euang
lica illa apud te valuit auctoritas? qui vos a
dit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſperni
magis vero contra ſplendidam lucem ten
bras offudiſti & albam puducitiam coinqu
naſti. Petis ut ad rem ipſam jam properem
novam legem abrogari.

Matronis, pompas argumentaris jur
meritoque deberi, quod eas maxime leg
bus apud Romanos ſint aſſecutæ. Non ne
gabo legem Oppiam, olim ornamenta ve
tantem, ut ais abrogatam fuiſſe. Sed qu
conſilio, qua ratione, qua prudentia, id a
ctum ſit, maluiſſem abs te latius intelligere
Ita enim locutus es, ac ignores eas, ut mo
ris illis eſt poſt multos clamores, poſt mul
ta jurgia fœminea quadam rabie & inſanc
furore ſuccenſas Brutorum domum, qui le-
gis abrogationem impedirent, obſediſſe, do-
nec lex aboleretur, ac nullum pene Brutis
auxilium fuiſſe quia non perciperent Ro-
mani lubricum ſemper, & inſatiabile mu-
lierum ſtudium. Quæ licentioſa petulantia
quam indecens vel obſcœna jam fuerit, cla-
riſſimus quidem auctor eſt Valerius Maxi-
mus, qui probe id demonſtravit, cum de il-
la agens, luxuriam ac libidinem appellavit,
Si animi, inquit, muliebris apparatus in-
tueri potuiſſent, quibus quotidie aliquid
novitatis ſumptuoſius adjectum eſt, in ipſo
luxuriæ introitu obſtitiſſent. Alia nunc ha-
benda eſt ratio, aliud conſilium, alia lex.
Tum virorum tanta fuit pariter & mulie-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

m continentia & pudicitiæ amor, ut illis
rva quidem ſuſpitione ea concedi potue-
nt, quæ noſtris ſi concederentur, ne dixe-
n ſuſpicione, ſed ſpurciſſimo ac nefando
cinore minime fortaſſe carerent. Vbi nunc
ucretia illius ætatis incomparabile pudi-
tiæ decus & mulierum gloria, quæ in ſe
hil vita dignum eſſe putavit pudicitia a-
iiſſa. Vbi Bilia, quæ Duelium virum habuit,
i primus Romæ navali prælio triumphum
eſſit? Is jam ſenio confectus; cum ei halitum
etidum quiſpiam exprobraſſet, domum re-
rſus, eam, cur ori medicamentum non ad-
buiſſet percunctatus eſt. At illa, feciſſem,
quit, niſi putaſſem viris omnibus olere ſic
nimam. Vbi Claudia virgo veſtalis? Vbi
enelope & Valeria Meſſalarum ſoror? Cu-
runt præterea, ne hujuſmodi ornamen-
s, quæ profecto nihil æque, ac luxuriam
rætendunt, virginitatis ac pudicitiæ ſplen-
or periclitaretur, ut vino nullo pacto eſſet
tendum, inſtitutumque ut cognatis oſcu-
im ferrent, reprehendendi cauſa, ut odor
dicium faceret, ſi bibiſſent. Bibere autem
litas quadam oratione ſua facit Cato Lou-
am, paſſum, murrinam, & quæ id genus
piunt potu dulcia, addens mulctatas quo-
ue à judice: ſevere non minus ſi vinum,
uod temetum priſca lingua vocarunt, bi-
iſſent, quam ſi probrum & adulterium ad-
iſiſſent. Si autem viros quærimus: Vbi
unc Sulpitius Gedelius, qui uxorem, quæ
perto capite proceſſerat in publicum, re-
pudia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

pudiavit arbitratus illi, niſi ut ſoli viro plac ret, curæ haud eſſe debere? Vbi P. Dempr nius Sophus, qui pari ratione conjugem l dos ſpectare auſam haud quaquam ampli tenendam putavit? Vbi ille Metellus, omn um ſeveriſſimus, qui vinum cum libaſſe ir tellexiſſet uxorem clava perimere non d bitavit? Quid dicam de illius civitatis glori victoriis, triumphis, fortunis, magnis rebu terra, mari, pace, bello præclariſſime geſti quæ tot ac tantæ fuere, ut ne dixerim Bonc niam, verum nec alteram quidem orbis pa tem illi merito poſſis comparare. Quid d imperii latitudine cum præclariſſimus Poët de Cæſare ejus dominatore cecinerit.

Imperium Oceano, famam qui terminet a
ſtris?

Quid de urbis amplitudine? Operum magnificentia? Templorum ingenti mole? cum ut idem ait Poëta:

Verum hæc tantum alias inter caput extulit
urbes,
Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Et nos illi Bononiam quondam ejus coloniam comparabimus? Hiſdem mulieres noſtras ornamentis decorabimus? Inſurgent quippe illarum matronarum catervæ, & virginum chori. Inſurgent divini Scipiones. Inſurget cenſorius ille Cato, totus denique Senatus inſurget, & omnium magiſtratuum ordo, inſurget curia, inſurgent mœnia, atque aurea tecta. Voces contra te dabunt, jus petent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

nt, & denuo omnia in te converſa horrida
ce clamabunt, quid tibi nobiſcum teme-
ria? Quid te jactas incaſſum, ô Bononia
ſtra? Porro Romanam illam rempubl.
nta gloria, tot honoribus, tot ditatam
opheis, quæ quidem ſpectaculum, & in-
ditum univerſo orbi miraculum præbuit,
a tamen honeſtiſſime matronis indulſiſſe
pientes, meo arbitratu non temere judica-
nt, ſi meminerint maxime apud Lacæde-
onios Lycurgi viri quidem omnium judicio
ope divini legibus ſancitum, ne ullo pacto
ri, & argenti uſus haberetur, quæ omnium
tiorum ſentinam conſtantiſſime aſſevera-
t. Nec quiſquam plures, quam ſingulas
ſtes ſingulis annis portaret impune, & om-
um juxta tamen, ut arbitror, eorum æta-
m unus & idem eſſet corporis cultus. Quas
idem leges uſque adeo ad bene beateque
vendum conducere cenſuit, ut eas quo
uturnæ forent ab Apolline Delphico etiam
ſimulaverit accepiſſe, & civitatem jureju-
ndo arraverit, ne ex eis unquam quid de-
erent aut immutarent, donec iterum ad
pollinem reverteretur, quem conſulturus
meare. Mirabile dictu. Profectus eſt Cre-
m, ubi ſe ſponte perpetuo exulem fecit, &
enuo moriens ſupremo ſpiritu oſſa ſua pro-
ci juſſit in mare, ne his forte Lacædemoni-
m aliquando relatis putarent ſe cives jura-
ento ſolutos. Nec aliter ſenſiſſe Pythago-
m legimus, qui à Bruto in Italiam adve-
us eſt, quo tempore reges exacti fuere.
Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Nam cum Crotonem laſciviis vacare aud
ſet, eo ſtatim properaſſe ferunt, ubi tanta
fiduitate concionari non ceſſavit ad pop
lum, tot rationibus ſuadere, in auro & pu
pura regnare luxuriam, & in ſerico fome
tum habere libidinem, ſic apprime matron
rum ornamenta docens honeſtatem eſſe,
omnium ſtudia ad ſummam pudicitiam co
verterit, & ad extremum clariſſimæ fœmin
promptis, & excitatis animis omnes aure
veſtes, cæteraque ornamenta laſciva, quaſi i
ritamenta luxuriæ abdicaverint, quæ omn
in Junonis phanum deportata, Deæ optim
fide conſecrarunt. Extant ne modo cauſæ
ut interrogas, cur noſtris matronis ornamen
ta vetentur? Extant profecto. Extant, Nan
ſi Romanis mulieribus, ſi Lacædemoniis,
Crotonienſibus, ut oſtenſum veriſſime eſt
pulchra, & in maximo precio ſemper pudi
citia fuit, & illius conſervandæ omnium un
& ſumma voluntas, quo vultu, quo temera-
rio auſu noſtræ, quæ Chriſtianum nomen
portant, quæ in ſacro baptiſmatis fonte ju-
rarunt, ſe diabolo, & pompis ejus nunquam
obtemperaturas, luxuriæ faces & ignita dia-
boli tela requirent? Pudet quidem, ſed di-
cam tamen. Mentiuntur illæ, ut vetera-
nus & expertus Hieronymus ait, quæ glo-
riantur ſe caſtitatem ſervare, & in veſtibus
lubricitatem oſtendunt. Nimis eſt demens &
fatuus, qui materiam præparans igni, non
vult ut ardeat. Hujus ſiquidem turpitudi-
nis impatiens divinus ſenex ad Euſtochium

vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

rginem ſcribens, in hæc verba prorumpit: nperfectiſſimus mulierum affectus, ſemper veſtibus, ſemper in auro, lapidibus & namentis extrinſecus gloriam ponunt. Non fficit eis libido innata naturæ, ſed occaonem quærunt explendæ libidinis, affeant proculdubio, ut oculi virorum aurum ontemplantes & gemmas, tandem figanır in faciem, ut oculorum ſuorum nutibus cilius incitent ad libidinoſum incendium. Quid meretrix communis gloriaris in marıritis, & gemmis? Quid ad te attinet arentum & aurum? Quid exaltaris in pulıritudine panni? Quid in te laudandum? Quid in te admirandum puerorum ſpectaulum? Nonne & ſi laudetur gemmarum ut metallorum præcioſitas, quam tibi naıra tradidit, ſemper tamen cognoſceris ciis, fœnum, & ſtercus immundum ex imaundo productum ſemine? Quod ſequiur, ex mirifica tua officina eſt, perinde ac nodo non parum incommodum, ita maxinum commodum affuturum, ſi priſtini culus reſtituatur arbitrium. Sic ais inter conuges non erit diſſenſio, non jurgia, non naledicta. Si uxores non elevabuntur in naritos, non clamitabunt, ut ſeſe viros inelligant, ut uxorum inſignia majoris æſtinent.

Ridiculum eſt ſane, ac mentis non bene onſciæ ferventes continue febres, quam remiſſiores & alternatim cum requie ſurrecentes magis optare. Ex his enim incolumita-

mitatem quamprimum ſperare ſolemus. E illis ſi quando ſubſequitur vita, præter ſpe evenit. Quis enim tam rerum expers, & mu liebris naturæ inſcius, qui aut experiment aut literis, aut trito rumore neſciat muli brem appetitum pertinacem fuiſſe ſempe & inſatiabilem, cui morbo nullo pacto, ni per Leges mederi poſſis? Si enim legibus a ſtrictæ erunt, eſto ſe arment in viros, omne ſuarum virium conatus effundant, latrent crinem & ora unguibus lacerent, pugnis ſ feriant; & poſtquam defeſſæ quieverint, ite rum atque iterum rabido ſpiritu arma capeſ ſant, tandem (mihi crede) velint nolint ali quando quieſcent. Nullus dolor eſt, quem longinquitas temporis non minuat ac mol liat. Si vero vos viri earum genio viventes, quod maximæ turpitudinis non erit immune, legem abolere curaveritis, & abolita fuerit, vos uxorum perpetuo viliſſima exiſtimate mancipia. Vos ego oro, veſtram obteſtor fidem, dicite quæſo. Quot anteactis temporibus noctes duxiſtis inſomnes, quot querelas, quot ſuſurramenta veſtræ perpeſſæ ſunt aures? Illa, inquiunt, ornatior procedit in forum, hæc in angiportu ſedens gemmas geſtabat in fronte. Alia longiorem pedibus trahit tunicam. Nonnullis in ſanctorum baſilica nudius tertius armilla & torques collum ornabat, nec ulli deerant arte laboratæ veſtes, & aurum in fila minutiſſima tremens. Sed ego heu miſera, incedo humili veſte, & ſqualido crine. Tibi parcat Deus mi vir. Neſcio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tibi unquam tantam meam ignominiam
mittere poſſim,qui me cum ita agis incom-
ode,ut in publicum non auſim prodire cum
is. Et quod magis dolendum eſt mihi; me-
a non mediocri dedecore familiam afficis.
tarum agnomen habuit pater, clara nomi-
mater. In nobis autem hæc potiſſimum
ret vituperatio, ut tu cognomento voci-
ris avarus. Ego miſſella. Quoties te vidi
gito monſtrari, & mihi poſt tergum cico-
arum colla curvari; Hæc lamenta, hæc
nvitia & garrulæ quæſtiones aberunt, nul-
m argumentum, nulla ratio, nulla occa-
o, nullus denique locus erit querelæ,modo
x, modo decretum maneat ſemper invi-
um. Nam quemadmodum feros & indo-
itos equos cernimus ſuis fræno aſſentire
ſſoribus, & huc vel illuc arbitrio agentis
npelli, ita proculdubio uxores veſtras cla-
ſſimi cives, quæ ſolutis habenis moroſæ &
domitæ ſunt, adhibita lege morigeras vo-
is,ut ęquum eſt,& tractabiles invenietis,nec
lis rebus ſtudebunt, quæ, ne conſequi poſ-
ent,ademptæ ſunt. Debetis reminiſci etiam,
uot nobiliſſimæ familiæ, quot ampla patri-
nonia, quot inundantes opes in anguſtam
em devenerint, cum adoleſcentes ornamen-
orum gratia ſine maxima dote uxores duce-
e abnuant. Fit enim, ut qui plurimas forti-
us eſt gnatas, aut ſi nupſerint maneat inops,
ut dum magna hæc precia nequeat inveni-
e, ſpernantur filiæ, & dilatæ ſeneſcant, ut
as jam nubere pudeat amplius, quam libeat.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Nec parvi meo judicio æſtimare debetis u-
xorum ſalutem, quæ tam vario oneroſ-
que cultu quam facillime infirmitates incu-
runt.

Nam quæ hodie obligatis crinibus, gemm-
unionibuſque gravatæ inceſſerint, poſtrid-
volitante coma, ventoque permiſſa ſe oſten-
tare videbitis, eaſque ipſas modo nudas hu-
meros, modo clauſas, modo caudatas tun-
cas cum ſudore trahentes, modo ita leve-
& perlucentes, ut nudos pene expriman-
artus, quibus noxiis incommodis attritæ ne-
que interdum conceptus alunt, ſed arbor-
tivos projiciunt, eorum, qui naſci pote-
rant homicidæ, quæ ſi forte ceciderint ne-
que ſe tantum poterunt unquam explicare,
ut ſine ſublevante conſurgat. Quid amiſſio
temporis tanta? cum earum nulla, quæ
ita curet corporis cultum inveniri poſſit,
quæ etſi in eo ſemper ſit occupata, non et-
jam continue & ancillarum & puerorum ope
vehementer indigeat, Terentianumque illud
non impleatur in illa dum comuntur, dum
conantur annus eſt. Sed qualis ea deceptio
maritorum atque injuria? qui ſecum vel Ca-
millam quandam vel Partaſiliam deſponſaſ-
ſe putaverint, ubi calceos projecerit & ve-
ſtem undique bombice lanaque tumentem
exuerit, Simia Lybica Traceque Pygmæa vix
paulo majorem inveniant, quæ neque fœ-
tifica eſſe, neque laboribus prolis queat ſuf-
ficere: Igitur ne tanta patiamini incommo-
da cives, ſervate legem, comprimite uxo-
rum

m querelas, fortunis, ſaluti, tempori, frau-
buſque conſulite. Nec vos avocent ma-
rum conſilia, quæ, ut virus & communem
vitatis peſtem à veſtris moribus abdicate,
ofligate, propellite, ut apud bonos de vo-
s incorrupta ſemper maneat fama. Nec ar-
tremini legem ſervantes avaritiæ poſſe cri-
nari, ut ſe adverſarius acute diſputaſſe pu-
vit.

Nemo eſt ſi ſapiat, ſi ratione fruatur, qui
n dicat ita intemperantem eſſe, qui ſu-
rfluis indulget, quam qui neceſſariis de-
it. Virtus enim omnium philoſophorum
ntentia ſemper medium tenet, & ne quid
mis obſervat. Verum ne diutius ab tuis ar-
umentationibus noſtra deviet oratio, con-
ſiſti præterea innumeras pene fœminas,
uæ priſcis temporibus & hac noſtra tem-
ſtate pudicitia, fide, prudentia, fortitudi-
, conſtantia, liberalitate, pietate, literarum
ritia, & variis virtutum generibus clarue-
, & exinde tantum fœmineum ſexum di-
s promereri, ut novo ſub jugo mitti non
beant, verum ſuarum virtutum inſignia
tinere.

Latus quidem reſponſioni patet campus,
facilis aditus. Nam ſi ego à prima fœmi-
 repetens voluero cenſere, quot clades,
uot bella, quot everſiones ex fœminis e-
anarunt. Si earum ſpurce, perfide, ſtulte,
naviter, timide, crudeliter, rabide, vene-
e geſta denudare, nonne videbor lugu-
em texere tragœdiam? Nonne audien-
tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tes aures obturabunt? Quod ni ſatis expl
ratum haberetur, nunquam Catonem illu
Vticenſem dictitare ſolitum accepiſſemus.
Si abſque fœminis poſſet eſſe mundus, n
ſtra converſatio non eſſet abſque diis, que
non niſi vera locutum teſtatus eſt Hieron
mus, dicens: Nec quiſquam fœminarum ex
cratur ludibria, niſi luſus, & expertus, & co
ſcius pœnæ. Nunquam illud ad nos Salom
nis emanaſſet, qui à Cedro Libani uſque a
Iſopum diſputaſſe narratur, longe fac à fo
mina viam tuam, & ne appropinques foribu
domus ejus. Qui applicabitur illi, deſcend
ad inferos, & qui receſſerit ab ea ſalvabitu
Neque illud legeremus etiam, melior eſt in
quitas viri, quam benefaciens mulier. Qu
bus ſententiis & ſi fœminæ pro inſtauration
labentis mundi, ut late abs te ſuſceptum eſt
omnino neceſſariæ ſint; nihilominus ô bea
tiores, ſi extare ſine ipſis res humana potuiſ
ſet. Taceo earum amores, inſidias, conſpi
rationes, venena. Taceo originem peccati
orbis merſionem, & ſummam omnium pen
malorum ex illis fluxiſſe. Non ſum in eo oc-
cupatus, ut velim invehi in muliebrem natu-
ram, quam neceſſariam condere voluit Deus
hominum generi, ſed adverſus deceptricem
ornamentorum luxuriem noſtra ſunt arma,
in hoc cuneus, in hoc aries noſter inmittitur.
Vos igitur commonefacio nobiliſſimæ ma-
tronæ & caſtæ puellæ, ne arbitremini virtu-
tum veſtrarum, & præſertim pudicitiæ, præ-
mium poſſe eſſe varios ornamentorum cul-
tus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

us, quibus atrociorem pudicitia non ſuſtinet
oſtem, nec animorum corruptoribus contra-
ia differentibus aures accommodate. Eos de-
linate, ut Syrenum cantus Vlyſſem vitaſſe-
erunt. Pernitioſa ſunt hæc. Quis enim pro
ictoriæ præmio ſcorpionem, aut Cadmi ſer-
pentem, accipiet? Sapienti quidem & exper-
o credite. Alligabimus inquit ignem in ſi-
nu, & veſtimenta non comburentur? aut am-
bulabit quis ſuper carbones ignis & pedes
non comburet? Aucupium animarum pro-
culdubio & letalis arundo eſt mulierum cul-
tus. Virtus enim alia habeat præmia, alios
triumphos, proprium & peculiare virtutis
ſit glorioſa immortalitas, hæc ſuum munus,
hæc ſua merces, quam ſtatuit à principio
Deus ſanctis & impollutis mentibus quæ ſe
ab iis terrenis voluptatibus incorruptas, im-
maculataſque conſervant. Extranea quidem
& præpoſtera res eſt, cultus corporis inſignia
virtutum appellare, cum perditiſſimis quibuſ-
que & dejecti animi hominibus poſſit eſſe
communis, cumque illum virtutibus præditi
magis fugitent omnes, quam appetant. Quod
ſi eas probas duntaxat judicaveris, quas a-
bundantius aurum, & lautior cultus ornave-
rit, ni prorſus demens, ſaltem injuſtus rerum
æſtimator appellabere. Sicillæ, quæ pauper-
tate laborant, aut nullo pacto virtute polle-
bunt, aut omnino virtutum ſuarum præmio
ſunt cariture. Virtus ſui ipſius teſtimonio
contenta eſt, omnibus paret, omnes invitat:
non ſpernit regiam, non alta tecta, non exi-

gua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

gua tuguria, non fori frequentiam, non ſtam ſolitudinem, & ut omnia brevi ſermo complectar juxta comicum illud: Virtu mibus rebus anteit. Omnia adſunt bo quem penes eſt virtus, non cæteras civitat non finitimos populos, quibus clarior ſit nonia his legibus, his retinaculis ſubjec eſſe, pergis affirmare. Debuiſſes prius callidus urbium explorator, tibi ante ocu ponere inclytam illam Venetorum Remp blicam latitudine imperii, diuturnitate lib tatis, numeroſitate civium, togatorum m jeſtate, navalium victoriarum gloria, magi rebus geſtis ampliſſimiſque fortunis toto o be celeberrimam, cui modo vix ulla Ital dignitas poſſit comparari, his legibus, l frenis pro ſua ſingulari, eximiaque virtut pro Chriſtianæ religionis decore circa m liebres cultus uſum fuiſſe, hiſque decretis i violabiliter integreque paruiſſe. Nec ill matronas, quæ vel equeſtris ordinis viro vel jureperitos ſortitæ ſunt, maritorum grat à lege ſolutas, ut te poſtremo perſtrinxiſ eſſe debere. Periculoſum ſane, nec abſqu multa ignominia reliquarum fœminarum nec parum à communi bono ſejunctum, quod cæteris omnibus eſt prohibitum, pe paucis concederetur.

Sat eſt inter nobiliſſimas & humiliori loc natas competens quædam, & ordinata di ſtinctio. Alia lata ex lege eſt patriciarum conditio, alia plebejarum, alia divitum, ali pauperum. Quid vis? Quid ulterius optas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Nam licet legi aſtrictæ ſint, indulgens adeo
t ſpacioſa eſt, ut habenæ laxatæ videantur
d aures, quæ utinam rigidiores eſſent, ne
ro ſuperfluis ornamentis quod ſine dolore
icere nequeo tot doli, tot quæſtus, tot frau-
es, tot rapinæ parentum, ac virorum ani-
nis inhærerent, ne humanus denique ſan-
uis violentiſſime emungeretur. Quæ ma-
a præcavens Lycurgus ille, cujus antea men-
ionem fecimus, Spartanorum legibus mo-
uit matrimonia ſumma ſemper ſeveritate
oërcenda, nec pecuniam, ſed mulieres eli-
endas, ne unquam dotis confidentia abun-
antiora puellæ ornamenta requirerent, quæ
on poſſent aliquando ſine deteſtabili ſce-
ere viri comparare. Non ceſſas adhuc ma-
is ineptire. Legatum niteris adhortari, ut
egis abrogatione honori, & ſaluti conſu-
at, auctoritatem ſibi vendicet. Proch im-
nortalis Deus, quis honor tuus iſte, quo
utaſti auctoritatem turpitudine compara-
i? Sic apud te erit laudibus afferendus, qui
e inglorius eſſet, ſuperbum illud Epheſiæ
Dianæ templum redigit in cineres. Sic tuo
udicio Reginæ Semiramidis coëundi lex
rit ſuſcitanda, ſic Meſſalina laudanda. Nam
i Scipioni, in eo bello, quod contra
Numantiam geſſit nihil æque militum ani-
nos corrumpere, & vires enervare exiſti-
nans, quam laſciviam, fractamque mol-
iciem ſimul ac caſtra ex urbe rediens in-
greſſus eſt, omnia, quæ ad voluptatem in-
venta erant, è caſtris ejecit. Si eum ſecutus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Metellus bello Jugurtino non minori ſeve
ritate uſus eſt in milites, quid agendum e
rit eccleſiæ Dei Cardinali, ut pudicitiæ, u
honeſtati, ut commodis, ut Chriſtianæ re
ligioni conſulat, cui præſit? Turpiſſimum
profectò eſſet, pace illius dixerim, ac gra
viſſima nota dignum, ſi ille ſegnius, qua
ad Chriſtianæ fidei ornamentum attinent
quam olim Romani Imperatores, quæ a
reipubl. amplitudinem, ſuſciperet & tue
retur, ac ſi cæteras ſuas divinas, innumera
que virtutes, quæ antea nunquam vel mi
niam perpeſſæ ſunt caliginem, modo tu
hortatu denigraret. Cur non magis pruden
tiſſimo illi ac ſacratiſsimo dicentem Eſa
jam proponis, Decalvabit Dominus verti
cem filiarum Syon & crinem earum nuda
bit, & auferet in die illa ornamentum cal
ceamentorum, & lunulas, & torques, mo-
nilia, armillas, & mitras, paliola, & ſin-
dones, & erit pro ſuavi odore fætor, pro
zona funiculus, pro criſpanti crine calvici-
um, & pro faſci pectorali cilicium. Quid
vero ornamenta jam poſsint ad ſcelus, ex-
emplo nobis eſt Thamar, quæ cum ſoce-
ri æſtuaret incendio, & horreret petere
facinus, niſi ſibi ornamentis aptius rata ex-
vit fuſcis viduitatis ſe veſtibus, & meretri-
cio cultu compoſuit, quo turpiſsimum coi-
tum eſt aſſecuta. Exemplo & clariſsima Ju-
dith, quæ de Olopherne Imperatore poten-
tiſsimo triumphatura non ſibi exercitum
numeroſiſsimum, non fortia tela, non fi-
niti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

itimorum opem cenſuit eſſe neceſſariam, erum tantum ornamentis tribuendum pu- avit : ut formoſiſſime compta atrociſſimi oſtis ſit anima capiteque potita, quæ ſumma incomparabilisque victoria quantum ornamentis ſit concedenda, teſtis fuit cunctus Bethuliæ populus, qui Hebræis laudibus decantavit. Vnxit faciem ſuam unguento, colligavit crines ſuos mitra, ad decipiendum Olophernem. Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, & pulchritudo illius captivam fecit animam ſuam, quaſi primum luxuriæ aucupium & irritamentum ſint ornamenta, cum prius raptis oculis, mens volutetur in crimen.

Non prætermittam reginam Heſter, quæ periclitantem populum apparatu regio & lautiſſimo cultu potuit liberare, & crucem Mardocheo paratam mutata regis ſententia in Aman, quem ſummo ſtudio rex prius amabat, transferre. Tantum enim cultui, qui humanos animos novit illaqueare, confixa eſt, ut capitalem pœnam, quam ſi quis irrequiſitus regem adiret, incurrebat, nullo modo ſit verita. Hinc illa ſummis laudibus efferenda Alexandri Macedonis conſtantia, qui devicto Dario Perſarum rege, cum ejus captivas haberet filias, videre omnino contempſit, inquiens turpe eſſe, qui viros viciſſent à mulieribus ſuperari. Non proinde meo arbitratu, quod fœminas nunquam videret ille, magis vero non ignorans quam molli dulcique aculeo ferire animum Regius &

Perſicus cultus facile potuiſſet. Verum qu
diutius exemplis inſiſto, cum hæc ornan
putrida tabes palam totum orbem videatı
inficere? Quamobrem, & ſi plurima nobi
ut ſpernantur ornamenta incitamento eſſ
videantur, duo tantum ex omnibus, ne lon
ga nimis texatur oratio, memoraſſe ſat eri
Sanctorum monita, ſcil. & præclara quæpian
cum ſuperiorum temporum, tum noſtræ æ
tatis matronarum exempla.

Non ignorans, ut à primo ſumamus ini
tium, ſanctus ille claviger Petrus, cui omni
ligandi atque ſolvendi poteſtas à Domino
credita eſt, quantum pudicitiæ, & bonis mo
ribus noceret venenatus mulierum cultus.
Non ſit extrinſecus jubet capillatura, aut
circundatio auri & argenti aut indumento-
rum veſtimentorumque cultus. Et Paulus
gentium dux cujus ſingula verba divina lex
eſt, ad Timotheum ſcribens, Volo inquit vi-
ros orare in omni loco, ſimiliter & mulie-
res in habitu ornato cum verecundia & ſo-
brietate, ornantes ſe non intortis crinibus
aut auro, aut margaritis, vel veſte præcioſa,
ſed quod decet mulieres, promittentes pie-
tatem per bona opera. Quæ cum ita ſint, li-
cet Roma ſuas fœminas, ut antea conceſſi-
mus, libertate donarit, non invenio ego ta-
men quo pacto, qua ratione, qua fiducia
nos qui puriſſima fide credimus cuncta no-
ſtra opera ſive bona ſive mala ante magni
Dei tribunal manifeſtanda, illos imitari
debeamus, nec vereamur Apoſtolorum an-
tiere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

eire mandatis. Suas igitur habeat Roma
aſcivias, habeant & quæ non ſperant crimi-
ıum pœnas, & præmia futura virtutum. Fœ-
ninæ ſibi verticem ornent, crinem è fronte
lemittant criſpantis, aut vento actas ma-
ıicas portent, ſtridenteſque calceolos pedi-
ous terant, purpuriſſo & ceruſſa ora perun-
gant, facies gypſo & niveo candore depin-
gant, omnia juvenum flammæ, & fomenta
ibidinum, ac corruptæ mentis indicia. No-
ſtrarum autem matronarum inſigne decus &
ornamentum ſint mores & virtutum ſtudia,
ne ſi fuerint extra compoſitæ & circumor-
natæ ut ſimilitudo templi Euangelicam il-
lam imprecationem illi audire contingat:
Væ vobis quæ ſimiles eſtis ſepulchris dealba-
tis, quæ extrinſecus auro & pictura relucent,
nterius autem ſunt plena cadaveribus pu-
tridis & oſſibus mortuorum. Nec dejectio-
res animos, quam illa Cornelia magni Sci-
pionis filia, T. Sempronii optimi civis uxor
Gracchorumque mater præ ſe ferant, quæ
cum campanam fœminam apud ſe hoſpitem
ſua corporis geſtientem ornamenta videre in
longam vario ſermone moram protraxiſſet;
tandem domum è ſchola redeuntibus libe-
ris: Et hic inquit ornamenta ſunt mea, ſic-
que mulieris ornatus curioſitatis fuit urba-
no ſermone deluſa. Putavit nobiliſſima ma-
ter ita ſuſcipienda matrimonia ut non in il-
lis quæratur veſtimentorum luxus, ſed ge-
neroſa ſoboles, & bene moratorum libero-
rum corona, quorum cauſa inventa ipſa res

 eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

eſt. Maturum jam arbitror, ut noſtra pudicitiæ vexilla ſolvamus, quo grandiore animo Bononienſes matronæ juſtiſſimam vobi impoſitam legem debeatis amplecti, agatisque, ut aliquando adverſarius intelligat, quantum pudicitia Bononia & moribus pręſtet, cui nihil fuerit pulchrius, nihil antiquius, quam ſui ſacratiſſimi præſulis, viri quidem in omni genere laudis excellentiſſimi obtemperare mandatis. Vobis inprimis illuſtrem, ac ſanctiſſimam Paulam pudicitiæ ſimul & fœcunditatis exemplar imitandam proponite, quam & ſi clariſſimam reddat, tum Gracchorum, tum Scipionum familia, per tot ducta viros antiquæ ab origine gentis, non minorem tamen illi gloriam ſingularis ejus pudicitia & admirabilis ſanctitas comparavit, cui mortuo viro nihil fuit potius, quam ſe ita humili ita contempto habitu dejicere, ut inauditum illi ſæculo fuerit humilitatis exemplum, cujus virtutibus nulla laus digna poſſit inveniri. Illam Bleſilla & Euſtochium inclyta ſua proles ſubſequuntur quarum alteri tantus fuit, non corporis, ſed colendi animi ardor, ut adhuc tenera ætate tantum ſtudiis impertita ſit operæ, ut nedum Græcam Latinamque linguam didicerit, verum etiam quod in Origene tota mirata eſt Græcia, brevi quidem tempore Hebraicæ linguæ difficultates vicerit & crepitantia confractaque verba ita concinne proferre didicerit, ut qui eam audiret, nil aliud præter Hebræam linguam ſcire putaret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Viginti annorum adoleſcentula viro de-
functo ornamenta reliquit. Pulla ſemper
unica, dum vita fuit, corpuſculum texit.
laneo uſa cingulo, & capitis compoſitio-
nem aſpernata, ſolum inter ancillarum & vir-
ginum choros dignoſcebatur, quod omnibus
dejectior & ſqualidior eſſet.

Tantum apud divum Hieronymum po-
tuit mira ejus virtus, & veræ humilitatis
ſplendor, ut dum in ejus funere Paulam pa-
rentem conſolaretur, his verbis ſit uſus: Dum
ſpiritus hos reget artus illam mea lingua
reſonabit. Illi mei dedicabuntur labores, illi
ſuadabit ingenium. Nulla erit pagina quæ
non Bleſillam reſonet. Hanc mea mente de-
fixam legent virgines, viduæ, monachi, ſa-
cerdotes & breve vitæ ſpacium æterna me-
moria compenſabit.

Altera vero ſuaviſſimus virginitatis flos
ab illis degeneraſſe videtur, quin omnibus
earum virtutibus virginitatem adjecit. Cu-
jus tantum Deo placuit incompta virgini-
tas, ut cum Hemetii ejus patrui imperio vir-
gunculæ incuriam non æquo animo feren-
tis, proteſtata uxor horridum cultum & ne-
glectum caput mundano more mutaſſet, il-
li nocte per viſum apparuerit Angelus ter-
ribili aſpectu infrendens hæc dentibus verba:

Neſariæ execrabiles manus tibi nunc ex-
areſcent ut tuo exemplo & præſentes & po-
ſteræ cautiores evadant fœminę, & facile per-
pendere queant, quam abominabilis Deo ſit
ornamentorum libido, & veluti non ſatis tuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

cruciatu expiatum ſcelus, & maritum, & li-
beros repentino interitu perdes. Ceſſandum
eſt hoc loco, quando in extollendis hujus vir-
ginis virtutibus Ciceronis illa, aut Demo-
ſthenis jejuna & exilis pro magnitudine rei
eſſet oratio. Tot enim ac tantæ ſunt ut
me ne dixerim exornari, ſed enumerari vix
queant. Quid dicam de ſanctiſſima Mellania
quæ adhuc inhumato mariti cadavere gemi-
nos miræ expectationis & futuræ probitatis
filios amiſit, & ſiccis oculis ſolam crucem
aſtringens, omnia mundanæ ſtoliditatis or-
namenta calcavit? Quid de Demetriade vir-
gine, quæ cum legiſſet Heliam & Joannem
Baptiſtam, quorum alter igneo curru in cœ-
lum rapitur: Alter glorioſiſſima adveniente
Maria in utero matris exultat, camelorum
pellibus cinxiſſe hiſpida membra, inter lau-
tiſſimas menſas, inter eunuchorum ancilla-
rumque catervas, inter ſtrepentem, den-
ſamque familiam purpureas & præcioſas ve-
ſtes in aſperitatem humilis cultus mutavit, &
nuptiarum thalamum dedignata ſecum, in
virginitatis propoſitum plurimas traxit?
Quid de Liberata & Fauſtina ſororibus, qui-
bus veluti intonuiſſet de cœlo Dominus: E-
gredimini de cognatione veſtra & quieſcite
in terra, quam monſtravero vobis relicta ur-
be, & patre ſui propoſiti hoſte, ſuaviſſimum
fuit mira ornamenta, magnasque divitias
ſpernere, & conſtanti animo pauperes paupe-
rem crucifixum ſequi. Quid de Marcella cla-
riſſima, quæ de pingui patrimonio, ampliſſi-
mis-

niſque fortunis nunquam ſibi indulſerit, ni-
i quantum ab intemperie corpuſculum tuta-
i poſſet? Nec reticebo Thaidem nobile ſcor-
um, quæ cum omnes ſuas curas, cogitatio-
ıes, mentem denique omnem ad corporis
ultum contuliſſet, & ſummam fœlicitatem
n voluptate corporis collocaſſet, demum
Abbatis Panutii monitis revocata, omnes
ucos multiplices, ac precioſos ornatus in
ocum eminentem urbi in unum congeſſit,
lamansque, Ecce viri Ægyptii merces me-
ıs, animarum mearum deceptrices: Pereant
ıe cum illis pereamus, ſubjectis flammis
omnia optima fide concremavit. Non omit-
am nobiliſſimam Fabiolam, quæ uſque a-
deo ornamentis corporis ſpretis, animum
humilitate cæteriſque virtutibus decoravit,
ut non facile conſtituerim plus illa inculta,
an Q. Maximus toga, Fabiorum familiæ or-
namenti præſtiterit. Hunc unum cunctando
reſtituiſſe rempub. plenis buccis ſubſellia &
celſa capitolia reſonant. Quantum vero vi-
ventis Fabiolæ haberet Roma miraculi, Hie-
ronymi teſtimonio immortua demonſtravit.
Aut enim illius mirandas deſcribens exequi-
as: Hinc juvenum chorus, illinc ſenum, qui
carmine laudes fœmineas, & facta ferebant.
Non ſic Furius de Gallis. Non Papirius de
Samnitibus. Non Scipio de Numantia. Non
Pompejus de Ponti gentibus triumphavit. Il-
li corpora vicerant, hæc ſpirituales nequitias
ſubjugavit. Non plateæ, non porticus, non
imminentia deſuper tecta capere poterant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

proſpectantes. Tunc ſuos in unum Rom
conſpexit.

Pergerem huic loco innumeras priſcæ ſan
ctitatis matronas conglutinare, ſummis lau
dibus ſummiſque admirationibus dignas
quæ vobis acutiſſimum ad abundantioris cul
tus contemptum calcar incuterent.

Verum ne arduum vobis fortaſſe appare
at cum antiquitate certare, ex eis nonnul
las, quas noſtra hæc tempora nobis attule
re, potius adducendas cenſui, quarum ex
emplis earum animi, quæ ad virtutem nata
ſunt, excitati, virtutis decore laſciviam floc
ci faciant, atque rejiciant. Habuit Mantua
Paula Gonzagam illuſtrem fœminam uni-
verſa Italia celeberrimam, quam ſi dixero
corporis cultum contempſiſſe, omnem ſuam
rem in ædificandis inſtaurandiſque delu-
bris, in pauperum Chriſti neceſſitatibus, in
locandis nuptuique tradendis virginibus,
quæ quidem maxima ſunt, erogaſſe, ſi nihil
unquam illam omiſiſſe, quod ad veram hu-
militatem, culmenque virtutis conducat, ſi
omnis denique ingenioli mei vires in ejus
laudibus expendam, parum dixiſſe me pro-
fecto ſemper agnoſcam. Primam Paulam,
cujus modo mentionem fecimus, imitata
Cæciliam virginem ſuam filiam literarum
peritiſſimam ſuo educatu ſuaque imitatio-
ne ad tantam ſæcularium ornamentorum,
ut ita dixerim, nauſeam perduxit, & ad reli-
gionem inflammavit, ut apud patrem pri-
mum Mantuæ Marchionem vincere ejus
propo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ropoſitum cupientem, cauſam conſtantiſ-
ime agere non ſit verita. Baptiſtam inſignem
Ariminenſe ſolum habuit ſingulari humili-
ate, pariter & literarum ſtudiis præditam,
quæ adeo animi ornamenta corporalibus
prætulit, ut nihil unquam prætermiſiſſe viſa
it, quod ad principis, aut præſentis, aut fu-
uræ decus, & ornamentum ullo pacto po-
uerit attinere. At cæteris ſuis rebus geſtis
omiſsis, invenio illam etiam vivente viro
aedum humili habitu inceſsiſſe, verum cæ-
eras concives & populares hortatu ſuo im-
perioque temperatiſsimis ornamentis, bre-
viſsimiſque veſtium caudis uſas fuiſſe. Iis fra-
grantis virginitatis parentem advectam no-
bilem Margaritam Joannis Feruffini jurepe-
riti, & equeſtris ordinis conjugem, quæ hac
noſtra tempeſtate Mediolani claruit. Illam
ſi abjectam & incultam duntaxat edixero,
videbor dum rei noſtræ conſulo, minimam
virtutum ejus partem attingere, quæ tam-
etſi illi populoſiſsimæ Civitati, honeſtatis
prodigium pene fuerit, non minorem ta-
men in pignoribus ſibi famam vendicavit.
Sic enim præter naturam reliquarum pa-
rentum filiarum monilia, & præcioſa or-
namenta literas putavit, ut plurimas quas
matrimonio adepta fuerat gnatas ita latina
& græca lingua dotaverit, ut virguncula-
rum ingenia, epiſtolas, interpretationes, &
elegantiam omnes laudarent, mirarentur-
que Inſubrium & Liguriæ populi. Operæ
precium erat; ſpectare puellas humili ha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

bitu virginalique verecundia rubentes oculis in cœlum tentis, tum Græco, tum Latino ſermone Pſalmos Chriſto Jeſu, & virgini Matri decantare, horis ſtatutis ſilentio uti, ſuum quamquam oraculum diſtinctum habere, inter ſe acutiſſime de interpretationibus peregrinæ linguæ contendere, Pythagoricas ac Socraticas in teneris pectoribus verſari ſententias, quas omnes vernantes paradiſi roſas, ne peſtilens aura corrumperet, cum clariſſimis parentibus parvula quidem interjecta mora, ſummus rerum ſpectator ad ſe glorioſa morte contraxit.

Nequeo omiſſas facere Corneliam Turrenſem & Iſotam Nogarolam conterraneas meas, quarum cum reminiſcor, plurimum lætor. Sic & Apollodorum Erithreum de Sybilla concive ſua plurimum gloriatum ferunt. Harum prima cum fuiſſet diutius matronarum Veronenſium corona, & ſingulare decus, ad extremum majori animo impetrato divortio, adhuc vivente viro, divino ſe cultui perpetuo mancipavit.

Altera vero virginitatis lilium & eloquentiæ flumen, quam merito ipſi Hortenſiæ poſſum comparare, ſpretis calcatiſque terrenis illecebris humilima veſte contenta, totum literis ſacris dedicavit ingenium. Illis ſeſe oſtentat, illius continue ſacra volumina terunt genua, nunquam de manibus exeunt Aurelii divi aut Hieronymi libri. Difficilia fortaſſe iſta & laborioſa quis dicet quæ rariſſime modo videantur attingere:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſolite animo labi optimæ matronæ. Eas
ræclariſſimas fœminas omni ex parte per-
ectas, ſi non æquare, ſaltem imitari ne pi-
eat, & ita imitari, ut videamini pudicitiam
mnibus rebus anteponere, Divinam legem
bſervare, & potentis Dei ultionem vereri.
ic vos rogant ſacrarum virginum chori, &
mnes matronarum cœleſtium ordo. Sic
eſter præſul, ſic civitas tota. Date hoc illis,
uæ ſedulo pro vobis orant. Date præſuli,
late patriæ, ne veſtrorum criminum pœnas
uat, & aliquando ad vos converſa mœſtiſſi-
nas voces emittat, divinis cæſa, & attrita fla-
gellis: Tu vero ſapientiſſime præſul religio-
orum decus & gloria, ad quem veluti ex
onga peregrinatione lubens tandem, lætuſ-
que revertor, ſi juſtiſſimam hanc legem,
quam tuliſti, curaveris integram ſemper in-
violatamque ſervari, tantam tibi gratiam a-
pud Bononienſes comparabis, quantam an-
tea nunquam; quæ & ſi nunc gravis quibuſ-
dam ſit atque moleſta, brevi tamen cum
tuam in ſe charitatem intuebuntur, mol-
lis, dulciſque reddetur. Morbo laboran-
tes medicum ſæpenumero deteſtamur, con-
vitiis, probriſque laceſſimus, quem eundem
convaleſcentes non parvo honore proſequi-
mur. Nullum enim de bene meritis tuis
erga illos, licet multa ſint, vel majus cha-
ritate, vel utilius correctione. Poſteri, ad
quos tua fama devenerit, cum viderint ci-
vitatem pudicitia boniſque moribus flore-
re, nec quicquam unquam tibi tantæ

curæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

curæ fuiſſe, quantæ fuerit Dei optimi hono
& illius augendi voluntas geminas tendent
ad ſydera palmas tibi gratias agent, & futu
ri temporis eris ſemper commendatione vi
ćturus, nec tuis laudibus ulla unquam æta
finem imponet. Tanta eſt egregia tua & apu
omnes laudata conſtantia. Tanta eſt religio
tanta animi rectitudo atque modeſtia, u
quam diutius tecum immorer, majorem e
in me diffidentiæ notam legentes interpreta-
ri queant. Quare mihi modum imponen
tuam dominationem exoratam cupio, u
pro ſingulari ſua, ingenitaque virtute hone-
ſtiſſimam hanc honoris pudicitiæque defen-
ſionem læta ſuſcipiat, & ſanctam ſuam le-
gem curet fore perpetuam. Dixi.

LVPA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

LVPANARIA ATQVE ADEO ARS MERETRICIA,

Quibus initiis atque ſucceßibus primitus conſtent.

SICVT apud Ægyptios primos religionum autores neminem olim ſacerdotem fieri licebat, qui Priapi ſacris non prius initiatus fuiſſet, ſic hodie quoque adhuc receptum eſt, ut carens teſtibus Pontifex eſſe non poſſit, prohibeanturque ſpadones, eunuchi, & caſtrati in ſacerdotes ordinari, palamque videmus ubicunque ſunt magnifica iſta templa, & ſacerdotum monachorumque collegia, ut plurimum in proximo eſſe lupanaria, quin & plurimę monialium & veſtalium ac beguinarum domus privatæ quædam meretricularum fornices ſunt, quas etiam monachos & religioſos (ne diffametur eorum caſtitas) nonnunquam ſub monachali cucullа, ac virili veſte in monaſteriis aluiſſe ſcimus, viſum eſt non propter ordinem de arte meretricia ſermonem hic ſubnectere, quam equidem ad bene inſtitutæ reipublicæ rationem non ſolum utilem, ſed & neceſſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

riam eſſe plerique ſapientiſſimi arbitrati ſu[...]
Nam Solon ille magnus Athenienſium l[...]
giſlator, atque unus de ſeptem ſapientib[...]
Apollinis oraculo judicatus ſit (teſtes ſu[...]
Philemon & Menander) emptas juventu[...]
meretriculas comparavit, & primus Veneri
Pandemi templum ex proſtitutarum capt[...]
ris dedicavit, lupanariaque inſtituit, leger[...]
ſancivit, immunitate etiam meretricibus co[...]
ceſſa roboravit. Tantæ quoque reverentiæ ha[...]
bitæ ſunt meretrices in Græcia, ut cum Pe[...]
ſes in Græciam expeditionem faceret, Co[...]
rinthiæ meretrices, pro ſalute Græciæ i[...]
templo Veneris ſupplicarent.

Mos quoque is erat apud Corinthios, u[...] de re magna ſupplicaturi Veneri, meretricibus id committerent. Meretricum templa conſtructa plurima apud Epheſum, & aliud celebre ædificarunt Abideni, quod libertatem ſibi ademptam meretricis opera recuperarunt. Ipſe præterea ſapiens Ariſtoteles non etiam dubitavit meretrices divinis honoribus dignas, quando Hermiæ pellici ſicut Eleuſinæ Cereri ſacra fecit. Inventum autem hujus artis Veneri tribuitur, quæ idcirco etiam inter deas relata eſt. Hæc enim impudica omnibuſque proſtituta libidinibus, autor mulieribus in Cypro fuit, ut vulgato corpore quæſtum facerent: unde apud Cyprios, narrante Juſtino, mos inolevit, ut virgines eorum ante ſtatutas nuptias in queſtum ad littus maris proſtituerent, dotem lucraturas, & pro reliqua pudicitia Veneri libamenta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ıenta ſoluturas. Apud Babylonios etiam teſte Herodoto) conſuetudo fuit, ut qui em domeſticam conſumpſiſſent, filias ſuas digerent ad quæſtum corpore faciendum. ′erum Aſpaſia Socratica meretrix univerſam Græciam, ut ſcribit Athenæus, meretricibus implevit: ob cujus amorem, ejuſue miniſtras, à Megarenſibus raptas ait Aſtophanes, bellum Peloponeſiacum à Peicle ſuſceptum. Extulit autem hanc meretricandi artem permultum Imperator ille Ieliogabalus, qui (ut teſtis eſt Lampridius) ıpanaria domi amicis, clientibus & ſervis xhibuit, convivia dedit ad viginti duo ferula ingentium epularum, ſed ut per ſingua convivæ coirent & lavarent: juramentoque adigebat, quod voluptatem hanc perfierent: ſæpe etiam meretrices à lenonibus unctis redemit, & manumiſit: è quibus meetricem quandam notiſſimam, & pulcherimam triginta argenti libris redemiſſe legiur, fertur & una die ad omnes circi, & theari, & amphitheatri, & omnium urbis locoum meretrices ingreſſus & ſingulis aureum lonaſſe. Aliquando etiam omnes de cir:o, de theatro, de ſtudio, & omnibus locis & alneis meretrices collegit in ædes publi:as, & apud eas concionem habuit quaſi nilitarem, vocans commilitones, diſputavitque de generibus ſchematum & voluptatum, poſt concionem pronunciavit is quaſi militibus ternos aureos donativum.

Etiam

Etiam matronis Romanis meretricari v[illegible]
lentibus non ſolum impunitatem, verum e-
jam immunitatem conceſſit ſalariaque [illegible]
publico ærario meretricibus ſtatuit. Etia[m]
ſenatus conſulta quædam amatoria & m[e-]
retricia ſive futuatoria invulgavit, eaque [...]
nomine matris ſive conjugis ſuæ Semiram[i-]
da juſſit appellari, inſuper & genera quæda[m]
libidinum adinvenit, quibus etiam Cyren[æ]
meretriculæ (quod Dodeca mechana, quo-
niam in Venereo uſu duodecim excogitaſſ[et]
modos, quibus jus cenſori jucundius redd[e-]
retur libidinis proluvium cognominata e[ſt]
numeros ſuperaret, ac veteres omnes Trib[a-]
des, Hoſtias, Aphias, Spintrias, Caſalvada[s]
Caſaritas, Proſtibulas, cæteraque Scortill[a]
vinceret. Tranſeo Samſonem populi Dei ju-
dicem, qui non niſi ſcorta duxit uxores, a[c]
Salomonem Judæorum Regem ſapientiſſi-
mum, qui greges meretricum pene innume-
rabilium habuiſſe proditur: quin & cum Cæ-
ſarem dictatorem virum ſtrenuiſſimum han[c]
ob cauſam, omnium mulierum virum nun-
cupatum: tum & Sardanapalum Babylonio-
rum monarcham, cæteroſque innumero[s]
meretricum potentiſſimos patronos: ipſe et-
jam Proculus Imperator in hac arte non po-
ſtremam gloriam reportavit, qui (ut teſtatu[r]
ejus ad Metianam epiſtola) ex captis centum
Sarmaticis virginibus decem prima nocte ini-
vit, omnes autem intra quindecim dies con-
ſtupravit.

Reliquum vero non parum hanc artem or-
narunt

arunt Sappho poëtis Phaonis adamatrix & .eontium Metrodori ſcortum in philoſophia ruditiſſima adeo ut adverſus Theophraſtum ontra conjugium pro tuendo meretricatu ibros ediderit. Accedit iſtis Sempronia Grę-e & Latine elegantiſſima. Nec prætereun-la hic eſt Leæna Ariſtogitonis Athenienſis robatiſſimæ fidei ſcortum, quæ torta à ty-annis ut amicum proderet, tormenta omnia um conſtanti ſilentio perpeſſa eſt. Nobilita-unt præterea hanc artem Rodope meretrix, Æſopi fabulatoris conſerva quondam & con-ubernalis, quæ tantas opes meretricio quæ-tu conſecuta eſt, ut inter mundi ſpectacula ertiam ordine condiderit pyramidem. Sequi-ur hanc Thais Corinthia, quæ prærogativa pulchritudinis inſignis, regum duntaxat & principum dignabatur amplexus. Maxime vero hanc artem extulit Meſſalina Claudii Cæſaris uxor, quæ Lupanaria circumiens, et-iam ancillam nobiliſſimam è proſtitutis ſupe-ravit & laſſata viris ſed non ſatiata receſsit. Quibus adjungere poſſemus ex recentiore memoria quaſdam ſi nuncupare eas tutum foret, quamvis vulgata fama notiſſimæ ſint, hoc ipſo tamen à cæteris meretricibus diſcre-tæ, quod contra Heliogabali legem non in publicis lupanaribus, ut Meſſalina illa impe-ratrix ſed intra limina clancula coëunt, & quaſi per inſidias meretricantur.

Adſcribamus liceat etiam Octaviani Au-guſti, utranque Juliam filiam & neptem, tum & Populeum & Cleopatram Ægypti regi-nam,

nam, & alias nobiliſſimas meretrices: qui etiam Semiramidis monarchæ & Paſiphæ vetuſtiſſima libidinis exempla, quarum hæc tanta libidine ardebat, ut non modo filium proprium in complexum ſolicitaret, ſed etiam equum uſque ad coïtum adamarit: illa vero Minois regis uxor ſe tauro ſuppoſuerit. Nolumus autem hoc loco illuſtrium meretricum catalogum edere; ſed illud prætereundum non eſt, meretricios & adulterinos concubitus germinaſſe nobis ſplendidiſſimos heroas, puta Herculem, Alexandrum, Iſmaëlem, Abimelech, Salomonem, Clodoveum Francorum regem, & Theodoricum Gothum, Quilermum Normannum, Raymirum Aragonenſem, tam levia habentur penes eos matrimonii jura, ut pro libito deſponſatas, juſtas, veraſque uxores repudient, mutent atque permutent, ſimiliter & filios filiaſque tot nuptiis, & ſponſalitiis copulant & recopulant, ut neſcire cogamur, ubi verum cohæreat illorum matrimonium. Exempla hujus plura ſuppetunt, ſed pauca, quæ à proximis annis ſeſe offerunt, pro omnibus ſatisfaciunt. Nonne Ladiſlaus Polonus accepta in uxorem Beatrice, cujus nutu Hungariæ regnum attinuit, tandem repudiata illa ſuperinduxit aliam ex Galliis pellicem. Nonne Carolus Octavus rex Francorum, rep udiata Margareta Maximiliani Cæſaris filia, illius ſponſam rapuit, & uxorem ſibi copulavit? quam eandem poſtea Ludovicus duodecimus, repudiata ſua, ſibi conſimili thoro conjunxit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

junxit, conſentientibus iſtis & adjurantibus regni Epiſcopis & Pontificibus, quibus viſum eſt pluris facienda jura acquirendæ Britanniæ, quam jura obſervandi legitimi matrimonii. Et hodie adhuc neſcio cui regi perſuaſum audio, ut liceat ſibi jam plus viginti annorum uxorem dimittere & nubere pellici. Sed ad meretrices revertendum eſt, harum artes qui noſſe velit, videlicet quo ritu ſuam proſtituant pudicitiam, qua oculorum laſcivia, quo nutu faciei, quo corporis geſtu, quibus ſermonum blanditiis queis impudicis contrectionibus, quo exteriore habitu ac fuco ſolicitent corruptores, cæteraſque meretriciæ artis vafricias, illices, laqueos, ſtratagemata, apud comœdiarum Poëtas hæc requirat. Qui autem ſcire cupit, quo ritu, quo delinimento, quo contuitu, quo affatu, quibus baſiis, quibus ſuaviis, quibus contractibus, quibus appreſſiunculis, quibus affrictionibus, quibus luctis, quo accubitu, quo conſtrictu, quibus motibus, quo impulſu, quo exceptu, quo receſſu, qua Veneris protelatione, qua reciprocatione, qua inſtauratione meretricius ludus ſit explendus, in medicorum voluminibus traditum inveniet. Scripſerunt præterea libros de meretricibus Antiphanes, Ariſtophanes, Apollodorus, Calliſtratus: particulatim vero Laïdis meretricis laudes conſcripſit Alcidamus. Scripſerunt propterea de fornicariis amoribus tam Græci, quam Latini, Gallimachus, Philotes, Anacreon-

tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tes Orpheus, Alceon, Pindarus, Sappho, Ti bullus, Catullus, Propertius, Verg. Juvenal Martia. Cornel. Gallus, & multi alii non tam poëtarum quam lenonum officio functi: ſed hos omnes vincit Ovidius in epiſtolis heroicis & ad Corynnam dictatis, maxime vero de arte amandi, aut quem verius de arte meretricandi aut lenocinandi intitulaſſet, ob quorum editionem qui juventutem impudicis documentis corrumpiſſet, ab Octaviano Augusto in meritum exilium ad Getas uſque relegatus eſt. Ipſe etiam Archilochus Lacedæmonius olim omnes amorum libros juſſit excremari: & tamen hæc ars hodie à nobis adhuc legitur, & ludimagiſtri hanc ſuis prælegunt diſcipulis, & editis in eam ſceleſtiſſimis commentariis exponunt: quin & extat ſub titulo Cortoſanæ Italica lingua editus, ac Venetiis typis excuſus de arte meretricia dialogus, utriuſque Veneris omnium flagitioſiſſimus, digniſſimus qui ipſe cum autore ſuo ardeat. Prætereo hic & conſulto quidem, cinædum & pediconum deteſtandam libidinem referre, etſi illam magnus probet Ariſtoteles: ac Nero Imperator publico toro honeſtavit, quo tempore Paulus Apoſtolus ſcribens ad Romanos indignationem omnipotentis Dei illis indicit. Pluet enim ſuper eos Dominus laqueos, ut non effugiant ignis & ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum. In hos jubet Imperator inſurgere leges, & armari jura, & exquiſitis pœnis ultore gladio pœnam irrogari capitalem, ſed ho-

dic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

lie igne exeremuntur : quam Moyſes in legi-
bus ſuis crudelibus ſuppliciis extirpandam
cenſuit : & Plato à ſua republica expellit, &
in legibus damnat. Antiqui etiam Romani
hanc (teſte Valerio & aliis) ſeveriſſime pu-
nierunt. Exempla hujus fuerunt Q. Flam-
minius , atque tribunus ille à Cœlio occiſus:
ſed nos honeſtis auribus parcentes, ab hac
monſtroſa libidine, & brutali ſpurcitia ad me-
retrices redeamus.

Siquidem omnibus hæc libido infeſta eſt
& non eſt qui ignem illius aliquando non ſen-
ſerit : ſed aliter uruntur fœminæ, aliter viri,
aliter adoleſcentes, aliter ſenes, aliter plebei,
aliter proceres, aliter pauperes, aliter divi-
tes : quodque mirabilius en pro nationum &
terrarum varietate, aliter Itali, aliter Hiſpa-
ni, aliter Galli, aliter Germani, ita libidinis
incendio, pro cujuſque ſexus, ætatis, digni-
tatis, fortunæ atque nationis differentia ſibi
varios inſaniendi ritus deligunt : virorum a-
mor ardentior, ſed fœminarum pertinacior:
amor juvenum laſcivus eſt, & ſenum ridicu-
lus : placere ſtudet pauper obſequio, dives
muneribus, plebei conviviis, proceres pompa
& ludis. Adoritur pathicam ingenioſus Ita-
lus diſſimulato ardore, quadam adornata la-
ſcivia, illamque editis laudat carminibus, o-
mnibuſque præferens extollit ſi potiatur :
Zelotypus illam perpetuo recludit, ac veluti
captivam obſervat : ſi amore fruſtatus de re-
cuperanda pathica deſperaverit, ad maledi-
cta converſus illam infinitis convitiis dete-
ſtatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſtatur. Præceps Hiſpanus, ardoris impatiẽs,
furibundus irrequieta laſcivia irruit, miſe-
bilibuſque lamentis incendium ſuum dep-
rans, pathicam invocat & adorat: ſi potius
fuerit, tandem aut ſatiatus ad mercedm
proſtituit, ſi frui deſperare cogatur, ſeipſu
excruciat, ut mori deſtinat. Laſcivus Gal
obſequio nititur, cantibus & jocis pathica
oblectat: ſi capitur Zelotypia, mœſtus lug
ſi fruſtratur, laceſſit contumeliis, vindicta
minatur vimque intentat: ſi potitus fuer,
tandem negligit, & aliam urit. Frigid
Germanus lente inardeſcit: accenſus ar
inſtat, & donis provocat; Zelotypus liberal-
tatem continet, fruſtratus contemnit, pot
tus refrigeſcit. Fingit ſeſe amare Gallus. A
dorem diſſimulat Germanus. Amatum ſe
ſibi perſuadet Hiſpanus. Amare neſcit abſqu
zelotypia Italus. Amat jucundam, licet d
formem Gallus. Præfert pulchram, licet ir
ertem, Hiſpanus. Mavult timidulam Italu
Cupit audentiorem Germanus. Fit è ſapien
te ſtultus pertinaciter amando Gallus. Re
bus omnibus amando profuſis è ſtulto tan
dem, ſed ſero, fit ſapiens, Germanus. Ob pla
cendæ amatæ deſiderium magna aggredi-
tur Hiſpanus; ut amata fruatur, maxima
quæque contemnit Italus. Quin hujuſmo-
di amorum libidinumque paſſionibus irre-
titi etiam maximi viri multa præclara faci-
nora ſæpiſſime negligunt: & poſt terga re-
linquunt. Cujuſmodi quondam in Ponto
Mithridates, in Capua Hannibal, in Ale-

xandria

andria Cæſar, in Græcia Demetrius, in Æ-gypto Antonius. Ceſſat olim ab opere Her-cules propter Iolem, Achilles pugnam de-trectat propter Briſeidem, moratur Circe Vlyſſem, moritur in carcere Claudius pro-pter Virgineam, retinetur Cæſar per Cleo-patram, eademque exitio fuit Antonio. Produnt ſacræ literæ propter fornicationem filiorum Seth cum filiabus Cain prope uni-verſum humanum genus diluvio extinctum. Propter fornicationis impetum deletę ſunt Sichem & domus Emor, & pene tota do-mus Benjamin: populus Iſraël propter for-nicationem externarum fœminarum quo-ties percuſſus eſt, & in ſervitutem datus? Jamque propter unius David regis adulte-rium quanta ſtrages peſte, fame & gladio facta eſt? Propter fornicarios amores fœ-minarumque raptus Thebani, Phocenſes, Circei expugnati atque deleti ſunt, ipſum-que (ut diximus) Peloponeſiacum bellum à Pericle ſuſceptum eſt, ac decennali bello expugnatum Illium, maximo totius Grę-cię atque Aſię detrimento. Similes ob cau-ſas Tarquinius, Claudius, Dionyſius, Han-nibal, Ptolomęus, M. Antonius, Theodo-ricus Gothus, Rodoaldus Longobardus, Gildericus Francus, Advincelaus Bohe-mus, atque Manfrodus Neapolitanus mor-tem & patrię ruinam paſſi ſunt. Propter Canam Juliam Tingitanę provincię prę-fecti filiam per Rodericum regem ſtupratâ pulſis Gothis Saraceni omnem Hiſpaniam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

occuparunt. Henricus II. Anglorum rex ſtupratam nurum ſuam Philippi Francor regis ſororem à filio ſuo regno pulſus e. Propter virorum fornicationes indignatæ xores Clytemneſtra, Olympia, Laodice, Beronica, Frigiobonda & Blancha aml Francorum reginæ, & Joanna Neapolitar, & pleræque aliæ maritos occiderunt. Eade cauſa Medeam, Prognen, Ariadnen, A theam, Heriſtillam materno amore in odiu verſo in crudelem filiorum cædem adegit. poſteris temporibus multæ adhuc mulier maritorum ſtupra in natos filios vindicarun atque ex mitiſſimis matribus crudeliſſim Medeæ & furibundæ Altheæ & impiæ Her ſtillæ factæ ſunt.

Quibus artibus lenones atque lenæ (hominum ge nus ſceleratiſſimum) furtivos congreſſus pro moveant?

CUM lenonum & lenarum ſuaſu, conſi lio & opera committant meretrices & ſcortatores ut plurimum ſcelera ſua, non ab re me facturum arbitror, ſi ipſam lenocinio rum artem proſequar. Nam ſicut meretri catio ars eſt proſtituendæ propriæ pudici tiæ, ſic lenocinium ars eſt oppugnandæ & proſtituendæ pudicitiæ alienæ: quæ tanto quidem major eſt meretricia, quanto ſcelera tior: tanto potentior, quanto ipſa res plu rimum ſatellitio conſtipata: tanto autem per niciosior, quanto ipſa plures cæterarum ar tium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

um & ſcientiarum diſciplinas amplectitur, uos aranearum inſtar irrepens, quicquid in ngulis artibus & diſciplinis uſpiam eſt vene-i; id totum è ſingulis haurit, inde ſuadela ontexens; non quidem quales aranearum elæ, quæ demiſſis auribus non niſi muſcas apiunt, nec etiam cujuſmodi illa venatorum ngentia retia, quæ grandiores belluas reti-ient, puſillas aſtutiores beſtiolas elabi ſinunt: ed vincula nectit tam fortia, tamque ſolida, it nulla puella, nulla mulier tam ſit ſimplex ive prudens, tam conſtans ſive pertinax, tam verecunda, ſeu timidula, tam potens, ſive puſilla, ſi ſemel aures præbeat lenæ, non il-ico capiatur & hæreat. Aſtutia vero ea eſt quam nulla vincit muliebris prudentia, à quarum tendiculis nulla puella, nulla matro-na, nulla vidua, nulla Veſtalis evadat inde-mnis. Cujus inermis militia plurium mulie-rum pudicitiam proſternit, quam ullus un-quam quantumcunque maximus exercitus. Illius technæ, fraudes, doli, verſutiæ, aſtus ejuſmodi, quæ tradere nullus ſtylus ſuffi-ciat, nullum æquare poſſit ingenium. Cum-que hæc ars plurimos utriuſque ſexus habeat profeſſores, tamen paucos admodum con-ſummatos dedit magiſtros: Nec mirum. Nam licet tot ſint lenociniorum genera, quot artium & diſciplinarum, idcirco abſque o-mnium cognitione perfici non poteſt. Opor-tet ergo perfectum & conſummatum leno-nem lenamve omniſcium eſſe, nec ad unam ſolam diſciplinam velut ad arcticam ſtellam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tantum reſpicere, ſed omnes amplecti, en
artem profeſſus cui cæteræ omnes diſcipli
ſerviunt & famulantur. Eſt enim certa qu
dam omnium ſcientia ſcientiarum ſervis
lenocinio famulantium: Nam huic inprim
Grammatica ſcribendi & loquendi diſcipli
amatorias largitur epiſtolas, illasque effic
amatoriis ſalutatiunculis, præfatiunculis, l
mentatiunculis, allectatiunculis, dictare d
cet: quarum exempla pleraque ex recenti
ribus Æneas Sylvius & Jacobus Caviceus,
plerique alii reliquerunt. Verum eſt alia qu
dam Grammaticæ ratio, de modo occul
ſcribendi, ceu de Archimede Syracuſano leg
mus apud Aulum Gellium, de quo artifici
ante paucos annos ſcripſit Trithemius Abb
Spanheimenſis duo ingenioſa volumina
quorum unum nuncupavit Polygraphiæ, a
terum Steganographię: in quo poſteriore tan
ſecuros ſecretoſque ad quantamcunq; etian
diſtantiam explicandi animi ritus modoſqu
tradidit, quibus nec Junonis omniſcia Zelo
typia, nec Danai arctiſſima cuſtodia queat re
ſiſtere, nec quæ omnia pervidens centocul
Argi vigilantia queat explorare. Ars profecto
non tam neceſſaria regibus quam lenonibu
& amantibus omnium commodiſſima.

Succedit huic proxime Poëſis, quæ ſuis la-
ſcivis rythmis atque fabulis ac amatoriis
bucolicis, epigrammatibus, epiſtolis, &
præceptiunculis, comœdiis, atque ex peni-
tiſſimis Veneris armariis depromptis laſci-
vis carminibus lenocinio functa, pudici-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

am omnem ſubvertit, ac adoleſcentiæ
onam indolem moreſque corrumpit, un-
è Poëtæ inter lenones principatum fere
btinuerunt, è quorum numero apud pri-
cos peritiores extitere illi, quos ſuperius in
rte meretricia nuncupavimus, Callima-
hus, Philetes, Anacreontes, Orpheus, Pin-
larius, Alcæmon, Sappho, Tibullus, Catul-
us, Propertius, Virgilius, Ovidius, Juvena-
is, Martialis; & hodie ſunt adhuc Poëtæ qui
eſtilentiſſima carmina ſcribunt. Poſt iſtos
ero non infimum inter lenones locum ſibi
endicant Rhetores fraudulentarum blan-
litiarum & perſuaſionum artifices, illaque
lenarum feliciſſima, cui propitia eſt dea
Suadela. Superiorem tamen iſtis locum poſ-
ſident hiſtorici, illi præcipue, qui amatorias
llas hiſtorias contexuerunt, Lancelloti,
Triſtamii, Eurealis, Pelegrini, Calliſti, & ſi-
milium, in quibus fornicationi & adulte-
riis à teneris annis puellæ inſtituuntur & aſ-
ſueſcunt.

Neque vero machina quævis ad oppu-
gnandam cum matronarum pudicitiam,
tum virginum ac viduarum caſtimoniam
validior, quam lectio laſcivæ hiſtoriæ. Nul-
la tam bonæ indolis fœmina, quæ hac ipſa
non corrumpatur, mirumque putarim fra-
gilia reperiatur aut mulier, aut puella tam
exactæ caſtitatis ſive pudicitiæ, quæ ex e-
juſmodi lectionibus & hiſtoriis peregrina
libidine non ſæpe ad furorem uſque accen-
datur. Atque tamen quæ in his libris pri-

 mum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

mum edocta puella eſt, quæque horum
cere ſcit dicteria & ex horum diſciplina c
procis in multas horas facunde confabu-
ri, hæc demum eſt prope aulica. Pernin
autem hiſtorici lenones extitere, quoru
nomina obſcura ſunt: multi etiam inter pr
claros ſcriptores iſtis operam navarunt, e
juſmodi ex recentioribus Æneas Sylvi
Dantes, Petrarcha, Bocatius, Pontanus, Bap
ſta de Campo fragoſo & alter Baptiſta de A
bertis Florentinis. Item Petrus Hædus
Petrus Bembus, Jacobus Caviceus & Jac
bus Calandrus, Mantuanus & multi alii, i
ter quos tamen Johannes Bocatius ſuperat
omnibus, lenonum palmam ſibi lucrat
eſt, iis maxime libris, quos centum n
vellarum intitulavit: cujus exempla & tr
ditiones nihil aliud ſunt quam calidiſſima le
nociniorum ſtratagemata. Jam vero quar
do honeſtatis ac religionis verecunda tim
dulaque fœmina expugnanda eſt, quantu
tunc Dialecticæ argutiæ lenociniis adjumen
ti præſtant, ipſa apud Ovidium Myrrhæ fa
bula palam facit. Proinde nunc ex mathe
maticis diſciplinis Arithmetici ludi lenoci
niis commodi ſunt, & Muſica ipſa non mini
ma lenociniorum clientula eſt, quæ voc
gratia, & peſtilentibus cantionibus inſtru-
mentorumque voluptariis modulis libidinis
incentiva, in omnem laſciviam & corruptio-
nem animum emollit, mores ſubvertit, lu-
xuriæ concupiſcentiam, affectuſque vali-
diſſime incutit. Cui accedit chorearum &

ſaltationum commoditas, ubi cum pathicis libere loqui licet, & palpitare, oſcula, baſia, & ſuavia figere, & impudicis manibus quam ...elis contrectare, & non raro ad latebras confugere. Nec deeſt à lenociniis Geometricus, architectus, qui ſcanſili machinula per impluvium vel feneſtram ſub noctu congrediatur amatæ: quique adulteratis clavibus ſimilibuſque, ceu quale Dedalus fabricavit Paſiphaë ingeniis adulteris obſequatur. Jamque etiam in picturis legunt quæ literas neſciunt mulieres, pluſque ex illis intelligunt quam aliæ ex literis conſpiciunt, dum intra cubilia nuſquam non videant, quod cum ſcelere & flagitio æmulentur, nec minus per oculos atque per aures animus corrumpitur, tam enim hi ad animum penetrant, atque illæ: nec minus laſcivis imaginibus, quam rerum præſentia homines ad libidinem invitantur: cujus rei argumenta ſunt Venus Guidia, Praxitelis opera in templo ſtuprata: ejuſdemque artificis cupido abs Alchida Rodio adoleſcente corrupta: & quæ refertur ab Æliano fortunæ ſtatua, abs Athenienſe juvene tam ardenter adamata, ut cum emere prohiberetur, apud eandem expiravit. Terentius etiam in Eunucho introducit adoleſcentem ad libidinem incenſum, cum vidiſſet tabulam, in qua depictum fuerat, quomodo Juppiter per aureum impluvium corruperit Danaim: ideoque non immerito Ariſtoteles pœnam publicam ſtatuit pictoribus, qui talia proponunt oculis multitudinis, quibus

libido inflammetur. Neque vero ſine cau
dicit Sapiens, picturæ & ſtatuariæ artes i
ventas eſſe in tentationem animæ hominu
& in decipulam inſipientium, & corrupti
nem vitæ.

Occurrunt nunc Aſtrologi, Chiromante
Geomantes, ſomniatores, ominatores, ar
ſpices, augures, reliquuſque divinatoru
populus, qui omnes lenonum officio fu
gentes ſuis fallaciis ac verſipellis aſtuti
fraudibus ſpondent illicitos amores, conc
liant, quæ non raro ſceleſtiſſimas congluti
nant nuptias, nimis raro bene pactas diri
munt in adulteria. Ab iis lenonibus no
modo mulieres, ſed quod pudendum eſt
viri etiam amorum & conjugiorum ſuo-
rum auſpicia petunt & ſpem potiundæ pa-
thicæ puellæ capiunt, & pro illorum non
tam ſtulto quam impio hortatu ſeſe connu-
biis jungunt vel eximunt. Cæterum etiam
ad tam inſanam crudelitatem plerique in-
ducti ſunt, ut putent aſtrologicis imagini-
bus & horarum obſervationibus amorem
cogi poſſe, ſicut de iſtis Theocritus, Vir-
gilius, Catullus, Ovidius, Horatius, Lu-
canus & multi alii nugaces Poëtæ cecine-
runt, atque ipſi Aſtrologi poëtis non mi-
nus mendaces autores in ſuis electionum
libris ſtatis canonibus tradiderunt, quo
uno profecto lenociniorum obſequio A-
ſtrologi omnes & divinatores non minimum
faciunt quæſtum, quibus in adjutorium
proxime ſeſe offert Magia, quæ ſe carmini-
bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

bus promittit ſolvere mentes, quas velit, aſt aliis duras immittere curas. De qua etiam apud Lucanum:

Carmine Theſſalidum dura in præcordia fluxit
Non ſatis adductus amor.

Et apud Horatium Canidia, apud Apulejum Pamphilæ maleficæ ſuos amatores aſtringunt, & in Calliſti tragica comœdia Cœleſtina lena Melibæam puellam accendit. Accedunt iis etiam veneficia & philtra, amatoria pocula, ſed admodum periculoſa, ut pro amore nonnunquam mortem aut gravem aliquem morbum inducant. Horum hauſtu mortuus eſt Lucullus & Lucretius, ſed dilucidis intervallis ſenſum mentemque amiſit. Legimus etiam mulierum quandam, quæ amatorio poculo hominem occiderat, ab Areopagitis abſolutam, quia amoris cauſa hoc commiſerat: ſed nulla lenociniis accommodatior ais quam medicina, quæ concupitam Venerem à quavis pathica puella facile obtinet, dum pollicetur reſarcinato hymenæo amiſſam virginitatem reſtituere, papillas, ne excreſcant, cohibere, uterum prohibere, ſterilitatis venena in longam ſecularemque libidinem miniſtrans, aut quaſſata ſpina conceptum ſemen ejicere docens, ut canit Lucretius:

Idque ſuâ cauſa conſuerunt ſcorta moveri,
Ne complerentur crebro gravidæque jacerent.
Et ſimul ipſa viris Venus ut concinnior eſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Quo uno medicorum beneficio jam mul
matronæ ſimul & puellæ, aulicæ etiam don-
næ ſecuræ futuræ ſunt: faciunt ad hanc re
etiam vetularum incruſtationes, & reliq
meretricantium mulierum fuci, qui apu
medicos in libris de decoratione paſſim tr-
duntur, docenturque, quibus noxias mer-
tricum merces vendibiliores reddant, qu
idcirco ſacra vocant unguenta meretricia,
cum iſtis alia permulta pharmaca libidinu
incentiva; cujuſmodi ope gloriatur Ovidiu
ad novenarium numerum ſe inſcendiſſe, &
Theophraſtus ſcriptam reliquit plantar
quandam ad ſeptuageſimum coitum vire
extendentem.

Jam vero nullum Lenocinium oportunun
tempeſtivumque magis quam quod medici
næ prætextu peragitur, nullæ ſiquidem do
mus tam clauſæ, nulla monaſteria tam re-
cluſa, nulli carceres tam cuſtoditi, quæ non
admittant, quidve excludant lenonem me-
dicum: è quibus (teſte Plinio) etiam in prin-
cipum domibus adulteria perpetrata ſunt, ut
Eudemi in Livia, Druſi & Vectii Valentii in
Meſſalina Claudii. Et ne quis philoſophos
lenocinio inutiles putet, ipſe Cyreniacorum
magiſter prohibet Ariſtippus, cui cum eſſet
apud Thaidem, nobile ſcortum, frequens
cum aliis rivalibus conſuetudo, gloriaba-
tur quod ipſe haberet Thaidem, quum alii
à Thaide haberentur, quumque illi ſua bona
perderent, ipſe gratis luxuriaretur. Sic me-
retrix philoſophum illum habuit pro leno-

 ne,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ne, cujus exemplo & autoritate omnem juventutem ad ſe traheret: nec ſatis fuit Ariſtippo, ſeſe meretrici lenonem exhibere, ſed etiam docere publice libidines cœpit, illaſque de lupanari in ſcholas tranſtulit.

Reliquum nunc & mechanicæ artes perplures lenociniorum vicem obtinent, inter quas Phrygia artificia nendi, texendi, ſuendi, cęteraque muliebria exercitia principatum tenent: quorum prætextu lenæ dum linum, filum, vitras, tiaras, corallia, ceſtes, loculos, chirothecas circumferunt, ex juvenculis olim meretricibus jam vetulæ mercatrices effectæ pathicas puellas iis rebus facile allectant, & colloquendi oportunitatem capiunt, quibus tum adſunt ſubſidio lotrices, quibus permiſſum eſt domos libere ingredi, & filias ancillulaſque abſentibus matribus ad lintea abducere: adſunt etiam mendicæ, quæ eleemoſynarum pietate obſervant januas, deferunt referuntque plena lenociniorum & nuntia & literas.

Et ferunt ad nuptam dona quæ mittit adulter.

Proinde etiam & virilia nobilium exercitia lenociniis accommoda ſunt, ut equitia, quæ torneamenta vulgo vocant, ludique militares, quorum aſtu Romulus olim rapuit Sabinas. Jamque etiam venatio ô quoties in Sylvarum latebris nobilium potentumque adulteria conciliavit. Luſit hoc perpulchre Virgilius in Ænea & Didone, à venandi oportunitate, de lapſu comitum oc-

caſione capta. Ipſe etiam Jupiter uſus eſt lenonibus paſtoribus. Proinde & nautæ qu conferant lenociniis ipſæ Venetiæ teſtabuntur, quinetiam lautæ coquinarum epulæ opiparaque convivia lenociniorum vicem tenent, ut eleganter in ſuis Æneadibus expreſſit Virgilius:

Poſtquam prima quies epulis menſæque remotæ
Crateres magnos ſtatuunt, & vina coronant.
Hic regina gravem gemmis auroque popoſcit
Implevitque mero pateram, celebrate faventes
Dixit, & immenſum Laticum libavit humorem
Primaque libato ſummotenus attigit ore.
Tum Biciæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro.
Poſt alii proceres Tyrii Troesque ſequuntur.
Nec non & vano noctem ſermone trahebat
Infelix Dido, longumque bibebat amorem.

Sunt adhuc quæ prætereo, permulta lenociniorum artificia, ſed hæc omnia vincit aurum, quo ſi alchimiſtæ nobis (ut pollicentur) ſatis facere poſſent, ipſi profecto lenonum futuri ſunt omnium invictiſſimi: potentiſſimum enim lenocinium in auro atque pecunia eſt.

Scilicet uxorem cum dote fidemque & amicis
Et genus & formam regina pecunia donat.

Auro placatur Zelotypus maritus, auro mollitur rivalis, auro accuratiſſimi vinciuntur cuſtodes, auro quæque janua panditur, auro omnis thalamus conſcenditur, auro vectes & ſaxa & inſolubilia matrimonii

vincula franguntur. Quid mirum, quod auro virgines, puellæ, matronæ, viduæ, veſtales veneunt, ſi auro Chriſtus ipſe venditur? Denique hac lenociniorum duce plurimi ab infima ſorte ad ſummum prope nobilitatis gradum conſcenderunt. Proſtituit hic uxorem, factus eſt Senator: proſtituit ille filiam, creatus eſt comes: hic aliam quamvis matronam in adulteri principis ſollicitavit amplexum, mox amplo ſtipendio dignus fit regius cubicularius. Alii ob deſponſata regia ſcorta ſpectabiles facti ſunt, publiciſque muneribus præfecti, eiſdem artibus abs Cardinalibus & pontificibus multi multa perpinguia venantur beneficia, nec eſt via ulla compendioſior. Quantum autem lenociniis ipſis conducat religio, ipſæ Paulinæ caſtiſſimæ inflexibiliſque matronæ hiſtoria ab Egeſippo deſcripta teſtatur, quam Iſidis ſacerdotes cuidam equeſtris ordinis adoleſcenti pro Anube Deo proſtituerunt. Quid etiam in iſtis poſſit auricularis noſtra confeſſio, ipſa tripartita indicat hiſtoria: nec deſunt mihi, ſi referre velim, cognita recentia exempla. Habent enim ſacerdotes, monachi, fraterculi moniales, & quas vocant ſorores, ſpecialem lenociniorum prærogativam, cum illis religionis prætextu liberum ſit quocunque pervolare, & quibuſcunque quantum & quoties libet, ſub ſpecie viſitationis & conſolationis, aut confeſſionis ſecreto ſine teſtibus loqui, tam pie perſonata ſunt illorum lenocinia: & ſunt ex illis quibus pecuniam tetigiſſe piaculum

culum eſt, & nihil illos movent verba Pa[uli]
dicentis: Bonum eſt mulierem non tange[re],
quos illi non raro impudicis contrectant m[a]-
nibus, clanculum confluunt ad lupanar[ia],
ſtuprant ſacras virgines, vitiant viduas: & h[o]-
ſpitum ſuorum adulterantes uxores, nonnu[n]-
quam etiam Iliaci prædonis inſtar abducu[nt],
& Platonica lege cum popularibus ſuis co[m]-
munes proſtituunt: & quarum animas lucr[a]-
ri debent Deo, illarum corpora ſacrifica[nt]
Diabolo, aliaque his multo ſceleſtiora, & q[uæ]
nefas eſt eloqui, inſana libidine perpetran[t],
interim caſtitatis voto abunde ſatisfacient[es],
ſi libidinem, ſi luxuriam, ſi fornicatione[m],
ſi adulteria, ſi inceſtum verbis acerrime i[n]-
ceſſent deteſtenturque, & de virtute locu[ti]
clunes agitent. Sed & flagitioſiſſimi lenon[es]
ſceleſtiſſimæque lenæ ſæpe ſub illis religi[o]-
num pellibus delitescunt.

Jam vero etiam lenociniis militant leg[es]
atque Canones, cum in potentum favore[m]
pro iniquis nupiis pugnant, & juſta matrim[o]-
nia dirimunt, ſacerdoteſque ſublatis honeſti[s]
nuptiis turpiter ſcortari compellunt: malue-
runtque illi legiſlatores ſacerdotes ſuos cu[m]
infamia habere concubinas, quam cum hone-
ſta fama uxores; forte quia ex concubini[s]
proventus illis eſt amplior: De quo legimu[s]
gloriatum in convivio quondam Epiſcopum
habere ſe undecim millia ſacerdotum con-
cubinariorum, qui in ſingulos annos illi aure-
um pendebant. Extabat olim Romæ in tem-
plo Veneris duabus tabulis exſculptum Sena-
tuſcon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

uſconſultum, & lex futuaria ſcortatoribus
lenonibus admodum favorabilis, quam
pud Petrum Crinitum in hæc verba latam
egimus. In prima tabula continebantur ju-
a viſundi, conſectandi, ſuſurrandi, geſtiun-
i, ſubtrudendi, ſalutandi, confabulandi,
recandi, perpetuo interdiu futnariis per-
niſſa ex me ſunto: ex æde, foramine, horto,
oſtico, impluvio cuncta hæc commoda ne-
no homini prohibento: fidem, conſilia fe-
unto, ſervanto, auxilium operamve danto.
n altera tabula erat: ſub noctu vota tractan-
o, percuſſa juramenta, lamenta admiſcen-
o, ſollicitanto, verecundiam timoremque
moventoto, triſtitiam ſupprimunto; tempori
ocove obſecundanto, occaſioni ne unquam
cedunto, internuncias epiſtolas ſuccidunto:
is ſpem, voluntatem, expectationem, ne-
ceſſitatem, miſericordiam adlectanto, infe-
runto, fraude, vi, dolo, oſtentatione attem-
perate utuntor: prudentiam fatuitatem ha-
bento, tenento, geſtanto, ex pathica quic-
quam ſempiterne quaſi ſtipem & pignus ca-
piunto; ejus permiſſu advehunto, novem
quærunto, aſtu pompave grandianimem no-
bilem inſectantor, notas conjecturas tacitus
novanto. Erat etiam Licurgo lata lex, ſi quis
ætate provectior, ac nuptiis intempeſtivior
puellulam primæ pubis duxiſſet, huic inte-
grum eſſet ex adoleſcentibus aliquem deli-
gere, qui Venere potentior præcurrens fera-
cem uterum generoſo ſemine impleret, mo-
do ipſum quod natum eſſet, mariti aſſeretur.

Erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Erat & Solonis lex, quæ ſimiliter permi-
bat uxoribus ſi mariti in rem Venerean
gnaviores eſſent, ex neceſſariis unum
quem ſibi deſpicere qui cum colluctarent,
nec idcirco alienum dici quod naſceret.
Mitto quod ſunt & cognoſcuntur mulieres
hunc diem, quæ quotannis externo femi
gravidæ nothos filios maritis ſupponunt, r
ſuſque poſt partum redeunt ad alternam
dulterorum ſatietatem, nequiores M. Agri
pæ Julia, quæ niſi plena navi vectorem no
recipiebat.

Vſque adeo à diis, abs heroibus, à legiſl
toribus, à philoſophis, à ſapientiſſimis vir
& theologis, à principibus, ipſiſque religion
capitibus ars hæc lenociniorum culta eſt a
que cohoneſtata. Lenones fuerunt Pan Deu
atque Mercurius, ipſeque puer Cupido, len
fuit heros ille Vlyſſes. Leno fuit Legiſlato
Licurgus, & ſapiens ille Solon, qui primu
lupanaria ædificavit, & meretriculas juven
tuti proſtituit. Sed & recentioribus tempori
bus Sixtus Pontifex Maximus Romæ nobile
admodum lupanar extruit: Leno fuit Impe-
rator ille Heliogabalus, qui domi ſuæ mere-
tricum cohortes aluit, amiciſque & ſervis ex-
hibuit. Quinetiam reginarum cæterorum-
que principum & dominarum nonnunquam
id curæ eſt. Neque præterea optimates
magiſtratuſque id officii quandoque abhor-
ruerunt, quippe lenones olim fuerunt Co-
rinthii, Epheſii, Abideni, Cyprii, Babylo-
nii, & multi alii magiſtratus, qui in civita-
tibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ibus ſuis lupanaria conſtruunt foventque, onnihil ex meretricio quæſtu etiam ærario ſuo accumulantes emolumenti, quod uidem in Italia non rarum eſt, ubi etiam Romana ſcorta in ſingulas hebdomadas Julium pendent Pontifici, qui cenſus annuus nonnunquam viginti millia ducatos excedit, ideoque Eccleſiæ procerum id munus eſt, ut una cum Eccleſiarum proventibus etiam lenociniorum numerent mercedem. Sic enim ego illos ſupputantes aliquando audivi: Habet (inquientes) ille duo beneficia, unum curatum aureorum viginti, alterum, prioratum ducatorum quadraginta: & tres putans in Burdello, quæ reddunt ſingulis hebdomatibus Julios viginti. Jam vero nihilominus lenones ſunt Epiſcopi illi & officiales, qui cenſum pro concubinatu à ſacerdotibus quotannis extorquent, idque tam palam: ut apud plebem ipſum in proverbium abierit illa eorum concubinaria exactio, ſive lenocinium, quo dicunt: Habeat vel non habeat, aureum ſolvet pro concubina, & habeat ſi velit. Sed in regno avaritiæ nihil turpitudini aſcribitur, quod lucrum pariat. Mitto tolerantiæ commentum, quo certa pecunia Epiſcopis ſoluta abſentis mariti uxor, præter adulterii dicunt ut offenſam, alteri cohabitare permittitur. Quæ omnia tam manifeſta ſunt atque frequentia, ut neſcire cogamur, Epiſcoporum ne impudentia, an plebis patientia hactenus fuerit ineptior: ut tandem opus fuerit Germaniæ principibus

cipibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

cipibus inter cætera nationis illius gravar-
na hæc quoque deferre. Ex quibus quæ h
ſilentio premuntur, elicere poteritis.

Ejuſmodi itaque patronos habet ars Len-
nia, quique tueantur artem meretriciam, c
in hunc uſque diem, prohdolor, in Chriſt-
na republica locus eſt, & in civitatibus pub-
ca theatra, immunitates & ſtipendia conce-
ſa ſunt, unica illa contra divinas leges atq
ipſum Dei verbum humana ratiuncula ſi
potius lenonio commento militante, qua i
quiunt, ut juventus egeſto illic libidinis in
petu, pejora conari deſiſtat. Tolle, ajunt
republica meretrices, cuncta ſtupris, inceſt
adulteriis permiſcentur: nulla matrona int
gra remanebit, nulla viduæ pudicitia incol
mis perſiſtet, vix virgines ac Veſtales inviol
tæ ſervabuntur: hinc tandem impoſſibi
eſſe concludunt, reipublicæ tranquillitate
ſine meretricibus poſſe conſiſtere: ſine quib
tamen populus Iſraël olim per tot ſecula co
tinentiſſime duravit, ſicut præcepit illis De
Deut. 23. Non erit meretrix neque ſcortato
in filiis Iſrael. Atque præterea hæc ſpurc
ties olim etiam ſub religionis ſpecie Eccl
ſiam inſiliit, ac Nicolaitarum hæreſim prop
gavit, qui ob vitandam zelotypiam uxor
proſtituebant, ac veluti Platonica lege con
munes habeddas docebant. Quicunque au
tem principes, judices & magiſtratus lupan
ria fovent, ſive quovis modo permittunt, e
jam licet ipſi non ſcortentur, dicetur eis
Domino quod ait Pſalmiſta Pſal. 46. Si vid

ba

bas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas: Hæc feciſti, & tacui, exiſtimaſti inique quod ero tui ſimilis, ſed arguam te & ſtatuam contra faciem tuam.

Qui mulierum generi mores ſint fere peculiares ac quaſi innati, exceptis tamen iis quæ modeſtioribus gaudent moribus.

PLERÆQUE mulieres, exceptis perquam paucis, inprimis illa, quæ formæ elegantia ſpectandæ, ſcitulæ, nitidæ, & venuſtæ ſunt, veſtimentis purpureis, & aureis, & gemmeis monilibus ultra ſuam ipſarum conditionem exornari gaudent. Interim tamen turpiſſima monſtra ſub formoſis illis pellibus ſæpe latitant. Hinc aptiſſime Lucianus illas Ægyptiis templis comparat. Illic enim ipſum delubrum forinſecus pulcherrimum eſt, ſimul atque maximum ſumptuoſis lapidibus extructum, atque compoſitum: cæterum ſi intus Deum requiſieris, aut Simiam invenies, aut ciconiam, aut hircum, aut felem. Ita eſt de illis, quos dixi puellis atque dominabus, quæ à prima ætate, à teneris annis in molli otio, ſaltationibus & omni luxu enutritæ, peſſimiſque diſciplinis ex amorum libris, praviſſimiſque luxus, libidinum, adulteriorum, fornicationum, lenociniorum hiſtoriis: comœdiis, novellis, facetiis, cantilenis imbutæ, veluti ex nutrice perniencioſiſſimos mores ſuxerunt, levitatem, inſolentiam,

lentiam, arrogantiam, moroſitatem, imp
dentiam, obſcœnitatem, contentionem, co
tradictionem, pertinaciam, ultionem, aſtu
vafritiem, petulantiam, loquacitatem, pr
cacitatem & turpem concupiſcentiam, habe
linguas quibus ſilentium pœna eſt, habent l
bia ad omnem loquacitatem armata, quib
ſermones producunt ocioſiſſimos ineptiſſ
moſque, & non raro iis qui audire cogu
tur moleſtos. Quid enim illas in tam mul
tas horas inter ſe loqui putabimus, niſi ſtu
ta & ocioſa? Puta, quomodo componend
coma, quomodo pectenda, quomodo tin
gendi capilli, quomodo fricanda facies, qua
liter complicanda veſtis, qua pompa inceden
dum, aſſurgendum, decumbendum, quibus
quo veſtitu fas ſit incedere: quæ quibus lo
co cedere debeant, quot inclinationibus ſa
lutare, quæ ad quorum oſcula venire fas au
nefas ſit, quæ aſino, quæ equo, quæ ſella, quæ
curru, quæ lectica vehi debeant, quæ au-
rum, quæ gemmas, quæ corallia, quæ tor-
ques, quæ inaures, quæ armillas, quæ annu-
los, quæ monilia ferre poſſint, cæteraque
Semiramidatum legum nugamenta. Nec
deſunt ſeniores matronæ, quæ narrent à quot
procis olim adamatæ, quibus muneribus di-
gnatæ, quibus blanditiis ambitæ? hæc de eo
loquitur quem amat, altera ægre ſilet de illo
quem odit, & quævis putat, ſe cum aliarum
admiratione dicere; nonnunquam intempe-
ſtivis dicteriis aut impudentiſſimis menda-
ciis ſermonem infulciunt. Nec deſunt inter
illos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

llos intenſiſſima odia & acerrima jurgia, ca-
umniæ, detractione, ſycophantiæ, & quæ-
unque ſunt malæ linguæ vitia: habent ocel-
os, habent vultus, habent riſus plena illece-
bris, habent nutus, habent geſtus plenos la-
ſcivia, habent aſtus, habent verba, quibus de-
cipiendos probos ſollicitant, & munuſcula
extorquent, ſi illis annulus eſt, ſi gemma, ſi
monile, ſi catenula, quicquid id eſt ſubtrahunt
blanditiis, aut extorquent precibus, red-
duntque pro illis baſia ſuavia, oſcula, ample-
xus, contractus, confabulationes, quæ illis
publica merx & amoris alimenta ſunt. Pu-
det referre, quæ ſecreta intra cubile probra
ſæpe gerantur, conſecrato hymenæo naturæ
contumelia quæ cum veſtem induerunt, o-
mnia contexiſſe & occuluiſſe exiſtimant, ta-
les itaque qua fide & integritate poſtea erga
maritos putabimus futuras uxores? O quan-
to dolore afficiunt bonos conjuges, dum
genus, dum dotem, dum formam, dum alie-
na matrimonia illis continuo objiciunt, &
jurgiis ac contumeliis obtundunt viros, con-
queruntur ſemper dum domeſticam & fru-
galem menſam ſpernunt, & luxum viris ex-
probrant, in quo primitus delicate vixerunt,
ac deliciis & pompa aſſuetæ ornamentorum
ambitione exhauriunt illorum opes, labe-
factant domos nonnunquam ad turpes & ma-
los quæſtus, miſeros maritos impellunt,
quibus dies noctesque inſidiantur mille
fraudibus, ſimulatione, proditione, hypo-
criſi.

Taceo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Taceo externos amores, occulta adul-
ria, ſuppoſititios partus, & alieno ſemi
conceptas proles, quod ſi ſemel ad odiu
vertantur zelotypiam parabunt, aut venen
Familiares enim (ut ait Hieronymus cont
Jovinianum) malarum fœminarum art
ſunt, doli, fraudes, veneficia, mala medic
menta & magicæ vanitates. Sic Livia viru
ſuum interfecit, quem nimis odit. Lucil
ſuum peremit zelotypia, illa ſponte miſcu
aconitum, hæc improba furorem pro am
ris poculo propinavit. Adeo tutius eſt (quo
ait Eccleſiaſticus c. 25.) commorari leoni
draconi, quam cum muliere nequam. Qui
quis morigeram cupit habere uxorem, n
ducat talem. Sed jam nimium progreſſus e
cum lingua ſermo, dixi tamen, & jam no
dixiſſe non poſſum.

De vanitate ſaltationum & chorearum, earumque periculis & ortu.

SALTATIONUM ſive chorearum artificium puellis amatoribuſque longe gratiſſimum eſt, idque magna cura diſcunt, & in medias noctes ſine ſatietate protrahunt ſummaque diligentia obſervant, ut ad lyræ tympanique ac tibiarum numeros, compoſitis geſtibus moderatiſque inceſſibus ſaltent, & rem omnium ſtultiſſimam & inſania quadam haud abſimilem prudentiſſime, ut putant, ſcientiſſimeque peragant, quam niſi tibiarum concentus temperaret, & ut dicitur, vanitas

nitas

itas vanitatum commendaret, nullam cho-
eis ſpectaculum ridiculum ac inconditum
nagis: hæc laxamen petulantiæ, amica ſce-
eris, incitamen libidinis, hoſtis pudicitiæ
c ludis probis omnibus indignus: ſæpe ibi
natrona, (ut ait Petrarcha) diu ſervatum de-
us perdidit, ſæpe infelix virguncula ibi di-
icit quod melius ignoraſſet, multarum ibi
ama periit pudorque. Multæ inde domum
mpudicæ, plures ambiguæ rediere, caſtior
utem nulla: pudicitiam choreis ſæpe ſtra-
am ſemperque impulſam oppugnatamque
idemus: laudarunt tamen hanc nonnulli
Græcorum ſcriptores, ſicut pleraque alia
fœda ac pernicioſa, ipſaque ſaltationum e-
xordia è ſummis cœlis, è ſtellarum ſyderum-
que lationibus, eorumque greſſu & regreſſu,
complexu ac ordine, tanquam harmonica
quadam cœleſtium chorea una cum mundi
generatione divinitus prodiiſſe dicunt. Alii
nventum eſſe Satyricum, Bacchum quoque
hac arte Thyrrenos, Indos & Lydos bellico-
ſiſſimos populos deviciſſe ajunt. Hinc tan-
dem ſaltatio ipſa in religionem relata eſt, &
à Coribantis in Phrygia, à Curetis in Creta,
abs dea Rhea fieri juſſa eſt, & in Delo nulla
ſacra peragebantur, cui ſaltatio non fuiſſet
adhibita, nec ullæ unquam celebratæ feſtivi-
tates & ceremoniæ citra ſaltationem. Indo-
rum quoque Brachmanni mane & veſpere ad
ſolem converſi ſaltantes illum venerabantur.
Apud Æthiopes etiam & Ægyptios, & Thra-
ces & Scythas, ſaltatio inter ſacrorum cere-
monias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

monias habita eſt, quippe, quæ ab Orphe &
Muſeo optimis ſaltatoribus conſtituta fuit.
Erant etiam apud Romanos ſacerdotes Sa
qui in honorem Martis ſaltabant. Lace-
monii Græcorum præſtantiſſimi cum à Ca-
ſtore & Polluce ſaltare perdidiciſſent, om
ſaltationibus peragere ſoliti ſunt. In Th-
ſalia tanto in precio habita eſt, ut populi p-
ſides & anteſignavi præſaltatorum nom
honorarentur. Ipſe etiam Socrates vir o-
nium ſapientiſſimus ab oraculo judicatus, il-
lam jam natu grandior diſcere non erubit,
quin & ſummis laudibus extulit, & inter
rias diſciplinas numeravit, viſaque illi
gravior, quam ut de ea recte pronunci
poſſit, quæ tota divina cum mundi gene-
tione nata eſſet, & cum Amore Deo ve-
ſtiſſimo in lucem prodierit. Sed quid miru
ſic à Græcis philoſophari, qui adulteria, q
ſtupra, qui parricidia, denique nullum n
facinus in Deos referunt autores. Compl-
res de ſaltatione libros conſcripſerunt, q
omnia genera ejus & ſpecies numeroſqu
comprehenderunt, earundemq; nomina pe
cenſuerunt, & cujuſmodi unaquæque ill
rum eſſet, & quo autore inventa: quare de i
lis plura hic dicere ſuperſedeo.

Romani veteres, viri prudentia & autor
tate graves, ſaltationes omnes repudiarun
nec ulla penes eos honeſta matrona ſaltaſſ
laudatur. Hinc Saluſtius improperat Sem
pronię, quod cantaſſet ſaltaſſetque doctiu
quam conveniret probę, quin & Gabinio vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

o conſulari atque M. Cælio nimia ſaltandi
eritia probro data eſt: & M. Cato L. Mure-
æ, quod in Aſia ſaltaſſet, pro crimine obje-
it, cui patrocinatus Cicero, id ut recte fa-
tum defendere non eſt auſus, ſed conſtanter
actum pernegavit. Nemo, inquiens, ſaltat
obrius, niſi forte inſaniat, neque in ſolitu-
line, neque in convivio moderato atque ho-
eſto: intempeſtivi convivii, immoderati jo-
i, turpium deliciarum comes eſt extrema ſal-
atio. Itaque ſaltationem neceſſe eſt omnium
itiorum eſſe poſtremum. Neque vero facile
lictu, quæ mala hic viſus hauriunt & auditus,
quæ pariant colloquia & tactus. Saltatur in-
conditis geſtibus, & monſtroſo pedum ſtre-
pitu, ad molles pulſationes, ad laſcivas canti-
lenas, ad obſcœna carmina contrectantur
puellæ & matronæ impudicis manibus & ba-
ſiis, meretriciisque complexibus: & quæ ab-
ſcondit natura, velavit modeſtia, ipſa laſcivia
tunc ſæpe nudantur, & ludi tegmine obduci-
tur ſcelus. Exercitium profecto non è cœlis
exortum, ſed à malis dæmonibus excogita-
tum in injuriam divinitatis, quando popu-
lus Iſraël erexit ſibi vitulum in deſerto, cui
cum ſacrificaſſent, cœperunt edere & bibe-
re, & poſtea ſurrexerunt ludere, & cantantes
ſaltabant in chorum. Exod. 32.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

JOANNIS JOVIANI
PONTANI
DIALOGUS
QVI INSCRIBITVR.
CHARON

Propter rerum varietatem quæ doctiſsime in i[s] tractantur, lectu digniſsimus, & ad præſentem materiam non incongruus.

INTERLOCUTORES
MINOS ÆACHVS.

QVI magiſtratum Æace gerunt, i[s] nunquam ſine negotio ocium e[ſ]ſe debet. ÆAC. Prudenter atque è re dictum à te eſt Minos. Nam & in ocio cogitare oportet de negotio, & ubi liberior aliquando factus eſt cu[ra]ris animus, quia tum longe maxime qui[d] verum ſit cernit, exercendus hic eſt, à ſen[e] præſertim, cui non ut ineunti ætati pila & trochulus, ſed rerum optimarum cognitio atque ſcientia curæ eſſe debeat. MIN. Scilicet non dies, noctesque aut dormienti tibi, aut potanti optatum illud à diis obtigit, nati ut

ut ſint myrmidones, ſed animum colenti, prudenter ac pari jure moderanti popu-s. ÆAC. Sunt hæc Minos, ut dicis, quæ di-immortalibus tribuere ſolebam, quorum xta muneris, ut boni prudentesque habe-mur. Eorum ergo benevolentiam non tu-& extis magis, quam recte agendo, pru-enter conſulendo, juſte imperando conci-are ſtudebam mihi. MIN. Deorum profe-o, Deorum eſt ut dicis, iſta benignitas, uos non hedorum ſanguis, aut frugum pri-itiæ placatos faciunt, ſed innocentia, ve-tas, caſtitas, fides, continentia, quæ ſunt il-orum munera: quibus qui utantur, iis con-lia ipſi ſua aperiunt, ſeque inſpiciendos ræbent. Quin quod deorum eſt proprium on abſtinenteis modo & immoderatos quos overint, in cœlum ad ſe, ut ſcimus evo-ant, verum incontinentius qui vixerunt, lum pœniteat, dum in viam redeant, in eos uoque clementes ſunt atque benefici. Et-nim Deus ille Opt. Max. non tam peccata lciſcitur, quam miſeretur & parcit. Amat ominum genus, & dum aut peſtem illis, ut tempeſtates immiſſurus eſt, in iram eo-um ſceleribus provocatus, nunc monſtris ræmonet, nunc per oſtenta declarat: & cum maxime iratus eſt, per crinitas ſtellas, ut pro-urationem adhibeant, qua placatus ipſe ſententiam mutet. Et certe maximas ſore in terris diſcordias & calamitates auguror. Meminiſti enim ut excuſſa eſt nuper terra, ut movit ab imis uſque ſedibus, & quam ſæ-

pe. Peſſima quædam videntur portendi mor-
talibus, & animus ſcire avet. Quamobrem
videtur (ferias enim agimus, & collega Rh
damanthus hodierno ſatis eſt muneri) co
cedamus ad ripam, & ſub amœna cupreſſo
rum umbra conſideamus tantiſper, dum
terris aliquis ad nos eat, ad quod vel invita
lenis aquarum decurſus poteſt, vel quæ n
ſtra ſcire intereſt, quod agant homines,
ad illorum actiones judicia comparemu
ÆAC. Recte Minos & commode, nam
mens ipſa præſagit triſte neſcio quid ac p
riculoſum imminere mortalibus, & ipſe m
miniſti. Nuper dum in ſacerdotes illos ſe
tentiam diceres, queri eos & ægre ferre, lab
rare Italiam ſeditionibus, magnosque in
legi exercitus. Quamobrem in pratum h
deſcendamus, ſi placet. MIN. Deſcendamu
& ſi tibi videtur, Charontem ad nos voc
mus. Nam & ipſe otioſus eſt. ÆAC. Et
tium agit, & oratio ejus erudita & gravis e

CHARON, MINOS, ÆACUS.

EQVIDEM vel ex hoc conditionem ho
minum infelicem judico, quod ſperat
omnes victitant, quid enim eorum eſt ſp
inanius? MIN. Quænam ſunt iſta Charon
CHAR. Cuja eſt ea oratio? quos ego procu
video? O æquiſſimi animarum judices ſal
vete multum, & per ſtygem unde vobis tan
tum eſt otii à foro & judiciis? MIN. Eaden
noſtri hujus otii cauſa eſt, quæ & tui. Scis e
nim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

m quam hoc triduum nihil ad nos anima-
m trajeceris. CHA. Iſtud ipſum mecum ad-
irabar atque adeo indignabar, ita ſpe dece-
um me mea,ut in Plutonis ęrarium,ne col-
bum quidem triduo hoc toto contulerim.
aque quæ vita poteſt eſſe mortalibus inter
t ac tam varias neceſſitudines ? quos ſpes
m aſſidue fruſtretur ac ludat : eorumque
el maximum hunc errorem eſſe duco, quod
ter deas ſpem numerant,quæ humanæ for-
unæ ancilla eſt,varia, inconſtans, fallax, bel-
aciſſimaque & bonorum & malorum omni-
m , quod modo tyrannus declaravit : qui
um regnum animo concipit , ſpe ſua luſus ,
ix tandem ad ripam huc pervenit , nudus ,
lorabundus , claudus , ſenili greſſu, fallenti-
us veſtigiis , ex tot tantiſque male partis
ivitiis vix annulum ſecum ferens. ÆAC.
Doctiorem te factum portitor gaudemus , &
per herebum egregie philoſopharis. CHAR.
Quidni philoſopher ? qui tot annos doctiſ-
imos homines, qui trans ripam inhuma-
i erant , differenteis audiam , eorum ego
diſputationibus mirifice delector , & ubi
vacat etiam auditor fio , magnamque ex eo-
rum dictis voluptatem , uberemque fructum
capio ; quoſdam tamen ut ridiculos ægre fe-
ro , & ſtomachor : ſunt enim partim nimis
captioſi & fallaces , partim inanes & lubri-
ci , qualis Pariſius ſophiſtes , qui nuper con-
greſſus eſt mecum, & per Plutonem quam au-
daciſſime , Morieris Charon , vociferaba-
tur. Ego me qui de mortalium non eſſem nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

mero moriturum negabam, at ille morie
inclamabat. Quinam hoc fiet, inquam? Tu
ille diſtortis ſuperciliis. Charo, inquit, c
omnis autem caro morti eſt obnoxia, m
rieris igitur. Et cum diutius vixeris, bre
morieris. Tum ego, ut qui ejus amentia
non ferrem, vix continui, quin eum in flu
um deturbarim. Quid alter quam pene ri
me confecit? Remus, inquit, Romuli frat
fuit, plureis iſtic Remos habes, plures erg
fratres tecum ſunt Romuli. Hoc audito Æ
ce, ita ſum riſu commotus, ut diſrumpi t
muerim. Sed & tertius cum me ſolventer
viderent, audi, inquit, Charon, & diſce, R
cte inquam, hoſpes admones nunquam
nim ſatis quiſquam didicit. Diſce, inquit i
le, novum eſt hoc. Palus, inquam, eſt quar
navigas, Palus autem lignum eſt, lignur
ergo non aquam navigas. Vix hic finierat
cum quartus ægre ferens priorem illum ar
gumentatum, & me inquit, audi. Tribu
portitor manibus uteris, etenim palma ma
nus cum ſit, & tribus ipſe palmis remiges
tribus profecto manibus uteris. Atque fe
renda hæc fortaſſe videantur in pueris, dum
ingenium acuunt. ſenes vero tam inſigni
ter delirantes, & eos præſertim qui de natu-
ra ac Deo diſſerunt, quis ferat? nuper ſuper-
ſtitioſulus quidam, cum ex eo quærerem,
nunquid è terris novi afferret, plures qui diem
obierant revixiſſe, quocirca ſcire è vobis ve-
hementer cupio, qui animarum omnium
tenetis numerum, an earum aliquæ aut ipſæ

ufugerint, aut furto ſubreptæ vobis fuerint, ego certe ſcio neminem unum retro à me revectam. ÆAC. Et priora illa Charon omnino contemnenda non ſunt, pertinent enim ad quærendam veritatem: & poſteriora hæc nequaquam improbanda, quippe cum religionem augeant. Quædam etiam ſuapte natura nobis ſunt incognita. CHAR. Sint ita, ut dicis, quando nihil ad nos attinent, quamobrem miſſa nunc faciamus. Sed quod nunc mihi in mentem venit, & admirari nunquam ipſe ſatis poſſum, ſi per leges veſtras licet noſſe, id ex te velim, cur poſtquam de tyranni capite ſententiam tuliſtis, non inter ſontes eum & ſceleroſos, verum trans ripam illam, ubi ſolus agit, relegaſtis? ÆAC. Honeſtum ſane eſt ſcire quod poſtulas, æquius tamen erit id te ex Minoë quærere, cujus illud fuit judicium. CHAR. Nimirum ut alia Minois omnia, ſic & hoc eſt cognitu digniſſimum. Quamobrem optime Minos, ut cujus judicium admiramur, ejus quoque teneamus conſilium, ne gravere palam id nobis facere. MIN. Et facile eſt docere quod poſtulas, & ego libenter hoc fecero, pertinet enim ad ſapientiam, cujus te ſtudioſum eſſe factum magnopere lætor ac laudo. Quamobrem ut conſilium illud de relegando tyranno juxta mecum teneas, ſic habeto, præterquam quod varius, perfidus, immanis, & ſupra quam dici poſſit rapax fuerit, ſeditioſiſſimus omnium mortalium & fuit, & ipſe confeſſus eſt, nullis adhibitis

tormentis. Itaque dies noctesque nihil
quam aut cogitavit aliud, aut egit, qua
quomodo lites ſerere, tumultus excitar
bella movere, aut augere mota poſſet, pa
ac quietis inimicus. Eum ego, cui alie
documento eſſent pericula, ne inter man
ſeditionem aliquando faceret, è Republi
eſſe duxi ejectum urbe noſtra, omniq
quod lethe cingitur ſolo, trans ripam illa
inter erranteis umbras exterminare. Qu
& legem ſtatuere placuit, ne cui adire
lum, neve inſpectare liceret à centeſim
lapide. CHAR. Et juſte & prudenter f
ctum Minos. Sed quid quod ſeptimo qu
que die in rubetam verſus, ubi diem t
tum concrepuit, veſperi ab hydro depaſt
interit, maneque in umbram reviviſcit
MIN. Quod facit patitur, vorare alio
ſuetus, ipſe nunc devoratur. CHAR
Quam jure, quam merito. Atque utinar
mortalibus nota ſupplicia hæc eſſent, mode
ratiores illos fore ſperarem, minuſque am
bitioſos, nec tam alieni appetentes. MIN
An obſecro Pythagoræ oblitus es? & memi
niſſe certe debes, venit enim ad nos torrid
uſtilato capillo, adeſis naribus. Nam dun
inter mortales hæc prædicat, dum ſupplicio
tum eos horum admonet, igne ab nefari-
is adoleſcentibus ædibus injecto occiditur
CHAR. O bone Pluton, quænam eſt tant
hæc ingratitudo atque immanitas? hoccine
docendi atque inſtituendi præmium? MIN.
Ingratiſſimum eſt genus hominum atque in-

con-

ontinentiſſimum. Omitto poëtas, qui primi e inferis vera prodiderunt, quam nunc omes contemnunt: Socratem veneno petierunt, irum ſane optimum ac ſapientiſſimum, & rofecto quę in Chriſtum egerint, noſti. Nam c lateris, & pedum ejus vulnera attrectavinus, vix credentes tantum homines facinus dmittere auſos. CHAR. Et quidem ille veitatem docebat. MIN. O Charon, Charon gnorare videris veritatem ſemper odio fuiſſe mortalibus. Eam ex hominum cœtu eectam atque in exilio agentem, dum reſtiuere Chriſtus nititur, quæ paſſus eſt, noſti. CHAR. Vnde hæc hominibus improbitas Minos? nam & homo ipſe fuiſti, & diu Cretenſibus imperaſti, res eorum moderatus. MIN. Quam mox iſtud, nunc illud inſpice, & conſidera, quod unum tibi cum primis eorum declarare poſſit improbitatem. CHAR. Expecto quodnam hoc ſit. MIN. Audi & deteſtare. Nam & ipſis nunc mortalibus deteſtabiliſſimum videri ſatis ſcio, quod Chriſtus ab iis hominibus, quos docuiſſet, quibus cum tot annos innocentiſſime conflictatus eſſet, crudeliſſime occiſus ſit: à nobis vero & turbis his, quibus eſſet incognitus, ubi primum viſus, ſtatim cultusque & adoratus fuerit. CHAR. Quod quidem facinus inprimis abominor, & cauſam nunquam admirari ſatis poſſum. MIN. Admirari deſinas, ſi mentem ad philoſophiam revocaveris, etenim oportet memorem eſſe philoſophantem: & profecto

dies ille memorabilis apud manes fuit, qu vocatus eſt ad judicium Stagirites ille, qu ſe Peripateticum agnominabat, quod d præceptore ſuo partim perperam ſenſiſſet partim ingratus in eum fuiſſet. Hunc itaqu die dicta, cum rerum à ſe commentarum ra tionem redderet, quaſi ab initio diction diſſerere ita memini, duplicem eſſe homin naturam; alteram rationalem, alteram carer tem ratione: atque hoc ipſum quod ratic ne careret, duplex eſſe dicebat: alterum prol ſus ſemotum à ratione, alterum vero ſoler ad rationem ſeſe adjungere, eique obtem perare. Cupiditates igitur appetitionesqu vehementeis atque incompoſitas nullis ad hibitis frenis ſolere partem illam, quæ ra tionis eſſet audiens, ita dejicere de ſtatu ſuo ut nullum ea ad medium illud retinendun adjumentum afferre poſſet: hinc ortum du cere vitia, ſeditionesque cieri & bella, cæteraque oriri mortalium mala. Hinc veritatem moleſtam illis eſſe, ob eamque cauſam nec audire, nec pati eos velle, qui juſta honeſtaque præcipiant. Hoc itaque plane in ignem Pythagoram conjecit, hoc Socratem veneno extinxit, hoc ipſum item Chriſtum cruci affixit. Cæca igitur mortalitas, ſuisque victa libidinibus atque in furorem acta quem occidit, noſſe nec potuit, nec voluit: nec ſi qui bene illum norant, tutari potuere, quippe qui admodum eſſent pauci, rara eſt enim omnis bonitas. At manes, quod corporibus non impedirentur, cognoverunt illum, &

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ui corporis contagione mundi atque ex-
urgati omnino erant, ſecuti etiam ſunt.
CHAR. Et quanta cum frequentia & plau-
a, à corpore igitur omnis illa malorum o-
igo & cauſa, quam ab animo? MIN. Origo
uidem tota eſt à corpore, verum & animus
ccuſandus eſt, qui vinci ſe, cum imperare
lebeat, ſinit. Felicem igitur te, Charon, qui
orporis vinculis ſolutus ac liber ſemper fui-
ti, nec te aut titillantes illæ voluptates cor-
orum dominæ commoverunt unquam,
ut cupiditates egerunt præcipitem, quæ in
ominibus infinitæ quidem ſunt atque in-
atiabiles. Sed nos fortaſſe longiores ſumus,
munerique iſti tuo, quod vacationem vix
ullam patitur, impedimentum dicendo at-
ulimus. CHAR. An quod eſſe poteſt mole-
ſtum tempus, quod philoſophiæ impendi-
tur? Atque utinam ſucceſſiva hæc tempora
ſæpius darentur. Sed tamen quantum mu-
nus hoc meum, cui deeſſe ne minimum, ut
ſcitis, poſſum, patitur, id omne ad philoſo-
phiam confero: ea laborum meorum ſolatrix
eſt & comes, ea ſolum eſſe me non ſinit, atque
à multitudine, quæ me aſſidue circumſiſtit,
longius etiam ſegregat. ÆAC. Aciem in-
tende Minos, nam cum Charonte ſermonem
iſtum dum habes, ſub occidentem ipſum,
quaſi nubem quandam eamque perquam
tenuem videre viſus ſum, quæ ni me oculus
fallit, cogi paulatim incipit. CHAR. Qua-
nam è cœli regione? ÆAC. Ab occidente,
paululum ab leva tamen. CHAR. An tenuiſ-

ſimus quidam fulgor eam præcedit? ÆA
Præcedit. MIN. Bene habet: Mercurii co
noſco talaria, quamobrem portitor illuc
ulteriorem ripam cymbam adige. Nos h
potius Mercurium maneamus.

MINOS, ÆACUS.

EN Æace conſideras quanta ſit vis inſt
tutionis? quem nunc philoſophum v
demus, qui principio remex erat, quid
cioſus ageret? quid ſi à primis annis audi
ſet philoſophos? ÆAC. Nec animo volen
quicquam poteſt eſſe difficile, nec ætas a
diſcendum tarda eſt ulla. Nam quanquar
adoleſcentiæ flores magnam præ ſe ferun
ſpem, omnis tamen fructus eſt ingraveſcen
tis ætatis. MIN. Veriſſimum hoc quidem
Sed tamen neſcio quomodo, quod nobi
pueris, contingebat, vehementior quidan
inſtinctus adoleſcentes impellit ad virtutem
& laudem, in ſenibus tarda ac remiſſa ſunt o
mnia. ÆAC. Major eſt in illis impetus, ra
tio imperfectior. In his autem quia ratio per
fecta, vita etiam perfectior eſt. Adoleſcen-
tulorum quoque ſtudium omne, cum ſit pro-
pter laudem ſenum, gratuita virtus eſt. MIN.
Ita natura comparatum eſt quæ ab initio cu-
ram hominis ac rationem habens, uti è flori-
bus fruges, ſic ex adoleſcentulorum teneri-
tate atque inſcitia, ſenum voluit provenire
ſapientiam. Meminiſti quod pueris nobis ſtu-
dium eſſet, dum niſi inviti in ludum atque
ad Grammaticum non ibamus, animus o-
mnis

nis erat in nucibus. Delitiæ noſtræ catel-
is, coturnix, monedula. Ex his tamen ini-
is vide quos uterque progreſſus fecerimus.
Iam & tunc ferociſſimis gentibus bene vi-
endi leges tulimus, & nunc Deum volun-
ite animis præſumus judicandis. Itaque cum
tate ſimul creſcit ſapientia, cujus puer ſtu-
iosus eſſe non poteſt, in quo maturum ni-
il ſit. Et cum ætas omnis ad ſapientiam pro-
eret, longiſſime ab ea diſtat pueritia: quæ
enerrima cum ſit, paulatim eſt aſſuefacienda.
ÆAC. Prudentiſſima in hoc quoque arti-
ex natura fuit & fabricam ſuam admirabili
artificio compoſuit: nimis tamen arctos illi
erminos ſtatuiſſe viſa eſt, ſatiſque brevem vi-
tam dediſſe homini quem ad tam multa ac
magna genuiſſet. Ipſi ſcimus quoſdam dum
rerum nobis ſuarum rationem reddunt quan-
topere admirati fuerimus, quibus ad perfe-
ctam ſapientiam præter tempus nihil aliud
viſum ſit defuiſſe. MIN. Vide quæ loqua-
ris Æace, & altius rem intuere. Quæcun-
que natura fabricata eſt, intra certos termi-
nos compeſcuit. Haberent cupreſſus hæ quo
cacumen extenderent, ſed & his ſuus eſt cre-
ſcendi modus. Habent terræ, habent ma-
ria fines ſuos. Hominum quoque uti cor-
poribus, ita & cognitioni quidam fixus eſt
limes, quin etiam naturæ ipſius finita vis eſt.
Atque ut octingentorum annorum homi-
nis vita eſſet, nihilo tamen plus, quam nunc
ſaperet, cum octogeſimum agit annum:
quod non dierum ſpatia; ſed humani quali-
tas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tas corporis efficit. Etenim octingenario
in tanto longiore adoleſcentia, non ma
contigiſſet rerum cognitio, quam octoge-
rio huic in longe breviore. Nam & ſtirpes
animalia quæ diutius vivunt tardius fruct
ac fœtus proferunt: Citius quibus brevior c
ta eſt vivendi meta, quodque ipſi ſæpe vi
mus, qui pueri nimis cito ſapiunt, aut n
multo poſt diem obeunt, aut ubi viri evaſer
multum de illo amittunt acumine & ſtudi
Sed cum ſit genus hominum ſuperbiſſimun
ſua parum ſorte contenti, vitæ brevitatem a
cuſant: nec intelligunt qui plureis ætates v
xiſſe memorantur, eos nec Solonem, n
Catonem ſuperaſſe virtute ac ſapientia, qu
ipſi cauſas ſuas dicentes cum audiſſemus, a
gre tulimus, tale illud collegarum par nob
à Plutone non dari. Quod autem defuiſſe il
lis tempus putes, cognoſcendo vero, qui et
jam cœlum dimenſi ſunt ſtadiis, quique pa
illiſne, an impar eſſet ſtellarum numerus
ſcire tam laborarunt. His & ocium, & vit
ſuperabundaſſe mihi viſa eſt. Nam quid d
iis dicendum ducas, qui ſuccis rerumque plu-
rimarum temperamentis adhibitis, & in u-
num coacervatis, multoque igne conflatis,
faciendo auro, dies noctesque ac totam vitam
conterunt? quod quidem abuti eſt & natura,
& tempore. Quid qui commenti ſunt deos
inter ſe bellum gerere, quorum cum vulne-
ra, tum caſus alios deſcribunt? nonne qui nu-
gis iis occupati fuere, jure videntur de levi-
tate ſua, quam de vitæ brevitate debuiſſe
quæri?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

æri? ÆAC. Rerum ſimul naturam ac ho-
num expreſſiſti vanitatem, ut vere, ut a-
rte. Et profecto ita res habet, ut qui ni-
io plus ſapere ſtudeant, ii demum præter
æteros deſipere inveniantur. Sed cohibenda
oratio, conſiderandumque quid eſt, quod
ercurius è tanta multitudine vix ſeſe queat
imere. MIN. Recte mones, & quidem il-
frequenti circumſeptus eſt turba. An quod
omni ſint hominum colluvione ſecernere
mbras nititur, & earum frontes inurere?
uo & genus illarum & artes & diſciplinæ fa-
ilius cognoſci à nobis valeant.

MERCURIUS, PYRICHALCUS.

RECEDE iſthinc tu cum venali hac ple-
becula Pyrichalce, inure hos nota illa Ju-
laica. PYR. Genus agnoſco; artem ſcire
cupio. MER. Fœneratores hi omnes. At vos
iniſtram in ripam concedite. Sequimini
hunc. Lenones properate. Noſti qui ſint &
notis quibus inurendi? PYR. Artem novi,
ſed ut video, gens non una eſt. Flandrius hic
eſt, Germanus ille, manus iſta partim Illy-
rica eſt, partim Italica. Hui quantus Hiſpano-
rum numerus, quantus Græcorum & profe-
cto è cujuſque nationis populus, plurimos
cum hic lenones videam, rariſſimas neceſſe
eſt in terris pudicas inveniri mulieres. Heus
miniſtri, candentem illam lamiam deprope-
rate. MER. Et hos ſtatim uſtilate. Pyratæ ſunt
Sardi, Siculi, Celtiberi. PYR. Videlicet
his

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

his omnibus urendæ frontes, nareſque mu
landæ. MER. Ferrum expedi, dextrorſu
huc vos: Hi Galli ſunt, fartores, caupon
coci, tibicines, aleones, ebrioſi omnes ac ſt
lidi. PYR. Si recte memini, guttur his co
pungendum, clavus cerebro figendus e
MER. Atqui nullis eſt Gallis cerebrum, qu
circa ventres potius figito. Cæteram illa
multitudinem è cujuſque modi hominũ
genere ſecerni jubeto faber, dum ego inſ
gnioris notę quoſdam tanto in populo ſelig
Ecquid hic eſt audacia tam perdite? vultum
gnoſco. Et quidem ſceleratiſſimus hic fu
Petrus Biſuldunius Celtiber. At duo illi po
hunc, qui habitant velati puniceo galericu
lo, & hi perditiſſimi fuere ſacerdotum om
nium. Alter Ludovicus Aquilejenſis Patriar
cha, Samorenſis Cardinalis alter. Pyricha
ce, æreum his galerum capiti imprimito, id
que inprimis videto, ut ſit candens. Biſuldu
nio illi auriculas detondeto. Hæc agito. Cha
ron enim ut video, hic me in portu manet
manibuſque & capite jam pridem innuit. Ac
cedam ad eum, ut cur accerſar ex eo cogni-
tum habeam.

CHARON, MERCURIUS.

SALVUM te ac ſoſpitem veniſſe Mercuri
gaudeo. MER. Vbinam eſt Charon phi-
loſophia, quam profiteris? Deum ſoſpitem
veniſſe gaudes, ac ſi nocere quippiam poſſit
Deo. CHAR. Et Deus male habitus ab ho-
mini-

inibus fuit, dum inter eos ageret:& cœlium
ereor ut ſecurum ſit, tot tam inter ſe diſ-
ntientibus diis, quorum alius ſacrum im-
ittere ignem dicitur, promittere ſanitatem
ius: hic bellis gaudet, pacem ille procurat:
t qui cæcitatem inferat, eſt qui lumen re-
ituat. Multi feriunt, nonnulli medentur.
Quid hoc diverſius? jure igitur periculoſam
nihi deorum vitam arbitror, in tanta varie-
ate ac diſcrepantia, præſertim cum è ſupre-
nis cœli regionibus dejectus, & quidem non
nus, ſed magnus etiam Deorum numerus
liquando fuiſſe dicatur. Quamobrem non
ſt quare ſalutationem hanc meam accuſes,
nam cum alia te pericula evaſiſſe gaudeo,
um vel cum primis magnam mihi volupta-
em affert, quod mulierum evaſeris veneficia,
quæ & manes aſſidue vexant. MER. Nihil
norum timendum nunc diis eſt, poſtquam de-
ſierunt puellas rapere. CHAR. Conſueve-
runt ne cœleſtes, an ſpadones lex aliqua fie-
ri eos juſſit? MER. Fuerunt illa prioribus ſe-
culis, dum Lacedæmonii nudas virgines lu-
ctari ad Eurotam una cum adoleſcentulis vo-
lebant, eorum ludorum cœlites & ipſi ſpe-
ctatores cum adeſſent, ac nonnunquam ad
cœnas vocati, merito exarſere in libidinem.
Nunc vero mulieres, quod aut clauſæ tenen-
tur, aut multis circumſeptæ tunicis incedunt,
deos non commovent. Lex quoque lata eſt,
cui & dii omnes ſubſcripſere, qua cautum
eſt, ne quam mortalem cuiquam liceat im-
mortali cognoſcere. CHAR. Quænam cau-
ſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſa ferendæ legis? MER. Forte Jupiter in T.. rentinam virginem commotus cum eſſe, versus ille in adoleſcentulum, dum illius nimis efflictim ſuaviatur, quod erat qua fucatiſſimum, labem inde contrahit, dent que haud multo poſt de contactu illo amiſ. Tum dii ægre ferentes regem ſuum eſſe ede tulum, promulgandæ legis autores fuer CHAR. An quæſo Jupiter nunc eſt ſi dentibus? MER. Minime. Nam cum ren ſci nequirent Deo tam annoſo, elephantin ſibi faciundos curavit. Multa vero hæc ſt tura eſt mulieribus, ut venire amplius i deorum complexus non liceat: permiſſu tamen eſt ſacerdotibus, quod eorum ſicu miniſtri, ut in eum ſuccedant locum. CHAR Hoc eſt credo quare delectat diu vivere, quo nova quotidie diſcantur. Verum ne congre ſus in noſtri utriuſque ſimul munus impe diant: etenim inter navigandum multa ſati commode tranſigemus: ſcias & quid eſt, quo ego te velim, & quid tibi facto ſit opus. Am bo te judices, Minos dico, & Æacus, illic ir ripa expectant, mirifice cupientes tecum col loqui, quando triduum jam è terris adveni nemo, multa enim verentur. Itaque æquum cenſeo, ut illorum prævertens imperiis quam primum naviculam aſcendas. Quod faciens rem tum illis gratiſſimam, tum te ipſo di gnam feceris, & compungendis his tempus Pyrichalco dederis, quod te primum curare oportet: quis enim tantos greges noverit, in notis quiſque ſuis ſignati venerint? MER.

Recte

ecte ſuades , mos ei gerendus eſt. Tu ſi tibi
detur , velum explica , nam à tergo lenis
tortus eſt flatus. CHAR. Perquam liben-
r. Hac enim ratione citius provehemur in
ortum, & remigandi mihi diminuetur labor.
ER. Quam pleno velo ferimur? CHAR.
uras ſolicitavit , æſtivis diebus ſuſcitari hac
adem hora quæ ſolent. MER. Quinam ven-
diebus his vobis flavere? nam in terris ma-
nam vitibus , majorem oleis , citriiſque Bo-
eas vaſtitatem intulit. CHAR. Nobis A-
herontius , ac ſolito clementior. MER. Cha-
on , Charon , quid quod video crudo piſce
ominem veſci? CHAR. Ne mirare. Cy-
icus hic Diogenes eſt. MER. Quid quæſo?
ivit ne in flumine? CHAR. Vivit. Nam
ipæ ut vides altiſſimæ cum ſint: nec ipſe
quicquam omnino habeat , quod haurire a-
quam poſſit, maluit hic ubi & piſces habeat, &
quam paratiſſimam , quam in aliis herebi lo-
cis vitam agere. MER. Valentiſſimo utitur
tomacho. Quis quæſo fluvidus ille quem
ſubinde videmus , perinde ac ſi mergus eſſet:
nunc mergere , nunc emergere , quod alias
vidi nunquam. CHAR. Nihil minus igno-
ras , Thebanus Crates eſt. Aurum quæritat,
quod olim projecerat. MER. Recte teneo.
Equidem memini cum Athenis aliquando
Panathenæorum die eſſem , irriſum eum ve-
hementer à Peripateticis , primum quod is
rerum fines ignoraret , nec quarum rerum u-
ſus eſſet bonus , eaſdem quoque poſſe fieri
bonas intelligeret. Etenim pecunias uſus
com-

comparari gratia, quæ ut nec bonæ per-
ſint nec malæ, prudentem tamen atque ho-
neſtum poſſeſſorem uſu ipſo bonas efficer
Deinde quod male ſenſiſſet de philoſoph.
Quem enim melius, honeſtius, ſanctius, qua
philoſophum pecunia uti poſſe? deinde ſi
neri haberet divitias, cur non aliis potius f
rendas atque utendas dediſſet? quas ipſe in
prudentiſſime in mare abjeciſſet, ubi nec ho
minibus, nec piſcibus uſui eſſe poſſent. CHA
Et quidem jure irriſus. Sed quæſo Mercur
quando in Athenarum mentionem incid
mus, dicas cur non Athenienſis populus
quas Plato tuliſſet leges acceperit? cujus
eloquentiam & doctrinam (plureis enim di
mecum habui differentem) magnopere ſur
admiratus. MER. Magna illos movit ratic
Nam cum de illius legibus Cal. Græcis cun
populo eſſet actum, ita plebs ſcivit. Quand
Reſpublica quam Plato inſtitueret, apuc
Germanos eſſet, accederet Plato ad barba
ros, eſſe apud illos Vbiorum civitatem, qua
leges eas ſervaret, populum Athenienſem ſi
neret his legibus vivere, quas à majoribu
ſapientiſſimis viris latas accepiſſet. Senatu
quoque conſultum in hæc ſcriptum eſt ver-
ba: Quando Græci pro recipienda Helena
viroque reſtituenda univerſi conjuraſſent
bellum Trojanis intuliſſent, ſumptus tantos
feciſſent, tot clades paſſi eſſent, non licere
Platonis leges accipi, quæ mulieres commu-
nes, uxorem nemini certam eſſe, pudicitiam-
que quæ una aut certe maxima mulierum
virtus

irtus eſſet, nullam in civitate eſſe vellet. Hoc
go ſenatus conſultum & Athenis, & in ple-
ſque aliis Græciæ conventibus recitatum
nemini. Diſcipulus quoque ejus Ariſtote-
es multum de illius autoritate detraxit. Fuit
nim magiſtro argutior, nec tamen receſſit
civili conſuetudine. CHAR. Et magnæ
& honeſtæ cauſæ fuerunt. Ejus igitur libri
multis condemnantur, diſcipuli vero le-
guntur. MER. Quid ni & magno hono-
re habentur etiam apud barbaros. CHAR.
Eram ipſe fortaſſe, ut quidem eram de labo-
re feſſus & mens aliis occupata. Sed tamen
viſus eſt Ariſtoteles nimis obſcurus & cau-
tus, cum hac eadem in cymba quædam ex
eo quærerem. Quin etiam licet mecum
dum loqueretur corporis vinculis ſolutus vi-
veret, nihil tamen certi adhuc de immor-
talitate animæ reſpondebat. Poſt tot igi-
tur ſecula ſcriptor tam argutus & ſubtilis,
non uſque adeo eſt, ut arbitror intellectu
facilis. MER. Vix riſum teneas Charon,
ſi tibi ipſe retulero, quam facete rhetor ar-
gutulum quendam philoſophum nuper irri-
ſerit. Nam cum ille nimis intorquere A-
riſtotelis ſenſa vellet, Auditores, rhetor
inquit, ſcitote non cum philoſopho mi-
hi, verum cum ſutore contentionem eſſe:
quod enim ſutoris eſt proprium, dentibus
alutam producere, hoc noſter hic in A-
riſtotelis dilatandis dictis facit. Quocir-
ca videndum tibi eſt philoſophe, ne ge-
nuinos relinquas in corio. Hinc factum

eſt

eſt Charon tritum illud jam , bene dentatu
eſſe theologum oportere. CHAR. Feſtiv
ſime rhetoris , ſed obſcuritas utrumque fo
taſſis & philoſophum excuſaverit , & theolo
gum. MER. Nequaquam in obſcuritate o
mnia , verum ut mihi videtur duplex rei h
jus eſt cauſa. Altera , quod qui nunc philoſo
phantur , ignorant bonas literas , quarum A
riſtoteles gravis etiam autor fuit. Alte
quod Dialectica corrupta fuerit à German
primum & Gallis , deinde & à noſtris. In e
que maximam nunc ruinam faciunt. CHAR
His nuper artibus me adortus eſt Sophiſte
MER. Videlicet ex horum erat numero ,
fortaſſis ex illorum ordine, qui fratres dicun
tur. CHAR. Recte. Nam prænomen e
frater erat. MER. Cautiſſimum itaque o
portet eſſe te , ac verſutiſſimum quoties i
eorum aliquem incideris. Nihil eſt enim quo
argumentando non conſequantur, imo quo
non extorqueant , & ſcio quomodo , ut veli
nolis aſſentiendum ſit eorum dictis , facile
que hoc pacto efficiare è Charonte aſinus
CHAR. Nimis ridiculus es qui id arbitrere
in aſinum me ne illos captiunculis ſuis verſu-
ros quaſi Appulejum amatorio poculo? quem
ego vix agnovi cum hoc iter faceret. Nam
auriculas & ſupercilia adhuc retinebat aſini.
Egregie tamen philoſophabatur & jucundus
in diſſerendo erat. Eum ego cum in aliis mul-
tis ridebam , tum in hoc quod ordeaceum pa-
nem ſiligeneo prȩferret. Etenim veſtigia quæ-
dam in eo reliqua erant aſini guſtus , & bene
ſubru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

brudebat. Verum ut ad Sophiſtas redeam,
on eſt cur illos magnopere timeam. Quippe
ui cognitis recte principiis, dum bene par-
ar, dum vere definiam, capi ab illis nullo
odo poſſim. Sed dic Mercuri obſecro, quod
unc genus hominum in terris lætius ac libe-
ilius vivit? MER. Sacerdotes lætius, quos
tiam in funeribus cantanteis audias. Libe-
us medici, ut quibus permiſſum ſit homi-
em impune occidere. CHAR. An non ca-
itale apud illos eſt parricidium. MER. E-
am, medicos tamen lex non modo abſol-
it, verum mercedem quoque ejus ſtatuit.
CHAR. Quam inique comparatum. MER.
Quinimo jure eos lex abſolvit. Siquidem
medicus non occidit, verum qui medici uti-
ur conſilio & opera. Quam quidem vel ma-
gno conducunt precio. CHAR. Igitur ci-
iles hoc leges conſiderant? MER. Conſi-
lerant, prudentiſſimi enim mortalium fuere,
qui primi eos tulere, maximamque habuere
ationem civilium actionum omnium & pu-
blicarum & privatarum: quippe qui nullam,
nec vitæ, nec artis, nec facultatis cujuſpiam
partem contempſere, nulliuſque unquam pa-
triſfamilias tam exacta fuit domeſticæ rei di-
ligentia & cura, quam horum ipſorum huma-
næ ſocietatis. Verum qui eas nunc interpre-
tantur, prudentiam in malitiam vertentes ju-
ra venditant, leges contaminant, fas nefaſ-
que ſolo diſcernunt precio, ut nulla homini
in vita major ſit peſtis, quam ubi eorum in-
digat patrocinio. Quocirca factum prover-
bium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

bium eſt, litis comitem miſeriam eſſe. CHA.
Hoc illiud eſt, quod nuper præco dum
ad prætores citaret, forenſeis Harpyias inc.
pitabat. Sed jam Mercuri colligendorum
dentum tempus nos admonet, horaque
ſcenſionis appetit. Itaque quanquam o
tionis nunquam me ſatietas capere poteſt tu,
quippe cum idem ſis eloquentiſſimus & h
manarum, divinarumque rerum prudent
ſimus, videndum tamen eſt, ne noſtru
hoc quærendi ſtudium, ab agendis nos reb
avocet, neve ſummum magiſtratum qui
adventu tam ſolicitus eſt tuo, ſpe ducam
longiore. MER. Hoc eſt quod mecum
pſe adeo lætor, tam ſecundo flatu, curſu
nos hunc confeciſſe. Et vero meipſum e
pedio, ac ſi tibi videtur, illic ubi minin
cœnoſum eſt vadum deſcendamus. Inde p
dibus ad prætores iter faciemus per amœni
ſima illa prata, & ſecundum rivulum illun
qui tam leniter immurmurat: & hoc non ta
mea cauſa (ipſe enim talaribus ubi opus e
utor, & in quotidianis fere ſum tum itiner
bus, tum deambulationibus) quam tua, cu
quando nam toto anno contingit cymbar
ſemel egredi, & brevi ſaltem deambulatiun
cula uti? CHAR. Vt recte dicis, ut rem mi
hi gratam facis, illam ipſam igitur maxim
virentem ripam teneamus: & per Plutonem
quam fons ille limpidum ſcaturit. * Ramun
illum Mercuri quam raptim comprehende
MER. Comprehendi, bene habet conti-
nens jam noſtra eſt. CHAR. Licet igitur de-
ſcen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

endas, tantiſper me in herba manens, dum
axillo illi naviculam illigo.

CHARON, MERCURIUS,
ambulantes.

ET inter graveis occupationes ceſſatio grata eſt omnis, & ſi qua interim voluptas effertur, ea quam eſt ſuavis? equidem go ita ſemper duxi, voluptatem raram eſſe lebere, ac tum maxime delectare cum ſit uam honeſtiſſima. Otium vero nunquam pſe probavi, niſi quod cum reficiendis corporibus, tum levandis animis concedatur. Ne biennio toto majorem hac cœpi voluptatem: ut blande rivus hic ſuſſilit? vide quam perſpicuus eſt, quam etiam nitido luit alveo? MER. Talis Clitumnus per Umbros fertur, & quanquam multarum is eſt aquarum dives, hic tamen quod gurgites nullos efficit, ſed continuo & leni currit tractu, ripas habet amœniores, & magis delectat. Sed qualia tibi parata videntur hæc Charon? CHAR. Quam grata flórum amœnitas? & quanta copia, ut halatiles. Hæ ſunt ferrugineæ: MER. Violas illas mortales vocant, ex his ſibi coronas faciunt, multoquè miſcent liguſtro. CHAR. Quod eſt obſecro liguſtrum? MER. Quod in margine illo tam candido, frequenti flore nitet. CHAR. Albicantium noſtri vocant. Quam me limes ille delectat? MER. Et quanto in precio flos is habetur apud ſuperos, roſam vocant,

P

cant. CHAR. Videlicet roratilem di-
MER. Eam ipſam roratilem, Verum age
luc reſpice, an quicquam his pratis illo
videatur hiacyntho pulchrius? CHAR.
qui ut ſcias Mercuri, flos ille lachrymu
mane mittit, hinc mœrentiolum holito
nominant. MER. Et apud mortales qu
dam habere notas doloris dicitur. CHA
Itineris laborem non ſenſimus in tanta l
florum varietate, cujus quod paulum a
modum neſcio quod reliquum videtur,
magis properandum cenſeo. MER. Hoc
pſum conſiderantis eſt viri, in ipſa quoq
voluptate tempus non labi fruſtra ſine
CHAR. Atqui labor in voluptate non ſe
titur, & actio etiam omnis in ipſo agen
curſu eſt perjucunda. Sed pratis jam pr
teritis umbras ſubimus, ac ni me oculus f
lit, ſub procera illa & annoſa cupreſſo, j
dices præſtolantur. Quocirca in nemore
oberremus, defixa in cupreſſum acie ad e
contendamus.

MINOS, ÆACHUS.

QVAM juvit utrunque noſtrum facil
iſta deambulatio; & ſeſſio hæc qua
poſtea ſuavis fuit, procul à judiciis, procul
forenſi ſolicitudine? ut dies hic (qui Cr
tenſium ac meus maxime mos fuit) albo
lapillo numerandus, & tamen ceſſatio ip
nec deſes fuit nec languida. ÆAC. Inpri
mis me ſilentium beavit, & concentus ill

vium tam diverſarum, qui cæteris ab rebus
mnibus ſic avertit animum, ut nulla inte-
m de re alia aut ſoliciti fuerimus, aut locu-
. Quid umbræ amænitas? quid arbuſcula-
um tam ordinata diſpoſitio: rivulique inter-
bentes læto, tam florido ac frondenti mar-
ine? Acceſſit Mercurii adventus, qui omnem
xpectationis noſtræ ſolicitudinem leva-
it, ac navigatio tam ſecunda, & ni me fal-
unt aures, utriuſque pedum Charontis at-
ue Mercurii ſtrepitum ſubaudire inter vir-
ulta viſus ſum: & per Plutonem eccos.
Humilior eos excepit Juniper. Jam appa-
ent. MIN. Vt libenter eos video, ut Mer-
urii adventum gaudeo, atque adeo nihil
oſtræ huic voluptati defuiſſe videtur, quin
omni è parte numeros impleverit ſuos. Sed
quid quod Mercurius ſolito incedit lentior?
ÆAC. Ne verere, expectandi Charontis it
tardior gratia. Is enim tardiuſculus eſt, quan-
do qui exercentur in navi, brachiis quam
pedibus magis valent.

MINOS, ÆACUS, MERCURIUS,
CHARON.

EXpectatus venis, atque adeo deſidera-
tus mihique & collegæ huic Deus ſa-
pientiſſimus, nuntius diligentiſſimus. CHAR.
Solidiſſimam nobis adfers adveniens volu-
ptatem, facturus eam oratine tua longe
ſolidiorem. MER. Quod adventus vobis
voluptatem attulerit meus gaudeo. Idque

eſt mihi quam jucundiſſimum, & ſi quid
quod ego ipſe vel dicendo vel reſponder
declarare poſſim amplius, id in voluntate
tum eſt veſtra. Dicam ubi juſſeritis, au
interrogare malueritis, reſpondebo. Im
ria enim veſtra utpote æquiſſimorum pra
dum, fore quam æquiſſima ſatis ſcio. Qu
enim uterque veſtrum niſi honeſtiſſimu
exigere, præſertim à Mercurio poteſt? E
nim judices, quod dicere hic liceat, nim
quam male de me eſt meritum humanu
genus. Furtis me præficiunt ac præſtigi
qui ſim vel acerrimus furum ultor; præſti
asque uſque adeo oderim, ut quotidie in
ᴄter magis. Sed cum in pleriſque aliis, tu
in hoc maxime peccant homines, quod ſc
lerum ſuorum deos tum autores faciunt, tu
magiſtros. Mihi & diis cæteris nulla maj
eſt, quam honeſti cura. Atque adeo turpit
dinem omnem deteſtatam habemus ut pr
cibus hominum quanquam honeſtis, tame
ſi turpem aliquem finem reſpectent, aur
præbeamus occluſas. Quod autem Min
Deum me appellas ac ſapientiſsimum dici
facis pro tua illa veteri in me, dum inter h
mines ageres obſervantia & cultu: tame
ſic habeto, Deum eſſe me & è cœleſtium n
mero, ubi in cœlis aut in terris vagor. Hi
vero apud inferos tum apparitoris, tum i
ᴄtoris fungi, non Dei officio. Sapientiſsimun
vero nec me, nec deorum quenquam dixe
ris, neque enim tali dii indigent nomine
quippe qui labi, errare, decipi, ignorare ne-

neant. At apud mortales, qui tanta offuſi
nt caligine & nube, nomen ipſum ſapien-
s inventum eſt, ut ab ignorante, & ſtulto
, qui ſaperet diſcerneretur, quanquam ve-
ſapiens apud illos adhuc inventus eſt ne-
io. Lictor igitur atque apparitor ad vos ve-
lo veſtris imperiis pariturus. MIN. Et Deum
: Mercuri, ut par eſt, veneramur & ſapien-
ſſimum appellamus, quando quo te hone-
iori exornemus nomine non habemus; ac
metſi lictoris fungare muneribus, non-
e ipſe ſcis etiam inter mortales maximo-
im regum lictores in maximis quibuſque
nagiſtratibus jus dictionemque exercere?
Quamobrem & nobis ut imperes, jusque
asque eſt. Noſtra vero intereſt tibi ut obe-
iamus, ſtudeamusque doctiores te fieri,
uando & doctrinæ inventor fuiſti, & re-
um occultiſſimarum interpres. ÆAC. Quod
pace tua Minos dixerim, neque cum Mer-
urio contendendum eſt tibi, qui primus &
prudentiæ & eloquentiæ præcepta tradide-
it. Neque expectatio noſtra longiorem
fert cunctationem, æquius igitur magisque
ex uſu fuerit, quam primum ei cauſas expli-
care, cur hic eum jamdudum præſtolemur.
MER. Et Dei eſt, cui cogitationes quoque
hominum notæ ſunt, id non expectare,
dum expliceti s& Charon certiorem me ſo-
licitudinis fecit veſtræ, principio Italia un-
de ipſe nunc venio, magnis quaſſata eſt
terrarum motibus, permultaque oppida
proſtrata ſolo jacent. Fontes plurimi par-

tim mutarunt iter, partim aruere. Vid
editiſſimos montes illic ſubſediſſe. Hic
ga majore quadam vi ſuis avulſa radicib
longius perlata, magnoſque hiatus facto
majores paludes. MIN. Patiare qua
Mercuri (avidiores enim ſumus) inter
plicandum ſciſcitari quædam nos & ca
ex te quærere. MER. Oppido quam libe
ter. MIN. Dicas igitur, non quod
tem remedium, ne cunctæ domus cor
ant, inventum atque adhibitum in tam
hac calamitate fit ab hominibus. ME
Non uſque quaque infirmum ſed tamen
lubre pro tempore. Tignis proceribus p
rietes vinciunt, eaque concatenant: cu
quibus quanro ſalubrius actum eſſet, ſi a
fectus ſuos vincirent ratione, nec cogit
tiones tam evagari ſinerent, quod ſing
lis vix ſeculis ſemel accidit in eo avertend
magnopere occupati ſunt omnes: quæ ve
pericula, ac mala ſingulis pene moment
ſuæ ipſorum nefariæ cupiditates afferunt
ad ea volentes, lætique feruntur. Nocte u
poſt aliquot etiam ſecula, quod ad vigin
hominum millia ſub tectis oppreſſa ſunt,
mnes hoc horrent, incuſantque ac damna
naturam, quæ vix ſcio quamobrem ampli
illos ferat. At bella quæ unius horæ mome
to, & fere quotannis, multa hominum mi
tia exhauriunt, interdum regna tota, popul
ſiſſimasque extinguunt nationes, qua no
arte quærunt? in his ſeſe exercent. Hic ill
ludus, hæ delitiæ ſunt. Summum habetu

ecus , caput hoſtis affixum haſtæ referre-
AC. Nihil profecto video eos mutaſſe in
elius , ex quo ipſi homines eſſe deſumus.
ER. Vix unum. ÆAC. Quodnam illud?
ER. Imperitantibus vobis , viri uxores a-
ltas repudiabant. At nunc ferro enecant.
IIN. Quid Mercurium ea quærendo fati-
as , quæ tute probe noveris? an non com-
ertum ſatis habemus deteriores illos quo-
die atque indies fieri? MER. Exequamur i-
itur alia. Exortus eſt Cometes, qui cum
raviſſima bella , tum regnorum portende-
e everſiones ſoleat, omnium mentes atque
nimos concuſſit , etiam futurorum metu
nalorum , æquiſſimeque cum illis agit deo-
um omnium maximus : qui non præſenti-
us ſolum malis eos cruciat , ſed futurorum
netu ſolicitat , atque hanc præcipue pœnam
llis ſtatuit, qui quæ futura ſint ſcire nimis
uam laborant. MIN. Cur oro Mercuri , re-
um eventa neſcire hominem Deus voluit ,
uorum cognoſcendorum tam ſunt ſtudio-
i omnes? MER. Quod inutilem ſciret futu-
orum ſcientiam mortalium generi. MIN.
Quonam pacto inutile eſſe poteſt , quod e-
venturum ſit noſſe? ſiquidem mala vel evi-
tari penitus , vel ex parte ſaltem aliqua mi-
nui cognita poſſent , bona vero antequam
evenirent ipſa etiam ſpe atque expectatio-
ne mirum in modum delectarent animum.
MER. Omnis quæſtio quæ de conſiliis ha-
betur ac decretis magni Dei profana eſt, mi-
nimeque nobis diis permiſſum eſt, ea in vul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

gum depromere. Tamen ſic habetote: quæ-cunque eveniunt, ea aut fortuito conting-re, aut fato evenire, id eſt, divino conſilio ordine. Si fortuito, ſtultum eſt velle homines id aſſequi ratione, cujus ratio nulla ſ. Sin fato, quanquam inſita eſt homini ſcientiæ cupiditas, parum tamen capacem eu natura fecit cognoſcendii futuri, cujus cognitio captum hominis excedat. Etenim, ejus divinus ſit animus, moles tamen corporis, cujus quaſi vinculis & carcere tenetur compeditus, minus illum habilem atque idoneum reddit, cui ipſa ſeſe divinitus pandat. Cumque eventa ipſa aut bona ſint, aut mala: mala prius intellecta, miſeram afferunt ſolicitudinem nonnunquam & deſperationem. Deus autem non eo conſilio hominem genuit, ut miſerabiliorem quam ſuapte natura ſit, efficere illum velit, futurorum cognitione malorum, quæ ſciat evitare illum minime poſſe. Bona vero, tam etſi vitam jucundiorem expectando facerent, tamen qui ſcierit ea ſibi neceſſario eventura, is deſes, ignavuſque efficietur, quippe cum certum habeat eventura etiam dormienti. At Deus hominem ad agendam comparandamque agendo virtutem creavit, ægre patiens illum quieſcere, niſi tantum quantum animorum levationi aut reficiendis corporibus neceſſario detur: qui ne deſidioſus efficeretur atque ignavus, egeſtatem illi rerum omnium comitem dedit laborareque in incerto eum voluit, dum ſem-

er ejus certus labor eſſet. Sed his parum
ſi fortaſſe contenti media quædam eſſe di-
eritis quæ ſuapte natura ac ſimpliciter nec
ona ſint nec mala. Media quoque hæc ſi-
e ex cauſa ferantur, ſive fati continean-
ur neceſſitate, quod dubia appareant, ſa-
is fuerit, cum eveniunt, providere homi-
nes, ut in ſuam quiſque utilitatem, quod
oſſit, vel convertat ea: vel ſi minus id aſſe-
qui valet, ſaltem hoc aſſequatur, ne rebus
damno ſint familiaribus, ac ſi ne hoc qui-
dem, ut quam fieri poſſit minimum incom-
modent. Itaque caſus & fortuna, ut dixi,
cum ab omni procul ratione ſejuncta, in-
certa, inconſtansque feratur, quonam mo-
do quod natura ſua incertum ſit, certum id
efficere; & quod inconſtans, firmum red-
dere ratio poterit? & cujus certitudo nul-
la eſt, qua id ratione futurum mortalis qui-
ſpiam poſſit aſſequi? quæ ſi nec ſciri nec
comprehendi ratione antequam eveniunt,
poſſunt, evitari quonam pacto poterunt? u-
bi igitur iſta utilitas futurorum cognitio-
nis erit hominum generi? fatum vero vitari
multo minus poterit, quipppe cum non ſe-
cus neceſſarium ſit quod fato eventurum
eſt ut eveniat, ac illud idem poſtquam eve-
nit, neceſſarium eſt eveniſſe. At liberæ ſunt,
hominum voluntates ſint, dum volendi li-
bertas iſta vel cum primis efficiat, nihil eſſe
utile mortalibus futuras res noſſe. Quarum
cognitio quid haberi poteſt utile, ſi ubi
quid evenerit, velint nec ne id homines aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

prehendere aut labi ſinere, in ſua ipſoru voluntate ſit poſitum? & profecto qu tam certa futuris de rebus longe prius cernendi voluntas eſſe poteſt homini? que ſat ſcimus in præſentibus hæſitare adeo ut momento eodem nunc hanc, nunc lam, & quidem contrariam identidem pr bet, damnetque ſententiam: perſæpequ ante quam quid conſtituat certum habeat occaſio ipſa prætereat. Verum de fato, a que fortuna Minos hactenus. Vtinam ne i ſcholas qui philoſophi vocantur hæc ipſ introduxiſſent, magisque ſeſe inſtitutos ve lent, ad ea ubi eveniſſent ferenda, quan quærendo illa tempus fruſtra terere, ſupra que vires intendere. Quid enim aut ſtultius quam hominem officium hominis nolle cu rare, aut magis temerarium, quam nun eundem hominem ſuis neglectis muneribu velle futurorum ſcientiam (quæ unius De eſt poſſeſſio) invadere? Quamobrem redeamus ad crinitam. Hanc obſtupefacti mortales, utinam tam noſcerent, quam admirantur: quam cum omnes metuant, omnes tamen male ominantur regibus, quaſi non privata quoque regum mala in publicam cedunt perniciem. Equidem olim ludis Megalenſibus Romæ cum eſſem, recitarenturque in theatro Græcorum ac Trojanorum res exclamare inter recitandum è doctioribus quendam memini, nobileque hoc fudiſſe hexametrum:

Quicquid delirant reges plectuntur achivi.

Et

Et vero ita comparatum eſt, ut regum pec-
cata, populi plerumque luant. ÆAC. Ipſi hæc
olim magis experti ſumus, quam nunc audi-
ta referimus. Et cauſam requirentes, invenie-
bamus reges idem in populis jus habere,
quod in corpore animus. Atque ut animorum
perturbationes corpus inficerent, ita & re-
gum vitia ſubjectos populos. Quoniam au-
tem in regum mentionem incidimus, dicas
velim prudentiſſime Mercuri, quæ nunc eo-
rum, qui civitates moderantur, vita eſt, qui
mores, quæ ſtudia, quale imperium, quam
quietus eorum ſtatus? nam quos paucis an-
te diebus pro tribunali cauſam dicenteis
audivimus, non ſatis dignam nobis ſpem
dedere ſucceſſorum ſuorum. MER. Præter-
eunda unde hæc arbitror, nam & illis apud
mortales de iis loqui ſatis tutum non eſt. Et
hic apud vos parum nunc quidem neceſſa-
rium duco. Satque hoc ſit noſſe, quod eorum
alii partim male habent populos ſuos, par-
tim ipſi male habentur à populis. Tertium
quoque portentum nimis graviter eos vexat.
Complures dies Sol radios nullos miſit, a-
ërque omnis cœruleus viſus eſt, quæ res o-
mnium animos ad ſuperſtitionem vertit.
CHAR. Obſecro æquiſſimi judices, æ-
quis animis patiamini quædam & me è Mer-
curio quærere. MIN. Jusque faſque eſt,
atque (ut pro collega etiam pollicear) ope-
ræ pretium fuerit te tantum philoſophum
audire quærentem. ÆAC. Et habetur nunc
à me vobis, & referetur olim gratia. Quam-

obrem Mercuri, ſi placet, quando & his gr
tiſſimum fore jam ipſe noſti, explices o
quam vobis diis gratia ſit iſta ſuperſtitic
MER. Nihil ea moleſtius. CHAR. Quî qua
ſo. MER. Quia ridicula cum ſit ſuperſtitic
qui ea in Deos utitur, illos quoque ridic
los facit. CHAR. Mirum quod ſuperſtiti
nem ridiculam dicas? MER. At qui ne du
ridicula, infelix etiam eſt: quæ cujus animu
occupavit, nihil eſt eo homine miſerius, cu
jus quænam vita eſſe poteſt dum omnia pa
vet, cuncta formidat, quodque infeliciſſi
mum eſt, dies ac noctes terit. Deos obtun
dendo; quos non multus ſermo, trepidæqu
muſsitationes, aut excitæ frigidiſsimis pe
ſæpe cauſis lachrymę, ſed honeſtę graveſqu
actiones ac rectæ voluntates moveant. A
Charon eos eſſe deos judicas qui hominun
gaudeant lachrymis? & bonos, & juſtos, &
continentes, non lachrymoſos Deus diligit
Etenim quid inde aut utilitatis Deo aut ho
noris, ubi nudis quis pedibus templa adit
Medicis utile fortaſſe. At Deus cur gaudea
hominum morbis, qui tot herbarum genera
quæ ſalubres eis eſſent genuerit? Atque ut ve-
rum noſcatis, nullum gravius malum homi-
nes invaſit ſuperſtitione & ſtudio, ac metu
iſto in Deos tam inani & frigido: nec tam
vera religio diis eſt grata, quam moleſta ſu-
perſtitio? quæ quam ſit deteſtabilis, hinc
tute judicato, quod tanquam cæde ſagine-
mur, ac ſanguine hominem homo nobis
mactat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

actat, quin & proprium fundit ſanguinem.
HAR. Facinus quam nefandiſſimum. An
ſecro ſceleribus his ſacerdotes ac Ponti-
ces non eunt ipſi obviam? quanquam ex
nni hominum numero atque ordine, quos
ſe quotidie tranſveho fœdioribus compun-
um nobis video neminem. MER. Nulli
e vera religione ſunt minus ſoliciti, quippe
uorum ſtudium eſt ampliare rem familia-
em, congerere pecuniam atque in ſaginan-
is corporibus occupati, & cum nimis im-
robe avari ſint omnes, nemo cœnat lau-
ius, nemo veſtit elegantius. Dudum ſa-
erdos Cardinalis obſonatorem ſuum, quod
n emendo lupo piſce pecuniæ peperciſſet
erat autem pretium aurei ſexaginta) qui-
us non maledictis eſt inſectatus? parum-
que abfuit, quin illi domo interdixerit,
it vitæ ſuæ parum ſtudioſo. Ac nec erres
Charon, vitam nunc, quæ olim gula dice-
batur, vocant. Alter quoque ſacerdos ejuſ-
dem collegii moriens exoleto legavit au-
reûm triginta millia. CHAR. Vtinam qui-
bus hæc audio carerem auribus, tantum
ne facinus impunitum abire cæteri morta-
les ſuſtinent? MER. Superſtitione tenen-
tur. CHAR. Jam aſſentior, nihil eſt in-
felicius ſuperſtitione. MER. Quantula ſunt
hæc ſacrum quoque ſanguinem veneno tin-
gunt. CHAR. Vtinam neſcirem philoſo-
phiam. Diſpudeatque talibus nunc Deûm
miniſtris uti. Quamobrem ſapientiſſime
Mercuri relictis ſacerdotibus perge de ſu-
perſti-

perſtitione dicere, quæ mortales omneis ta
infeliciter vinctos atque oppreſſos tene
MER. Primum ea in mulierculis invenit
quam maxima. Illæ ut picturam nactæ ſu
aliquam, ibi eam conſulunt: & ut cæte
res taceam, ſi anſerculum vel gallinulam
tuita occuparit, quibus tum precibus at l
chrymis illam obſecrant, pueros puellaſq
vix ſeptenneis nugis his imbuunt. Sed qu
de aniculis & puellis loquor, quiſpiam de
ſolicitari quotidie à principibus viris, ubi fa
co longius evolarit, ubi equus pedem conto
ſit, quaſi aucupes dii ſint, qui accipitrum cu
ram habeant, aut tanquam fabri ferrarii
quorum contuſa, & morbos curent, atque e
hoc quęſtu rem familiarem augeant. Videas i
templis affixos accipitres etiam argentos,
equos & aves loquaculas. CHAR. Jam ut præ
dicas, nihil eſt homine inanius. MER. Ina
niora his audies, non pedes modo & manus
cera vel metallo ſuſpendunt tholis, ſed & ob
ſcœnas corporis partes, & quod medico eru
beſcunt oſtendere, id ante deorum effigie
collocare non pudent. Atque ut vana illorum
ingenia magis ac magis rideas, rem ſupra quæ
dici poſſit inanem ac deſpicabilem accipe.
Martinum Galli, Hiſpani, Germani, Itali ſic
colunt, ut turpe ſit ejus feſto die ebrium ac
madentem non eſſe. Itaque nihil eſt in terris
eo die vinoſius, nihil petulantius. In quodam
Germaniæ oppido, ubi Martini dies illuxit,
ſtatuam ejus per publica oppidani loca effe-
runt, qui ſi clarus, ſerenuſque fuerit, operæ
pre-

ꝗetium eſt quis ſuaviori poſſit vino Martium
ſpergere: omnes viæ plenæ ſunt vaſculis, nul-
s eſt qui non Martinum comitetur lagena-
s, atque hac ratione per vias, porticus, tem-
a vino ille madens fertur. At ſi pluerit, ni-
il eſt Martino contemptius. Luto totus con-
ergitur, viæque & cloacæ in eum eluuntur.
ſeapoli Campanorum urbe celebri, Majo
enſe ſacerdotes per urbem coronati ince-
ınt quaſi amantes adoleſcentuli. Sed hoc
ıidem levius fuerit. Rem noſce, dignam ta-
ıen, quæ à ſapientibus viris clauſis auribus
ıdiatur. Vbi omnis populus in templo con-
enit, de trabibus ſummi tecti, reſti deligata
orcella dimittitur, ac multa ſapone circum-
ta. Adſunt agreſtes ad ludum vocati. Ibi ori-
ur magna contentio: agreſtibus ut ea po-
iantur annitentibus, qui vero appenſam il-
am tenent agreſtium manus arte ludentibus,
c nunc ſubtrahentibus funem, nunc in diver-
a laxantibus. Dum hæc geruntur, turba lu-
lo intenta, & nunc his, nunc illis plaudente,
bi quaſi imber magna vis aquarum major
uris atque urinæ è tecto compluribus ſimul
ocis diffunditur. Agitur etiam humanis ex-
rementis, nec prius ceſſatur, quam agreſtes
procella uti potiti ſint. Quid igitur tibi vide-
ur Charon? CHAR. Quod pace dixerim tua
Mercuri, non video cur hæc ſint contemnen-
da. MER. Jocaris fortaſſe. CHAR. Imo ſe-
ɾio dico. Nam & illi officium ſuum adver-
ſus Martinum faciunt, utpote qui ebrii cum
ſint, à vini ac gentis natura minime recedunt.

Et

Et ii qui porcellam luſitant, palam faciunt
que ac ſues luto, humanum omne genus
perſtitionis cœno, ſordibuſque volutari. Mi
Fateor me rationibus iſtis victum. C H A.
Hoc eſt philoſophari, ſed neſcis Merc
paulo antequam mihi animum pupuger
ubi Campanos nominaſti: nimis enim ſu
veritus, ne de campanis eſſes dicturus a
quid. Quarum non modo ſonitum, veru
etiam nomen ipſum odi. Nam qui eas hon
nes poſſint ſane, quam miror, cum me inte
dum hic obtundant, quarum fragor ad arb
rem illam uſque, quæ ad ſeptem millia pa
ſuum à nobis hinc abeſt, perveniat. Noſc
quam dicam arborem, Timonis ficum. T
mon enim, quod judices hi recordantur, cu
in ſe dicta eſſet ſententia, petiit dari ſibi ficu
eam, & reſtim in loco illo ſolitario. Habe
enim odio frequentiam hominum, ac vell
ibi quæſtum facere carnificinum, datura
eam ficum quotannis magnum Plutoni por
torium, lege dicta, ne cui ante cognitam cau
ſam niſi ex ea ſe arbore liceret ſuſpendere
M E R. Noli obſecro irridere homines, quo
campanas tam ſæpe pulſitent. C H A R. De
ſipere me vis. M E R. Imo ſapere magis quam
ſapis, quanquam multum ipſe ſapis: omne
homines Charon quanquam ventris mul-
tum, capitis certe minimum habent, atque
hoc quantulumcunque eſt habere nollent.
Quocirca diu quæritantes, quanam ratio-
ne facilius perderent, campanas adinvene-
runt. C H A R. Belle par pari retuliſti. Ve-
rum

m ego dum quærendi ſum ſtudioſior, ve-
or ne prætoribus prudentiſſimis viris, qui-
s nullum fruſtra tempus præterit, oratio
ea ſi non moleſtior, certe longior viſa fue-
t. Quamobrem dicendi finem fatiam, ſi
oc à vobis impetravero judices, ut quod u-
um ſcire vehementer cupio, id ex Mercurio
telligam: non quod mea interſit aliquid
quid enim Charonti cum hominum levi-
te) niſi quod ſapientiores illos vellem. MIN.
uum hoc ſtudium, ſapientia noſtra eſt, &
er ſtygem ſermo hic, qui de ſuperſtitione eſt
Deo habitus, rerum naturæ maxime con-
enit. Sed tamen neſcio quomodo dum ho-
nines ipſi eſſemus, gentibuſque imperare-
nus gubernandis populis, ea neceſſaria viſa
ſt, adeo videtur male agi cum iis civitati-
us in quibus ſuperſtitio nulla eſt. Vnde nam-
ue tantum boni in hominum vita, ut multi-
udini nota eſſe poſſit vera religio? ſed perge
Charon, nihil te impedimus. CHAR. Vtar
ermiſſo, brevi tamen dicendi vobis poſſeſ-
ſionem reſtituturus. Ne te igitur pigeat Deus
& mihi & his declarare, inter tot hominum
genera, ſi te ſors aliqua hominem fieri & in-
ter mortales verſari, ut mortalem cogeret,
quem te eſſe hominem malles. MER. Ab-
ſit à Deo neceſſitas. Ex hoc n. ipſo quod
deorum ſum nuntius, & hominum res diſqui-
ro, ſatis ſuperque deteſtari poſſum humanam
conditionem. Novi hominum labores, novi
miſerias, quibus quid eſſe poſſet ærumnoſi-
us? Jure igitur ne dum recuſem hominis ſu-

bire vel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ire velle affectus, perturbationes, ægritu
nes, nec animi minus, quam corporis, hum
nam vitam miſereor, ut quam omni è par
infelicissimam judicem. Sicque habeto Ch
ron, quæ bona huic generi natura tribueri
ea omnino eſſe quam pauciſſima, atque
quantulacunque ſunt (ſunt autem minutiſſ
ma) dum vincuntur homines cupiditatibu
dum perperam agunt atque eligunt, ita ſ
ne corrumpunt, ut quæ natura ſunt bon
nequiter illis utentes in pernitiem ſuam ve
tant. Verum inter tot ac tam varias homi
num ſpecies, quoſdam nimis quam odi at
que execror. CHAR. Quinam ſunt iſti
MER. Judæorum nomen quam infenſiſſi
me inſector. CHAR. Scilicet recutiri ti
mes, ac fœnerare. MER. Nequaquam, ſi
quidem commune eſt illud Turcis, Mauris
Syris. Hoc omnibus. Verum ne ſuperſtitio
prorſus me miſerrimum faceret. CHAR.
Nihil habent ergo Judæi quod ipſe probes?
MER. Vix unum. CHAR. Quodnam eſt
illud? MER. Quod nihil de ſepultura cu-
rant, in pratis aut ſub dio humantur. At Chri-
ſtianus de ſepulchro, quam de domo ſolici-
tus magis eſt. Quid quod proinde ac ſi cum
mortuis bellum gerant qui nunc vivunt, quæ
mortui aut ipſi ſibi dum viverent ſepulchra
poſuerunt aut teſtamento faciunda caverunt,
ejectis inde cadaveribus, ea ſibi per vim oc-
cupant, ut nec vivis nec mortuis Chriſtia-
nis ulla ſit requies, aut locus ullus ſuus.
CHAR. Satis cognitum habeo nihil nec
Chri-

hriſtianis nec cæteris hominibus diu ſuum
ſe. Itaque recte plane facere eos judico,
ıi mortuis invideant. Sed jam tempus eſt
e hinc abire, tu vero his reddare. Vtinam
me ſermonibus adeſſe his liceret. Verum
uneri concedendum eſt, plurimos enim ex-
ectare in portu video: nec committendum
t dum ſciendi voluptate capimur, ab agen-
is rebus, quæ quidem neceſſitas eſt, avoce-
nur.

CHARON, DIOGENES, CRATES.

SAlve Diogenes, ut recte. DIOG. Heroi-
ce ac magis etiam quam Heroice. Heroës
enim quanquam male aſſa bubula tamen ve-
ſcebantur, ego vero piſce & quidem crudo:
quæ res efficit, ut magnam me à parte in pi-
ſcis naturam induerim. Nam quod hominis
proprium eſt ambulare, omnino dedidici,
tanto natito. CHAR. Rem igitur mihi gra-
tiſſimam feceris, ſi dum illuc in portum reve-
hor natitans mecum ſerio aliquid loquere,
quo laborem hunc meum dicendo leves.
DIOG. Dum ne me canem appelles. CHAR.
Quid ſi piſcicanem. DIOG. Perplacet.
CHAR. Dicas igitur obſecro Piſcicanis, an
eorum, quæ in vita egeris, alicujus te nunc
delectet memoria? DIOG. Multorum, atque
unius maximè. CHAR. Nam cujus obſe-
cro? DIOG. Dicam, cum aliquando & eſuri-
rem & algerem una, nec haberem unde com-
modius è Deo quodam ligneo igniculum
mihi

mihi paravi, & cœnulam eo coxi. CHA
Num non Deus ille telum in te aliquod te
ſit ſeque eſt ultus? DIOG. Fumulum f
tim in oculos immiſit, quem ego buc
pilleoloque confeſtim pepuli. CHAR. G
diatoris hoc fuit, magis quam philoſop
DIOG. Quid mirum? gladiatoriam didic
ram. Nam cum Athenis olim agerem, Plat
nique in ſchola docenti bipedem pennatu
obtuliſſem, tum ille amice, Diogenes, i
quit, qui tam robuſtos lacertos habeas, n
li obſecro ante à nobis diſcedere, quam
gladiatorio in ludo dies aliquos exercueri
Tum ego didici gladium agere, ac cæſi
ferire & punctim. CHAR. Quid adverſi
Deum arte hac pugnaveris, leges quam ſta
tuunt pœnam in eos qui ſacras res violat, a
te qua declinaſti? DIOG. Facile id quiden
fuit. Nam cum frequenti populo contra m
ageretur, tum ego prætor, inquam, tute ſci
me canem eſſe, quod & ipſe confiteor. Le
ges enim hominem non canem puniunt. Le
ge igitur mecum agere nihil tibi omnino li
cet. Quo dicto cum qui aderant aſſenſi
ſent, illico me prætor abſolvit. CHAR
Quam belliſſime. Cujuſnam alterius ſecun
do tibi loco jucunda eſt recordatio? DIOG
Hujus quæ me beat. Cum veniſſet ad me
Alexander, egoque in dolio intus conquie-
ſcerem, verererque ne diſcedente illo, mi-
lites quos ſecum comites adduxerat (erant
autem quam importuniſſimi) per clivum
me illum devolverent, conſilium cœpi hoc,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

uod eventus ipſe comprobavit optimum. ·eſperi cœnitaveram polentulam caulicu- ıſque cum cœpa & rapum toſtulum. Vi- es igitur omnes coëgi, & crepitum quan- ım potui jeci maximum, quo perculſi occlu- s naribus ſtatim verſi ſunt in fugam. CHAR. gitur qui vires orientis fregere, eos tu com- nento iſto viciſti tam facile? DIOG. Ne nirere, ſiquidem ex meo hoc invento com- nenti, nunc ſunt bombardæ, quibus mu- os urbium, & quod majus eſt arces diruant. CHAR. Igitur qui regem liberaliſſimum contempſiſti, pauper credo deceſſeris. DIOG. Nemo philoſophorum omnium amplius egavit teſtamento, ut qui aliquot antequam norerer diebus arceſſierim maximum ad ne canum omnis generis numerum, eiſ- que legaverim domos nobilitatis ac princi- pum omnium, caverimque ut ne per o- tium voluptatibus fruerentur, die illos ve- natibus exercerent, noctu ne quietes ſomnos agerent latrando, ululandoque interturba- rent eos. Sed obſecro philoſophe Charon, nolis mihi impedimento eſſe, nullum video quem expiſcatum volo in cœnam, & jam ad- veſperaſcit. Vale igitur. CHAR. Homo hic & vivus & mortuus contemptui omnes habet: ſed bene habet, Craten video, eum congrediar, & bene valeas Crates & fortuna meliore utare. CHAR. Nec valere recte po- teſt, cui quotidie ſtultitia lugenda ac luen- da ſit ſua: nec fortuna ſecunda uti, qui per

teme-

temeritatem illam ſibi adverſam facit. CH.
Ecquæ inveniendæ pecuniæ recta eſt ſp
CRAT. Nihil hucuſque indicii habeo. CH.
Ceſſa paulum à labore & mecum hoc in
ſe, qui mœſti lamentanteſque in portu r
nent. CRAT. Satis habeo de meo quod
geam, ne quæram aliunde. Sed parce ob
cro Charon Loculos quoſdam procul vid
ſuper aquas ferri, magnum hoc indicium
CHAR. Infelix hic miſeria ſua facile & a
os miſeros faceret. Quocirca & hujus &
felicium omnium fugienda eſt conſuetu
atque familiaritas: qui cum ipſi nec levati
nem ullam, nec rationem accipiant, neſci
quomodo aliorum infixam animis dolo
notam quandam relinquunt? Abeat igitur ſi
cum miſeria, me ſatius erit remo incun
bere, quando ventus nihil jam velum pr
movet.

MINOS, MERCURIUS, ÆACUS.

QVid autem portenta ſibi iſta volunt
MER. Peſtem ſignificant, & bellun
MIN. bellum ne? à quibus? MER
A ſacerdotibus. MIN. Ab iis igitur inferetu
bellum, quos maxime deceret pacis autore
eſſe. MER. verbis pacem, cæterum rebus bel
lum petunt. MIN. Inferendi belli quænan
cauſa? MER. Ampliandi regni cupiditas
MIN. Horum igitur malorum cauſa eſt ava
ritia. MER. Ea ipſa quæ in hoc hominum ge-
nere quanta ſit dici vix poteſt. MIN. Videl
oblit

oliti ſunt juſtitiæ. MER. Quæ obſecro habe-
 poteſt juſtitiæ ratio, ubi regnat avaritia?
IIN. Quid quæ in Italia urbes florent, eæ
onne pro tuenda libertate conſpirant. MER.
arum nomine quidem libertas eſt, re autem
yrannis mera, quodque alius alio magis rape-
e de publico ſtudet!. Cives quoditie proſcri-
untur, nec ratione in illis vivitur nec conſi-
o, ſed cupiditate ac partium ſtudio. MIN.
) libertatem cito perituram! Quid reguli?
I ER. Mirifice diſſentiunt, & quod præſen-
ibus ſolum voluptatibus intenti ſunt, nihil
unt de futuro ſoliciti, nec vident haud mul-
o poſt ſe ſuaſque urbes in aliorum poteſta-
e futuras. Vana ſunt eorum ingenia, corru-
pti mores animique, qui nihil principibus,
ihil Italicis hominibus dignum concipiant.
MIN. Interiit Romana virtus. Enimvero
Mercuri, quamvis Græcus ipſe fui, dum
onſidero nullos populos, gentem nullam
iec fortiores habuiſſe, nec juſtiores cives,
qui etiam bene vivendi formulas nationibus
radiderunt, mirum in modum commoveor
antopere non Romam modo, verum Ita-
iam omnem ingeniis deſtitutam eſſe ac vi-
ris. MER. Caret plerunque ſucceſſoribus
virtus, & cum bonis aliis caveri teſtamento
poſſit, virtus in hæreditatis appellationem
minime concedit; Regnorum ut principium,
ſic etiam finis eſt, perinde enim ut dies, or-
tus atque occaſus habent Multum in homi-
num ingeniis tempus valet, plurimum inſti-
ſtitutio. Cæterum cœleſtis ordo, mundi-
que

que converſiones moventque & regunt cu-
ẽta. Quas Æace Græcia illa tua olim ta
clara & nobilis, quas inquam paſſa eſt ca-
mitates & urbium & ingeniorum? quid d
paſſam? quæ nulla jam eſt. Converſus ſu
ad te Æace quem video jamdudum ingen-
ſcere, ac vix tenere poſſe lachrymas. V
genus illud tuum? ubi ſucceſſio tam illuſtri
Sed vetera ſint iſta nimis. Vbi Muſæ il
Atticæ? quid Muſas requiro? cum Athen
ipſæ vix ullum teneant nunc veſtigium,
pene cum omni Græcia in ſomnos abierin
Victor barbarus omnia poſſidet, atque u
nam poſſideret tantum. Verum exciſæ u
bes ſunt, deleta nobilitas, artes, diſciplina
que extinctæ, & illa ipſa libertas triſte nun
atque infelix eſt ſervitium. Quæ cauſa eſ
ut arbitror, cur paulo ante Minos ferret tan
graviter Italiam quaſſari bello, ne Græca
rum diſciplinarum memoriaque illic, qua
reliquiæ quædam ſervatur, funditus ſubla
ta intereat: ÆAC. Et internecione gener
& patriæ excidio ſi non movear, inique fe
cerim. Moveor certe. Nam quanquam ill
nihil poſt mortem ad nos attinent, tamen ne
ſcio quomodo ſicut recte actorum conſcien
tia, ita naturalis illius amoris vis quædam re
manet generoſo cuiquam poſt mortem qu
de rebus eorum, quos amavimus qui viv
ſunt, habeat nos ſolicitos. Sed conſolatur
me, vel quod nihil cœpit unquam, quod
non idem finiat. Nec ortum prorſus quic-
quam eſt quod non idem occidat. Omnia
enim

nim ſub hac neceſſitate, quæ naturæ qui-
em lex, Dei vero voluntas eſt, laborant.
el quod haud multis poſt ſeculis futurum
ugurot, ut Italia cujus inteſtina te odia
ıale habent Minos, in unius redacta ditio-
em reſumat imperii majeſtatem. MIN.
Iæc ipſa me ſpes vehementer dejectaret, ni
eterrerent ea, quæ Deus hic paulo ante
e rebus Italicis nobis retulit. MER. Et a-
a quoque multa deterrere te jure poſſunt,
arum etenim conſiderare videris, quam bre-
is ſit è Macedonia, Epiroque in Apuliam
Calabriamque trajectus, quam etiam faci-
s in Venetiam è Dalmatia tranſitus, cum
aucis ante diebus magnam in Tiburniæ fi-
ıibus Turcæ impreſſionem fecerint. ÆAC.
Quanquam timenda hæc ſunt, tamen ſi ve-
era reſpicimus, non ab Aſia aut Græcia, ve-
um à Gallis, Germaniſque timendum Italię,
emper fuit. MER. Multa fert dies, ac tamet-
ı ubique ſibi fatum conſtet, ejus tamen ex-
plicatio decipere hominum mentes conſue-
vit dum rerum converſiones eaſdem cen-
ent. ÆAC. Nos ô Minos & Græciæ cala-
nitates, & Italiæ caſum ſatis diu flevimus,
c temperandum eſt nobis, conſiderandum-
que quid eſt, quod magiſtratum deceat: &
um ſciamus Dei prudentia mundum regi
omnem, quid opus eſt de rebus humanis
am eſſe ſolicitos, quas Deus ipſe moderetur?
MIN. Sapientiſſime dicis, quamobrem ſi ti-
bi videtur, quando Charon jam è portu ſol-
vit, ad collegam properemus, cui, ut ſcimus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſolitudo ſemper fuit moleſtiſſima. ÆA.
Eſt & alia cauſa, quæ properandum eſſe m.
to magis cogat. Nam ſi ut Deus jam doc
peſtis Italiæ portenditur, noſtra intereſt p
videre, ne imparati offendamur in tanta
tam diverſa morientium multitudine. ME.
Equidem & ego id vobis cenſeo faciendu
quando quæ cupiebatis, ex me jam intel
xiſtis. Atque adeo ut hæc certius ſciet
maximam hominis internecionem cum c
li inerrantiumque ſtellarum curſus futur
ſignificant. Tum multa partim ex aquis, p
tim è terra, atque aëre ſigna portendun
quæ hoc ipſum ſignificare conſuevere. MI
Nos igitur præimus teipſum cum multit
dine pro tribunali præſtolari. MER. V
præcedite, ego hic interim Charontem m
ror.

MERCURIUS, PEDANUS, ET THE- NUS, ET MENICELLUS GRAMMATICI.

PHASELUS ille nimis gravis eſt vecto
bus, remoque vix agi poteſt: hoc eſt, quo
mortales uſurpant, qui nimis properet, ſ
ro eum pervenire. Sed quæ nam hæc eſt ur
bra, quæ tam ſola volitat? heus tu, cujus
ſtud eſt ſimulachrum? PED. Pedani Gran
matici. MER. Quid tibi vis tam ſolus? PEI
Teipſum quærebam majagenite. MEI
Quanam gratia? PED. Oratum venio
quædam meo nomine ut diſcipulis referas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

uod te vehementer confido facturum, cum terarum autor, atque excultor fueris. MER. acile hoc fuerit. Quamobrem explica quid ſt, quod referam velis. PED. Virgilium uper à me conventum dicito, quærenti-ue ex eo mihi quot vini dicatos deceden-i è Sicilia Æneæ Aceſtes dediſſet, Erraſſe ſe eſpondiſſe: neque enim cados fuiſſe, ſed am-horas. Ea enim tempeſtate cadorum uſum n Sicilia nullum fuiſſe, partitum autem am-horas ſeptem in ſingulas triremes, acceſſiſ-eque aceti ſextariolum, idque ſe comper-um habere ex Oenoſio Æneæ vinario. Ex Hipparcho autem mathematico intellexiſ-e, Aceſten ipſum vixiſſe annos centum vi-ginti quatuor: menſes undecim, dies unde-riginta, horas teris, momenta duo, ac ſe-miatomum. MER. Idem ego memini me ex Aceſte iſto audire. PED. Erraſſe item ſe, quod Cajetam Æneæ nutricem dixiſſet, quæ uiſſet tubicini Miſeni mater: nec dediſſe il-lam loco nomen, quod fuiſſet ibi ſepulta, ſed quod cum in terram deſcendiſſet legendo-rum holerum gratia, fuiſſet illic à Sylvano vim paſſa. Anchiſæ quoque nutricem fuiſſe à Palaemde raptum, cum is agrum Trojanum popularetur: excedereque tum illam annos centum & viginti, fuiſſeque ei nomen Pſi. Quæ quod notam haberet quandam in fron-te, hinc Palamedem literam ψ & formaſſe & nominaſſe. MER. Magna ſunt hæc literator, cognituque digniſſima. PER. Majora ac multo digniora his audies. MER. Solis vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

delicet literatoribus tantum ſciendi ſtudiū
eſt poſt mortem ? PED. His nimirum ſol
Equidem & illud percunctari volui, dextro
an ſiniſtro priore pede è navi deſcendens Æ
neas terram Italiam attigiſſet. Ad quod po
ta ipſe reſpondit, ſatis ſe compertum habere
neutro priore pede terram attigiſſe, ſed ſu
latum humeris à remige, cui nomen eſt
Naucis, atque in littore expoſitum, junct
ſimul pedibus in harenas inſiliiſſe, idque e
ipſo remige habere ſe cognitum. MER.
diligentiam ſingularem! PED. Illud qu
que Atlantiade, quod cum gratia fiat tua, v
cum primis auditores meos, qui ſunt in Cam
pania, doctos facito. Horatium fuiſſe abſt
mium, quod ex eo ſum ſciſcitatus. Vinum au
tem tantopere ab illo laudatur in præcon
patris honorem, qui cum voce non poſſet
potando certe vino omnes ſui temporis præ
cones ſuperaſſet. Vnum vero me, ne ex ipſ
Cæſare ſcire potuiſſe, cum Galliam deſcribe
ret in treis ne an tres partes diviſam ſcriptum
reliquiſſet. MER. Demiror eum tam ipſe ac
curatus atque humanus fuerit. PED. Iram
id effeciſſe arbitror, in quam ob accuſatio
nem exarſerat Theani literatoris, qui eum
reprehendere eſſet auſus, quod carros no
currus dixerit. At à Tibullo Albio comite
fuiſſe exceptum, cumque Pedanum me vo
cari dicerem, gaudio eum exſiliiſſe, arbitra
tum Pedo, in cujus agro rus habuiſſet, oriun
dum eſſe, atque hujus rei gratia docuiſſe m
nomen ſenex, apud vetuſtiſſimos Latino

com-

ommunis fuiſſe generis, proptereaque dixiſ-
ſe cum de anicula loqueretur, merito tot
nala ferre ſenem. MER. O rem nobili di-
nam grammatico! PED. Lucretiam quoque
imis mihi familiariter deblanditum, quod
iceret grammaticos debere à ſe amari pro-
ter morbi ſimilitudinem, omneis enim de-
nentia quadam agi: propterea docuiſſe me
omen illud potis, apud majores ſuos etiam
eutri generis vim habuiſſe, quorum exem-
lo dixiſſet. Nec potis eſt cerni quod caſſum
ummine fertur.

At Juvenalem nimis me graviter objur-
gaſſe, quod dixerem oleagina virga pueros à
ne verberari ſolitos, oportuiſſet ne ferula il-
os percuti. Quocirca Arcas Deus monitos
acias verbis meis grammaticos omneis, fe-
ula ut utantur. MER. Faciam libenter ô Ar-
radice magiſter. Sed quis eſt, qui tam te ir-
idet à tergo? illum reſpice. THEAN. Ego
um Theanus grammatiſta. PED. Erraſti,
grammaticum te, non grammatiſtam debui-
ſti dicere. Addiſce igitur. THEAN. Pecca-
ſti, addiſce nondum quiſquam dixit. Itaque
diſce, non addiſce dixiſſe oportuit. PED.
Rurſum peccaſti, dicere enim, non dixiſſe,
oportebat dici. THEAN. Et tu rurſum item
peccaſti, nam non oportebat, ſed oportuit,
dicendum erat. PED. Priſciano caput fre-
giſti, neque enim erat, ſed fuit, dicere de-
bueras. THEAN. Priſciano pedes frigiſti,
debuiſti enim non debueras. PED. Imo de-
bueras non debuiſti. THEAN. Immo debu-

iſti non debueras. PED. Immo hoc. TH. T
AN. Immo illud. PED. Immo ego. TH. T
AN. Immo tu. PED. Immo bene. TH. T
AN. Immo male. PED. Hei mihi. TH. T
AN. Hei tibi. MER. Reverentius gramm
tici, verbis enim non manibus contende
dum vobis eſt Deo præſertim arbitro. Quan
obrem bonis & honeſtis poſthac verbis
literatura contendite. Sed bene habet. Ter
us, ut video, adeſt, ſive judex ſive litigato
MEN. Ego diutius grammatiunculi inepti
las ferre veſtras nequeo. THEAN. ut eg
inſolentiam tuam laturus hodie nullo ſu
modo. Quamobrem qui tantum tibi tribu
as Menicelle, dicas velim, cur lapidem
hunc, petram vero hanc dicimus? MIN
Videlicet quod lapis agendi vim habeat; la
dit enim pedem. At petra quod pede ter
tur, ad patiendi genus tranſit. MER. Nih
eſt grammatico inſulſius, vide quam hi de
ſipiant. Cum petra Græca ſit dictio, lap
vero fuerit à labando dictus, tertia immu
tata litera, quod labent ex eo ambulantiun
veſtigia. THEAN. Qui de lapide, petraqu
hoc ſentias, de manu quid mihi reſpondes
MEN. An non manus faciendo operi oc
cupata aliquid ſemper patitur? THEAN
At nunc agit cum te verbero. Hem tibi
MEN. Hei me miſerum. THEAN. Qui
te miſerum orationem afferas oportet, cu
manus cum in pugnum coit, cum verberat
dici hic non debuerit. MEN. Nihil mihi te
cum erit amplius. Quamobrem oratum t

Mer

ercuri volo, ut cum primum Neapolim Opicos perveneris, in eo conventu qui ioſis fieri diebus ad arcum ſolet, Jovianum ontanum convenias verbiſque commone-cias meis, poſthac ut ſit cautior, atque ut urſo à verbo, quod eſt curro, deducat, non urſito. Panthormitam quoque Antonium criter increpitato, quod epiſtolutiam in iminutione protulerit. MER. At ego Me-icelle pro Antonio hoc tibi reſpondeo, I-alicam linguam non modo novas diminu-ones feciſſe, verum etiam augentium vo-um formas quaſdam inveniſſe detractio-is ac ignominiæ gratia. Quocirca Antonii omine te tantum Grammatriconem vale-e jubeo. Tu vero Pedane, an quid habes ræter cætera eruditione dignum tua? PED. Vnum hoc: Boetium non à Boetia, in qua i-pſe natus fuerit dictum, ſed agnomentum hoc illi fuiſſe à veſcenda boum carne, quod ipſius me Boetii cocus docuit. MER. Per Jo-vem mira agnominatio, tu quid ad hæc Theane? THEAN. Ejiciendos hæreditate Pedani liberos, ejus bona publice vendenda, redibendamque auditoribus, quam Pedanus ab illis acceperit pecuniam. MER. Atqui e-go tuis vel maxime liberis cavendum præju-dicium hoc cenſeo.

CHARON, VMBRÆ DIVERSÆ.

ASCENDITE infelices umbræ. Quid miſeræ ante diem fletis? quaſi parum

ſit tum dolere, cum malum venerit. T vero tam culta & procax umbra, quæna es? VM. Cypria meretrix. CHAR. Vbi ge tium quæſtum feciſti? VM. Romæ. CHA Quis eſt comes? VM. Sacerdos Cardinal qui me amavit. CHAR. Miror quomod ſenem puella, meretriculam ſacerdos in d litiis habuerit. VM. Mea illum forma, illi me aurum cœpit. CHAR. Plus igitur apu eum forma, quam religio, apud te precium quam aut ſenectus, aut illius os valuit. VM Aurum mihi ſuaviſſimum fuit, quo ille oris deformitatem & ſenectutem ſæpiſſim redemit ſuam. Ad hæc quanquam ſenex ſalaciſſimus tamen fuit, utinamque ſola i li fuiſſem ſatis. CHAR. Mirum homo tan ſenex, quod tam eſſet libidinoſus? VM Ego ubi primum ad eum acceſſita, puta vi cum adoleſcentulo coituram. At ubi æ tatem vidi & os diſtortum, cœpi queri, me que deceptam eſſe abs lenone inclamita re. Tum ille ne, inquit, querare animu la, nam cujus nunc tortum os fugis, hau multo poſt rectum nervum experiere, quo fuit. Nihil enim illo tentius paſſa ſum un quam. CHAR. Ite infelices in ignem coituræ ævumque illud miſerrimum actu ræ. Quis cucullatus? VM. Frater. CHAR Ordo qui? VM. Non ſemel ex ordine in ordinem tranſii. CHAR. Quæ cauſa? VM. Facilius ut deciperem. Dic mulieres audie- bam peccata confitentes, noctu græcaba in ganeis. CHAR. Vnde tibi ſuppetebat ad

id pe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

d pecunia? VM. Et fraude & furto decipiebam mulierculas, ſurripiebam ſacra. CHAR. Et fraudem & ſacrilegium flammis lues. At tu tam nitida cute atque anatino greſſu, quænam profiteris? VM. Epiſcopum. CHAR. Mirum quî tam ſis ventricoſus. VM. Minime mirum, quippe cum huic ſoli ſtuduerim in eumque congeſſerim omnem Eccleſiæ cenſum meæ. Quinetiam fœneravi. CHAR. Satis igitur tibi non erat, quod ex Eccleſia quotannis rediret? VM. Illud ventri ſatis erat, at fœnus ſerviebat peni, complures ut concubinas alebam, & corrumpebam libenter auro maritas mulieres. CHAR. Infelix cui tantus ſit venter ferendus pedibus adeo imbecillis. Infelicior cui animus oneri, at venter peniſque dii fuerint. Infeliciſſimus, qui te ipſum cum minime noveris, Deum cui miniſtrabas, multo minus cognoſcere potueris. Abi igitur infeliciſſime. Sera enim pœnitentia eſt tua. Tu vero quænam demiſſa facie atque ore tam pudenti? VM. Infelix puella. CHAR. Quæ tam acerbi luctus eſt cauſa? VM. Vtinam carerem memoria. CHAR. Noli amabo ſpem ponere. Nam ſi coacta quippiam peccaſti, leviore pœna afficere. VM. Miſeram me, decepta fui. CHAR. Quidnam per fraudẽ amiſiſti? VM. Virginitatem infelix. CHAR. Quis te decepit? VM Senex ſacerdos. CHAR. Arte qua? VM. Adibam ſępe templa Deum orans ut nuptię faciles, vir mihi foret è ſententia. Vbi tum antiſtes me collaudare, ſpem bonam polliceri, ſeque mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

facilem offerre. Igitur ubi ſæpius me conſ
tentem audit & ſimplicitatem agnoſcit m
am: deſine, inquit, filiola virum à Deo pet
re, qui te innuptam eſſe jubeat. Tum ego: qu
& tu id pater mones, & velle Deum dicis, D
virginitatem meam do, dedicoque. Tum il
me collaudata, quod Deo dediſti filia id
licui neceſſe eſt eccleſiæ ut dices. Tum ego
cui nam pater, Eccleſiæ prius eam dicer
quam tuæ? Atqui inquit ille, quoniam ol
latiunculæ iſtius Eccleſiæ, meo nomine c
pi à me poſſeſſionem oportet, quo Deo ſ
acceptior, abi filiola mane ad me reditura
Etenim nocte hac Deum orabo, ut ratam
ſtam, rectamque velit eſſe dicationem. T
poſtquam laveris, novo induta ſupparo a
me redi. Nihil enim niſi mundum fas e
nos attrectare, hocque inprimis effice, ſol
ac ſine teſte ut venias. In iis enim quæ Deu
manu capit, nulli ſunt adhibendi teſtes. Man
itaque ubi ad eum veni, tum ille me in cel
lam induxit, in qua ſummi Dei poſita eſſe
ſtatua, quam circa magna cereorum vis era
accenſa. Vbi ambo oravimus, filiola, inquit, S
tunicam & ſupparum exue, Deus enim & cœ
leſtes omnes nudi cum ſint, nuda ſibi offerr
volunt. Vbi ego nuda aſtitiſſem, tum ille pa
pillas has pertractans, hæ, inquit, Eccleſiæ
meæ ſunt. Tum mentum manu demulcens
& hoc Eccleſiæ eſt meæ. Hinc genas ſum-
mis delibans digitis, filia, inquit, oris poſ-
ſeſſio non niſi ore capiunda eſt: meque te
oſculatus cum fuiſſet, & labia hæc meæ ſunt

Eccle-

cclefiæ; ſic pectus, ſic ventrem Eccleſiæ ſuæ
ſſe cum dixiſſet, ut jacerem juſſit. Jacui in-
:lix, tum ille genu innixus, ſemoraque con-
:rectans, Deus ait, qui timidula hæc femo-
a, caſtigatulumque ventrem cum brachio-
s his teretibus tam venuſte molliterque
ormaſti, aſpice virgunculam tuam, & iſta
oſſeſſione lætare. Ter hæc cecinit, ibi, u-
i omnia tranſigeret, id reſpexit quo mulie-
es ſumus: & illud, inquit: filia manu capi-
ndum eſt. Verum ut oris capta eſt ore poſ-
eſſio, ſic tui quoque illius meo hoc eſt capi-
:nda, utinamque tunc expiraſſem miſera.
CHAR. Quomodo deceptam te poſtea
ſenſiſti? VM. Dum ille ſtudioſius fundum
colit ſuum, gravida facta ſum, tandemque è
partu mortua. CHAR. Numquid non il-
e te abſolvit morientem? VM. Abſolvit:
CHAR. Læta eſto. Nam judices & ipſi a-
bſolvent: Sed heus tu? quid miſer rides? crede
mihi, non eſt nunc ridendi locus. VM. Nul-
la mihi eſt, quam tibi credam, pecunia.
CHAR. Talis ne tu es, qui ludere Charon-
tem velis? VM. Atqui nec talis ipſe unquam
luſi nec teſſeris. CHAR. Hic homo cavil-
latur & in mœrore etiam jocari cupit. Dico
ego tibi, alium paulo poſt ſermonem feres,
ubi ad forum veneris. VM. Vendi in foro ha-
leum, non feri ſolet. CHAR. Suaviſsimus
hic eſt, ut video. Dic quæſo, quam artem
exercuiſti? VM. Martem ipſe non exercui,
ſed male me Mars habuit. CHAR. Tu ne
facetiſsime homo tuis iſtis dictis vel in ri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſum rapis. VM. Ego amice, rapis nunquam ſum uſus, magis me delectavit cæpa & porrum. CHAR. Videlicet ſuæ cuique ſunt voluptates. VM. Nullam ego è ſue voluptatem cœpi unquam. Egone beſtiolam tam immundam in delitiis haberem? parce o ro Charon delicatior ego fui, quam reris principes viros in jocis habui, non beſtiolas illos mihi ludos faciebam. CHAR. Tum tu hiſtrio fuiſti? VM. Hetruria mihi patria fuit, non Hiſtria, cui nihil aliud curæ fuit unquam, quam ut nunquam dolerem, nunquam iraſcerer. Vt quis uxorem ducebat, ridebam, efferebat quis filium, ridebam: inſanibat amore alius, ridebam. Ridebam ubi quis nimis ſumptuoſe veſtiret, nimis magnifice ædificaret, ubi prædia nimis ampla emeret. Ridebam demum omnia. Semel autem in omni me flere vita memini, quod matre mortua, ubi illam ſepelirem, terra mihi emenda in ſancto fuit, tum nimis graviter hominum conditionem flevi, ac de religione ſum queſtus. Sed tamen haud multo poſt dolorem hunc compreſſi, atque ad naturam redii, meque ipſum ridere cœpi, qui non & id quoque riſiſſem. CHAR. Sub hujus riſu latet ſapientia. VM. Quid tute tecum loqueris? audacter dic quod velis, non te ludo amplius. CHAR. Rem mihi gratiſſimam feceris, ſi vitæ tuæ genus ordine explicaveris. VM. Quod ipſum te vehementer juvat: quid enim juvare magis aut poteſt aut debet, quam ubi vitæ ſuæ curſum

quis

uis repetens, nihil invenit, cujus pœnite-
jure debeat? Principio cum viderem no-
ram rempublicam ab improbis ac ſeditio-
s civibus adminiſtrari, publicis muneri-
us abſtinui, meque ad privatam vitam con-
uli. Nulli rei præterquam agro colendo
ntentus. Siquidem mercaturam exercere
olui, ne aut fœnerandum eſſet, aut for-
una continue timenda. Nec ſervilem quæ-
um probavi aliquem. In ſuburbano mihi
ita fuit. Raro in urbem accedebam, atque
o cum veniſſem, decretum erat mihi, ne-
nini moleſtum eſſe, nocere nulli, nulli ni-
ilque moleſti, ex aliorum aut dictis aut fa-
tis capere. Ridens ingrediebar urbem, ri-
lens exibam: ubi quem amicum aut notum
videbam, ſalutabam illum, curabamque con-
greſſus noſtri ut eſſent quam jucundiſſimi.
Si quam vel de noſtra, vel de Italica Re-
publica facere mentionem cœpiſſet, ſtatim
valere eum jubebam. Templa caſtus ma-
ne adibam, neque cum ſacerdotibus arctio-
rem habere familiaritatem volui: ubi rem
divinam feciſſent, abibam ilico. Doctos
quoſdam amabam, qui non tam acuto eſ-
ſent ingenio, quam recto judicio, eorum
diſputationes libenter audiebam. Si quis è
notis aut familiaribus, quos habere haud-
quaquam multos volui, adverſi aliquid ac-
cepiſſet, conſolabar illum, meique ut ſi-
milis eſſet rogabam. Nam & fortunæ lu-
dos ridendos eſſe & naturę neceſſitatem nul-
lo pacto dolendam. His actis referebam
me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

me in ſuburbanum, ibi partim legendo, pa
tim deambulando, aut aliquid in agro age
do, dies conficiebam: noctu niſi quantu
quieti dandum eſſet, cæterum tempus luc
brando tranſigebam. Exibam interdum in qu
drivia; atque ubi feſti eſſent dies, ibi villic
de prognoſticis temporum, de natura terra
de inſitione, de ſeminibus, de irrogatior
deque aliis ruſticæ rei miniſteriis diſſerent
audiebam, fierique ſtudebam eorum ſermon
prudentior. Et quoniam cognoſcerem r
hominum tam diverſis ac variis periculis e
ſe expoſitas, ſi quid vel in agro, vel in dom
adverſi accidiſſet, ubi conditionem riſiſſer
humanam, curabam arte id, induſtriaqu
corrigere: ab litibus ſemper abhorrui, & fo
ro, convivia fugiebam: tenuiſſimus mihi vi
ctus erat, non ut naturam defraudarem, ſe
ne multum indigerem medico; ac ne te mul
tis morer, ita me ſemper geſſi, ut qui no
humanis me rebus, ſed illas mihi ſubjecta
vellem. CHAR. Igitur qui omnia ridebas
de morte ſolicitus nunquam fuiſti? VM. Se
mel in omni vita de morte cogitavi, lice
eam quotidie ante oculos haberem, repu-
tanſque & quid illa vellet ſibi, & quod ego
adverſus eam comparare poſſem præſidium
unum tandem hoc mihi in animo ſedit, ut
honeſte tranquilleque ætatem ducendo vi-
verem. CHAR. Quod adverſus pauper-
tatem inveniſti remedium? VM. Vt judica-
rem pauperem eſſe nequaquam poſſe, qui
ſecundum naturam viveret. CHAR. Quod
adver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

lverſus honores atque ambitionem? V M. ꝗuod graviſſimi caſus non niſi ex alto eſſent ꝏco. CHAR. Quod adverſus falſos rumo- ꝛs? V M. Rectam conſcientiam. CHAR. nquam te movit ſuperſtitio? V M. Deum ꝏi perſpexiſſem, ſacerdotum mendaciis au- ꝛs occludebam. CHAR. Quomodo cum ꝏvidia? V M. Qui doluerim nunquam ride- ꝛm omnia, quo pacto inviderem? CHAR. ꝏcquando ne iratus fuiſti? V M. Semel in mni vita; neque mea cauſa, ſed quod vide- ꝛm innocentem hominem injuſte plecti, ꝏaledixi civibus quod non de injuſto judicio rovocarent: quos ubi vidi muſſitare ac ty- annorum vim timere, ſtatim me repreſſi, tque ad riſum redii. CHAR. In militiam ꝏe aliquando profectus? V M. Semel lituum udii. CHAR. Quid regeſne aut regulum ꝏuempiam ſecutus? V M. Minime, mihi e- ꝏim ipſi me, non regulis natum eſſe volui. CHAR. Liberos ne ſuſcepiſti? V M. Quos tatim extuli, & quod bene actum cum illis údicarem Deo gratis egi. CHAR. Igitur & ꝏxorem duxiſti? V M. Non tam mea, quam ꝏarentum gratia: ea cum triennium mecum ꝏxegiſſet, morte diem obiit, ex eo cælebs vi- ꝏi. CHAR. Cur non alteram duxiſti? V M. Quia ſcirem temeritatem non ſemper feli- ꝏem eſſe, quod bene in illa ſucceſſiſſet, veri- ꝏus ſum in ſecunda periculum facere, meque ꝏſſerere in libertatem volui. CHAR. Quam ſæpe cum illa litigabas? V M. Nunquam, ꝏam & illa virguncula ac ſuavis erat & ego ri-

dere

dere aſſueveram domi, non minus quam t
ris. CHAR. Quid de hominum rebus ſe
tiebas? VM. Vanitatem ac ſtultitiam eſſe
mnia. CHAR. Felicem te, qui iſta nove
VM. Nec felicem quenquam, nec ſapient
dixeris: nulli enim tot affuere unquam bo
ut non ei plura defuerint: nec quiſquam ta
ſapiens habitus eſt uſquam, ut non & illi
veram perfectamque ſapientiam defue
multum. Nam cum humanæ res imperfe
ſint omnes, quid earum poſſit eſſe perfectu
cumque nihil ſit in eis conſtans, felix, qu
nam eſſe poteſt, cui momento interdu
adverſa plurima ſuccedant? CHAR. N
dixi te felicem hoſpes, ſed felicem qui i
noveris. VM. Non ex bonorum cognitio
humana exiſtit felicitas, verum ex eoru
poſſeſſione & uſu. CHAR. At ego te & fe
cem ex hoc judicaverim, quod cum intel
geres neminem eſſe poſſe felicem, ita tame
ipſe vixeris: & ſapientem, quod in tanta h
minum vanitate atque ignorantia ſapiente
te non minus videri nolueris, quam poſ
eſſe judicaveris. Sed quis hic eſt tam mo
leſtus & impudens? VM. Noli quæſo e
iraſci, amiciſſimus hic mihi fuit. CHAR
Miror qui inter duos tam diſſimilibus mo
ribus ulla potuerit eſſe familiaritas. VM. S
amici proprium eſt, prodeſſe amico, hi
quam in amicum plura in me contulit. Nam
tribulus meus cum eſſet, & quotidie liti-
garet cum uxore, primum docuit caven-
das eſſe ſecundas nuptias: deinde cum nul-

non in re & mihi & vicinis cæteris eſſet
oleſtus, patientiſſimum me reddidit mor-
tium omnium. An quod majus in ami-
m conferri ab amico beneficium poteſt,
am ut recte ab illo inſtituatur. Jure igi-
r hunc amavi, & mihi amicum eſſe du-
. CHAR. Ex omni parte ſapientia ſe o-
endit tua. Tu vero moleſtiſſime homo,
id tibi volebas iſtis moribus? VM. Quod
ſe ſum conſecutus. CHAR. Quidnam
lud? VM. Quod ut eram muſca, ſic ha-
bar ab omnibus. CHAR. Vnum illud
ito tibi vehementer doluit, aculeis quod
reres. VM. At verba mihi erant aculei,
ibus ego vel vincebam culices. CHAR.
igna tibi pro factis iſtis & à culicibus & à
rbonibus infligetur pœna, verum age ho-
es Hetruſce, quando percunctari ſingulos
endo remo nimis magno eſt impedimen-
, & judices jam abiſſe è ripa video, edoce
tanta multitudine ſi quos ipſe noveris.
M. Geretur tibi mos: hic qui ſe primum of-
ert, mendaciſſimus fuit omnium, quos un-
uam viderim. Illud autem maximum judi-
at mendaciorum, quibus uſus eſt unquam,
uod cum uxore (ut ex eo aliquando audivi)
unquam ſe litigaſſe aſſeveraverit. Is qui eum
equitur, adoleſcens in maximis vixit divi-
iis, ſenex in ſummam redactus eſt inopiam,
uippe cujus ſtudium fuerit ex ære fumum, è
umo metallum facere. Nam dum aurum ex
ornace quærit, ſua omnia in ignem conjecit.
Tertius ille non modo libidinoſiſſimus, ve-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

rum etiam immanis fuit, qui nec brutis abſt
nuerit. Duo illi alter pernicioſiſſimus aſſe
tator fuit, leno alter pellaciſſimus, quibus a
tibus primos ſibi & ad Cæſares & pontific
aditus fecere. At ille aliud accuſando max
mas comparavit divitias: cui cum præter i
ſimulationem ac maledicentiam nihil dulc
eſſet, arte hac primum apud principes locu
tenuit. Quæ ego magis ſcio, quod mihi rel
ta eſſent, à tribulibus, quam quod noſſe ea ſtu
derem. At illum tam ſevera & triſti fronte
novi & ſuſpexi, utpote omnium quos ipſe v
derim integerrimum & certe natum ad rect
informandos animos: qui cum & verbis phi
loſopharetur atque moribus, quæ ipſe diſſe
reret, ea re atque exemplo comprobabat
Cujus operæ precium fuerit audire oratio
nem. C H A R. Nihil eſt quod magis cupiam
Sed quænam illa patria? V M. Ab Vmbris du
cebat originem. C H A R. Hoſpes Vmbe
adventum ad manes tuum gratulor, cum
quod liberatus ſis omnino curis iis, quæ mor-
tales habent tam male, tum quod audire t
vehementer cupio. Novi enim quantus ſi
philoſophus. Quamobrem unde tibi maxim
videtur exordiens, perge de virtute dicere,
dum illuc in portum deferimur. V M. Nec
ingratum eſt quod poſtulas, nec difficile. Et
quoniam de virtute ut dicam exigis, neſcio
quid audire ipſe malis, quam quæ vis ſit ejus,
& qui capiantur inde fructus. Etenim cum
inter Deos atque homines tantum interſit
quantum norunt omnes, nec ſolum ſpatio,

ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

ſed natura, nonne admirabilis virtutis vis hæc eſt, quod & deos hominibus conciliat in vita, & poſt mortem illorum cœtui eos adjungit? Nam cum virtus medium quoddam ſit, extrema quæ videantur in agendo fugiens, quæ maxima illius laus eſt, hæc certe ſumma eſt vis ejus, quod eadem hæc ipſa virtus inter Deum atque hominem medium tenet, quo quidem dempto medio, nullus eſt ad Deum acceſſus, nulla quæ ad eum perducat via, quæ & ipſa principio Deum cognoverit, & qui ſecundum ſe vixiſſent, inter deos retulerit. Cætera cum fluxa & fragilia ſunt auferri temporis momento poſſunt. At virtus firmum & ſtabile bonum eſt. Quæ cum nullius ſit externæ rei indigens; alia tamen omnia abſque illa manca ſunt, hucque atque illuc incerta feruntur. Felicem igitur qui bene agendo, recteque intelligendo perfectam fuerit virtutem aſſecutus, qui cupiditates compeſcens & quaſi extra pericula poſitus, liber ac ſecurus vixerit. Cumque ſibi ipſi lex eſſet leges nequaquam timuerit, & tanquam omnia ſub pedibus ſubjecta haberet, tutus inceſſerit contra populi rumores, contra tyrannorum libidines atque adverſus fortunam ita ſteterit ut ingruentem eam à ſe repulerit, neque manum porrexerit blandienti. CHAR. Quam vere & ſupra quam dici poſſit magnifice de virtute locutus es? Ac per Plutonem iſta oratio hominum expreſſit felicitatem, quam parum tamen animo cernentes cæcitate ſua in perniciem magis volentes eunt, quam

coacti

coacti trahuntur. Quotus enim ex iis qu
innumerabileis quotidie tranſveho, non
ipſum incuſat? non ſtultitiam quanquam
ro queritur ſuam? Quo magis optimi hoſ
tes veſtrum utrique gratulor qui & in age
do, & in perſpiciendo veritatem ſic ſecuti,
que adepti fueritis, unquam à vulgi ignora
tia longiſſime receſſiſtis, tam ad felicitate
proxime acceſſiſſe videamini. Sed jam ut
detis curſum confecimus & me trajicienc
aliis opus eſt regredi, vos ut deſcendat.
Ite igitur felices & quo animo vitam tradu
ſtis, mortem etiam feratis, per quam jam
ſtis immortalitatis viam ingreſſi. Tu ve
ſapientiſsime Mercuri gregem hunc coge
& ubi videbitur ad judices propera. MEI
Ego vero propero, vos ſequimini.

JODC

JODOCI KINTHISII AGRICOLÆ SERMO,

De Miſera Amatorum Conditione, deque inhoneſto Amore, unde tot duri eventus Iuvenum emergunt.

Ut morales Philoſophi hominis vitam duplicem aſſerunt, ita & nos ponimus duplices Amatores, in quibus totus amoris & omnis libidinis cardo vertitur, Activos ſcilicet & Contemplativos.

Contemplativi, vel ſi mavis Imaginarii, ſunt, qui ſe undique amari imaginantur, & quorum animus diro percito æſtro ſubinde huc atque illuc, ſemper irrequietus fluctuat, ſemper diſputans, cæteris obmuteſcentibus, de Amata, deque pectoralibus ſertis, vel roſaceis vel liliaceis, ab illa ultro miſsis, nihil aliud atque Amatam deſiderant, veluti Terentianus Carinus ſolebat, dicens: *Nihil aliud volo, niſi Philomenam*, furor iſte illi excubias excitat, de qua re Virgilius 4. Æneid.

Illum abſens abſentem auditque videtque.

Quod

Quod fuſius Terentianus Phedria declara[t in] Eunucho, idem ſibi à Thaide fieri exoptat [di-]cens, Me ames, me deſideres, me ſomni[es,] me expectes, de me cogites, me ſperes, m[e] oblectes, mecumque tota ſis. Hoc Bapti[stæ] Mantuani, Amyntas his verbis expreſſit [Ec-]log. 3.

Mea pectora im[a]
Virginis obſedit, mecum eſt, mecum itque reditq[ue]
Excubat & dormit mecum, caput, oſſa, medull[as]
Cor complexa, poteſt cum ſola excedere vita.

Idem 4. Eclog. Alphum introducens inqui[t]

A[...]
Nocte recordatus ſurgit paviduſque per umbr[as]
Dum graditur ruit in foveam, quæ fronde ſalig[nâ]
Captantis obducta feris & ſtramine ſicco
Inſtar erat putei fundo irremeabilis alto, &c.

Incidit in luporum caſſes miſer, de quo H[o-]rat. Satyr. 2.

Dum vitant ſtulti vitia in contraria currunt

Alii ſunt Activi Amatores qui fraude a[li-]qua ſubdola atque aſtu amorem ſimulant, t[a-]cito tamen cruciatu & interno affectu angu[n-]tur, diu noctuque Cyrcæ poculis infecti, a[c] Philtris in furorem aguntur, de illis itide[m] Horatius cecinit hoc modo:

Hic ſe præcipitem tecto dedit, ille flagellis
Ad mortem cæſus, fugiens hic decidit acrem
Pædonum in turbam, dedit hic pro corpore num-
mos,
Hunc perminxerunt calones, quinetiam illud
Accidit, ut quidem teſteis caudamque ſalacem
Demeteret ferro, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Et quod Contemplativi verbis, hoc illi ... ctis exſequuntur, de iis præſens conſidera... o eſt.

Secunda Diſtinctio Amatorum.

IMaginarii Amatores invicem plus quam τὶς διὰ πασῶν diſcant, Sunt quidam verbo... i, linguaces, blaterones, ac Spermologi, ... uorum imaginarius amor in verboſa gloria ... philautia ſolum conſiſtit, quibus nulli labo... es difficiles, nullæ anxietates permoleſtæ ... unt, quæ illos ab inſtituto amovere valent, ... tque in Amatæ miniſterio ancillantur, ſer... vientes Amatis, ut Hercules Omphalæ, de ... odoratis linteis gloriantes: & ſi quæ ſunt ſi... milia. Præfectum præficiunt Sardanapalum ... ultimum Aſſyriorum Regem, illius edicto co... guntur inter ſcortorum greges vivere. De iis ... Baptiſta Mantuanus Eclog. 1. dicit:

Quiſquis amat ſervit, ſequitur captivus amantem.
Fert domita cervice jugum, fert verbera tergo
Dulcia, fert ſtimulos, trahit & bovis inſtar aratrum.

Et paulo ſupra Fortunatus ait,

Ludit amor ſenſus, oculos perſtringit, & aufert
Libertatem animi, & mira nos faſcinat arte,
Credo aliquis Dæmon ſubiens præcordia, flammam
Concitet, & raptam tollat de cardine mentem,
Nec Deus, (ut perhibent) amor eſt ſed amaror & error.

Alii

Alii ſunt illuminarii, qui omnes angul[os] omnes parietes, ſuis coloribus atque pigm[en]tis, ſoli Amatæ dedicatis, illuminant. Et [no]tis quibuſdam majuſculis, ſeu literis cap[ita]lioribus parietes paſsim ſub amoris myſte[rio] clam deſignant; Et quod illi palam ore pr[ofi]teri non audeant, hoc creta ſeu carbon[e in] parietibus notant: Aliquoties animi affe[ctus] Hieroglyphis literis, quarum priſcis ſec[ulis] multus fuit uſus, exprimunt. Etenim Ve[ne]rem ſub malo rotundo (cujus Virg. mer[ni]nit) inſidentem pingunt.

Mala me Galathea petit laſciva puella.

Et Terent. in Eunuch. Virginem introd[u]cens in conclavi ſedens, ſuſpectans pict[am] quandam tabulam, ubi pictura inerat, q[uo]nam pacto Jovem Danai miſiſſe ajunt quo[n]dam in gremium aureum Imbrem per i[m]pluvium quo fucum faceret mulieri. Cuj[us] fabulæ Ovid. meminit 4. Metamor. De [...] Terent. Phedria. Quid igitur faciam? n[on] eam, ne nunc quidem, cum accerſor ultr[o] an potius ita me comparam, non perpeti m[e]retricum contumelias, excludit, revoca[t] redeam. Non ſi me obſecret. Quare Gnat[o] alibi quarto Actu, mulierum condition[em] commemorat, dicens: Imo certe novi ing[e]nium mulierum, Nolunt, ubi velis, & u[bi] nolis, cupiunt ultro. His nunc enarratis f[a]cile infertur & Amoris & Amatoris diffin[i]tio. Eſt enim amor ocioſi pectoris moleſti[a] quædam, in puero pudor, in virgine rubo[r] in fœmina furor, in juvene ardor, in ſene r[...]

ſu[s]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

us, in deriſore delicti nequitia, cui nihil nec
iperflui, nec diminuti adeſt.

Genus ſiquidem differre facit ab omnibus
iis alterius generis, ſicut ab amore divino,
ui habenti non moleſtus, ſed jucundiſſimus
ſt, & convenit omnibus contentis, ſub diffi-
ito, Amatoribus, tam Activis quam Imagi-
ariis.

De ſervili fœmineo genere.

CÆCA hæc Amoris libido neminem ex omnium hominum ſtatu, vel intactum, el ad minus non pulſatum, intitillatum ac on laceſſitum relinquit. Venus ad nutum rahit omnia Numina cœli, hæc ſi quid veale habet, aperte oſtendit, neque ſi quid oneſti eſt, jactat habetque palam, quærit, uo turpia cælet, nihil eſt quod non attenet, dummodo libidinem ſuam expleat; niilque eſt, quod non, ſi vult te credere, coat.

'emperiem nunquam, nunquam mediocria curat,
'el te ardenter amat, vel te capitaliter odit,

Aantuano teſte.

Hæc ſi audiat ſe amari mox ſuperbiet, ſeue Amorem Amatoris ignorare ſimulans, nox pudorem fingit, perinde, ut Venereæ ei neſcia, interim tamen os atque ſinum ornat, & in terram verſis ocellis incedit, quod, ut Virgil. docet) pudicas decet,

Tum breviter dicto vultum demiſſa profat.

Vulpina callida rem ſimplicitate guber-nat; Hæc ſunt ſtudia, hi caſſes, & mulieribus arma, quibus miſere Amatoribus impo-nunt; Eſt in illis, (de impudicis loquor) Cro-codili pietas, quę flendo Amatorem quo vult compellit; ut teſtatur Baptiſta Mant. Eclog. 4. Alphum loquentem introducens; his ver-bis:

Si gravis eſt, mæret torvo nimis hernica vultu,
Si ſtudeat comis fieri gravitate remiſſa,
Fit levis: erumpit blando laſcivia curſu,
Et lepore in molli radiat meretricius ore,
Flet, ridet, ſapit, inſanit, formidat & audet,
Vult, non vult, ſecumque ſibi contraria pugnat,
Mobilis, inconſtans, vaga, garrula, vana, bilinguis,
Imperioſa, minax, indignabunda, cruenta,
Improba, avara, rapax, querula, invida, credula, mendax;
Impatiens, oneroſa, bibax, temeraria, mordax,
Ambitioſa, levis, Maga, Lena, ſuperſtitioſa,
Deſidioſa, vorax, Ganeæ ſtudioſa, palatum
Docta, ſalax, petulans, & dedita molliciei,
Dedita blanditiis, curandæ dedita formæ,
Iræ odiique tenax, in idonea tempora differt
Vlciſcendi animos, infida, ingrata, maligna,
Impetuoſa, audax, fera, litigioſa, rebellis,
Exprobrat, excuſat, tragica ſua crimina voce
Murmurat, accendit rixas, nil fœdera pendit,
Ridet amicitias, curat ſua commoda tantum,
Ludit, adulatur, defert: ſale mordet amaro,
Seminat in vulgus nugas, auditaque lingua

At-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Tuget, & ex humili tumido producere Olympum
Diſsimulat, ſimulat doctiſsima fingere cauſas,
rdirique dolos, fraudique accommodat ora,
ra omnes facili caſus imitantia motu, &c.

Hoc verſuum tenore Bap. Mantuanus grahice depingit ſervile fœmineum genus, atue crudelius nihil fore fœmina, ſuperbum enus, elatum lege, modo, ac ratione carens, onfinia recti negligens, extremis gaudet, c facit ſubinde omnia voto præcipiti. Aut el lenta jacet, vel concita nimis currit, ſemer hyems, ſemperque intractabile frigus, unquam temperiem curat, nunquam meiocria. Vnde 4. Æneid. Virgil.

Varium & mutabile ſemper
Fœmina.

Juvenal. 6. Satyr inquit,

Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat.

Nihil eſt audacius illis deprenſis, iram atue animos à crimine ſumunt. Hinc rariſſime ontigit, ut bonæ atque ſatis probatæ mulieres inveniantur juxta illud Lucilli, *Heu facile ſt homini inventu bona fœmina nuſquam.* Illis nec ſemel placuit, hæc decies repetita placebit, ut teſtatur Horat. in Arte &c. Scortum iquidem (nam ſermo eſt de inhoneſtis mulierculis) Plauto teſte, mare eſt, quodcunque das, devorat, nunquam abundat, nunquam dicens, ſufficit; Etenim mare non eſt mare, ſed meretrix mare omnium acerrimum. Nullum extat in fœmina membrum, quod non redoleat, vel avaritiam, vel latrocinium, vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

proditionem, vel ingluviem, vel luxuri[a]m homines brutificantem: Fœmina ſiquidem [ab] initio peccati aucupatrix fuit, eſtque ſubin[de] inexhauſtus malorum fomes; Ideo Origen[es] fœminam peccati caput dixit, ac Diaboli [ar]ma, corruptionem antiquæ legis. Et D. Hi[e]ronymus ait; Non tam Æthnei ignes, Vu[l]cania tellus, non Veſuvius & Olympus ta[n]tis ardoribus æſtuant, ut juveniles medul[læ] vino plenæ & dapibus inflammatæ; Ecqu[id] denique coitus, niſi virium enervatio? Et (u[t] Hippocrates dixit) levis quidam comitia[lis] morbus. Hinc Ovid.

Nox & Amor, Vinumque nihil moderab[ile]
ſuadent.

Quare Propertius candide ſcribens [...] Cupidinem amoris æſtum enumerat, d[i]cens:

Quicunque ille fuit primus, qui pinxit amorem
Nonne putas miras hunc habuiſſe manus?
Hic primum vidit ſine ſenſu vivere amantes,
Et levibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum.
Scilicet alterna quoniam jactantur in unda,
Noſtraque non ullis permanet aura locis.
Et merito hamatis manus eſt armata ſagittis,
Et pharetra ex humero gnoſia utroque jacet.
Ante ferit quoniam tuti quem cernimus hoſtem
Nec quiſquam ex illo vulnere ſanus abit, &c.

Ita libidinibus malis captus adeo cœcu[s] eſt, & Hypſia cœcior, ut præter faciem Ama[n]tæ nihil cernere poſſit, in hac ſeſe cogitand[o]
di[...]

ie noctuque oblectat, omne ſcelus illi licium videtur, ſi modo fruendi libertas ſibi atur; nihil illi obſtaculo erit, nihilque non ttentat, dummodo libidinem ſuam pro vo- expleat. Mantuanus ſic expreſſit ſententiam.

ic amor ante oculos animi velamina tendit,
Et trahit in cæcum pectora noſtra chaos.
Hinc ſecurus amans per aperta pericula fertur,
Quæ niſi mentis inops nullus adire velit.
Hic poſitis noctu ſcalis ſuper alta domorum
Tecta ſalet, Getico dum riget aura gelu.
Hic jacet in latebris, loculoq; reconditus arcto,
Spem titubans inter fluctuat atque metum.
Pugnat in ambigua ſententia pectora duplex,
Vellet amore frui, vellet inire fugam.
Ille ſubit gladios, & pro muliere duellum,
Mox init egeſtam, ſanguinolentus humum,
Fit pecus omnis amans, dum pro ratione libido
Iudicium nutu temperat omne ſuo.

Atque hoc eſt quod Horat. Sermonum lib. 1. Satyr. 2. dicit.

Hic ſe præcipitem tecto dedit, ille flagellis
Ad mortem cæſus, &c.

Quare deſine ſectari Matronas, unde laboris plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fructus: Si cupis honeſtam, quod maxime convenit tueri famam, qua non eſt majus aliud, noli amare inhoneſtas voluptates, gulæ, libidinis, ſcortationis, adulterii, concubinatus & ebrietatis. Quod ſi feceris, ſenties, te uſu prudentiorem fieri. Nam cuncta qui ſubegerunt, à mulieribus ſubacti ſunt; Vnde-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

denam putas decennale bellum Trojanoru[illegible] niſi ob raptam Helenam abſente Menela[illegible] proficiſcente ad Neſtorem Pylon, unde F[illegible] gum expulſio Romanorum niſi propter i[illegible] tum Lucretiæ ſtuprum, per Tarquinii ſup[illegible] bi filium? Quis Samſonis robora fregit, n[illegible] mulieris aſtutia, computatis crinibus d[illegible] mientis; Decepit Judæa Rebecca virur[illegible] Dejanira tunicam ſanguine venenato N[illegible] intinctam, Herculi Alcei nepoti putativo [illegible] dit; Decepit Hippodame patrem, Lavinia[illegible] lia Latini Turno deſponſata, à matre ama[illegible] & Æneæ per oracula, & patris aſſenſum, T[illegible] janis multis exitii cauſa fuit. Chryſeis Ach[illegible] lem depulit è caſtris; Eva genus noſtrum f[illegible] licibus expulit arvis, atque prima Rompha[illegible] per Angelum è Paradyſo expulſa eſt cum [illegible] ro, hinc tritus eſt verſiculus:

Adam, Samſonem, Loth, Davidem & Salom[illegible]
Fœmina decepit, quis modo tutus erit?

Mulier tota venenum, quia urit vidend[illegible] & inficit tactu; Vnde quidam, eſt tactu viſc[illegible] mulier, viſu Baſiliſcus, immundum anim[illegible] natura, ſed quæritur arte munditiɛs, de q[illegible] re ita cecinit Mantuanus Carmelita.

Atque id quod luce opus eſt, ea ſomnia nocte
Deglabrat, lavat, & pingit, ſtriat, ungit & c[illegible]
nat.
Tota dolus, tota ars, tota Hiſtrio, tota venenu[illegible]
Conſilio ſpeculi gerit omnia, labra movere
Diſcit, & inſpecto vultum componere vitro,
Diſcit blandiri, diſcit ridere, jocari,
Incedens humeros diſcit vibrare nateſque,

Qu

Quid ſibi vult nudum pectus? quid aperte ſuperne
Simula quæ bifidam deducit in ubera vallem?
Tempe nihil , niſi quo virus penetrabile ſenſum
Plus premat , & Stygiæ rapiant præcordia flammæ.
Hi juvenum ſcopuli , Syrtes , Syllæ atque Charabdes ,
Hæ immundæ Phinei volvucres , quæ ventre ſoluto ,
Proluvie fœda Thalamos , cœnacula, menſas,
Compita, templa, vias, agros, mare, flumina, montes
Incœſtare ſolent, hæ ſunt Phorciinides orce
Monſtrifico , extremis Libiæ quæ in finibus olim
Aſpectu mutare homines in ſaxa ſolebant.

Huic ſententiæ apte ſuffragatur Terentianus Clitipho in Heautontimorumenos. Noſtin mores mulierum, dum molliuntur, dum comantur annus eſt: Et alibi ſupra in Eunucho Parmeno inter cætera ita retulit, ad Pythiam loquens, Alterum vero eſt, quod ego puto mihi palmarum me reperiſſe, quando adoleſcentulus meretricum ingenia & mores mature noſcere poſſet, ut cum cognorit perpetuo oderit; quæ dum foris ſunt, nil videtur mundius , nec magis compoſitum quicquam, nec magis elegans , quæ cum Amatore cœnant , liguriunt. Harum videre ingluviem, ſordes , inopiam , quam inhoneſte ſolæ ſint domi, atque avidæ cibi, quo pacto ex jure heſterno , panem atrum vorent , noſſe hæc omnia ſalus eſt adoleſcentulis , il-

larum animus hac atque illac perfluit, & p
nus rimarum eſt, periiſti, & eludet ubi te
ctum ſenſerit, ſic Parme. in Eunucho
Phedriam dicit: In amore inhoneſto accip
Induciæ, bellum & pax rurſum incerta h
ſi tu poſtules ratione, certa facere nihil op
agas, quam ſi des operam, ut cum ratio
inſtruas. Hæc ſi cognoris, omnis res jam
vado eſt, ſæpenumero enim amantium ir
amoris redintegratio eſt. Mulierum ame
tia longa eſt, nemo ſatis experiri valet, il
rum ingenium quod lubricum, hac atque
lac perfluit, & fallax eſt: Proinde

Quiſquis amat ſervit, ſequitur captivus ama
tem,
Fert domita cervice jugum, fert verbera tergo
Dulcia, fert ſtimulos, trahit & bovis inſtar ar
trum, Vt ſupra copioſe dictum eſt.

Secundus Philoſophus tempore Adria
Imperatoris, Athenis claruit, Pythagoric
ſecta inſtitutus, puer in ſcholis à Pedotrib
omnes mulieres fornicatrices eſſe audivit
tandem adultus patriam reviſit, ſecum Philo
ſophi inſtar baculum & peram ferebat, co
ma capitis & prolixa barba inſignitus, ne
ſcius autem ad ædes divertebat maternas
mortuo patre experiri volens, quantum va
leat vidualis continentia, & num verum ſit
quod olim à Præceptore ſuo auribus fando
percepit, unam ancillarum matris vocans,
illi decem aureos pollicebatur, ſi matri ſe-
cum dormire perſuaderet. Ancilla auri cu-

pida

ida rem aſtu perfecit, illa conſentiens itur ubitum, fit rei periculum. Ille latus lateri, ammillam mammillę inter ubera matris inctus, ad ſummum mane uſque dormivit; Il- vero impatiens Veneri, ſperans ſubinde um dormienti voluptatibus expleri, Adoleſcens vero indigne ferens cum matre cubare, bſceſſum cauſabatur. Illa eum apprehenens inquit, ut quid me tentas, ideo huc te onferebas? ille, Nequaquam mater, inquieat: Illa quare te non expleas delitiis ne tam opioſam æris mercedem fruſtra dilapidaris uam ancillæ præſenti numeraſti; Ecquid auſæ eſt? Ille, illicitum eſt ô Mater inquit, & pudoris ſtuprum inferre matri ſuæ, atque eingredi vas, quo prius infans exivi? Illa onſternata obſtupuit quæritans quis nam eſſet: Ego ſum filius tuus Secundus, inquit, oſtin? Secundus vero veritus, ne matri cauſa eſſet necis ſuæ, ſibi ipſe perpetuam taciturnitatem indixit. Quo facto, Adrianus Athenas ſe contulit hominis videndi cauſa, & prior Secundum inſolito more Cæſar ſalutavit, inter alia Philoſophum interpellavit, ut quid ſibi auditu dignum ut diſceret, loqueretur. Ille vero neque minis, neque Speculatoris dira animadverſione, ab inſtituto avocari potuit, imo tacitus mortis periculum expectabat, atque vitam ſilentio poſtpoſuit. Adrianus vero hominis conſtantiam admiratus, tabulam quandam illi porrexit, quo ſilentii legem inſcriberet, dicens, ſi mihi non loqui velis, fac ſalutem tuam manus tua a-

tramentali canna loquatur, Secundus ve catholicam ſententiam penna protulit, ſc bens; O Adriane te, non quia hujus temp ris Princeps es, timeo neque unquam ve tus ſum minas & verbera tua, etiamſi co pus trucidari valeas, & variis verberibus fici. Eſto, quid tum? Verum vocis meæ pr ferendæ tuo arbitratu, nulla poteſtas eſ quantumcunque ſis potentiſſimum mun Idolum. Adrianus vero hæc benigne fere ſuſque deque tulit; Bene ſe purgavit inqu ens: Quare ad quæſita reſpondeas volo, In perator vero quaſi infinita quærens, quæ S cundus omnia, quaſi ad calculum vocans, berius abſolvit. Et inter reliqua hoc unu Imperator, à Philoſopho ſciſcitans, quidna eſſet Mulier? Secundus vero peroptime ca lens mulierum conditionem, brevibus r ſpondens ait, Mulier eſt hominis confuſic inſatiabilis beſtia, continua ſolicitudo, ind ficiens pugna, quotidianum hominis dan num, domus ſolitudinis, & ſolicitudinis, in pedimentum viri, incontinentis naufragium Adulterii vas, pernitioſum prælium, anima peſſimum, graviſſimum pondus, inſanabil aſpis, humanum mancipium; in qua pulchr tudo naturalis captio eſt, parvi temporis for tuna, flos marcidus, carnalis felicitas, incom poſitum negotium, & humana concupiſcen tia, &c.

Quare ut bonam ſortiaris uxorem, no contigit facile, felicius enim ſepelieris uxo rem, quam duxeris. Nec quicquam præte

ic

quod collibitum eſt ſapit fœmina; Nul-
um eſt uſpiam malum præſentius fœmina.
Hinc Græcanum Monoſtichon θάλασσα καὶ
ῦρ καὶ γυνὴ κακὰ τρία hoc eſt, æquor, ignis,
nulier, mala ſunt tria. Atque hæc de immo-
geris, rebellis, inhoneſtis & impudicis ſen-
enda ſunt.

Quare mihi non Terentianus Mitio felix
ſſe videtur, qui quod fortunatum iſti pu-
ant, uxorem nunquam habuit; Verum is o-
nnium fortunatiſſimus videtur, cui & uxor
ſt, & proba, & pudica obtigit, & viri diligen-
iſſima, verecunda, modeſta, ſobria, accin-
ta, alacris, jurgiorum fugitans, & viri vo-
untatem ſibi quaſi legem putans: Cui talis
contigit uxor, merito cum Propertio gloria-
tur:

O me felicem, ô nox mihi candida, & ô tu
Lectula delitiis facta beata meis.

Viri namque delitiæ eſt ûxor, ut jure Cyn-
thiam quampiam, non quidem amicam
ſed uxorem hiſce verſibus maritus alloqua-
tur:

Tu mihi ſola places, placeam tibi Cynthia ſo-
lus,
Hic erit & patrio ſanguine pluris Amor.

Ovidius 1. de Arte

Elige pudicas, tu mihi ſola places.

Miſer ergo & infelix Amator Activus (eſt et-
jam paſſivus) incertus animi, quid captet
conſilii, ignorat, quoquo ſe vertat neſcit,
modo ſpe erigitur, modo frangitur metu,

atque aſſidua cruciatur ſolicitudine, irrequi-
tum animal ſemper levitatem gloriæ aff-
ctans ut popularem captet auram, interd
labori incumbit, noctu cogitationibus inte
tus vigilat, animum nunc huc atque illuc c
lerem dividit, judicat, deliberat, atque omn
cum Amica habita colloquia ruminat, anſa
ſibi parans adeundi Amicam, qua cum ex
pleat Venereum deſiderium, urunt undiqu
libidinum faces, quæ miſeros reſpirare no
ſinunt; Perbelle ergo & luculenter, quiſqu
is fuit in hunc modum cecinit:

Ardet in affectu Venus, anxia ſordet, & actu
Efficit, atque pudet, præſto patratur opus,
Poſt factum feciſſe pudet, cito præterit illud,
Quod juvat æternum, quod cruciabit erit.

De Statu ſeculari exempla nonnulla ſatis faceta ejuſdem Agricolæ Auctoris.

REDEO nunc ad ſtatum illum ſecularem, qui adeo turpiſſima libidinis jactura infectus eſt, ut etiam illuſtriſſimi, invictiſſimique Cæſares, Reges, Duces, Magiſtratus quivis hunc ſaxum volutant; Horum ſtatus, ut diffiniatur difficile factu eſt, quippe cum multi reperiantur, qui huic effrenæ licentiæ laſſas porrigant habenas: multos Sardanapalitanos & Epicureos, etiam qui Omphalæ ancillantur, multi Luculli, qui in veſtium luxu ſupra modum ſuperbi, aut pauci, ut Cato, parce ac continenter viventes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

s. Hoc vitium omnibus adeo peculiare eſt, t facile, niſi principiis obſtetur, remedium dferri nequeat; Proinde quam verum hoc t exemplis probabo illuſtrium ac privatoum virorum.

Fuit quidem Polyphemus, magni nominis ir & authoritatis, qui vendens libertatem, xorem duxit ſperans ſibi, ſi uxorem duceet, omnia læto omine boniſque avibus eveire. Verum res ſuæ ad reſtim redierunt, omnia n. ſibi in rebus uxoriis moleſta accideunt, utpote cui jam altera Xantippe contigeit, cujus inſolentiam, more aſſueto non ut ocrates magnanimus ille, ſuſque deque ferre otuit, imo multo magis impatienter tulit, llius garrulitatem, rebellationem, moroſitaem, & rancorem. Eam ob rem ex Imaginaio Activus evaſit Amator, ut omnia, pene ubſtantiam dilapidavit. Hic vero conqueſtus ſt multis.

Poſtquam ergo poſt Reip. curam, poſt tractata amicorum negotia, poſt res domeſticas perfunctas, riteque diſpoſitas, domum repetiit, ut ceſſet ac conquieſcat ab opere ſemel, ab uxore garrula, moroſa, & irata inique excipitur; bonus homo cubitum abit, latus à latere ut ſolet avertens. Illa vero conſequitur virum titillans atque ſtimulans illum expungendo, ut lites habet:

alternaque jurgia lectus
In quo nupta jacet minimum dormitur in illo.

Quid ergo fit rogat, antequam rogetur. Obſequendum eſt illi, in Venere non deficit etjamſi

jamſi octogenaria, nunquam dicit ſuffic
Niſi plena cruoris hirundo.
Ad iterandum ſæpius allicit; Taceo perju
tiones innumeras, quas patiatur, niſi in ac
ſint uxoris parati: quod ſi nihil vi aut m
tu extorquere valent, aliud commentum p
trantur, & canunt Venereos jocos, dicaces ſ
les, dicteria & jocularia verba ut virum all
ceant ſua procacitate; Atqui hæc crebro
importune faciunt; In eis pietas eſt Crocod
li, & Hyenæ aſtutia; & cum flet & appellat
blandius inſidiatur. Vnde factum eſt vulg
tum diverbium. Crocodili lachrymæ in e
qui pietatis ſpecie homines fallunt; Ideo A
neas Sylvius aſſerit: Neminem ad trigeſimu
ætatis annum pervenire, qui non ſenſerit al
quantulum amoris ignem.

Id commune malum ſemel inſanivimus omne
Hinc rite Virg. dicit. 4. Georg. his verſibus

Omne adeo genus in terris hominum ferarum
que,
Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volu
cres
In furias ignemque ruunt, amor omnibus iden
eſt.

Animi ergo viriles fugiunt obſcæna natu
raliter, & uſque adeo, ut qui non fugiunt ef
fœminati dicantur, aut muliebres, unde hau
abſurde Ennius 1. Officior. apud Ciceron
dixit, *O vos juvenes animos geritis muliebres*
Recte Martialis in vita beata præcepit, ut qui
vis ſibi caveat, ne ſibi triſtis torus, ſed pudi
cu

us eveniat, verum id difficile eſt factu. Quoniam primo intuitu viſcus eſt mulier, & viſu baſiliſcus, dolus exiſtens, tota Hiſtrio, ludio, & ſcurrilis, totaque venenum, urit videndo, & inficit tactu; Verum,

Dum licet indigno ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta ſero medicina paratur,
Dum mala per longas invaluere moras.

Item:

Non avis utiliter viſcatis effugit alis:
Non bene de laxis caſsibus exit aper:
Saucius arrepto piſcis retinetur ab hamo.

Quid non audet ſcortum? quæ crimina non ſunt fœminea manu tentata? Nunquid

Sævus amor docuit Natorum ſanguine matrem
Commaculare manus?

Nam Medea ab Jaſone ſpreta, omnes communes liberos, præter Theſſalum trucidavit; Ita multæ reperiuntur inhoneſtæ ac impiæ & crudeles beſtiæ, quæ fœtus proprium ſuffocant, ac in materno utero ſtrangulant, quod tamen brutum non facit. Aliquæ clam viros ſuos præſentiſſimo toxico miſere enecant, Auſonii verba huc aſcribere non puduit; Eſt enim lepidiſſimum Epigramma de uxore Mœcha, quæ virum ſuum voluit, ne ipſam amplius ſuſpectam haberet, necare veno, hoc pacto:

Toxica zelotypo dedit uxor mœcha marito,
Nec ſatis ad mortem credidit eſſe datum.

Miſcuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Miſcuit argenti lethalia pondera vivi,
Congeret ut celerem vis geminata necem.
Dividat hæc ſi quis faciunt diſcreta venenum,
Antidotum ſumet, qui ſociata bibet.
Ergo inter ſeſe, dum noxia pocula certant
Ceſsit lethalis noxa ſalutiferæ.
Protinus & vacuos alvi petiere receſſus
Lubrica dejectis qua via nota cibis.
Quam pia cura Deum prodeſt, crudelior uxo[r]
Et cum fata volunt bina venena juvant.

Sic omnis homo zelotypus non permitt[it] ut alterum ſibi deſponſatum, alium admitta[t] ſeu diligat. Quod ſi aliquid ſuſpicatur, omn[i] vi, qua valeat auſcultat, animadvertit, hin[c] inde euntes & redeuntes reſpicit, nunc iſtum nunc illum interrogans, de ſuſpicionis per[i]culo, plerumque ſe longius ire ſimulat, u[t] experientiam rei exploret; quod ſi quid ſen[ſe]ſerit inhoneſti, furens ei omnia aufert, verbe[]rat, expellit, & interdum, aut divortium fa[]cit, aut penitus occidit. Hoc malum effici[t] zelotypia, inordinatus amor adulterinus: D[e] iis jam calamum arceamus à cenſura.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

De Mariti & uxoris glutino; unde apparet non malum Matrimonium eſſe, quod Deo Opt. Max. ſumme probatur.

EST Matrimonii nodus quaſi Herculeus, intricabilis, niſi impudice adulterio & ſcorticinio polluatur, quod ſi thorus legitimus eveniet triſtis propter inſtantis periculum divortium præſtat: Omnium autem rerum ex quibus aliquid voluptatis percipitur, nihil eſt honeſta uxore melius, nihil jucundius amabiliuſque; Ea etenim tibi liberos gignit, quibus cum te oblecteris, quibus probe inſtitutis, nil fere optabilius excogitari poteſt: quod ſi degenerent moribus & inſtitutis, nihil triſtius pernicioſiuſque contingere valet: Vxor hanc procreatam ſobolem nutriatur, intus dominans, ſubſtantiam atque ſupellectilem totam ſtudio diligentiaque tueatur; domi cuſtodiat, quod foris paratum eſt, victum & reliquum vitæ cultum miniſtrat, ſive mala valetudine laboras, ſeu ullis rebus premeris adverſis ſola te præſto eſt fidiſſima conjux. Et ut te ſolum expleat, ſeipſam negligit, id cogitat ſemper, idque conatur, id ſpectat, ut tuis commodis & voluptatibus inprimis inſerviat: Quid enim bonæ uxori præter virum, aut charum, aut dulce amabileque eſt. Quid ad hunc amoris cumulum magis addi poteſt?

Eſt

Eſt in India vaſtiſſima Barbarorum regi
ne mulierum receptivus mos ut ne mortu
viris ſuperſtites eſſe malunt: Ea propter,
Pyra concenſa, igni tradunt, malentes ard
re, quam vivere diutius abſente marito:
quia ſociale animal eſt homo, conciliation
que omnium cupientiſſimum, ideo nihil p
teſt homini ſuavius eſſe ac jucundius, in r
bus omnibus circumſtantibus, quam conſo
tem habere & rebus ſuis participem: Quipp
ſuo ingenio hominis, & ſimilis ſui, & ſoci
tate & conſuetudine delectatur.

Pythagoras quidem Saminus ille, licet r
bus intendebat contemplandis, tamen c
hortem diſcipulorum ſibi, quibuſcum viv
ret, ne ſolus eſſet, delegit, quos inſtituere
quorum convictu, & conſuetudine lætare
tur; cumque his perpetuam, ac inſeparabile
ſocietatem coire ſolitus fuit, & quoddam v
luti cœnobium conſtituit. Triſtem totum pr
fecto eum reputavit, qui vitam vivit ſolita
riam, ac eorum careat conſuetudine, qu
buſcum familiares ſermones, dulciaque co
ferat alloquia. Hic ſemel Cevonam venit
populumque in luxum prolapſum, autoritat
ſua ad meliorem frugem, & frugalitatis uſum
Matronas à viris ſæpe natas, & pueros à pa
rentibus abdicatos, & derelictos, ad pudici
tiam, & ad debita ſocietatis obſequia, ſu
ſtudio revocavit; Caſtitatis omne exemplar

Proinde natura nihil ſolitarium amat, ſe
ad ſocietatem hominem genuit, quippe pri
ma ſocietas in Connubio eſt, licet fructum
volu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

oluptatum omnium, ſolitudo eripiat,tamen
ıprimis uxoris ipſius jugulatio quærenda eſt
uam ſi quis ex ſententia nactus fuerit,ſciat
bi paratum non vitæ ſupplicium,(quod ple-
que joco uſurpant.) ſed præſidium perpe-
ıum ac tutiſſimum perfugium. Siquidem
Deus quando hominem finxerat, adjumen-
um ſibi ſimile condidit, ſcil. mulierem.
Quamobrem relinquit quivis parentem, to-
amque affinitatem, propter uxoris flagran-
iſſimam charitatem, illique ita cohæret, ut
ſint duo in carne una, & fiat ex duobus unus
perfectus homo abſque nœvo.

Ideo reprobandus eſt Thimon Athenien-
ſis,qui ob naturæ aſperitatem, inhumanus ac
inhoſpitalis habitus eſt, quare Miſanthropos,
hoc eſt, oſor hominum appellatus eſt; ille
enim omnium hominum congreſſus, atque
colloquia fugitabat, præter unius Alcibia-
dis.

Quapropter Terentianus Mitio fœlix eſſe
non poteſt, qui uxorem nunquam habuit,ſed
is multo magis fortunatus videtur, cui & u-
xor eſt, & proba obtigit, ſimul ac pudica,(O
rara avis in terris:) etiam quæ viri eſt dili-
gentiſſima, verecunda, modeſta, ſobria, ac-
cincta, alacris, jurgiorum fugitans,atque viri
voluntatem vitæ ſibi legem facit: Conjugii
ſocietas non acerbam vitam, ſed jucundiſſi-
mam efficit. Verum jucundior vita illorum
eſt, qui veram pudicitiam affectantes,nec ul-
li ſeculi compedibus vinciuntur,ſed ſupra ho-
minem vitam nacti perpetuam, vitæ integri-
tatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tatem ſervarunt, atque eorum ſibi dunta
conciliationem ac ſocietatem ſcivere, qui
mnibus humanis contemptis illecebris,
rerum cognitionem ac veritatem adipiſc
dam omnem operam ac ſtudium contu
runt: Cujus vitæ ſanctimoniæ fuerunt om
fere priſcorum Cœnobitæ, Heremitæ,
Sacerdotes, de quorum Albo D.Hieronym
Stridonenſis Presbyter primus eſt Chriſt
næ catholicæ religionis, qui exuti quoda
modo humanitatis fragilitatem, Angeloru
vitam in terris imitati fuerunt, ut ipſi dic
bant, ſed illorum ut pauci erant ita hac noſt
tempeſtate, pauciores, & fere Phœnice r
riores reperiuntur. Illis non triſtis ſed ve
pudicus thorus erat.

Quales olim Indorum Gymnoſophiſt
pleroſque Græcorum Philoſophos, Judæ
rum Eſſenos, & Ægyptiorum Sacerdot
fuiſſe ferunt, qui cum multis aliis rebus tu
maxime uxoribus inprimis abſtinuerũt. Hi
cælibatum nuptiis præferentes, melius qua
Socrates, mentem à ſenſibus ſejungunt alti
ſimoque animi exceſſu rapti, verius qua
Pſeudophiloſophi moriuntur.

Atque hi recte dicunt, Philoſophiam no
fugatam, non adumbratam, ſed veram
ſolidam eſſe meditationem utpote morti
extremæ rerum lineæ: Horum porro (homi
num qui vix pauci toto terrarum gyro rep
riuntur) incredibilis quædam voluptas eſt
majorque, quam quæ brevi Oratione per
ſtringi valet. Hæc ideo huc attuli, ne matri

monio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

oniorum expers vita putaretur infelix: Omnibus ergo iis, qui beati vivere cupiunt, iſtis thorus vitandus eſt; & pudicus optanus, quoniam ſacræ literæ undique teſtanur, quod melius ſit nubere quam uri. Et onorabile ſit inter omnes Conjugium & npollutum cubile, cum Deus judicabit omes Adulteros & Scortatores. Nam omnis cortator, aut immundus aut avarus, qui eſt mulachrorum cultor, non habet hæreditaem in regno Chriſti: Proinde quale ſit Conigium divinæ literæ undique manifeſtant; ;enſ. 3. Matth. 19. Joan. 2. & Paul. ſparm. Et de ſcortatione ac adulterio, Exod. 20. .Corinth. 6. Plutarch. in vita Lycurgi. Gen. . Jud. 19.

Cæterum ſi Conjugium recte inſtitutum ıerit, rectius atque melius etiam reliqua ofcia habebunt: Equidem Juventus Reipubl. eges eſt: aſt ſi grando, aut alia calamitas uædam corrumpat ſegetem, meſſis nulla pes fuerit reliqua pro certo conſtat. Quare i adoleſcentuli atque pueri recte inſtituanur, rectius per omnes ætatum proventus habebunt, hoc quod omnibus conſtat. Sed quid ſaperent, aut diſcerent liberi in male nſtituto conjugio? Hoc jam ſole clarius cernis, in hiſce falſis dicteriis atque ſalibus: Nunquid male inſtitutum conjugium eſt in quo rixis & verberibus certatur de imperio? in quo nulla partium ſuum facit officium? in quo inquam deeſt timor Dei; nullaque certa rerum ratio habetur gerenda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

rendarum ; Ita tandem inconſulte, & ani
& corpore ſimul pereunt ; ita miſeri perdu
ſe & liberos. Quid inde? certe nihil certi,
atque ſumma inopia ſequitur, maleſua
fraus item, mendacium & omnis iniquita
mare, tandem & extremum ſupplicium, d
ſperatio: Ergo probæ uxoris & Chriſtia
proprium officium eſt maritum ſancte re
reri, hujus imperium agnoſcere, obedire,
ſponte potiſſimum & hoc ex animo non co
cta, imo & amare eundem candide, vere,
ſynceriter, uni adhæreat viro proprio ſcilic
ac ſuo legitimo, non alieno, alios viros n
ſciat, ſuo ſubdita ſit, hunc ſolum audi
hunc ineffabili amore amet, huic ſervire
immori gaudeat, hunc cogitet, hunc ſo
niet, hunc unice complectetur, & quocu
que ierit, ſequetur. Denique virum ita c
ligat, ut ſuum ipſius corpus, & ſuam pr
priam carnem: Ita viciſſim viris decet, c
Chriſti inſtituto, qui ſunt corpus unum, u
caro.

Quare ut viri uxorum caput ſunt ita e
diligere par eſt, ut ipſorum corpora, qui
qui diligit uxorem ſuam, ſeipſum diligit, a
que hoc in Domino; Ideo ex latere & corp
re medio producta eſt uxor: Verum quom
do hæc omnia conturbantur, hoc periculo
ſiſſimo & plumbeo ſeculo non eget declara
tione, oculis noſtris cernimus luce clarius,
quî ſe totus pene Matrimonialis ſtatus utriu
que ſexus gerat. Monemur vero divino a
humano jure acriter, non quamvis mulieren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

aſſim, ac ſolutam ſuſcipere, ſed quam ponſaliorum jura (ut vocant) conſtituant, uam à parentibus, cognatiſque ſolenni ritu ipulamur in matrimonium nos ducturos; uæ (inquam) Connubii lege & Inſtitutione ungantur.

Quam quiſque ergo eo pacto aſſecutus ſit, am uxorem, & chariſsimam conſortem vitæ habeat neceſſe eſt; Aliam ſi vel attigerit, el etiam concupiverit, rationis atque humanitatis jura, divinæ ac naturæ legis edicta iolaverit: Quare pie Ariſtoteles in Politiis refert; quod coitus alterius, quam Conugis penitus ſit interdictus; Idem virum etam meminiſſe oportet, modum neexſuperet, ne ſcortum, ſed uxorem pudicam ſervet: ſæpenumero vitio mariti, mulieres mœchantur, ta viciſsim viri moroſitate uxorum adulterantur, atque ſcortantur; inde ſequitur Matrimonii devaſtationis periculum. Nihil equidem à bellua hominem ſeparat, atque ratio, honeſtas, virtus diſciplina; Lex item ac vitæ moderatio: Quare omnes homines ſumma ope niti decet, ne vitam ſilentio tranſeant, veluti pecora.

Exemplum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Exemplum de quodam uxorem ducente, nolen
ulterius litteris incumbere, eo quod impedi
Philoſophiæ ſtudium.

COnſtat ac manifeſtum eſt, ex impur
thoro ingentia evenite mala, Connu
bii capiſtro alligata: At vitium, quo
vel ex moroſitate, vel jurgiorum copia or
tur uxoris, aut tollendum aut ferendum e
ſuſque deque, modo cubile non maculet a
dulterio & mœchia; Hoc vitium extirpan
dum, minimeque ferendum eſt, prob
honeſtoque viro: quod ſi ſuffert, pejor e
fure ac proditore, ſibi ipſi honeſtatem au
fert, proximum prodere audet: Ita Var
ro in Satyra Menippea; Qui tollit vitium
inquit, uxorem commodiorem præſtat
qui fert, meliorem ſeſe facit: Ideo Phi
loſophiæ ſtudium non omittendum eſt. So
crates quarundam muliercularum (& Xan
tippæ:) quas domi alebat, contumelias
& opprobrias omneque injuriarum genus,
ſic ferebat, ut ab eis, Gellio referente, ſe
meliorem fieri inſueſcat, & cæterarum quo-
que petulantiam foris, & injuriam facilius
ferat.

Quare interrogatus quidam utroque Ju-
reconſultiſſimus quare minus ſolito literis
jam uxoratus operam navaret? Vxorem in-
quit, duxi & hæc obſtaculo eſt, ne amplius
literis incumbere liceat; Rurſus interpel-
latus;

rus; Cur Socrates: non idem, jam uxoratus, hiloſophiæ ſtudia neglexiſſet? Xantippa init moroſa fuit, & ut exiſtimo deformis, non potuit forſitan uxoriæ rei ſtudere, io nauſeabundus literis incubuit. Mea aum proba, injuriarum patiens & forma denti eſt: Ideo ſepoſitis literis, uxori ut plaiam, operam dabo & quæ domeſticæ rei ui ſunt: Difficile enim eſt ſimul uxori ac liris ſtudere:

At de his ſupra, de Matrimonio Literati piose ſatis egimus.

Quî fiat, ut mulierum natura calidior ſit quam virorum.

HOrus apud Macrobium dimicans cum Symmacho mulierum naturam caliiorem virili eſſe probat his verbis, dicens, aturalis humor in corpore, tranſacta pueli ætate, fit durior, & ideo in pilos acuitur: deo tunc & pubes, & Genæ, & aliæ pares corporis veſtiuntur. Sed in muliebri orpore hi humores calore ſiccantur, ideo inopia fit pilorum, & in corpore ſeus hujus manet continuus ſplendor, & leitas. Eſt & hoc virilis indicium caloris, aundantia ſanguinis, cujus natura fervor eſt. Qui ne urat corpus ſi inſidat, crebra purgaione ſubtrahitur. Quis ergo dicat frigias, quas nemo poteſt negare plenas caloris, quia ſanguinis plenæ ſunt? Et cum calor emper ſit generationis cauſa, fœminæ ideo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

celerius quam pueri fiunt ad generandum
doneæ, eo quod amplius calent. Nam & ſe-
cundũ jura publica, duodecimus annus in fœ-
mina, & quartus decimus in puero definiu
pubertatis ætatem. Quid mirum? videm
ne mulieres nimio frigore, mediocri ve
contentas? nec ita, ut viri, operimentis pl
rimis involuta, naturali calore præditas, co
tra frigus, quod aër ingerit, repugnante. E
altera parte Symmachus renitetur, atque m
lieris frigiditatem multis paraſangis præcu
rere calorem probare nititur: Nam quod p
lis non, ut viri, obſidentur fœminæ, calo
inopia efficit. Calor enim, modo abſit r
Phyſicis fidem abnegemus, pilos creat. V
de & Eunuchis deſunt, quorum naturam nu
lus negaverit frigidiorem viris. Sed & in co
pore humano illæ partes maxime veſtiu
tur quibus amplius ineſt caloris: Leve au
tem eſt mulierum corpus, quaſi naturali fr
gore denſetur. Comitatur enim algore
denſitas, levitas denſitatem. Quod vero ſa
pius purgantur, non multi, ſed vicioſi hum
ris indicium eſt, indige eſt enim & crudum
quod egeritur, quaſi inſarinum effluit, n
habet ſedem, ſed natura quaſi noxium,
magis frigidum pellitur. Quod maxime pr
batur, quia mulieribus cum purgantur, e
jam algere contingit. Vnde intelligitur fr
gidum eſſe, quod effluit, & ideo Vinum
corpore non manere, quaſi inopia caloris e
tinctum, Autor eſt Ariſt. in Probl. Quod v
ro muliebre corpus ardentes viros juvabat

no

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

on erat caloris cauſa , ſed pinguis carnis, & leo ſimilioris , quod non in illis ex calore ontingeret. Quod cito admoventur genera- oni , non nimii caloris, ſed infirmioris natu- e cauſa eſt , ut exilia poma celerius mature- unt & robuſta ſerius. Et quam verum hoc t, cognoſcitur ex viris , qui longe diutius in enerando perſeverant,quam mulieres in pa- endo. Hæc indubitato probatio eſt in utro- ue ſexu vel frigidioris,vel calidioris naturæ. Iam vis eadem in frigidiore corpore cele- us extinguitur , in calidiore diutius perſe- erat. Quod frigus aëris tolerabilius viri fe- unt , facit hoc frigus ſuum. Similibus enim milia gaudent. Ideo ne corpus earum fri- us horreat, facit conſuetudo naturæ, quam ortitæ ſunt frigidiorem.

Mulieres cur rarius inebrientur , Senes vero facile.

ARiſtoteles in libro de Ebrietate, mulie- res perquam raro inebriari dicit , Senes ero crebro. Et quia ad naturam tota hæc uæſtio pertinet , & plena ſit rationis gemi- a iſta ſententia , altera ex altera pendentis, roinde cum didicerimus, quod mulieres ab brietate defendat , & abducat, tenemus jam uid ſenes quoque ad hoc frequenter impel- at. Quoniam quidem muliebre corpus & ſe- ile contrariam naturam ſunt ſortita. Nam Iulier corpore eſt humectiſſimo , quod le-

vitas cutis & ſplendor ipſius ſatis clare ed
cet, docent præcipue aſſiduo purgation
ſuperfluæ exonerantes corpus humore. Pr
inde cum vinum jam epotum in tam largu
ceciderit humorem, vim ſuam perdit, & fit d
lutius, nec ſedem cerebri facile ferit, exti
ćta ejus fortitudine. Nam muliebre corp
crebris purgationibus purgatum, pluribus f
raminib. conſertum eſt, ut pateat in meatus,
præbet vias humori in egeſtionis exitum co
fluenti, atque per hęc foramina vapor vini c
leriter evaneſcit. Econtra ſenibus ſiccum co
pus eſt, quod probat aſperitas & ſqualor c
tis, unde hæc ætas ad fletum difficilior fi
quæ ſiccitatis argumentum eſt. Intra hos v
num nec patitur contrarietatem repugnan
humoris, & integra vi ſua adhæret corpori
rido, & mox loca tenet, quæ ſapere homi
miniſtrant. Dura quoque eſſe ſenum corpo
nulla eſt dubitatio, & ideo etiam ipſi meat
naturales in membris durioribus obſerantu
& hauſto vino exhalatio nulla contingit, ſ
totum ad ſedem ipſam mentis aſcendit. Hi
fit, ut & ſani ſenes malis ebriorum laborer
tremore membrorum, linguæ titubantia, l
quendi abundantia, iracundiæ concitatione
quibus tam ſubjacent juvenes ebrii, quam ſ
nes ſobrii. Si ergo levem pertulerunt vini im
pulſum, non accipiunt hæc mala, ſed incita
quibus ætatis ratione jam capti ſunt. Et ha
pro hac quæſtione ſufficiunt.

Qu

uæ cauſa eſt, ut rubor corporis ex animi pudore naſcatur, Quare timentes plerumque palleſcant, & cur, quos pudet, aut qui gaudent, facile rubore afficiantur?

RESPONSIO facilis eſt illis, qui Medicæ artis periti ſunt. Illi etenim dicunt um quid hominis naturæ, honeſto pudore ignum occurrit, imum petendo ſanguis peetrat, quo commoto atque diffuſo, cuis tingitur, & inde naſcitur rubor, Phyſici icunt quod natura pudore tacta, ſanguinem ro ſe ita velamento tendat, ut videmus uemque erubeſcentem manum ſibi ante faiem frequenter opponere. Nec dubitanlum cum nihil aliud ſit rubor, niſi calor ſanguinis, A. Gellius ex Problematis Ariſtoteis Phi. ita ſcribit. Quam ab cauſam, erubecunt, quos puduit; pallent, qui metuunt, um iſtæ affectiones ſimiles inter ſe ſint? An quoniam pudefactus ſanguis de corde in omnes corporis partes diffunditur ita, ut ſuperficiem occupet, metu vero perculſis, conrahitur ad cor ita, ut cæteris partibus defiat: mos eſt eorum, qui cum pudore agunt aliquid, ut faciem perfricent, ad id impellente natura, quaſi ad ſanguinem abigendum, qui ex præcordiis ad faciei ſuperficiem confluit, Ariſtoteles propterea quæri ſolet in Problematis, cur pudore & verecundia hominis facies erubeſcat, timore vero & metu

palleſcat cum pudor prẹſertim aliud nihil ſi
atque timor futuræ reprehenſionis, & pud
juſtæ vituperationis. Quare ortus inde A
gium, ut quoties nos depoſuiſſe pudorem
cere volumus, faciem perfricuiſſe dicimus, q
eſt, pudorem expuliſſe. Hoc Plinius in pro
mio uſurpavit, perfricui faciem: inquiens: n
tamen perfeci. Ita Diogenes videns ado
ſcentulum rubore perfuſum, confide, ait, fi
hujuſmodi virtutis color eſt. Et quare qui ga
dent, rubore afficiuntur? Reſponſio eſt qu
gaudium hoc extrinſecus contingit. Ad hoc
nimoſo occurſu natura feſtinat, quam ſangu
comitando, quaſi alacritate integritatis ſu
compotem cutem tingit, ut inde ſimilis colo
naſcatur. Quî vero fit, ut qui metuunt, pall
ſcant metu? Reſpondetur, ne hoc ſit in occu
to, quoniam natura cum qua de extrinſec
contingentibus metuit, in altum tota deme
gitur, ſicut nos quoque timemus, latebras
loca nos occulentia quærimus. Tota ergo d
ſcendens ut lateat ſanguinem ſecum trahi
quo velut curru ſemper vehitur. Hoc deme
ſo, humor dilucior cuti remanet, ut inde pa
leſcit, ergo timentes inde tremunt, quia virt
animæ introitum fugiens, nervos relinquit
quibus tenebatur, fortitudo membrorum,
inde ſaltu timoris agitantur. Hinc comitatu
timorem ventris, laxamentum, quia muſcul
quibus retrimentorum meatus claudeban
fugientis introrſum animæ virtute deſerti, l
xant vincula quibus retrimenta uſque ad d
geſtionis opportunitatem continebantur.

CAR

ARMINA

alternantia cujuſdam

MONIALIS

Impatienter

AMASIVM

ſuum

AMANTIS.

Monialis.

Te tibi, teque mihi genus, ætas, & decor æquant,
Cur non ergo ſumus ſic in amore pares?

Adoleſcens.

Ve hac veſte places, aliis nigra veſtis amatur.
Quæ nigra ſunt fugio, candida ſemper amo.

Monialis.

Ex hac veſte nigra, niveam tamen aſpice carnem,
Si veſtem fugias, candida crura petas.

Adoleſcens.

Nupſiſti Chriſto, quem non offendere fas eſt,
Hoc velum ſponſam te facit eſſe Dei.

Monialis.

Deponam velum, deponam cætera quæque,
Intrabo thorum nuda puella tuum.

Adoleſcens.

Si careas velo, tamen alia non potes eſſe
Veſtibus ablatis, jam mea culpa minor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Monialis.

Culpa tamen, ſed culpa levis foret iſta, fatemu[r]
Et quoque peccatum, ſed veniale tuum.

Adoleſcens.

Uxorem violare viri, grave crimen habetur,
Sed gravius ſponſam, te violare Dei.

Monialis.

Viciſti noſtrum ſancta ratione furorem,
Gaudeo quod verbis ſum ſuperata tuis.
Ego velim, nolim, maneam Clauſtralis ut olim
Mens dolet, & magnum ſaucia vulnus habe[t].

AD

JEHOVAM

A Deo præſtitutum eſſe tempus du[-] cendi uxorem.

SI mille meſſes ante oculos tuos,
Heſterna ceu lex, quæ fugiens iit,
O JOVA, *nec plures videntur:*
Quantulacumque fuiſſe credam
Hæc dena vitæ luſtra meæ, quibus
Exſpecto cælebs dimidium mei
Quondam futuram? Nos homilli
Ferre videmur iniquiore
Moram ſupinam mente, & idoneum
Quodcumque tempus fingimus, æthere
Volvendum aprico, ſed facultas
Te penes eſtque fuitque erit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

n omne ſæclum Currite, currite
Dixti) rotato ſidera vertice,
Dum fata ab æterno ſatoris
Conſilio ſtipulata certam
Horam reducant, qua thalamum ſui
Dilecta conſors exhilaret viri,
Piamque natorum propagem
Educet in gremio fideli.
Quando futurum eſt, mi DEUS, *ut meam*
Spectem maritam lumine vivido,
Florentis inſtar vitis horum
Ad latus innocuum Penatum
Vigere fecundam; & quaſi termites
Novos olivæ mutua pignora
Vernare, quæ menſæ rotundum
Ordine circuitum coronent?
O me beatum, ſi metuens tui
Amanſque dicar, ſemper inambulans
Veſtigiorum calle recto,
Rite ſequi tua juſſa doctus!
Nam veram adipiſci nemo reor poteſt
Fœlicitatem, ſit niſi numinis
Cultor, modeſtorumque morum
Et teretis ſtudioſus æqui.

Vxoribus quid faciendum.

E*Stote ſubjectæ Mulieres propriis*
Viris, ut ipſi (ceu decet) Domino, quia
Caput vir eſt uxoris, ut Chriſtus caput Eccleſiæ.
Epheſ. 5. Coloſ. 3.

SUNTO *Mulieres ſubditæ ſuis viris;*
Vt, ſi minus qui rite verbo obtemperant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Tamen abſque verbo per maritarum bonos
Proboſque mores ii lucrifiant, ubi
Veſtri inſtituti caſtitatem viderint
Cum debita conjunctam utique reverentia,
Quarum paratus ille pulcher ne ſiet
Externus; in nodo comarum tortili,
Aurique circumpoſitu & indutu ſitus
Velaminum: ſed cordis homo ſecretior,
Cum mitis interna ac quieti ſpiritus
Sinceritate, quod quidem ut coram Dei
Fronte pretioſum eſt! Sic enim olim feminæ
Sanctiſſimæ illæ ſpem locantes in Deo,
Compſere ſeſe, ſubditæ ſuis viris:
Ut Abrahamo Sara lenis obediit,
Dignata domini ipſum maritum nomine;
Cujus pol eſtis utique factæ filiæ,
Quando benefacitis, nec jecur terremini
Ullo pavore. 1. Petr. c. 3

Sed de his ſatis ſuperque dicta ſufficiant. Ad alia animi gratia pergamus.

GREX UMBRARUM
Nocentium.

PErgamus miſeros viſere manes,
Flendo in lucis prodibimus auras,
Flendo tranſigemus tempora vitæ,
Triſtem flendo navimus amnem
Et quod reſtat iter, hoc quoque flendo
Infelices conficiamus.
Minoris miſeris ora ferenda,
Et formidata Æacus umbra,

pectanduſque truci cum Rhadamanto.
Nos latranti Cerberus ore:
Nos & multiplici gutture ſerpens,
aſcetque atro trux leo rictu.

GREX VMBRARVM
Innocentium.

NOs Favoni lenis aura,
 Et virenti prata flore,
Nos beata ruta campis,
erpetuique manent tempora veris.
Mella nobis ſponte manant,
ina largo fonte ſudent,
Ac liquenti lacte rivi,
Grataque decutiant balſama rami.

ÆNEAS SYLVIVS IN
effigiem amoris.

VIdimus effigiem laſcivi nuper amoris,
 Quæ nimium mentem movit imago meam.
Nec barbam malis, nec corpore tegmen habebat,
 Nudus terga, manus, pectora, crura, pedes.
Aſt humeris alæ ſuberant, & ſtexilis arcus,
 Lumina ſub tenero cœca ſupercilio.
Cur puer imberbes nulla lanugine malas?
 Cur melius nulla corpore veſte tegat?
Lumine cur careat? pharetram cur geſtet & arcum?
 Cur habeat pennas? Calliopea refer.
Sic ego, Sic retulit quæſitas ilico cauſas,
 Maxima Pegaſei Calliopea chori.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Qui ſapit, evitat maleſana Cupidinis arma;
Et tantum pueros intrat ineptus amor;
Sive quod eſt puero ſimilis, qui cœpit amare.
Atque perit mentem, pingitur inde puer.
Pingitur & nudus; nullum ſervare pudorem,
Et meminit ſimplex & manifeſtus amans.
Pingitur & cæcus, quia non bene cernit honeſtum
Nec ſcit quo virtus, quo ferat error amans.
Vel quia quæ peccet, credat ſecreta latere,
Cuncta nec in ſeſe lumina verſa videt.
Sic eſt omnis amans, ſic ſe, ſic omnia neſcit,
Conſilium, famam, fœdera, jura, Deos.
Aurea quod curvo torquebat ſpicula cornu,
Pungere corda ferus ſignificatur amor.
Quod levibus volucris humeris ſuſpenderit ala
Cauſa eſt: huc illuc quod levis errat amans:
Vel quod amor curſum non ſemper ſervat eundem
Nunc abit, & parvas poſt redit inde moras.
Dixerat: & preſſis obmutuit orſa labellis:
Effudit tales protinus ore ſonos.
Quam vidi effigiem pharetram geſtabat & arcum
Fax tamen in dextra non fuit ulla ſua.
Id quoniam veterum finxere poëmata vatum,
Quos ego, quid temere commemoraſſe putem?
Dic, cur non tædas fertur geſtare cupido?
Dic precor armatas cur habet igne manus?
Quæſitam verbis reſpondens Muſa duobus,
Sic leviter cauſam reddidit. Vrit amor.
Accipe laſcivi, quænam ſit amoris imago
Carole Cypriaci gloria magna ſoli.
Vt melius miſerum caveas dum noris amorem:
Et redeas ad te, dum mea metra leges.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

DE DUOBUS AMANTIBVS.

Philippus Beroaldus è Boccatio.

Argumentum.

GISMUNDA filia Tancredi principis Salernitani filia, in viduitate diutius detenta, deperiit adoleſcentem formoſiſſimum, ſed humilimis ortum natalibus, uſque adeo, ut cum eo rem haberet: quod ubi reſcivit pater, amatoris interempti cor filiæ epulandum appoſuit, quod illa deoſculata dolore confecta eſt, id modo patrem precata, ut uno tumulo condantur, quod etiam obtinuit ſeipſam interficiens: unde pater magno afficitur dolore. Monentur parentes, ut filias nubiles nuptum maturedent: juvenes vero & juvenculæ ut cautius ament, ne ſimilem ſortiantur exitum.

TAncredus placida princeps ditione Salernũ,
Et parvum tenuit ſceptrifer imperium:
Hujus erat mite ingenium moreſque benigni:
Huic tranquilla quies lætaque vita fuit.
Vixerat hic nimium felix: niſi ſanguine amantum
Optaſſet ſenior commaculare manus.
Filius huic nullus fuerat proleſque virilis,
Cui moriens pulchrum traderet imperium.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Sed fortunatus nimium foret atque beatus,
Si foret in magna filia nulla domo.
Sola fuit forma excellens , & nubilis ævo.
Filia corporeis inſpicienda bonis.
Giſmundæ nomen natæ dixere parentes:
Quæ poterat dici Cynthia ſive Venus.
Cujus erat facies priſcis æquanda deabus:
Cujus erat candor lacteus atque color.
Diligit hanc genitor ſolam , ſolamque requirit,
Hanc fovet, hanc vitam delitiaſque vocat.
Multi illam antiqua Dauni de gente petebant,
Lucanique petunt Oenotriique proci.
Sed pater in longum cupidos producit amantes
Et nectit varias callidus uſque moras.
Tandem Campanus multis de millibus unus
Deligitur ductor ſponſus : & ille placet.
Gaudia concelebrant ; lectus genialis in aula
Sternitur, hic Iuno eſt pronuba, ſuntque faces;
Hic hymenæa canunt : ſed enim tam fata recuſant
Connubium hoc felix perpetuumque fore ;
Occubat ante diem properata morte maritus ,
Et deploratas deſerit ecce domos.
Exequias poſtquam conjunx & juſta peregit
Conjugis : ad patrias mœſta remigrat opes :
Iam pertæſa viri , thalamumque peroſa jugalem,
Diſtinat in viduo vivere ſola thoro :
Hoc probat ipſe parens , natamque in cælibe lecto
Eſſe cupit ſine qua vivere triſte putat.
Forte fuit juvenis regali pulcher in aula
Moribus ingenuis & probitate decens.
Is dominum ſolus curabat, juſſaque obibat
Principis , egregia dexteritate potens.
Hunc Giſmunda ſibi multis ex millibus unum
Deligit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Deligit: huic ſoli ſola placere cupit,
Deperit hunc furtim: limiſque aſpectat ocellis,
Hunc optat tenero poſſe fovere ſinu.
At juvenis, cui nomen erat Guiſcardus, acuto
Ingenio ſollers, conſilioque vafer:
Cognovit flammas & ſe perſenſit amari,
Nec minus occultis ignibus ipſe calet,
Eſtuat, & teneras eſt mollis flamma medullas,
Vt fervens ſtipulas urere flamma ſolet:
Hanc ſpectans pulchraq; oculos in virgine figens,
Divitias Crœſi deſpicit atque Midæ:
Giſmundam cupit: hanc ſolam noctesque dieſque
Flagitat, hoc ſolum nomen in ore ſonat.
Felices parili quibus alma caleſcere flamma
Dat Venus, & quorum mutuus extat amor.
Ambo Cupidineas pariter ſenſere ſagittas:
Ambo complexus colloquiumque volunt:
Quid faciat Giſmunda: patris cuſtodia magni
Hinc premit: hinc cohibet & decus atq; pudor.
Quid non ſentit amor: fallacem excogitat artem
Fœmina: & arcanas conficit ipſa notas.
Littera diſſecta celatur arundine furtim,
Quam dat amatori pulchra puella ſuo.
Callidus hanc Cannam temere non credit amator
Eſſe datam, inventas inſpicit ille notas. (ſtrat.
Gaudet amans, laudatq; viam, quã fœmina mon-
Polliciti expectans gaudia concubitus.
Scripta docent, furtivus amor conjungere amantes
Quo poſsit cupide tempore, quove loco.
Stat vetus & denſis veſtitur ſentibus antrum
Aulæ contiguum, principis ante domum.
Deſuper exigua patefactum luce foramen
Imminet hoc vepres, hoc quoque ſpina tegit:

Illinc

Illinc anguſti calles & ſemita tendit
Giſmundæ ad thalamum conſpicuoſque fores
Nemo hanc ſpeluncam longæva ætate pereſam
Noverat: hæc nullis uſibus apta fuit.
Quid non cernit amor? quid non veſtigat amator
Illum deprehendit fœmina prima ſpecum:
Illud monſtrat iter: carpendus floſculus illinc
Ille eſt, qui tantam ſpirat amariciem.
Quiſquis amare cupit, diſcrimina nulla recuſet:
Omneque tormentum judicet eſſe leve.
Guiſcardus nitidis exutis veſtibus, hirtum
Induitur corium, præcipitatque moras,
Impiger anguſtum demiſſo fune foramen
Intrat ſublustri nocte, jubente Deo.
Continuo cæcas nullo comitante latebras
Exuperat, Cœptis ſancte Cupido fave.
Tuque Venus juvenem qui ſe tibi credit ab omni
Eripe nunc caſu ſubſidioque fove.
Giſmunda interea dilectum expectat amantem
Sola, tremens, inter ſpemque metumque labens
Iam Guiſcardus adeſt, dominam jam conſpicit
Alter in alterius candida colla ruunt. (& jam
Oſcula jam carpunt: jam media gaudia ſumunt
Illa ſuum dominum jam vocat: ille Deam.
O fortunati, natique faventibus aſtris,
Gaudia ſi vobis hæc diuturna forent. (ptas
Nil homini firmum eſt: nulla eſt diuturna volu-
Candida nullius it ſine nube dies. (tant
Nam dura ſæpe jocos dum dulcia furta frequen-
Fortuna in laqueos inſidiaſque cadunt.
Primus furtivum ſentit Tancredus amorem:
Primus, proh natæ, cernit adulterium.
Ingemit, & magno perculſus corde dolore.

Qui

Quid faciat, neſcit: conſilioque caret.
Tandem cuſtodes tenebroſo ponit in antro,
Qui furtim egreſſus introituſque notent.
Sic miſer & fato natus Guiſcardus iniquo
Prenditur, & domini ſiſtitur ante pedes.
Cui mox Tancredus lachrymis fœdantibus ora,
Dat ſingultatis talia verba ſonis.
Nec mea te pietas: nec te clementia: nec jus
Improbe, in officio continuere pio?
Hoccine pro meritis tantis ingrate rependis?
Vt cupias noſtram commaculare domum?
Proh dolor: infandum facinus, ſcelerataque facta
Vidi ego: nil ultra diſsimulare potes.
Contra hæc Guiſcardus: majus Tancrede Cupido
Poſsidet imperium pluſque vigoris habet,
Quam tu, quam leges, quam fas, quam noſtra vo-
Is juſsit: contra quis queat ire Deos: (luntas;
Giſmunda interea tantarum neſcia rerum
Inter virgineos ſtat ſpecioſa choros.
Ecce pater lachrymans turbato pectore natam
Sevocat, & ſoli talia ſolus ait:
Cum tua nata mihi virtus probitaſque fuiſſet
Cognita, cum mores ingeniumque pium:
Credere te quivi nunquam committere tantum
Poſſe nefas, quantum his vidi ego luminibus.
Tunc pudicitiam potuiſti prodere ſanctam?
Et ſtupro corpus proſtituiſſe tuum?
Te propter miſera eſt atque ærumnoſa ſenectus
Nunc mea: te propter nunc mihi vita gravis.
Quid ſi inceſta tuo flagrabat corde libido:
Nec poteras caſto vivere caſta thoro:
Saltem patricius, ſaltem generoſus amator
Ille foret cui te proſtituiſſe cupis.

Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Hoc eſt quod doleo: quod cor mihi vellicat hoc eſt
Quod tibi Guiſcardus perfidus iſte placet,
Pauper: vilis: inops: humili de ſanguine natus,
Qui matrem ignorat ſordidus atque patrem.
Qui mihi mox meritas perſolvet ſanguine pænas
Collaque carnifici qui jugulanda dabit.
De te quid ſtatuam, dubia eſt ſententia: nutat
Mens mea: & à tantis fluctuat icta malis.
Hinc amor & pietas iram cohibere paterna
Me monet: hinc ſtimulat me tua nequitia:
Illa jubet veniam tibi me indulgere: ſed iſta
Vt præter genium ſim truculentus, atrox:
Exitus in dubio eſt: tu nunc exprome quid ipſa
In te decernas improba: ſcire velim.
Talibus exarſit magno perculſa dolore
Giſmunda & lachrymas vix cohibere poteſt.
Mox animoſa, viro ſimilis, lamenta recuſat
Fœmina quæ vitæ prodiga certa necis:
Hic patri reſponſa dedit: non deprecor, ipſa
Nec ego, quæ quereris me meruiſſe pater.
Altera res quoniam mihi nil prodeſſe valeret:
Altera ne proſit, nec juvet ipſa volo.
Non ego nunc verbis animum mulcere benignis
Quæro tuum: veniam nec peritura rogo.
Guiſcardum fateor gracilem non ruſtica amavi:
Et dum luce fruar, nomen amabo pium.
At non ut jactas, mihi tam furioſa libido,
Quam tua ſegnities ſuaſit amoris opus.
Debebas genitor calidæ meminiſſe juventæ,
Quantaque fœmineo pectore flamma calet.
Cernere debueras quod ſum tibi filia mollis:
Quod non ex ferro nata, neque ex ſilice.
Non tantũ ardet apex Æthneus: flagrat Olympus

Nec

Nec tantum, quantum cor juvenile calet:
Quanquam puellares genuino ardore medullæ
Flagrant: quas luxus delitiæque fovent.
Non potui ſterilis florem fructumque juventæ
Perdere veſtalis non ego virgo fui.
Olim experta virum, & Veneris dulciſsima dona.
Non queo mellitos non meminiſſe jocos.
Quid facerem? juvenis: dives: formoſa puella?
Id facio, quod vel Penelopeja probet.
Atria complures proceres pater ampla frequen-(tant,
Ingentes quorum conſpiciuntur opes:
Ex illis fateor, placuit mihi nullus amator;
Nullus Guiſcardo eſt viſus amabilior.
De quo conquereris, de quo gemis? eſt quia pau-(per:
Et quia majorum ſtemmata nulla colit:
Nemo eſt (crede mihi genitor laudandus ab illis
Quæ ſunt fortunæ munera fluxa bonis:
Veraque nobilitas non eſt in ſtemmate longo:
Non in cænoſis eſt ſita imaginibus.
Vna eſt cunctorum prima & genialis origo:
Omnibus eſt genitor Iupiter, eſtque Deus.
Sola facit virtus generoſum, ſola beatum:
Sola poteſt mentes demeruiſſe probas.
Hæc in Guiſcardo tam pura & clara refulget,
Vt fulget cælo Cynthia ſydereo.
Hunc ego dilexi: quod ſi pater optime, turpis
Hic tibi & infamis eſſe videtur amor,
Tu certe in cauſa: namque hunc tu ſemper amaſti
Qui tibi charus erat non mihi charus erit?
Eſt & erit charus: quod ſi veſtigia patris
Nata ſequor, debes ipſe probare pater.
Guiſcardus placuit: qui nobilis & generoſus
Virtute effectus conſpicuuſque viget.

Eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Eſt pauper, fateor: ſed ſpectat dedecus ad te
Egregio qui des præmia nulla viro.
Verum nobilitas non paupertate fugatur:
Fortunæ virtus ſuccubuiſſe nequit.
Multi nunc regno clari ſceptroque potentes,
Olim pauperiem ſubſtinuere gravem.
Contra mendicat veſtem, victumque precatur,
Qui quondam magno floruit imperio:
Has fortuna vices præſtat: noſq; admonet, ut qu
Permutant dominum deſpicicantur opes.
At quod in extremo nondum decreſſe fateris
De me quid ſtatuas, ambiguuſque manes:
Illud tolle precor: nam ſi Guiſcardus ad orcu
Mittitur, atque tuo concidit enſe miſer, (lum
Subſequar ipſa comes: nam ſors quæcunque miſe
Me quoque ſæva manet: mors trahet una duo
I nunc fœmineo lachrymas effundere ritu,
Perge: unoque ambos vulnere dede neci.
Talia commemorans animo Giſmunda virili,
Reddidit attonitum ſollicitumque patrem.
Qui cuncta expendens, tandem ſic deſtinat: ut de
Guiſcardus meritum crimine ſupplicium.
Acciríque jubens fidum notumque miniſtrum,
Imperat ut jugulet nocte ſilente virum.
Iuſſa facit propere ſervus qui corda revellens
Ad dominum defert ſanguinolenta trucem.
Hoc cor Tancredus fulvo componit in auro:
Et mittit natæ dona nefanda ferus.
Admonet & ſervum: verbis ad munus adornet
Hæcque ſuo ad natam nomine juſſa ferat:
Hæc tibi dona parens mittit cape gaudia: ſunt hæ
Illa nimis cordi munera grata tuo.
Gaudia nam ſimili genitori ſorte rependis:

Qu

Qui potuit bis te ſoſpite poſſe mori.
Poſtquam Guiſcardi cor lamentabile novit
Giſmunda, ad famulum verſa dolenter ait:
Non aliter mitti meruit tam nobile munus:
Cordi conveniunt aurea buſta pio.
Hoc ſolum facies ô genitor, quod filia laudet,
Hoc propter grates nunc tibi triſtis ago. (quo:
amq; vale extremum hoc tibi jam moritura relin-
Mox pateræ incumbens, talia ſola refert,
O dulce hoſpitium, & Giſmundæ ſola voluptas,
Dulcius ô cunctis cor mihi divitiis.
Diſpereat qui cauſa fuit, qui juſſit ocellis
Invitis, ut te cogerer aſpicere.
Debuit eſſe ſatis, quod cordi corde videbam:
Quodque tuæ menti mens mea juncta fuit.
Vixiſti: & curſum tibi quem fortuna paravit
Expleſti, exutis ſollicitudinibus:
Iamque tenes metas, ad quas feſtina breviſque
Vita hominum properat quadrupedante gradu.
Fulvum Tancredus pater & regale ſepulchrum,
Iure dedit: virtus hoc tua digna fuit.
Nil præter lachrymas noſtras, præterq; querelas,
Heu cor dulce, tuis defuit exequiis.
Non tamen hæ lachrymis (ſic dii voluere) carebis:
Quas ego perſolvam nunc tibi vita pias.
Poſt hæc efficiam languens ut ſpiritus iſthinc
Egrediens, umbræ ſit comes uſque tuæ.
Te duce luſtrabo loca plena ſilentibus umbris:
Te duce per campos ibimus Elyſios. (res
Haud equidē dubito, quin tu quoq; noſtra perer-
Tecta, & apud manes officioſus ames.
Dixerat & lachrymis paterā manantibus implet,
Quæ velut effuſæ præcipitantur aquæ.

Oſcula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Oſcula dat cordi: gemebundaque lumina cordi
Inſigens largis flatibus ora rigat.
Mox ſiccata genas atque exaturata dolore
Iam tremebunda ſuæ conſcia mortis ait:
Exolui officium, quid amor pietaſque requirit
Noſtra: parentales ſtruximus inferias.
Dixit: & expromto quod fecerat ipſa veneno.
Ebibit impavide pocula mortifera.
Conſcenditque thorum manibus cratera retentans
Cordeque Guiſcardi cor premit uſque ſuo.
Mirantur famulæ ignaræ: pars fletibus ora
Commaculat: pavet hæc: illa ſtupore ſilet.
Aſt ubi jam dominæ ſenſim morientia membr
Aſpiciunt: properant: flentq; docentq; patrem
Ille repente volat thalamumq; ingreſſus apertum
Iam vita natam deficiente videt.
Ingemit & ſero damnat ſua facta: truciſque
Pœnitet incepti conſiliique mali. (tes
Tunc oculos moribunda levans Giſmunda jacen
Edidit extremos voce labente ſonos.
Has ſerva genitor lachrymas ad triſtia fata:
Non fatis noſtris talia conveniunt:
Quis furor hic: defles tota quod mente petiſti,
Defles quod factum eſt te faciente nefas?
Sed ſi ulla affectus remanet ſcintilla paterni:
Et ſi quid patriæ jam pietatis habes:
Te rogo ſancte parens: extremum hoc munus aman
Concede & natæ fac rata vota tuæ. (ti
Nil quoniam in vita nobis commune dediſti;
Communi ut ſaltem contumulemur humo:
Sic ait & cordi incumbens, dulciſsima linqui
Lumina: tartareas mox ſubit umbra domos.
Regia tunc omnis lachrymis planctuque ſonoro

Per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Perſtrepit & tota eſt luctus in urbe frequens.
Ante omnes gemitu princeps Tancredus acerba
Confectus, natæ ſe ſupereſſe dolet. (chrum
Poſt meritas lachrymas, & poſt lamenta, ſepul-
Extruit, antiquæ nobilitatis opus.
Atque una amborum cineres componit in urna:
Ambobuſque pias exhibet exequias.
Exitus hic ille eſt miſerorum & finis amantum,
Quos amor ante diem miſit in Elyſium.
Diſcite nunc juvenes, qui jam cœpiſtis amare,
Quot gemitus præſtet, quot mala ſævus amor.

Oſculum Panthiæ omnium formoſiſſimarum.

QValia laſcivo dedit oſcula ſæpe tonanti
Dardanius Phrygia raptus ab arce puer.
Qualia formoſa Veneri dilectus Adonis:
Qualia paſtori Tendaris Iliaco.
Qualia Tanarides tribuit puer oſcula Phœbe:
Amphitryoniadæ qualia pulcher Hylas:
Qualia purpureæ quæ conſpicit omnia lunæ:
Latmius in ſomnis contulit Endymion:
Talia mille dedi roſeis mihi baſia labris
Panthia: fervoris prima favilla mei.
Quantus odor: quantum divini nectaris illis:
Quantus mellis ineſt, Ambroſiæque liquor:
Cinnama quod ſpirant: quod olet cinireia myrrha
Et quod odorus Arabs Coriciumque Crocum:
Succina quod fragrant manibus tractata: quod
Vnguentum: & fracto fuſa falerna cado: (omne
Balſama quod ſpirant: redolent quod florea rura:
Quod citrum & violæ purpureæque roſæ:

Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Hoc redolent dominæ dulciſsima baſia noſtræ:
Hoc os formoſum labraque purpurea.
O me felicem: cui tu pharetrate Cupido,
Et Citheræa Venus tot tribuiſtis opes.
Non ego fortunas Crœſi, Pythiique Bithyni
Expeto, non gazas divitaſque Mydæ.
Me mea formoſis teneat foveatque lacertis
Panthia: rex regum tunc ego ſummus ero.
Me juvat, ut dominæ placeam, tolerare labores
Ærumnaſque graves, imperiumque ferox.
Me juvat æſtivas ſub Cancro ducere luces,
Ægocerique nives ire ad hyperboreas.
Obſequar ut dominæ durum nil ferre recuſo:
Si jubeat ſtygias nunc aditurus aquas.
Tantum forma valet, tanti eſt ſpectata venuſtas
Et decor, & facies, & lepor, atque ſales.
Si redeant veteres facundo pectore vates:
Elyſium vacuet ſi pia turba nemus:
Si Maro nunc repetat ſuperos: & culta Tibulli
Muſa & Naſonis: Pieriuſque chorus:
Nemo ſatis queat eximiam laudare puellam,
Et decus & faciem corporis egregii.
Huic eſt forma potens, ſunt æmula lumina ſtellis
Lumina quæ poſſent ſollicitare Deos.
Procerum corpus dominæ eſt, tereteſque lacerti;
Eſt formoſa manus, articulique leves.
Pes parvus, fulvæque comæ, facundaque lingua
Sunt modici riſus, Atticus eſtque lepos.
Hæc candore nives vincit, ſuperatque roſarum
Fulgorem: in toto corpore nulla nota eſt.
Quicquid agit, ſive incedit, ſive accubat, aut ſta
At ſedet, exornat, ſubſequiturque decor.
Tota decens, urbana, ſagax; eſt tota venuſta,
Totaqu

Totaque nativo pulchra colore placet.
Non Cerusatis incedit candida buccis:
Nec fucata genas atque ſupercilia.
Æſopa non ſpirat, Pharii nec ſtercora piſcis,
Non creta, aut aſinæ corpora lacte fovet:
Non oculos ſtibio linit, aut fuligine pingit.
Ah pereant, quibus hæc cura decoris ineſt.
Quid juvat extremo formam corrumpere luxu?
Atque peregrinis cultibus inficere?
Nonne Deus vobis faciem dedit: heu ſcelus, illam
Polluitis fuco, & læditis artificem.
Jupiter hinc in vos jaculatur fulmina, mittit
Excidium, peſtes, fœmineumque malum.
Noſtra Venus vivo prodit formoſa colore
Nativiſque placet dotibus atque bonis.
Quantum inter flores amarinthi & lilia fulgent:
Et violæ, & lothi, coccineæque roſæ:
Quantum inter ſtellas collucet luna minores:
Cinthia te quantum Cynthius exuperat:
Tantum inter pulchras radiat formoſa puellas
Panthia: purpureis æmula ſyderibus.
Cedat Peligni celebrata Borinna poëtæ:
Cinthia cum Nemeſi culte Tibulle tua.
Lesbiaque aſſurgat dominæ, Ticidæque per illa
Et tu jam Gallo dicta Lycorituo.
Diſsimulet faciem Lais Epireia: cujus
Traxerat attonitos forma ſuperba viros:
Forma Menandreæ fuerat, nec Thaidos olim
Tanta: nec eſt Phrynes tam decor egregius.
Sordida Penelope: turpis Virginia, turpis
Eſt collata tibi Panthia, Sulpitia.
Cedat Darei conjunx, Cornelia Magni
Hippodame: & comptis Laodemia comis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Cedat & Abradate conſors tibi Panthia: cuj
Ipſa geris nomen nomine fictitio.
Si Paris hæc Phrygius Phrygia ſpectaſſet ab I
Non peteret portas Tyndari pulchra tuas.
Iupiter hanc videat ſubito deſcendet olympo,
Fiet olor, Satyrus, Taurus, & Amphitrio
Dia Camilla minor, minor eſt Lucretia: & omn
Italides matres: Cecropiæque nurus.
Statonice Antiochi diſtpar: Popeja Neronis:
Lamia Demetrii: candida Thargelia.
Cedite jam divæ: Tritonia: Iuno: Dione.
Quas Paris Idæis viderat ante jugis.
Quid majora loquar te Pentheſilea probabit
Et colet: heu nomen dulcius ambroſia.
Panthia formoſis formoſior heroinis,
Digna ſoror Phæbo: conjuge digna Iove e
Digna quidem cœlo facies: jamque incipit eſſe
Cognita & Eois cognita & heſperiis.
Hanc ego viventem vivus, defunctus amabo
Hanc quoque defunctam: ſic jubet alma Venu
O decus: ô facies: ô Cypride digna parente:
O & Germanis digna cupidinibus:
Panthia Dii tibi dent tercentum Neſtoris anno
Secula Titoni: perpetuumque decus.
Oſcula felicem dudum & fecere beatum
Me tua: ſi dederis cætera: divus ero.
Interea ardentem quæſo miſereare Philippum:
Sit tibi cura mei, me cape mancipium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Carmen amatorium.

COnſcia curarum, & fidi internuncia cordis,
  Quæ dominæ longa juncta es amicitia.
Daphne, de nobis loquitur quid Panthia tecum?
  Deque ſuo ſentit dic rogo mancipio?
Eſt ne oblita mei nulloque accenditur æſtu:
  Mutuus an pulchro pectore vivit amor?
O utinam vivas? parilique calore caleſcas
  Panthia: ſitque tuis oßibus ignis edax
Quantū Ætnæ ignes, Veſuvina incendia quantū,
  Et Liparæus ager flagrat & Eolius:
Tantum noſtra tuo flagrant præcordia amore:
  Ardet mens, animus totus: & ingenium.
Nunc ſcio quid ſit amor, nunc arcus, tela, ſagittas
  Sentio, flagrantes experiorque faces.
Nunc te cæleſtis, nunc te plebeje Cupido
  Noſcimus: & quantum pollet uterque Deus.
Dogmata divini memorant ſi vera Platonis,
  Sunt geminæ Veneres: eſt geminatus amor.
Cæleſtis Venus eſt nulla generata parente
  Quæ caſto ſanctos nectit amore viros. (pido:
Huic comes eſt magnus Deus: Ambroſiuſq; Cu-
  Quem docti norunt egregiique mares.
Altera ſed Venus eſt totum vulgata per orbem,
  Quæ divum mentes alligat atque hominum:
Improba ſeductrix, petulans, laſciva, proterva,
  Blandiloqua, illudens, imperioſa, procax.
Hæc & ceſton habet, qui nodus diſcolor omnes
  Blanditias geſtat, pharmaca, nequitias.
Hanc comitatur amor, facibus qui pectora ſæva
  Vrit, & infernis imperat & ſuperis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Subdolus, impoſtor, mendax, truculentus & aſpe
Blanditiis pollens fraudibus atque dolis.
Hic domitat pecudes, piſces, inſecta, feraſque,
Monticolas Faunos, Sylvicolaſque Deos.
Hic mortale genus pharetra ſuccinctus & arcu
Et face debellat cœlicolaſque Deos.
Pocula dat dulci circumlita melle: ſed intus
Fel gerit, & longam fundit amariciem:
Principio juvat, & mentes demulcet amantum:
Mox ferus exagitat deſpoliatque rapax.
Divitias lacerat, cum damno dedecus affert,
Emollit mentes, ludificatque ferox.
Diſtrahit, exanimat, cruciat, verſatque rotatq
Carnificiſque truci fungitur officio.
Improbe amor quantis mortalia corda fatigas
Curis? & quantis ſæve cupidinibus?
Perfide quot juvenes jugulaſti quotque puellas
Quot tua præcipitant ſpicula & inſidiæ?
Teſtis Abydenus juvenis, tibi quem rapit orci
Helleſpontiaco Seſta puella mari.
Teſtis Priamides, qui dum Spartana petebat
Connubia, evertit ſeque ſuumque genus.
Teſtis Tarquinius: cui dat Lucretia raptos
Per vim concubitus, imperiumque rapit.
Iphis Anaxeroton dum non tolerare ſuperbam
Suſtinet, infelix à trabe pendet onus.
Non pudet Alciden geſtare monilia colli:
Lydiaque ingenti ducere penſa manu.
Vertitur in fontem Biblis Phœbeia, Cauni
Dum petit amplexus fratris, & ille fugit.
Myrrha quoq; infando correpta cupidine Stacte
Sudat odoratam, delitiaſque parit.
Lesbia quinetiam perculſa Cupidinis œſtro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Sappho de celſa Leucade membra dedit.
Cælicolis riſus Mars & Cytherea fuerunt:
Mulciberis vincti retibus atque dolis.
Quid memorem ærumnas hominũ cladeſq; deorum,
Quos tua percußit dire Cupido manus?
Ipſe Panonphæus quoties fit fabula turpis
Iupiter? & ſolio labitur æthereo:
Vt tua ſectetur dictata: nec ire recuſat
Sub juga, & imperium ferre cupidineum,
Taurus in Europa eſt, Satyrus Dycteide, cygnus
In Læda, Alcmenam comprimit Amphitryon.
Ergo ego cum videam ſuperos, ipſumqueTonantem
Ire ſub imperium ſervitiumque pati:
Non gemo, non doleo, de me pharetrate Cupido
Si figis caſtris lauta trophæa tuis.
Cuncta feram, patiarq; libens: jam ſigna tubaſq;,
Incipioque artes noſſe cupidineas:
Omnia jam novi, docuit ſtratagemata & aſtus
Sævus amor: non ſum tyro, ſed emeritus.
Me lachrymæ, & longi doctum fecere labores,
Perpetua anxietas, excubiæque graves.
Panthia me docuit qui ſint in amore dolores,
Affectus, curæ, gaudia, damna, doli.
Nũc ſcis quas leges: quæ jura: aut dogmata ſævus
Iußit amor: ſcripſi ſingula & edidici. (pax,
Quæ ſpes, quive timor, quod bellum, fœdera, quæ
Induciæ fiant, atque inimicitiæ:
Nunc ſcio quanta gerat ſecũ mens prælia amantũ,
Quantaque mobilitas dißidiumque premat.
Hoc velit, hoc nolit, cupiat quod ſpreverat ante:
Fluctuet ut glauci fluctuat unda ſali.
Vt mens infelix alieno in corpore vivat:
Vtque animus dominæ migret in hoſpitium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Nunc ſcio quam largi ſunt flatus: utq; medulli
Oßibus & venis fervida flamma latet.
Vt ſine febre dolet: ſine morbo languet amator:
Vt ſomni vigiles: irrequieta quies:
Vt rubet, ut pallet ſubito, mutatque colores,
Sive pudor vexet pectora, ſive timor.
Nunc ſcio ut infractæ voces, mutilataque verb
Vt coram domina cor ſalit atque tremit,
Vt quam longa gravi ſuſpiria corde trahuntur
Vt modicus riſus, multus amaror ineſt,
Vt gaudet læta, plorat plorante puella:
Induit & vultus vultibus alterius.
Nunc ſcio ut infelix dominæ veſtigia quærit,
Et reperiſſe timet, mobilitate levis,
Genua labant, quoties faſtoſæ limen amicæ
Tranſit, & in toto corpore membra tremun
Nunc ſcio quantus amor ſupra caput inſtet
matum,
Atque omnem ſophia conſiliumque fuget.
Condita quam parvo ſint larga abſinthia melle,
Lurida vel quantum pocula fellis habent.
Malo ego Lerneæ immedicabile virus Echidnæ
Oraque Avernalis terna ſubire canis:
Cum Libyco nudas monſtro exercere paleſtras
Ærumnasque graves herculeaſque pati:
Quam colluctari tecum pharetrate Cupido,
Et perferre tuas imperioſe faces.
Nunquam liber erit, nunquam mihi credo beatu
Aut probus, aut prudens, quiſquis amator eri
Vita ærumnoſa eſt, mors eſt infamis amantum
O felix quiſquis talia non pateris.
O felix Veneri medium qui porrigis unguem,
Et rides arcus, ſpicula, tela, faces.

A

Aſt ego, quem ſic dii voluerunt vivere, vivam,
Emoriarque tuum Panthia mancipium.

Philippi Beroaldi Diræ in maledicam Lenam.

EST quædã deformis anus: maculoſaq; lingua
Garrula, latratrix, perfidioſa, procax,
Livida, detractrix, mordax, quæ dente canino
Oreque vipereo nigra venena vomit.
Inficit os livor, ſordent rubigine dentes,
Sunt oculi torvi, cordaque felle virent.
Nomen habet Lenæ, quod ſic eſt moribus aptum
Vt ſunt apta fero bellica tela Deo.
Hanc fugiunt omnes, pavet hanc vicinia tota,
Vt pavet aſpectum comminus agna lupum:
Hæc facere inviſos genitori perfida natos,
Hæc fratres poſſet diſſociare pios.
Hæc ſi fæcundum concuſſerit improba pectus,
Fuderit & virus vipera lethiferum:
Nulla fides, nec pax, nulla eſt concordia, nec jus,
Nullus amor veteres inter amicitias:
Oderit Æacidem Patroclus: Caſtora Pollux:
Ogygidem Tydeus: Theſea Pirithous:
Nec Pythiam Damon: Pilade nec amabit Oreſtes:
Nec Siculi fratres pectora fida gerent.
Fraudum mille modos, artes quoque mille nocendi
Hæc habet, & linguam vibrat in excidium.
Sibilat & noſtros tentat diſrumpere amores.
Vt quæ dicta mea eſt, non velit eſſe mea.
Vellicat hæc, furtimque odii gliſcentia ſpargit
Semina, flagrantes atque inimicitias.
An tu de nobis audes maledicere? tune

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Vipera connexos diſſociare duos?
Garrula tune ſeris virus linguamque procace
Exeris? & pacem rumpere ſæva paras?
Nulla fuit nec erit tam magna potentia linguæ,
Vt ſit amatori Panthia dura ſuo.
Malo inimicitias divûm ſummique Tonantis:
Quam mihi ſit dominæ mens inimica meæ:
Quæ mihi divitiis, vita jucundior ipſa,
Charior eſt geminis quæ mihi luminibus.
Nullus amor tantus, nullus ſic tela medullis
Flagranteſque faces ſenſit & incaluit.
Non ſic Priamides Helenen dilexit: amicam
Mæoniam non ſic Amphitrioniades.
Non ſic Tindaridæ geminas Leucippidas ambo
Nec Venerem Mavors belliger æthercam.
Non Daphnen Phœbus, Cidippē Acontius ardet
Non tanto Semeles æſtuat igne tonans.
Miſce & cunctorum quotquot narrantur amores
Aut par, aut major noſter is ardor erit.
Panthia ſi mihi ſit contraria, perdite quæſo
Me ſuperi: & feriar fulmine fatifero.
Te ſine nulla quies, nulla eſt mihi vita beata
Panthia: nec vinum, nec cibus ipſe juvat.
Iupiter omnipotens flagranti percute telo
Vipeream linguam ſacrilegumque caput.
Hoc ego ſumme pater, petit hoc vicinia tota;
Hoc pulchra ante alias Panthia noſtra rogat
Thure vaporabo phanum, cædamque bidentes:
Ornaboque tuas fronde virente fores.
Quin ego tunc, mecumque ſimul mea Panthia vot
Ambo rei, dabimus carmen & exta Iovi:
Quid tibi Lena precer pro talibus improba dictis,
Et pro funeſtis improba criminibus?

Terra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Terra neget victum, tibi deneget unda liquorem:
Æthere nec poßis ſyderibuſque frui.
Infeſtus tibi ſit Vulcanus, noxius aër,
Offendant oculos Lunaque Solque tuos.
Dii faxint, ſubito percuſſa ut ſydere lingua
Nec muſſare velit, nec blaterare queat:
Dira fames & dira ſitis tua viſcera vexent:
Nullaque ſit vini copia, nulla cibi.
Sæpe roges mortem, nec mors tibi ſæpe rogata
Adiit: ſintque tibi ſecula Neſtorea:
Marceſcaſque ſitu putri: carioſaque membra
Curventur: nec nox, nex juvet ulla dies.
Sis quoque pallidior buxo: villoſior urſa:
Nigrior & moris: aridiorque ſcobe.
Vt caret Oedipodes oculis & lucis honore:
Tu quoque ſic careas vipera luminibus.
Nec tibi recta magis ſint crura, pedeſque decori,
Quam ſunt mulciberis tardipediſque Dei.
Guttur ut Frigones aſtricto fune pependit:
Sic tua per laqueos colla nefanda crepent.
Vt Niobe in ſaxum: ut Biblis vertaris in undam
Par facies urſæ ſit tua parrhaſia.
Vt myrrhæ eſt cortex, utque eſt Phaetontias arbor,
Arboreas frondes ſic tua membra ferant.
Olim ut Nyctimene facta eſt nocturna volucris
Obſcura ſic tu noctua nocte voles.
Vt ſenſit Phœbi lethalia tela Coronis,
Sic te configant ſpicula lethifera.
Te premat omne genus morborum: & fervida peſtis
Exurat corpus: dilanietque cutem.
Calculus & vomicæ putres, turpeſque podagræ:
Et Cheiragra, & lateris cardiacuſque dolor:
Præterea omne genus tormenti: omneſque dolores

: Te miſeram excrucient conficiantque truces.
O utinam vivens cunctos patiare dolores
Quos omnis paſſa eſt fœmina : quoſque feret.
Poſt obitum tibi ſit tormentum vulturis atri :
Siſyphiuſque labor : Tantaleuſque liquor.
Te ſolam lacerent furiæ : rumpantque flagella,
Et laſſent crebris brachia verberibus.
Sola luas pœnas : umbræ maneſque quieſcant :
Excipe cunctorum vipera ſupplicium.
Quantum cerva pavet fulvum trepidatque leonē
Accipitrem quantum blanda columba timet
Quantū aquilā cygnus : congrum murena, camelū
Odit equus : vitem braſsica : capra lupum :
Quanta inter mures atque eſt diſcordia feles,
Quantum mus volucri diſsidet ardeola.
Tanta mihi tecum eſt diſcordia vipera : tantum
Et odium, atque truces ſunt inimicitiæ :
Donec pugnabunt calidis frigentia : ſiccis
Humida : cum duris mollia : & ignis aquis.
Donec erit ſtabilis tellus & mobilis unda :
Errabitque polo Cynthia ſtellifero :
Dum velox Tygris : ſegnis teſtudo : ſalaces
Erucæ : pontus cærula : albus olor :
Dum lepus hirſutus : fulvus leo : lubricus angues :
Curvi delphines, aſper echinus erit :
Tecum bella geram & certamina dira : nec iras
Finiet interitus, nec mihi longa dies.
Poſt obitum manes pugnabunt manibus : umbram
Impetet umbra minax conficietque tuam.
Sic nunquam viva & nunquā defuncta quieſces :
Vivus ero infenſus : mortuus aſper ero.
Dii, juſtas audite preces, rata vota precantis
Efficite : hanc meritis plectite ſuppliciis.

Eve-

Eveniet: mihi ſigna Deus dat certa, valeto
Vipera: jam diras experiare meas.
Cumque tuum ſteterit foſſa tellure cadaver:
Id lacerent volucres: diripiantque feræ.
Inteſtina canes: omentum & viſcera corvi
Diſcerpant: rapidæ cætera membra lupæ.
Cumque minutatim fueris conciſa locutrix,
Vulturis inprimis ſit tua lingua cibus.

AMORIS IMAGO puerilis.

DElirant in amore ſenes: hinc jure Cupido,
Vt puer eſt pictus: repueraſcit amans.

Amor cur nudus.

Scire cupis careat cur veſtibus ardor amoris:
Nudus amor nulla diſsimulatur ope.
Frigora veſtitum depoſcant: ignis amoris
Nudus agit, vult & ſe ſine veſte coli.

Filiæ elocandæ, non comperendinandæ.

Filia non parcens à luſtris quinque pudori
Hæres inviti patris habebit opes.
Ipſe ſibi culpam pater, eſt opus, imputet omnem,
Extitit illius qui mala cauſa mali;
Stultus id ætatis qui gnatam in cælibe lecto
Degere torpentem vult, gelidoque toro.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Puellæ fallax oratio.

Singula, quiſquis amat, perpendat verba puellæ
Sæpius abſcondit lingua diſerta dolos. (tur.
Non nymphæ ex animo, tantum è pulmone loquū-
Vafra dat incauto verba puella proco.

In vetulam ducturientem.

O juvenis quem cæcus amor dementat habendi,
Quæ tibi cum vetula vita jugalis erit?
Cui ſpes progeniem tollendi nulla remanſit,
Prole carens thorus eſt, quod ſine ſole polus.

Hiſtoria adulteri ſacerdotis.

Ante annos aliquot nota mihi vixit in urbe,
Qui regeret ſummi, paſtor, ovile Dei.
Cui quamvis frontem modo ruga ſenilis araret:
Attamen ille ſenex flamen adulter erat.
Qui cum paſtor oves de religione moneret,
Magna voce alios de pietate docens,
Aſpicit inſignes forma florente puellas,
Quæque aliis loquitur, non ſibi dicta putat.
Concipit occultas vetulo ſub corpore flammas:
Tantus in exſucco corpore fervor ineſt.
Turpiter & primus ſecum diſſentit & ardet:
Ignea ſulphureis ardet ut Ætna jugis.
Ac è ſuggeſto ſibi contemplatur amatam:
Illa fuit civis juncta marita toro.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Et quanquam uxorem ſceleratus flamen habebat:
(Quæ rapitur furto, dulcius eſca ſapit:)
Alterius nuptam prenſatam ducit in hortum,
Tutus ubi poſſet jus violare tori.
Suſpicioſus erat tum forte maritus in horto:
Ille, ſibi quicquid ſuggerit ira, facit.
Namque ſacerdotem prenſat dorſumque fatigat
Fuſtibus, & nullas ſcit tolerare moras.
At flamen contra compenſans verbera verbis,
Sic ait, & largis fletibus ora rigat:
Officio jam parce meo, jam parce rogatus
Reſpectumque mei muneris, inquit, habe.
Plenus at irarum, nec ceſſans fuſte maritus
Sic contra (tanta eſt flamma furoris:) ait:
Si ſacros hauſi latices ſi Biblia legi;
Et ſi, quæ didici, commeminiſſe queo:
Integritatis amans noſtræ ſit præco ſalutis,
Nec tondere ſuas paſcere debet oves.
Se ſubduxiſſet niſi fugiſſetque ſacerdos,
Fatali oppreſſus fuſtibus eſſet humo.
I nunc crede annos obſtare libidinis igni,
Vim magnam in ſiccis oſsibus ardor habet.

Hiſtoria viri cujuſdam uxorem propriam inſciè proſtituentis.

VIr virtute carens, latæ telluris habebat,
Dives opum, fundos lanigerumque gregem,
Sumtibus immenſis laqueatas ſtruxerat ædes
In quibus inſignes ſemper alebat equos.
Huic conjunx opibuſque potens, cultuque decora,
Quæ Venerem facie vincere poſſet, erat.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Non illi deerat, vitæ quod poſceret uſus,
Præterquam læto tempore noſſe modum.
Divitiis pollebat enim, non arte fruendi:
Non animus recte qui frueretur, erat.
Curam aliquam ſtudiis non impendebat honeſti
Non bene perceptis artibus hoſtis erat.
Illius ars hæc una fuit, ſine fine bibendo
Noctibus æſtivos continuare dies.
Atque fide majora loqui, contemnere doctos,
Egregie inſulſos ſpargere ſæpe ſales,
Obſcœnos jactare jocos, coramque puellis
Ingenuis nunquam non inhoneſta loqui.
Huic ancilla domi, pecudis villæque magiſtra,
Moribus & facie non male culta fuit.
Tantum in pagana potuit natura putella,
Vt formæ nullis artibus eſſet opus.
Cultus & urbanis quicquid largitur, & aurum
Luceat ut toto ſplendor ab ore magis;
Hoc, ubi vendibilis magis & jucundior eſſet
Hæc, natura ſua contulit omne manu.
Mox ad eam dominus cupidos adjecit ocellos,
(O quantum ad flammas ponderis iſtud habet.)
Vulnus alit venis, cruciatum ſentit amoris,
Iamque facultatem vix rationis habet.
Mentibus humanis Di talem avertite flammam,
Verius hic furor eſt quam generoſus amor.
Excitat ingenium, docet artes ardor honeſtus,
Gaudet ab inventis nobilis eſſe ſuis.
Non homines inter pecudes proſternit inertes:
Mortales potius ſed facit eſſe deos.
Nunc autem qui liber homo dominuſque fuiſſet,
Servulus ancillæ ſuſtinet eſſe ſuæ.
Illam fert oculis, ſola dependet ab illa,

Imperium promptus ſervitiumque pati.
Quanquam conjugii ſociamque maritus habebat,
Debebatque tori non maculare fidem:
Attamen à ſerva precibus contendit agreſti,
Hiſque minas miſcet blanditiaſque minis;
Ne dubitet ſanctum ſtupro violare pudorem,
Nec modo verba dedit, munera ſæpe dedit.
Aſt ancilla ſui perquam ſtudioſa pudoris
Spem cupido nunquam callida fecit hero.
Cumque fatigaret dominus precibuſq; miniſque,
Non tamen hæc precibus mota miniſque fuit.
Rem vero dominæ totam patefecit herili,
Talia quæ famulæ verba locuta fuit:
Fac dominum accerſas ſub ſera crepuſcula noctis,
Huc ubi conveniunt in ſua ſepta greges.
Perſonam ſimulabo tuam, ſtabulumque ſubibo,
Inque meo incautus jure maritus erit.
Tu melius curam ſic virginitatis habebis:
Cenſuram graviter ſentiet ille meam.
Serva igitur dominum compellans talibus ultro:
In ſtabulo furtim conveniamus, ait:
Cum tenebræ terras, & tempora noctis habebunt
Conveniens nobis nox erit atque locus.
Ignes ſentimus flammamque Cupidinis ambo:
Extinguat flammas has in utroque Venus.
Iam tenebræ terras & tompora noctis habebant,
Pronus & Heſperias Phœbus obibat aquas,
Iam ſe contulerant conjunx in ſepta, gregeſque,
Cum pecude in ſtabulo fœmina dives erat.
Frigerat in domino turpes mora perbrevis ignes:
Ardor & in Venerem non ita magnus ineſt.
Quod ſcelus ergo cavet, quod perpetrare veretur,
Illius famulo ſuaſor & auctor adeſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

In pænamque ruens famulo ſic obvius inquit:
Forma meæ ſervæ quanta ſit, ipſe vides.
Ad patrios redeat ſi non vitiata penates,
Cum mihi turpe ſiet, tum mihi turpe ſiet.
Obtulit illa mihi ſeſe in ſtabulumque vocavit,
Sed me legitimum ſcis prohibere torum.
Te nihil abſterret: gravidis tua crevit ariſtis
Meſſis, in has ſegetes utere falce tua.
Stulte quid in rapidos hanc ſylvam ſuggeris ignes
Stulte quid ardenti fers alimenta foco?
Nempe leves ſtipulas urentibus ignibus addis?
Addis incenſis arida ligna focis?
Si neſcis, tuus eſt alieno fundus aratro
Preſſus: lana tuæ nunc laniatur ovis.
Non vocat, at patius rapit hæc occaſio ſervum
Qui ſtatus eſt, in eum pervenit ille locum.
Hic ubi flagitio fuit exſaturata libido,
Ex hoc diſceſsit falſus uterque loco.
Ingenua at poſtquam cubitum ſe contulit uxor,
Alludens tum quid neſcio fecit herus.
Hæc furit atque virum manibus cubitoq; repelli
Effundenſque ſui verba doloris ait:
Tu mihi complexu non amplius eſto moleſtus
Improbe, teque aliis perge probare virum.
Cuncta viro narrat, temerati nuncia lecti,
Fraudis & admiſſæ conſcius ille tacet.
Quid faciat? neget? evincit res ipſa negantem:
Indicet? & luctus augeat ipſe ſuos?
Ergo blanditur dominæ veniamque precatur,
Et quacunque poteſt parte placere, placet.
Applicat ancillæ poſthac ſe ſervus, & illam
Invitam ſequitur baſia multa ferens.
Titillat digitiſque latus ſtantoſque papillas

Et quæ præterea mandat ineptus amor.
Præteritæ memorat communia gaudia noctis,
Et ſtabulo grates huic vehementer agit.
Hæc negat acceptam ſeſe, dominamque fatetur,
Omniaque, & quæ ſint ordine facta, refert.
At ſervus tollens patrato ex crimine criſtas
Se domini affinem jactitat eſſe ſui.
Flagitioque ſuo pupulari more triumphat,
Delitiiſque ſuis compita cuncta replet.
Ac hominum crebris aures ſermonibus implet:
Vt temere in laudes hoc genus ire vides.
Comperit hoc dominus, ſervoque ſilentia mandat:
Hoc minus iſte tacet, quo magis ille vetat.
Laudibus at crimen facinuſque ingentibus effert,
Nec domini eſt precibus muneribuſque locus.
Turpia ſervorum veluti grex laudibus ornat,
Inque recenſendo crimine fronte caret.
Scilicet hæc domini quæſita libidine laus eſt:
Hæc domini juſſa palma relata fuit.
I nunc, inſidias ſtrue virginitatis honori:
I nunc, ſis leno conjugis ipſe tuæ.

Cur fœminæ citius creſcant viris.

VT lolium ſegetes creſcendo vincit, ut alte
Emicat hortorum carduus inter opes:
Fœmina ſic maribus citius conſurgit in auras,
Fœmina non ullum ferre parata modum.
Nimirum pravæ creſcunt velocius herbæ:
Fœmina quas inter connumeranda venit.

INDEX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

INDEX

Eorum quæ in hoc libro continentur.

Hiſtoria de Eurialo & Lucretia. fol. 1

Literæ amatoriæ Hannibalis ad Lucretiam, regis Epirotarum filiam 80

Amoris illiciti medela 83

Declamatio Ebrioſi contra ſcortatorem, & aleatorem 91

Scortatoris & aleatoris recriminatio adverſus ebrioſum 107

Declamatio pro Philoſopho 128

Declamatio pro Medico ibid.

Declamatio pro Oratore ibid.

Idea clandeſtinarum deſponſationum, quæ fiunt mediantibus mulierculis 149

I. Quæſtio de philtris ſeu poculis amatoriis, quid ſentiendum ſit 158

II. Quæſtio de faſcino, quid ſentiendum 161

III. Quæſtio ut conjugium feliciter ſuccedat, in quid maxime incumbendum? 165

IV. Quæſtio an uxor marito, an maritus uxori dominari debeat 175

Oratio de Matrimonio literati, an cælibem eſſe, an vero nubere conveniat 203

Auguſti Cæſaris oratio ad maritos 238

Item

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

tem oratio ad Cœlibes, indidem deprompta 241
oſſus de immoderato mulierum cultu 248
tem de immoderato mulierum ornatu 250
upanaria atque adeo ars meretricia, quibus initiis atq; ſucceſſibus primitus conſtent 279
enones atque lenæ quibus artibus furtivos congreſſus promoveant 290
Qui mulierum generi mores ſint fere peculiares ac quaſi innati 307
De vanitate ſaltationum & chorearum, earumque periculis & ortu 310
oan. Joviani Pontani Charon Dialogus 314
odoci Kinthiſii Agricolæ ſermo de inhoneſto amore 381
dem de ſervili fœmineo genere 385
De ſtatu ſeculari 396
De mariti & uxoris glutino 401
Exemplum de quodam uxorem ducente, nolente ulterius litteris incumbere, eò quod impediret Philoſophiæ ſtudium 408
Cur Mulierum natura calidior quam virorum 409
Cur Mulieres difficilius inebrientur 411
Quare timentes pallore, pudenteſque rubore afficiantur 413
Carmen amatorium Monialis & adoleſcentis 415
A Deo præſtitutum eſſe tempus ducendi uxorem 416
Vxoribus quid faciendum 417
Grex umbrarum nocentium 418 innocentium 419

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

In effigiem amoris carmen ibid
Carmen Philip. Beroaldi de duobus aman-
tibus 42[illegible]
Oſculum Panthiæ omnium formoſiſſimarum
431
Carmen amatorium Philipphi Beroaldi 43[illegible]
Diræ in maledicam Lenam 43[illegible]
Amoris imago puerilis 44[illegible]
Amor cur nudus ibid
Filiæ elocandæ, non comperendinandæ ibid
Puellæ fallax oratio 444
In vetulam ducturientem ibid.
Hiſtoria adulteri ſacerdotis ibid.
Hiſtoria viri cujuſdam uxorem propriam in-
ſcie proſtituentis 445
Cur fœminæ citius creſcant viris 449

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
183 M 25